భైరవకవిప్రణీత మగు

శ్రీరంగమహత్త్వము.

ఇది

వనపర్తిసంస్థానాధీశ్వరులగు

స్వై రాజారామేశ్వరరావు

బహిరీబల్వంతుమహాభూపాలరావుబహద్దరువారి

యాజ్ఞానుసారముగా

మా. రామకృష్ణకవిగారిచేఁ

బరిష్కరింపఁబడి

చెన్నపురి

జ్యోతిష్మతీముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపఁ

1912

గ్రంథకర్తృప్రశస్తి.

శ్రీరంగమహాత్త్వము గారుడపురాణాంతర్గత మైనది. దీనిని గౌతమగోత్రుఁడును గౌరనామాత్యపుత్రుఁడు నగుభైరవకవి విరచించెను. ఇతఁడు శ్రీశైలమల్లికార్జునస్వామి దేవి యగుభ్రమరాంబిక కృపచేత సారస్వతసిద్ధిఁ బొందినవాఁడు. తుదిగద్యమున "శ్రీమద్భ్రమరాంబావరప్రసాదలబ్ధసారస్వతవిలాసగౌరవ గౌరనామాత్యపుత్ర...భైరవ" అని వ్రాసికొనెను. రత్నశాస్త్రి మనుచిన్నకృతిలో, "భ్రమరాంబికామహేశ్వర । సముదితనిరవద్యహృద్యసాహిత్యకళా । క్రమవిమలప్రతిభాసం । క్రమణుఁడ మతిశాలి నైన గౌరనసుతుఁడన్" అనియు, "భైరవుఁడ నుభయభాషా । పారీణుఁడ లోభిభవనభవభూమవ్యా । పారసవికారదుష్కవి । ఘోరపిశాచము లదల్చుకొను భైరవుఁడన్" అని చెప్పెను. కవిరాజగజాంకుశ మనుగ్రంథమున రత్నశాస్త్రిములో నుండి నే నుదాహరించిన రెండుపద్యములును గలవు; మఱియు, "శ్రీమత్పరమశివానన । తామరసవికాసలీలఁ దనరినభ్రమరాం । బామధుమత్తభ్రమరిక । నామానససరసిరుహమునన్ వసియించున్" అని యాలక్షణగ్రంథమును బ్రారంభించెను. కావున నీమూఁడుకృతులకుఁ గర్త యొక్కఁడే యని నేను వేఱ చెప్పనక్కఱలేదు. శ్రీరంగమహాత్త్వమున,

మ: కృతవిద్యాఖురళీపరిశ్రమకళాకేళీవిలాసుం జన
స్తుతచారిత్రుని గౌతమాన్వయపవిత్రుం గౌరనామాత్యస
త్సుతుఁ గల్యాణకవిత్వలక్షణసమర్థున్ సూక్తిముక్తాఫలా
తతకాంతిస్ఫుటచంద్రికోల్లసితవిద్వత్కైరవున్ భైరవున్

అని తనగోత్రాదులఁ జెప్పుకొనెను. గౌరనామాత్యసత్సుతుఁ డనుటచే నియోగిబ్రాహ్మణుం డని కొందఱు చెప్పుదురు. అమాత్యశబ్దము కేవలము నియోగులయందును భట్టశబ్దము వైదికులయందే ప్రయోగింపఁబడుచుండె నను నియతి నేఁటికాలపుకవిచరిత్రకారులకే కాని శ్రీనాథభట్టాదులయందు వర్తింప దని నేను తలంచెదను. ఈభైరవుఁ డేకాలమునం దుండెనో గుర్తెఱుఁగవలసియున్నది. ఇతని శ్రీరంగమహాత్త్వములోనుండి యప్పకవియు ముద్దరాజు రామనయు వసంతర్తువర్ణనపద్యము లుదాహరించియున్నారు. మఱియుఁ బాండ్యభూపాలుం డగుముద్దళగిరిభూపాలునకు విద్యావతీదండకము రచించిన ప్రఖ్యాతుఁడు గణపవరపువేంకటకవి భైరవునిఁ బేర్కొనెను. తత్పాండ్యభూపతిని జయించిన కళువె-వీరభూపాలుఁడు తన వీరభూపాలీయమున భైరవునిఁ బ్రామాణికునిగాఁ జెప్పెను. వీరందఱుఁ క్రీ-శ 1660 ప్రాంతముల నుండినవారు. వీరిలోఁ బూర్వుఁడు ముద్దరాజు రామన్న. ఆతఁడు తనకవిసంజీవనిలోఁ గవిగజాంకుశములోనిపద్యములు గూర్చెను. మఱియు లింగముగుంట-తిమ్మకవి సులక్షణసారమునఁ గవిగజాంకుశమునుండి

పెక్కుపద్యము లుదాహరించెను. ఈతిమ్మకవి క్రీ.శ. 1600 కుఁ బూర్వమే యున్న వాఁడు. ఇతఁడు తెనాలిరామకృష్ణుని యక్కకొమారుఁడని యొకరు చెప్పిరి గాని నిక్కము తెలియరాదు. అట్లయినచో భైరవుఁ డంతకుం బూర్వుఁడే యగును. షట్చక్రవర్తిచరిత్రను రచించినకామినేనిమల్లారెడ్డి తనశివధర్మోత్తరఖండ మను గ్రంథమున,

సీ. కడుగ తాగతి యని కందు డింపఁగ మోఁది శశికిఁ గళాశాస్త్రసరణి దెలుపు
మందబుద్ధి యని ముందె చెక్కిలిఁ గొట్టి కవిగజాంకుశ మింద్రకరికిఁ జూపుఁ
బసులకాపరి యని వెసఁ గోకఁ గైకొని హలికి హలాయుధం బెలిమిఁ గఱపు

అని శ్లేషవైచిత్రి చూపుచుఁ గవిగజాంకుశమును బేర్కొనెను. ఈమల్లారెడ్డి యన్న యగుకామిరెడ్డి,

శా. శ్రీరాజత్సులుతానసంస్థితమహాశ్రీకృష్ణిజాంశాదర
స్ఫారాబేదులఖానరాడఖబరుక్ష్మాపాలసింహాసనో
దారాక్రాంతనితాంతసన్నుతచరిత్రప్రాభవోద్దామకా
మారెడ్డిక్షితినాథహృజ్జలజధామా సిద్ధరామేశ్వరా.

అని శివధర్మోత్తరఖండమున ద్వితీయాశ్వాసాంతపద్యమున సూచింపఁబడినట్టు లఖబరుకాలమునను ఏదులఖానుకాలమున నున్నచో మల్లారెడ్డియుఁ దత్కాలము వాఁడే; "అఖబరుక్ష్మాపాలసింహాసనోదారాక్రాంతనితాంతసన్నుతచరిత్ర" యనుటచేఁ నక్బరు చక్రవర్తి కించుకసహాయ మొసఁగి యుండవచ్చును. అక్బరు క్రీ. శ. 1556-నుండి 1605 వఱకుఁ బరిపాలించెను. పైఁ బ్రస్తావించిన కామిరెడ్డితమ్ముఁ డగునెల్లరెడ్డి కంకిత మీఁబడిన బ్రహ్మోత్తరఖండ మనుకృతిలోఁ దత్కర్త యగుపట్టమెట్టసోమనాథకవి కామారెడ్డిని వర్ణించుచుఁ దదాస్థానకవులు తత్కాలపుశాలివాహనశకవర్షము లెన్నియో యంద అని చిత్రముగాఁ జెప్పెను. "కలిమి బిక్కనవోలి శ్రీకామిరెడ్డి । భూమివిభు నాశ్రయించిన బుధులు నిజము । శాలివాహనశకవర్షసంఖ్యఁ బడియు । నైదునూర్లైనవర్తమానాబ్దము లుగ." ఈ బ్రహ్మోత్తరఖండమునకుఁ బూర్వమే షట్చక్రవర్తిచరిత్ర మల్లారెడ్డి రచించె నని తానే చెప్పుకొనెను. పైయంశము లాలోచించి చూడ క్రీ. శ. 1570 వఱకును భైరవునికాలము నిశ్చయ మగుచున్నది. భైరవునితండ్రి గౌరన; వీరు గౌతమగోత్రులు గదా. గౌరన యనుకవి గౌతమగోత్రుఁడు హరిశ్చంద్రకథాద్విపదయు నవనాథచరిత్రయు నవగ్రహస్తుతియు రచించియున్నాఁడు. ఈకవిని కూర్మపురాణము విరచించినరాజలింగకవి పూర్వునిగా వర్ణించెను. ఇతనితండ్రి పెదతండ్రులు రాజన్నపోతన్నలు రేచర్ల సింగభూనాయకుని యొద్ద మంత్రులుగా నుండిరి గౌరన యాంధ్రకావ్యములు గాక సంస్కృత

మున లక్షణదీపిక యనుఛందశ్శాస్త్రమును రచించెను. దానిలో సంస్కృతాంధ్రములఁ బ్రఖ్యాతము లగుఛందోగ్రంథము లుదాహరింపఁబడినవి. శ్రీధరచ్ఛందమును ధర్మసూరి ప్రణీత మగుసాహిత్యరత్నాకరముగూడ నుదాహరింపఁబడియున్నవి. ఈ గౌరన భైరవుని తండ్రి యా యనుసందేహము కలుగుచున్నది. గౌరన సింగభూపాలునిపుత్రుఁడగుమాధవుని కాలమున నుండెను. లక్షణదీపికలో, "అస్తి ప్రశస్తావనిపాలమౌళి రత్నాకళీరంజిత పాదపీఠః రేచర్లవంశార్ణవపూర్ణచంద్రో మహాబల స్సింగయ మాధవేంద్రః" అని చెప్పఁబడియున్నది. ఈ మాధవుని తాత యగుమాధవేంద్రుఁడు శ్రీమద్రామాయణవ్యాఖ్య రచించె నని యీక్రిందిచాటు శ్లోకమునందున్నది.

శా. శాకాఖ్యే నిధివార్ధిరామశశిగే ఽప్యబ్దే ప్లవంగె శుభే
మాసేప్యాశ్వియుజే రఘూద్వహపదే యో రాఘవీయాహ్వయాం
టీకా మర్థపటుప్రబోధఘటనామాణిక్యపుష్పాంజలిం
కృత్వా రాజతి రావుమాధవనృపో రామాయణస్య శ్రియః

అనఁగా నీమాధవేంద్రుఁడు క్రీ. శ. 1427 లో నుండెను. అతనిమనుమఁడు 1500. లలో నుండుట యాశ్చర్యము కానేరదు. కావున గౌరన 1500 లో నుండియుండును మఱియు, మల్లారడ్డి శివధర్మోత్తరఖండమున:—

సీ. మానితవరధరామరకులతిలకఁబు గౌతమగోత్రాబ్ధికల్పశాఖి
మల్లికార్జునపండితోల్లసద్వంశుండు గౌరనారాధ్యశేఖరసుతుండు
శ్రీమల్లమాగర్భసింధుశీతకరుండు గంగమాంబామనఃకంజభాను
సకలాగమజ్ఞానసారథారేయుండు పరవాదిదుర్మతభంజనుండు
వెలగ గురుదక్షిణామూర్తిసద్గురులను । గౌరనాహ్వయదేశికుఁ గన్నతండ్రి
ప్రవిమలాస్మత్కులోద్భవారాధ్యుఁ బుణ్యు। రణ్యకరసాధ్యులింగనారాధ్యుఁ దలఁతు.

అనిచెప్పుటచే లింగనారాధ్యుఁడు గౌరనపుత్రుఁడఁట. పైచెప్పినగౌరనయు నీ గౌరనయు విద్వాంసులు, గౌతమగోత్రులు ననూచానసంతానులు మల్లికార్జునపండితా దులు వసించియుండినశ్రీశైలప్రాంతములవారు. రేచెర్లభూమిపాలు రేలినజటప్రోలు మొద లగుసంస్థానములు శ్రీశైలప్రాంతములలోనివే. ఈయంశము లించుక దీర్ఘముగా నాలో చింప నిద్దఱుగౌరనలును నేకపురుషనామములే యనియు క్రీ. శ. 1500 ల కాలములో నతఁడుండె ననియు నూహింపవచ్చును. భైరవకవికులగోత్రములును గౌరనకులగోత్రములును వాసస్థానములును కాలమును సరిపోవుచున్నవి గావున భైరవుఁడు లక్షణదీపికాదిగ్రంథ ములు రచించినగౌరనపుత్రుఁ డని తలంచెదను. అట్లయినచో నితఁడు క్రీ. శ. 1530 లో

నుండవచ్చును. ఈసిద్ధాంతమునకుఁగూడ నొకబాధకము గలదు. ఏదనఁగా, గౌరన తన లక్షణదీపికలోఁ గవిగజాంకుశమునుండి నాల్గుపద్యము లాంధ్రము లుదాహరించెను, పుత్రునిలక్షణగ్రంథమునుండి యుదాహరించెనా యనునదే సందియము. లక్షణదీపికాప్రతులు నాయొద్దను ప్రాచ్యలిఖితపుస్తకభాండాగారమునను గలవు. కవిగజాంకుశప్రతులు భిన్నదేశప్రతులు నాయొద్ద నాల్గుగలవు. చెన్నపురియడయారుసంస్కృతపుస్తకశాలలో నొకటి గలదు. లక్షణదీపికలో నన్నిప్రతులలో నా నాల్గుపద్యములు గవిగజాంకుశములోనివనియే యున్నవి. కవిగజాంకుశప్రతులలో నా నాల్గుపద్యములలో నేదియుఁ గానరాదు. ఈయుభయగ్రంథములను బ్రతులన్నియు సంపూర్ణములై శుద్ధములుగా నున్నవి. కావున లక్షణదీపికలో నుదాహరింపఁబడినకవిగజాంకుశము భైరవప్రణీతము గాక మఱియొక ప్రాచీనకవిరచితమై యుండునేమో. భైరవుఁడు గ్రంథాంతమునఁ గవిరాడ్గజాంకుశమని నామ మిచ్చెను. అవి భైరవునివే యయిన క్రీ. శ. 1500 లకుఁ బూర్వుఁడే యగును. ఇతఁడు గొప్పలాక్షణికుఁడు. ఇతఁడు తనకవిరాజగజాంకుశము కేవలము సూత్రగ్రంథముగాఁ గూర్చెనుగాని పూర్వకావ్యలక్ష్యము లిచ్చినవాఁడు కాఁడు. ఇతనిశ్రీరంగమహాత్మ్యమును లాక్షణికు లందఱుం జదివియున్నట్లుదాహృతపద్యములే ఘోషించుచున్నవి. ఈకృతి మనోహరమై శైలీపాటవము గలదై "సప్తవిఘోరపిశాచముల" నదల్చునట్లున్నది. భైరవునిపదబంధము ప్రౌఢమై యొక్కొకయెడ శ్రీనాథపెద్దనలఁ దలఁపించుచున్నది. రెండవయాశ్వాసములోనిఋతువర్ణనమును నాల్గవయైదవయాశ్వాసములఁ బురవర్ణనమును గవిప్రతిభారచితములుకాని మూలమునఁ గానరావు. ఉభయభాషాపాండిత్యము చూపుచున్నయాపట్లు స్వరచితార్థసంపత్తిమై మెఱయుచున్నవి. దీనిలోనిపద్యములు 1600 క్రీ. శ. లో నుండినజగన్నాథకవిచే రత్నాకరమునను బ్రబంధమణిభూషణమునను దత్తత్కథాభాగములకు ననుకూలముగా నున్నవి గ్రహింపఁబడినవి.

దీనిలోని కథ ప్రఖ్యాత మగుశ్రీరంగక్షేత్రమహాత్మ్యము. ఇది మూలమున నూఱధ్యాయములుగలది. ఈదివ్యచరిత్రమును బెక్కండ్రుకవులు రచించి తమభక్తిని గల్పాంతస్థాయినిగా లోకమున నెలకొల్పిరి. అనేకదివ్యక్షేత్రములలో శ్రీరంగము చాలముఖ్యమైనందున నాల్గురుకవులు దీనిఁ దెనిఁగించిరి. శ్రీనాథుని కాశీఖండభీమఖండములకుఁ బిదప క్షేత్రమహాత్మ్యముల నింతప్రౌఢముగాఁ దెలిగించినకవి యన్యుఁ డెవ్వఁడు గానరాఁడు. వేంకటాచల సింహాచల కాళహస్తి హాలాస్య మంగళగిరి గోకర్ణ శ్రీశైలాదిమహాత్మ్యము లింత ప్రౌఢము లయినవి కావు. శ్రీరంగమహాత్మ్యముఁ దెనిగించినవారిలోఁ గందాళయప్పళాచార్యునిశిష్యుఁ డగుముకుందయోగి ద్విపదరూపమున రచించె నయ్యది స్త్రీబాలకజనంబున కత్యంతోపయోగి యని తలంచెదను. కొంగునాటిలో రాజమంత్రిగా నుండిన

వరమల నరసాత్మ్యునిచేఁ గందపద్యములలో విరచిత మగు శ్రీరంగమహాత్త్వముగూడ నప్రాఘమైనదే. ఇఁకఁ దక్కినవానిలో భైరవునికవితతో నించుకవాసికి వచ్చునది కట్టా వరదరాజకవిప్రణీత మగు కావ్యమే. అతఁ డళియ రామరాయల పెదతల్లికుమారుఁడు. అతఁడు దీనిని పదియాశ్వాసములలో మనోహరముగాఁ దెనిఁగించెను. అయ్యది మృదు పదవిన్యాసమై వైదర్భీరీతి నెలకొనుచున్నది. వీరిరువురును మూలమును గొఱవడనీయక రసపోషణమునకై యచ్చటచ్చట వర్ణనలఁ జేర్చుచుఁ దమవిద్యావిలాసమును నెలకొల్పిరి గాని యఖండమహాప్రవాహిని యగు భైరవునిశైలికి సుకుమార పదబంధము గల వరదునికవిత యాకాశగంగకును సమతల ప్రవాహిని యగు కావేరికిఁ గల యంతరమే చూపుచున్నది. భైరవుఁడు వేదాంతశాస్త్రమునఁ జక్కఁగాఁ బరిశ్రమించినట్లు తద్గ్రంథపఠనము వలనఁ దెలియుచున్నది గాని కృతిపతి యగు రాఘవమంత్రి వైష్ణవుఁడో లేక మాధ్వుఁడో కావున నతఁడు విష్ణుభక్తాగ్రేసరులు క్షేత్రరాజ మగు శ్రీరంగమును హృదయ సన్నిధానమున సదా కొలుచుచుండుటకై భైరవునిచేఁ దీనిఁ దెనిఁగింపఁజేసెను. వరదరాజు వైష్ణవుఁడు; భైరవుఁడు శైవుఁడు; అయినను దీనిలో శివపక్షపాత మగు నంశము లేవియు లేవు

భైరవుని శ్రీరంగమహాత్త్వములోని దని లాక్షణికులచే నుదాహరింపఁబడిన క్రింది పద్య మందులోఁ గానరాక భోజరాజవిభూషణ మనునీతిగ్రంథమునఁ గలదు.

ఉ. ఆసలవృత్తి రాఘవుశరాగ్రమునందుఁ దృణాగ్రలగ్ననీ
రాకృతి వార్ధి నిల్చుట దశాననుఁ డీల్గుట మిథ్య గాదె వా
ల్మీకులు చెప్పకున్నఁ గృతిలేనినరేశ్వరవర్తనంబు ర
త్నాకరవేష్టితావని వినంబడ దాతఁడు మేరు వెత్తినన్.

శ్రీరంగమహాత్త్వము గారుడపురాణమున నూఱధ్యాయములుగా బ్రహ్మాండపురాణమునఁ దొమ్మిదియధ్యాయములుగా నున్నది. భైరవుఁడును వరదరాజకవియు గరుడపురాణాంతర్గత మగు కృతినే తెనిఁగించిరి. భాగవతుల- రామకవి ముకుందయోగి మొదలగు వారు బ్రహ్మాండపురాణాంతర్గతకథనే యనువదించిరి. వరదరాజకవనధోరణి తెలియుటకై భైరవకృతిలో మూఁడవయాశ్వాసమున 729-వ పద్యమునుండి గల కథాభాగము ననుసరించి వరదునికృతిలో నుదాహరించెద; సహృదయులు కవననైపుణవిశేషమును గ్రహింతురు గాక.

ఉ. మేళము ఘుమ్మనన్ శ్రుతి సమేళముగాఁ జతగూర్చి మద్దెలల్
తాళము లావజంబులును దండెలుఁ జెంగులు నొక్కమ్రోఁతగా
నాలతి సేసి దృష్టిపరిహారతకై మును తుంబురుండు దా
గౌళవరాళినాటలమ గాయనరూఢికిఁ బాడి చూపినన్

క. గాంధర్వమేళసంగతి । గంధర్వవరుండు వీణ గైకొని దివిష
ద్గంధేభగామినీమణి । సంధించినముసకతిత్తి జత రాణింపన్.

సీ. ఒక రాగమునకంటె నొకరాగ మందమై బయకారులను సిగ్గుపఱచుచుండ
నొకతానమునకంటె నొకతాన మెఱుపులు వెదచల్లి వీనులవిందు సేయ
నొకగీతమునకంటె నొకగీత మతిచిత్రగమనావిష్కృత రంగుమీఱ
నొకతాయమునకంటె నొకతాయమున శుద్ధభరతవేత్తల కుదాహరణములుగ
నొక్క తాళంబునకు మీఱ నొక్క తాళ । మొకప్రబంధంబునకు మించ నొకప్రబంధ
మొక్క నాసూవళికి మీఱ నొకటి గాఁగ । వీణ వాయించె వేలుపుగాణ యపుడు.

క. ఆవీణ యొకనిచేతికి । నావల నందిచ్చి దండె యందుక పాడెన్
రావణశంకరనారద । పావనిముఖ్యులకు నోజబంతి యనంగన్.

క. ఘనదేశిశుద్ధవైఖరి । వినిపించిన చిత్రసేనువీణానాదం
బున మూర్ఛనల మునింగిన । జనుల నచేతనులు గా నిజంబునఁ బాడెన్.

సీ. ఘనవిధంబుగఁ బాడ గాయడ స్తంభంబు తొగరుఁజాయలఁ గ్రొత్తచిగురు లొత్తెఁ
బంతుమార్గంబునఁ బాట వాడినఁ గుడ్యమణిపుత్రికలకుఁ జెమ్మటలు వొడమె
దేశివైఖరిఁ బాడుచో శిరోవళము కే లెత్త శయ్యాభోగి యొత్తగిల్లెఁ
దగుహొరంగములు వింతగఁ బాడఁ గాంచనకలశాంబుపూరముల్ కఱడుగట్టెఁ
బదము వాడెనుచోఁ దరువనముఁ బూను । చోట నాళ్వారులకుఁ జొక్కు చూపునడిము
మావునెమ్మోము గలవాఁడు మధురగాన । రీతిరంగేశుఁ బాడుసంగీతసరణి.

మ. ఎకతాళంబున వీరమద్దెలరవం బేకంబుగా నట్టువల్
ధికతోంత త్తకఝుంకిఝుంకుకిణతాంగ్ధిత్తాంగినల్లొధికు
ద్ధికుతత్తైయ్యధిమికిక్కతకిక్కధిగద్దోంగిత్తాత్తతాళంబులన్
గనుబంతంబులు మాఱువల్కఁ గొనకో ల్గన్నట్లు ము న్నాడఁగన్.

ఉ. దేసివిధంబు గట్టణము దివ్యకళాసియుఁ గోలచాగి కై
లాసికి పేరిణీవిధము లాగులు జక్కిణి చిందు కొల్వణుల్
బాసలు కోపుమాపులునుఁ బాట పదాభినయంబు రేకయున్
వాసిగ మీఱ నాట్యకలనం బ్రకటించెను హావభావముల్

క. పాడిన కైవడిఁ బాడుచు । నాడినయాటు లాడుచుండు నలరంగములోఁ
గ్రీడామృగశుకశారీ । నీడజముఖతిర్యగాత్మనిచయంబెల్లన్.

మ. కవితాధోరణి యతుగానరచనల్ గంధర్వగాంధర్వమున్
హావణింపం గనకప్రసూనముల కత్యామోదసంపర్కమై

మివులన్ మెచ్చఁగఁజేసి శేఖరుల (?) భూమిన్ సత్కళావంతులన్
భువనంబెల్లను ముంచె నద్భుతరసాంభోరాశి నుల్లాసియై.

ఈ భాగమును జదివినవారెల్లరు వరదునికవితయు భావప్రౌఢిమగల దనియు భైరవునికవనముకంటెను మిగులు నని తలంతురు గాని యది కొన్నిచోట్లఁ జేఁపలబుట్ట యల్లినట్లు నీరసపదభావభూయిష్ఠ మయి రుచికొలుపదు. భైరవునియనర్గళకవితాధారయు రసభావగతివిశేషములు శ్లాఘ్యతరములు గావున నీరెంటిలో భైరవకృతినే ముద్రింప దొరకొంటిని. తాళీదళసంపుటకాంతారమునఁ దిరిగి ప్రమాదకంటకములఁ దొలఁగించుకొనుచు నపూర్వపదార్థనివేదనంబు సేయుచుండువారియవస్థ తత్తుల్యులకుఁ గాని యన్యుల కెఱుంగ రాదు. వాగ్బృహత్కోశము నిర్మర్యాదము; ప్రతిభ నవనవోన్మేషిణి; కాలము విస్మృతినిదానము; సామాన్యలోకము జీవయాత్రికపరాయణము; అయ్యో యిఁక మృతిచెందుచున్న పురాణకవిబ్రహ్మలగతి యెట్లు? అని యనుతాపమాత్రంబున సముద్రజలమునకేతము గట్టిన ట్లీకావ్యోద్ధరణక్రియకుం బూనితిఁ గాని వైదుష్యదర్పమునం గాదు. వ్యయప్రయాసములమాటఁ బోనిచ్చి శతచ్ఛిద్రవ్యాకులం బగుతాళీదళపరిశోధనం బభ్యాసవశంబున జుగుప్సారహితంబుగ నలవఱచుకొని కార్యము నెట్లో నిర్వహించుచుండ టయుఁ గొంద ఱీర్ష్యాగ్రహగ్రస్తులు చూచి యోర్వక పరిపరివిధముల ననుఁ బాటుపఱచుచున్నారు. అక్కటా, యీయల్పకార్యారంభమునకే జ్ఞాతిత్వము లేకయె యీర్ష్యావిద్వేషమునఁ గన్నుపొడుచువా రుండఁగా భగవంతునియనంతగుణములం జూచి యోర్వక తామసులై యతనితోఁ బోరఁగడంగు రాక్షసులయవిద్యాప్రభావమును సహస్రముఖముల వర్ణించినవ్యాసాదులవిజ్ఞానము తప్పక కొనియాడఁదగినదే. విద్యాసంస్కారము చాలనినాయట్టివాఁడు సేయుపరిశోధనమున దోషసంభవములు గలుగుట నిశ్చయము. వాని నన్వేషించి చూపినమాత్ర వివేకి యాగ్రహస్థానము గానేరఁడు. విద్వత్కల్పులు చేయుకౌటిల్యముమాత్రము నిరసనీయమే. భగవచ్ఛోదనామహిమంబుననె నాయల్పోద్యోగము నెఱవేఱుంగాక యని పరమవిశ్వాసమున దీని నింతటితో విరమించుచున్నాఁడను.

భైరవుఁడు గొప్పలాక్షణికుఁ డని ప్రఖ్యాతి వహించియు నాంధ్రవ్యాకరణ దోషములు పెక్కులు పరిహరింపఁ జాలఁడయ్యె. "తలమా వులుకక" యిత్యాదిస్థలముల యడాగమమునకు మాఱుగా ద్రమిళభాషలోవలె వకారాగమంబు వచ్చుట వ్యాకరణసిద్ధము గాదు. "స్వర్గమును" మొదలగుచోట్ల వగాగమంబు రామి శ్రవణశుభగము గాదు.

"భరద్వాజమునికి నెఱిఁగించిన యీ విమతేతిహాసపఠనము," 1001

ఇట్టి ప్రయోగములు దీనిలోఁ బెక్కులు గలవు. ప్రౌఢవ్యాకరణములో నుదాహరింపఁబడినయన్నయభట్టారకప్రయోగములకును వీనికిని జాలభేదము గలదు. ఆంధ్ర

మన లాక్షణికులే లక్ష్యైకవేద్యు లగుకవులకంటె నెక్కుడపప్రయోగములు కూర్చి వానికి సాధుత్వ ముద్ఘోషింపఁ బ్రయత్నించిరి. ఇట్టిదోషముల సూచించుట కర్తవ్య మని చూపితిఁ గాని నేఁటికాలమునఁ బాణినిపతంజలుల యంతరంగమును గుర్తించి విచిత్రవ్యాఖ్యానవైఖరీప్రభావంబున మునిత్రయమును మునిసప్తకంబుగాఁ జేయఁజాలిన గ్రామ్యభాషోద్ధారకుల కివి హాస్యభాజనములు గాక తక్కవు.

ఈకృతి నాకు రెండుప్రతులు వనపర్తిసంస్థానాధీశ్వరుల తాళపత్రలిఖితగ్రంథములలోనే లభించినవి. అందులో నొకటి 186 సంవత్సరములకుఁ బూర్వమునను దానికి బుత్రిక యగువేఱొకటి 96 సంవత్సరములకుఁ బూర్వమునను తత్సంస్థానాధీశ్వరుల ప్రేరణంబుననే లిఖింపఁబడినవి. నేను తత్సంస్థానాధీశ్వరాశ్రయము వొందనికాలమున గ్రంథాన్వేషణమునిమిత్తము గద్వాలవనపర్తిసంస్థానాదులఁ గొంతకాలము సంచరించి వారి వారియనుగ్రహంబునకుఁ బాత్రుఁడనై గద్వాలలో భోజరాజీయాదికృతులు సంపాదించి వనపర్తిలోఁ బుస్తకముల శోధించుటకు ననుజ్ఞవడసి వానియెదుటఁ గూర్చుండి తాళీదళసంపుటములు విప్ప దొరకొనుసమయమున నకస్మాత్తుగా నప్పకవి యుదాహరించిన "గందపుగొండనేత్రముల" యనుభైరవునిపద్యము మనస్సునకు స్ఫురించెను. అంత నయ్యో మన కేల యీకావ్య మీగ్రంథసమితిలో లభింపరా దని మొట్టమొదటిపుస్తకము విచ్చి కొన్నియాకులు ద్రోచి చదువఁగాఁ బ్రప్రథమమునఁ బైపద్యమే దృష్టిగోచర మయ్యెను నాకుఁ గలిగినయమందానంద మిట్టి దని చెప్పఁజాల. కుమారసంభవాదిసత్కృతులను న్నిది తీసిపోయినను నేనుత్సుకుఁడనై వెదకినకృతిలోఁ బైపద్యమె మొదట గోచరించుట వైచిత్రీవిశేష మని తెలియఁబఱచితిని. నాఁడు మొదలు తత్సంస్థానాధీశ్వరులగు శ్రీమంతుసవై రాజా రామేశ్వరరావు బహిరీబల్వంతు మహాభూపాలరావు బహద్దరుగారు దీనిఁ బ్రచురింపు మని సర్వవిధముల నన్నుఁ బురికొల్పి యాజ్ఞాపించినను గారణాంతరములచే నేనే కాలవిళంబము చేసితిని. ప్రత్యంతరము లభింపకుండుటచే ననివార్యము లగుదోషములు కొన్ని నిలచినవి. గ్రుడ్డికంటె మెల్ల మే లందురుగదా. దీనిం బండితలోక మనుగ్రహపూర్వకముగా గ్రహింతు రని నేను విశ్వసించుచున్నాఁడను.

చెన్నపురి.
5 జూన్ నెల 1912.

మా. రామకృష్ణకవి,

శ్రీరంగమహాత్త్వము.

ప్రథమాశ్వాసము.

శ్రీమన్మూర్తిరుచుల్ తటిద్ద్యుతిఘనశ్రీ నామతింపన్ గటీ
సీమన్ వామకరంబు సాఁచి వలచే శీర్షోపధానంబుగా
రామం బైనఫణీంద్రతల్పమున శ్రీరంగంబునం దాశ్రిత
క్షేమస్థేమమతిన్ సుఖించుహరిఁ బూజింతున్ దయాంభోనిధిన్. 1

మ. శయనంబై యుపధానమై నిలయమై సచ్ఛత్రమై పాదుకా
ద్వయమై మంగళపీఠమై నృకులవస్త్రంబై సమస్తోచిత
క్రియలం జక్రికి నిత్యసంనిహితమూర్తిన్ బొల్చు శేషాహి న
క్షయమేధానిధిఁ గావ్యలక్షణకళాచార్యున్ బ్రశంసించెదన్ 2

ఉ. ఆయతచండతుండనిహతాహినికాయునిఁ దప్తహాటక
చ్ఛాయుని సర్వవేదమయసన్నుతకాయుని దేవదానవా
జేయుని నప్రమేయుని నశేషవిహంగకులాధిపత్యధౌ
రేయునిఁ బ్రస్తుతింతు సుచరిత్రవిధేయుని వైనతేయునిన్ 3

క. శ్రీరమణచరణసేవా । చారనిరూఢావధాను సత్కీర్తిజయ
శ్రీరాజమాను దానవ । వీరఖగశ్యేనుఁ దలఁతు విష్వక్సేనున్. 4

మ. వినుతింతున్ హరిభక్తిసొంపున జగద్విఖ్యాతులై పుణ్యకీ
ర్తనులై నట్టిపరాశరుం గపిలు వేదవ్యాసుఁ బ్రహ్లాదు న
ర్జును రుక్మాంగదు నంబరీషుని వసిష్ఠుం బుండరీకున్ మరు
త్తనయున్ భీష్ము విభీషణున్ సురమునిం దాల్భ్యున్ శుకున్ శౌనకున్. 5

వ. అని సపరిచ్ఛదంబుగా నభీష్టదేవతాభివందనం బొనర్చి.

గీ. అఖిలభువనైకపావనం బగుచు శ్రవణ । మంగళం బైనరఘునాథమహితచరిత
మసమవాక్ప్రౌఢి విరచించె నట్టియాద్య । సుకవిశేఖరుఁ బ్రాచేతసుని భజించి. 6

చ. లలితకవిత్వరేఖ సఫలత్వము నొంద నశేషకల్మషం
బులఁ దొలఁగించి నిత్యసుఖమూలములై హరిభక్తిదంబులై
వెలయుపురాణసత్కథలు వేడ్క రచించి జగత్ప్రసిద్ధులై
పొలుచుమహాత్ములన్ సుకవిపుంగవులం బ్రణుతించి వెండియున్ 7

క. రహి నిక్కినకవితలఁ దహ । తహఁ జొక్కిననృపులచేతఁ దగ సత్కృతులై
మహిఁ దక్కినకవులందును । వహి నెక్కినకవుల నేఁటివారలఁ బ్రీతిన్. 8

క. నుతిసేసి వాల్మికరజూను । శతముఖములఁ బరిఢవించు సాహిత్యకళా
ప్రతిభాసంపద పెంపునఁ । జతురుఁడ నగు నేను హృదయజలజములోనన్ 9

క. సుతుఁడును గృతియును దేవా । యతనము నబ్లిల్లుఁ జెఱువు నారామము నూ
ర్జితధననిక్షేపము నన । సతతము ధరఁ బరఁగు సప్తసంతతు లందున్ 10

క. కలుగు ధన మఖిలదిశలను । వెలుఁగు యశం బతిశయించు విద్యలు ప్రీతిన్
జెలఁగు సుధీతతి యెడనెడఁ । దలఁగు శివేతరచయంబు దగుకృతిఁ జెప్పన్. 11

వ. అదియును.

సీ. శబ్దార్థరూఢిరసస్థితిబహువిధవ్యంగ్యభేదములు భావములు గతులు
శయ్య లలంకారసరణులు రీతులుఁ బరిపాకములు దశప్రాణములును
వృత్తులు వస్తువివేకంబు గుణములుఁ గవిసమయముఁ జమత్కారములును
వర్ణనంబులు గణవర్ణఫలంబులుఁ దత్కాలంబులు నధిదైవతములు
గ్రహములును శత్రుమిత్రయోగములు దశలు। నంశవేధయు భూతబీజాక్షరముల
హేతువులుఁ దెల్పి శాంతవిస్ఫురణఁ దనరు। సత్కవీంద్రునికృతి బుధసభల వెలయు. 12

వ. అట్టిమహాకావ్యసముదయంబునందు.

క. లోకోత్తరగుణపుణ్య । శ్లోకకథామధురిమధురశుభవాగ్జయర
త్నాకల్పం బగుకావ్యం । బాకల్పం బగుఁ గృతార్థుఁ డగుఁ గవివరుఁడున్. 13

వ. కావున భువనైక కథాసంబంధబంధురంబుగా నొక్క ప్రబంధంబు రచియింపవల

యు నని వితర్కించు సమయంబున నతిప్రసన్నవదనుండును నాకారవిజితమదనుండును ననుపమగుణభూషణుండును నతిమధురప్రియభాషణుండును నవికృతవేషుండును నపగతదోషుండును నకలంకమణికుండలమరీచిమంజరీరంజితగండమండలుండునునై ప్రతాపసమగ్రుండై, రాజశేఖరుండయ్యును గృతలక్ష్మీ పరిగ్రహుండై, రాజీవాక్షుండయ్యును దుర్గాధీశుండై, పద్మినీవల్లభుండయ్యును గువలయానందకరుండై, కళానిధియయ్యును నిత్యప్రవర్ధమానుండును, వజ్రధరుఁడయ్యును గోత్రవిరోధిగాక, నసమాంబకుండయ్యు ననంగుండుగాక, భోగీంద్రుఁడయ్యుఁ గుటిలప్రచారిగాక, భీమసేనుండయ్యు దుశ్శాసనాభిముఖుండు గాక, విజయుండయ్యు గర్ణకంటకుండుగాక, నారాయణుండుఁబోలె నరప్రియుండును, నదీనాయకుండుఁబోలె ఘనసత్వసమగ్రుండును, నాకేశశైలంబునుంబోలె సువర్ణకటకోజ్జ్వలుండును, నై యనురాగిలుచుఁ జాగయామాత్యసాగరసంపూర్ణసుధాకరుం డగు రాఘవమంత్రిశేఖరుం డొక్కదివసంబున, నవసరసఘుసృణమలయజాభిషిక్తప్రదేశంబును, సద్యస్సమర్పిత బహురూపధూపధూమగంధానుబంధిగంధవహవాసితాశావకాశంబును, విలంబిత కుసుమమాలికా విసరపరిమళవిలోలరోలంబ ఝంకారముఖరితంబును, బంకజోదరపర్యంక ఫణినిర్మోకనిర్మల దుకూలవితాన వితతవితానాభిశోభితంబును, బ్రభాతప్రభాకరబింబవిడంబిత జాంబూనదశిఖరరాజివిరాజితంబును ముక్తాఫలముకురతలవిమలభిత్తిచిత్రితహరిలీలావతార విహారంబును, నై వెలయుసభాగారంబున నశేషనయవిద్యావిశేషస్వతంత్రు లగు మంత్రులును, సకలకర్మప్రయోగచాతురీమహితు లగుపురోహితులును, అవక్రబలపరాక్రమవంతు లగుసామంతులును, అసమసంగ్రామరంహవిహారవీరావేశసముద్వృత్తు లగు బిరుదరాహుత్తులును, బహువిధనాటకాభినయపాటవసముద్భటు లగునటులును, శ్రుతిసంధాయక గాన విద్యానుసంధాయకు లగుగాయకులును, సచమత్కారకారణ గుణానుబంధబంధురప్రబంధవచనానిస్తంద్రు లగుకవీంద్రులును, నిజశేముషీ విశేషా[illegible]కృతశేషు లగు మనీషులును భారతరామాయణాదికథాకథనచతురవచనామృతపరిద్వేణికు లగు పౌరాణికులును, నలనహుషనృగభగీరథాది రాజన్యధన్యగుణశ్లాఘాముఖరం బగుపాఠక ప్రకరంబును, సమంచితలీలాసంచితానూనవిటమానధనం బగు విలాసినీజనంబును, గొలువఁగొలువుండి సకలశాస్త్రసారంబగు హరికథామృతపూరంబు వీను లలరం జవిఁగొనుచు నందు గారుడపురాణ ప్రసిద్ధంబై సిద్ధమునిగణస్తోత్రపాత్రం బగు శ్రీరంగక్షేత్రప్రభావంబు భావంబునకుఁ బ్రమోదం బావహించిన. 14

క. శ్రీరంగమాహాత్మ్యము ప్రియ । మారంగ దెనుఁగు బాస నతిమృదులవచః
శ్రీరుచిరత్వంబుగ దన । పేర రచింపఁ జాత్తఁ బేరిగొనువేడ్కన్. 15

ఉ. తొల్లిఁటిసత్కవుల్ కృతులు దొంతులు పేర్చినమాట లూఁతగా
జల్లిపదంబు లూడుకొని సంధులు దూఁటుచు నొక్కజాడగా
నల్లినకబ్బముల్ సభల నార్యులు నవ్వఁ బఠించుదుష్కవుల్
మొల్లము వారిచేతఁ దుదముట్టునె భవ్యము లైనకావ్యముల్ 16

ఉ. పుట్టకుఁ బుట్టికోమలికిఁ బుట్టినప్రాఁగవు లాదరించి చేఁ
బట్టిన గాదె రాఘవనృపాలకధర్మజకీర్తిచంద్రికల్
నెట్టన సర్వలోకములు నిండిన విప్పుడు నిండు నందులన్
ముట్ట నఖర్వసర్వసుఖమూలము కావ్యము వో తలంచినన్. 17

మ. కృతవిద్యాఖురళీపరిశ్రమకళాకేళీవిలాసుం జన
స్తుతచారిత్రుని గౌతమాన్వయపవిత్రుం గౌరనామాత్యస
త్సుతుఁ గల్యాణకవిత్వలక్షణసమర్థున్ సూక్తిముక్తాఫలా
తతకాంతిస్ఫుటచంద్రికోల్లసితవిద్వత్కైరవున్ భైరవున్ 18

చ. ననుఁ దనసమ్ముఖంబున మనం బలరం బిలిపించి యాదరం
బెనయ విచిత్రవస్త్రమణిహేమవిభూషణదర్పసారచం
దనహిమవాలుకాదివివిధస్తుతనిస్తులవస్తుసంపదల్
దనియఁగ నిచ్చి వక్త్రకమలంబున లేనగ వామతింపఁగాన్. 19

క. లలితమరుసమయసముదిత । మలయానిలచలితమధురమాకందసము
జ్జ్వలకుసుమవిసరసౌరభ । కలితవచస్స్ఫురణ వెలయఁగా నిట్లనియెన్. 20

శా. వ్యాసప్రోక్తమహాపురాణములు మున్నాఱింటియందుం జగ
ద్వ్యాసుం డైనరమామనోహరుమహాత్మ్యవ్యక్తిమూలంబులై
భాసిల్లుం దగు నాలు గందును బహూపాఖ్యానవిఖ్యాతమై
యాసౌపర్ణపురాణ మొప్పు బహువేదాంతార్థగంభీరమై 21

వ. అందుఁ బురాణసారం బై శ్రవణమంగళం బగుశ్రీరంగమాహాత్మ్యంబు మదంకితంబుగా

నాంధ్రభాషాకౌశలంబు పచరించి రచియింపవలయు నని యభ్యర్థించిన నయ్యర్థి
పారిజాతంబునకు నభిమతం బొదవ నిట్లంటి.

క. శ్రీరంగరాజమహిమో | దారం బది కృతి దలంపఁ దత్పతి సుగుణో
దారుఁడు రాఘవుఁడఁటె శుభ | కారణ మగునిట్టిపొందు గలదే యెందున్. 22

క. చెప్పెదఁ గావ్యము రసములు | చిప్పిల వర్ణనల నింపు చిలుకఁగఁ బాకం
బుప్పతిలఁ జిత్రరచనలు | చొప్పడ శబ్దార్థఘటన సుకవులు మెచ్చన్. 23

వ. అని యమ్మహామంత్రిచింతామణిచేత నత్యంతబహుమానపూర్వకంబుగాఁ గర్పూ
రసమేతం బగుతాంబూలంబు గైకొని సమ్మదంబున నిమ్మహాపురాణకథ రచి
యింప నుపక్రమించితి నిట్టికృతినాయకునన్వయక్రమం బెట్టిదనిన.

మ. జగముల్ మూఁడు తలంపులోపల జనించం జేయువాగ్వల్లభున్
మిగులం గూర్మితనూజుఁగాఁ గనినలక్ష్మీనాథుఁ డెవ్వానికిన్
బాఁగ నొందన్ సుతుఁ డయ్యె నట్టిసుమహత్పుణ్యుం బ్రశంసింపఁగాఁ
దగదే కశ్యపసన్మునీంద్రుని విశుద్ధజ్ఞాననిస్తంద్రునిన్. 24

క. ఆమునివంశసుధాంబుధి | సోమునికరణిన్ జనించె సురుచిరలక్ష్మీ
ధాముఁడు కేశవదేవమ | హామంత్రీశ్వరుఁ డుదారయశుఁడై వసుధన్. 25

క. అతని కతి భాగ్యలక్షణ | వతి మాదాంబికకు నుద్భవం బయ్యె జగ
న్నుతచరితుఁ డబ్జమిత్ర | ప్రతిమానుఁడు మాయిదేవవండితుఁ డెలమిన్ 26

క. ఆమ్మంత్రిమణికి బొమ్మా | యమ్మకు సుతు లిరువు రుదయ మై రఖిలజగ
త్సమ్మద కారు లుదారులు | సమ్మర్దితచటులకుటిలశాత్రవవీరుల్. 27

వ. వెలయుచుండ,

సీ. ఈప్రధాన శ్రేష్ఠు కెనవచ్చు గనకాద్రి భవునిచేఁ దలవంపు పడక యున్న
నీసచివాగ్రణితో సమం బగు వార్థి యబ్జచేతిమాత్రలో నడఁగకున్న
నీయమాత్యునిరహి కెక్కు గల్పకశాఖి భూలోకమున వీటిఁబోక యున్న
నీమంత్రిమణికి జోకా మీనకేతనుఁ డంగవైకల్యంబు నందకున్న

ధైర్యగాంభీర్యదానసౌందర్యములను । నరఁగ నాశ్రితవిద్వదర్థార్థిబంధు
మిత్రసంతతభాగ్యలక్ష్మీవిలాస । బంధురుం డొప్పుఁ జాగయప్రభువరుండు 28

చ. అతులధృతిం దనర్చి విబుధాశ్రయమై క్షమఁ బూని భూమిభృ
త్తతి కతిమాన్యమై యచలతామహిమన్ వహిఁ గెక్కియున్ జన
స్తుతుఁ డగుచాగయప్రభువుతో సరిగాదు సుమీ సుపర్వప
ర్వత మురుధర్మ కార్యమున వక్రత నొందుట దక్కనుండుటన్. 29

వ. తదనుసంభవుండు.

శా. శ్రీవిభ్రాజితుఁ డుల్లసద్గుణమణిశ్రేణీసుధాంభోధి వి
ద్యావాణీపతి యన్యరాజసచివోద్యద్వంశవంశాటవీ
దావజ్వాలి ముకుందపాదకమలద్వంద్వార్చనోత్సాహి యా
గోవిందప్రభుఁ డొప్పు బంధుజనచక్షుః పూర్ణిమాచంద్రుఁడై 30

గీ. అయ్యమాత్యమణికి నంగనారత్నంబు । మాణికాంబకును సమగ్రబాహు
శౌర్యశాలి భాగ్యసంపన్నుఁ డుదయించెఁ । బరఁగ విశ్వనాథపండితుండు. 31

సీ. లక్ష్మీనృసింహలీలావైభవధ్యానబద్ధానురాగప్రసిద్ధ బుద్ధి
శుంభద్విరోధిసంరంభసంస్తంభనక్షమతాసముద్యుక్తి శౌర్యశక్తి
బంధువిద్వత్కవిప్రకరపాలకనిత్యఫలితకల్పకశాఖ భాగ్యరేఖ
చక్రవాళోపరిస్థానరంగస్థలీనర్తనోల్లాసవిస్ఫూర్తి కీర్తి
గాఁగ నేమంత్రి మెఱయు నఖండితప్ర । తాపసౌభాగ్యగాంభీర్యధైర్యమహితుఁ
డతఁడు గోవిందపండితసుతుఁడు ఘనుఁడు । విశ్వనాథుండు శుభగుణశాశ్వతుండు. 32

మ. హరి దుగ్ధాంబుధికన్యఁ జంద్రధరుఁ డయ్యద్రీంద్రపుత్రిన్ బురం
దరుఁ డింద్రాణిని బెండ్లియైనగతి నుద్యద్వైభవం బొప్పఁగా
వరియించెం దగఁ జాగయప్రభుఁడు శశ్వద్బంధుసన్మానత
త్పరతారూఢపతివ్రతాగుణకదంబన్ ప్రేమ దేమాంబికన్. 33

ఉ. వారలు మువ్వురం గనిరి వంశవివర్ధనులన్ మనోహరా
కారుల నిర్వికారుల జగన్నుతనిర్మలధర్మమార్గసం

చారుల నప్రతీపభుజసారుల శూరుల నర్థిలోకమం
దారుల వైరిదుర్మదవిదారుల ధీరుల సత్కుమారులన్. 34

వ. అందుఁ గ్రమంబున.

గీ. భవ్యచరితుండు నరసింహపండితుండు । భాగ్యవంతుండు విఠ్ఠలప్రభువరుండు
రాజ్యలక్ష్మీవిలాసుండు రామదేవ । మంత్రిమణియును నన నొప్పు మానధనులు. 35

క. అందగ్రభవుని సురకరి। చందనమందారకుందశశధరసురభి
న్మందిరనిర్మలయశుఁ జె । ప్పం దగు నరసింహదేవపండితు నెందున్ 36

సీ. అతులితైశ్వర్యరూపాతిశయంబుల నసమాంబకఖ్యాతి నందమొంది
సుమహత్ప్రతాపతేజోవిశేషంబులఁ జిత్రభానుస్ఫూర్తిఁ జెన్ను మిగిలి
విశ్వసంరక్షణవిపులధైర్యంబుల నవనీధరస్థితి నతిశయించి
యంచితదానమహాభాగ్యరేఖల రాజరాజప్రౌఢి నోజమెఱసి
ధరణిఁ బెంపుమీఱె నరసింహపండిత । ప్రవరుఁ డమృతమధురభాషణుండు
సకలసుజనవినుతసద్గుణమణిమయ । భూషణుండు వైరిభీషణుండు. 37

క. అతనిసుతుఁ డఖిలజనహితుఁ। డతులబలాధికుఁడు హరిపదాంబుజసేవా
నిరతుఁడు మతిజితవాచ । స్పతి గోవిందార్యుఁ డెన్నఁబడు బుధసభలన్. 38

శా. వాహారోహణచాతురీతురగరేవంతుం బ్రతివ్యూహవా
ర్వాహాటోపపటుప్రభంజనుని శశ్వద్దానకేళీసము
త్సాహున్ సాహసవిక్రమార్కుఁ గరిదంతక్షీరతారామరు
ద్గోహీరామలకీర్తిఁ జెప్పఁ దగు నాగోవిందమంత్రీశ్వరున్. 39

క. అతనిపినతండ్రి లక్ష్మీ । పతి నిత్యకృపాకటాక్షపరిణతభాగ్యో
న్నతుఁ డుభయవంశదీపకుఁ। డతులితనయశాలి విఠ్ఠలామాత్యుఁ డిలన్ 40

శా. దేవబ్రాహ్మణపూజనాభిరతు ధాత్రీగోహిరణ్యాదిదా
నావిర్భూతయశోవిశాలు జగదీశాభ్యర్చనాలోలస
ద్భావున్ బావనశీలు నాశ్రితహితప్రారంభనిత్యోర్జిత
శ్రీవిభ్రాజితు విఠ్ఠలేంద్రసచివశ్రేష్ఠున్ నుతింపన్ దగున్. 41

మ. పటుధాటీముఖజృంభమాణకలహప్రౌఢాగ్ర్యసంఘాతవి
స్ఫుటరింఖాపుటకోటిఘట్టనపరిక్షుణ్ణక్షమోద్యద్విశం
కటకాళీపటలప్రశోషితమహాకర్ణాటసేనాసము
ద్భటపాథోనిధి విఠ్ఠలేంద్రుఁ బురణింపన్ మంత్రు లేరీ ధరన్. 42

సీ. చండదిగ్వేదండకాండధూర్వహమహీమండలోద్ధరణసమర్థ మగుచు
దుర్వారపరిపంథిసర్వసంపద్గర్వనిర్వాపణక్రియానిపుణ మగుచు
వేదాదివిద్యావినోదవిద్వజ్జనామోదాతిశయసముత్పాది యగుచు
జంభజిన్మదకుంభికుంభీనసాధీశశంభుభూభృద్ద్యుతిస్వచ్ఛ మగుచుఁ
బరఁగు నేమంత్రిభుజబలప్రకటశౌర్య। దానసత్కీర్తు లప్రతిమానమహిమ
నాతఁ డిమ్మడిసైపఖానాధిరాజ్య। భారధుర్యుఁడు విఠ్ఠలప్రభువరుండు. 43

క. ఆమంత్రిచంద్రునకు రమ। ణీమణి లీలాంబకును జనించె నుదార
శ్రీమంతుఁ డమితసుగుణ। స్తోముఁడు బాబాజిపండితుఁడు మొద మొదవన్: 44

సీ. వినుతసత్త్వప్రభావిభవసత్కాంతుల భీము రుద్ధాము సుత్రాము సోము
నైశ్వర్యచాపవిద్యానయోదయముల భవుని రాఘవుని భార్గవుని ధ్రువుని
సౌందర్యసంగీతచాతుర్యజయముల మరుని దుంబురుని వాగ్వరుని నరునిఁ
జటులవిక్రమదానశక్తిరక్షణముల నహివైరి సౌరిఁ గ్రౌంచారి శౌరిఁ
బోలుఁ బరిపంథిధారుణీపాలసచివ। ఫాలతలభూరితరభాగ్యమాలవర్ణ
జాలనిరసనకరణసంశీలచరణ। సరణి బాబాజి భద్రలక్షణవిరాజి 45

ఉ. శ్రీజయభోగభాగ్యకులశీలవివేకకృపాగుణంబులం
దీజగతిన్ బ్రధాను లెనయే సురరాడిభరాజరాజతా
రాజతనూజరాజతధరాతులకీర్తికి విఠ్ఠలేంద్రుబా
బాజికి నాజిరంగపరిపాటితశాత్రవసైన్యరాజికిన్. 46

వ. తత్పుత్త్రుండు.

సీ. సతతప్రసన్నతాసదనంబు వదనంబు వినుతసత్యామృతవేణి వాణి
శరణాగతత్రాణసదయంబు హృదయంబు ఘనదానవైభవాకరము కరము
గురుధర్మకార్యానుకూలంబు శీలంబు సంపాదితస్వామిజయము నయము

హరిపదారాధనాయత్తంబు చిత్తంబు భూరిసౌభాగ్యవిస్ఫూర్తి మూర్తి
గాఁగ నేమంత్రి విఖ్యాతి గనియె నతఁడు । విక్రమాపాదితానేకవిమతదుర్గ
లబ్ధసామ్రాజ్యలక్ష్మీవిలాసభాసి । చాగయామాత్యరాఘవసచివవరుఁడు. 47

మ. చలనం బందక యీని యీని ప్రకటించం బోక నల్దిక్కులన్
గలఁగం బాఱక నీరసత్వమున కాగారంబు గాకుండెనేన్
దలఁపన్ గల్పకకామధేనుఘనచింతారత్నముల్ సాటియౌ
నలఘుత్యాగగుణాభిరాముఁ డగు రామామాత్యసింహంబుకోన్. 48

సీ. ఘోరఘోణాగ్రిమఘోణిదంష్ట్రాచలావాసప్రయాసంబు నోసరించి
కమఠాధిపవ్యూఢకఠినకర్పరపీఠసంశ్రయక్లేశంబు జరపిపుచ్చి
చక్రీశ్వరక్రూరవక్రస్ఫటాభాగనిరసనోద్యోగంబు నిస్తరించి
శుంభదున్మదహరిత్కుంభికుంభస్థలావస్థానభేదంబువలనఁ బాసి
భోగభాగినియై మించె భూమిభామ । వర్తితానూనబహుతరవస్తుదాన
చతురముగఁ జాగదేవపండితకుమార । రాఘవామాత్యభుజశిఖరంబునందు. 49

సీ. శ్రీభోగధైర్యప్రభాభూరిధనములఁ జక్రీంద్రధరమిత్రసమతఁ దనరి
త్యాగశుద్ధిక్షాంతిధీగభీరతలను ఘననదీరాజవిఖ్యాతి నెసఁగి
భూతికళాధుర్యనీతికార్యంబుల శివభద్రసత్కవిస్థితిఁ దనర్చి
బలధర్మధైర్యశోభనమహత్త్వంబులఁ గరికాలనరదేవగరిమఁ బొదలి
వెలయుఁ బటుబాహువిక్రమవిజితవిమత । నృపసమానీతమణిరమణీహయాది
బహువిధోపాయనాంచితప్రాంగణుండు । రణజయోల్లాసి చాగయరాఘవుండు. 50

సీ. చటులసంధ్యానటత్పటిమధూర్జటిజటాఘటితగంగాఫేనపటలిఁ దెగడి
పూర్ణచంద్రాతపస్ఫురణసముద్ధూతదుగ్ధాబ్ధివీచిపంక్తుల నదల్చి
భారతీవక్షోజభారార్పితోదారకర్పూరహారరేఖల హసించి
చందనాచలమరుచ్చలితనిర్ఝరతరుప్రసవగుచ్ఛావళి భంగపఱచి
వెలయు నేమంత్రిశేఖరువిశదయశము । వాఁడు రణదివ్యబిరుదనిర్వాహకుండు
ప్రకటసంగ్రామనిష్కంపఫల్గునుండు । రమ్యవిభవుండు చాగయరాఘవుండు. 51

మ. ఒసఁగెన్ జాగయరాఘవుండు వినయం బొప్పన్ బ్రతిద్వాదశిన్
వసుధామండలిఁ గల్గు విప్రతతికిన్ వాంఛానురూపంబుగా

రసవన్ముఖ్యపదార్థజాలపరిపూర్ణం బైనయన్నంబు ను
ల్లసితానేకవిధాంబరంబులు ననల్పస్వర్ణనిష్కంబులున్. 52

వ. అయ్యమాత్యవరునకుఁ దగినపత్నీరత్నంబు. 53

ఉ. సైరణ భూమి భాగ్యమున సాగరసంభవ సర్వమంగళ
శ్రీరమణీయతన్ గిరిజ శీలమునం దనసూయ నిత్యగం
భీరత గంగ సత్యపరిపేశలభాషల వాణి నాఁగ నొ
ప్పారె సతీలలామ లకమాంబ సమస్తగుణావలంబయై. 54

క. శ్రీలక్ష్మి యను నభ్యాత్ముఁడుఁ । బోలెమవారలకుఁ గలిగెఁ బుత్రుఁడు గుణర
త్నాలంకారుఁడు భాగ్యవి। శాలుం డగునాగనాథసచివుం డెలమిన్. 55

సీ. సతతప్రసన్నుఁ డాచారసంపన్నుఁడు వినయాన్వితుండు వివేకశాలి
సుజనసేవితుఁడు భూసురకామధేనువు వితరణఖని జగద్ధితయశుండు
స్మితపూర్వభాషి లక్ష్మీనృసింహాగ్ఘనారతుఁడు సమస్తశాస్త్రప్రవీణుఁ
డార్యసమ్మతుఁడు నిత్యైశ్వర్యకలితుండు సంభృతగాంభీర్యశౌర్యధనుఁడు
చండకోదండపాండిత్యసవ్యసాచి। యశ్వరేవంతుఁ డసమబాహాబలుండు
ఘనుఁడు చాగయమంత్రి రాఘవునికూర్మి। సుతుఁడు శ్రీనాగనాథపండితవరుండు. 56

క. ఉరుతరవితరణగుణముల। సరి యగుదురు నాగనాథసచివునకు మరు
త్తరుసురభిధనదసురమణి। తరణిజశిబిశరధిసలిలధరబలిఖచరుల్. 57

వ. ఇట్టి విశుద్ధకులదుగ్ధార్ణవంబునకుఁ బూర్ణసుధాకరుం డగురామదేవపండితమహాప్రధా
నరత్నంబునకును.

షష్ఠ్యంతములు.

క. శ్రీనిత్యవిభవునకు ఘన। దానరవిప్రభవునకును దామరసాక్షు
ధ్యానానురాగరంజిత। మానసపద్మునకు విమలమణిసద్మునకున్. 58

క. చాతుర్యభోజునకు బహు। నూతనవిభ్రమవధూమనోజునకు జగ
ద్ధీతరణదివ్యబిరుద। ఖ్యాతునకును విత్తలేంద్రుననుజాతునకున్. 59

క. సింహతలాటాంకన కృప। సంహృతకర్ణాటకటకజననాథచమూ
రంహునకుఁ జారులక్షణ। సంహననునకు నమితభాగ్యసంపన్నునకున్. 60

క. బాహుబలభీమునకు న। గ్రాహవరామునకుఁ బటుజవాధికతురగా
రోహణరేవంతున కతి। సాహసవంతునకు నమితసామంతునకున్. 61

క. మాఘవసతులితునకు శర। లాఘవపటుతావిశేషలక్ష్మణునకు దూ
తాఘవరమతికిఁ జాగయ। రాఘవసచివాగ్రణికి నిరతసద్గుణికిన్. 62

వ. అభ్యుదయపరంపరాభివృద్ధిగా నారచియింపం బూనినయిప్పురాణకథకుఁ బ్రారంభం బెట్టి దనిన.

కథారంభము.

గీ. త్రిభువనైకపుణ్యదేశాగ్రగణ్య మూ। ర్జితపయస్సరోవరేణ్య మసమ
బహులసుకృతరత్నపణ్యము నైమిశా। రణ్య మొప్పు మునిశరణ్య మగుచు. 63

వ. మఱియు నప్పరమపవిత్రక్షేత్రం బతివిచిత్రకిసలయకుసుమఫలపలాశరుచిరరుచకనిచుళకరకకురువకవకుళలికుచపూరఫలఫలినీతమాలకృతమాలదేవదాళహింతాలనారికేళపారిభద్రభద్రదారుకారంభారంభామలకతిలకతృణరాజరాజధనపున్నాగనాగకేసరపాటలాఝాటలాశోకమధూకకదంబాదితరుకదంబశిఖర సుఖాసీనకలకంఠకాలకంఠకలాపికలాలాపకలితంబై లలితమాలతీలవంగ ఫలితావలీవలయితనికుంజపుంజపరిభ్రమద్భ్రమర మిథున మధుర ఝుంకార ముఖరితంబై సకలకాలసంఫుల్లహల్లకకమలకువలయకుముదసముదయానుమేయతోయస్వచ్ఛజలాశయాశతసతతకేళీవిలోలమదకలకలహంసచక్రవాకబకబలాకాదికానేకజలవిహగజాలకోలాహలవాచాలితదిక్చక్రవాళంబై పుణ్యాజలపూర్యమాణమాణవకకరకరకాముఖప్రభవఘుమఘుమధ్వనిమనోహరంబై సమిత్కుశకుసుమఫలపలాశభారవహనపటువటుకానుగమ్యమానాధ్యాపకపదక్రమపవిత్రితలంబై విశాలపర్ణశాలాభ్యర్ణకీర్ణవన్యధాన్యచర్వణగర్వితశాఖామృగచంక్రమణక్రమాలోకనాలోలమునికన్యకాకటాక్షకాంతికల్పితానల్పకువలయతోరణాలంకృతంబై పృథులపీనభారమంథరరోమంథబంధురహోమధేనుస్తన్యపానసముత్సుక వత్సవదనవిగళితపయఃఫేనబిందుకశాడ్వలస్థలవిడంబితతారకాంబరతలంబై ద్యుమణిమణిశిలాతలరక్తచందనోపలిప్తసప్తాశ్వమండలసమర్పితారుణకరవీరకుసుమవిసరాభిరామంబై యుపజాతిపరిచయపత్త్రిపతత్రిపవనప్రజ్వలితజ్వలనహుతాజ్యధారాదశవితతపుణ్యగంధానుబంధధూమధూపితాంతరిక్షంబై నికటకుంజకుటీర కుక్కుటకులోపయుజ్యమాన వైశ్వదేవబలికబళావశిష్టపులకాంకితప్రదేశంబై హరిహరపూజా సమయరణితఘంటాఘణఘణారవశ్రవణహారిణార్ధకీలితగళితఘాసశకలంబై ప్రతిశాఖాగ్రలంఘనచటులశాఖామృగ

నికరకరపాతితపరిపక్వఫలరసపూర్ణాలవాలతరుమూల శీతలస్ఫటికశిలాతలాస్తీర్ణవిస్తీర్ణ మృగాజినాసీనమునిముఖ్యవ్యాఖ్యాయమాననానాశాస్త్రవిస్తరంబై నందనారామంబునుంబోలె సురసాలోపశోభితంబై బృందావనంబునుంబోలెఁ గృష్ణసారసంచారపూతంబై నాకలోకంబునుంబోలె నమృతాహారస్థానంబై రాఘవసైన్యంబునుం బోలెఁ బనసనీలనలగజగవయగవాక్షోపలక్షితంబై గాంధర్వంబునుంబోలె శ్రుతిస్వరసంపూర్ణంబై సముద్రంబునుంబోలె బాడబాస్పదంబై వెలయు; నందుఁ గుసుమంబులయంద రజోవిజృంభణంబును భృంగంబులయంద మాతంగదానాభిలాషణంబులును నదులయంద ప్రతికూలప్రవర్తనంబులును గిరులయంద సానురాగోద్రేకంబును దరులయంద శాఖాచలనంబును నాగంబులయంద భోగానుపాలనంబును శబ్దస్వరూపంబులయంద ధాతువిపర్యయంబును గాని యొండెడల నరయక మెఱయు; నచట శిశిరకరకరనికర విశదకేసరికిశోరకేసరంబులు సరసబిసాంకురశంక నొండొండ తుండంబులఁ బుడుకు శుండాలంబులును శుండాలగండమండల కండూనిరసనమసృణంబు లగు నరాళకరాళ నఖరశిఖరంబులం గలచిత్రకాయంబులును జిత్రకాయకుటుంబినీతను స్తనస్తన్యపానపరిపుష్టాంగంబు లగు కురంగలోకంబులును గురంగడింభంబులం గూడి చెరలాడు రేచులును, రేచుగూనల నేచినమక్కువం బ్రక్కల డాఁచు బిడాలంబులును, బిడాలంబుల పోరెలు సారెలం దెరలక మరగి తిరుగు గిరికలును, గిరికానికరంబుల నిజభోగంబులం బొదివి యనురాగంబు పొసఁగు నాగంబులును, నాగంబుల కెండరాపుండ విరివిగల పురులు విచ్చి చేరి వచ్చుబుషివర్ణన (?) మయూరంబులును గలిగి యుల్లసిల్లు నందు.

క. ద్వాదశవార్షికసత్త్రము। మోదంబున శౌనకాదిమును లొనరింపఁ
గాఁ దద్విలోకనోత్సుకు। లై దివ్యక్షేత్రవనమహాచలవాసుల్. 64

సీ. పల్లవారుణజటాభారు లారచితత్రిపుండ్రాభిరాములు భూతిలిప్త
సర్వాంగు లుజ్జ్వలస్ఫటికాక్షసూత్రులు రుద్రాక్షభూషణు లుచిరు లమరఁ
బుణ్యతీర్థోదకపూర్ణకమండలు లజినోత్తరీయు లత్యంతమృదుల
పరిధౌతవల్కలపరిధాను లభినవదండపాణులు దీప్తదహనతేజు
లలఘుదివ్యతపశ్శక్తికలితు లఖిల। వేదవిద్యారహస్యసంవేదు లసమ
సవనకర్తలు సంయమీశ్వరులు వచ్చి। రెలమి శిష్యప్రశిష్యసమేతు లగుచు. 65

చ. వనజభవానుభావు లగు వార లనంతుఁ జూచు కోర్కి నె
మ్మనమునఁ బిక్కటిల్ల బుధమాన్యుఁడు సాత్యవతేయశిష్యసం

దనుఁ డగురోమహర్షణుఁడు దాఁ జనుదెంచిన నమ్మహాత్ము ల
య్యనఘునిఁ గాంచి యిట్టులని రాదరమేదురసామభాషల౯. 66

క. ఏకడనుండి యిపుడు నీ। రాక సుధీవర విచిత్రరమణీయకథా
నీకప్రసంగ మేమే। నాకర్ణింపంగఁ గలిగె ననుదిన మింక౯. 67

చ. అనవుడు సూతసూతి వినయంబున వారలతోడ నిట్లనుం
జనకమహీతలేశ్వరునిసత్రమహోన్నతిఁ జూచువేడుకం
జని యటనుంటి నిన్నిదివసంబులు తార్క్ష్యపురాణసత్కథా
వినుతసుధాసరిద్విపులవీచిక లుల్లము నిల్ప నాఁగిన౯. 68

వ. అమ్మహాపురాణంబునందు.

క. సారంబై మోక్షపదా। ధారంబై పుండరీకదళనయననిజా
గారంబై మహిఁ బరఁగిన। శ్రీరంగమహత్త్వ మతివిచిత్రము దలఁప౯. 69

గీ. అనిన హరిచరణభవ్యదివ్యానుసక్తి। చిత్తజలజాతమును వికసింపఁజేయఁ
దనుఁ దదీయకథాంశవిస్తార మడుగఁ। దెలఁగి వారల కిట్లని చెప్పె నతఁడు. 70

చ. అమలచరిత్రులార వినుఁ డమ్మిథిలాపురి నధ్వరోత్సవం
తమున మునీశ్వరానుమతుఁడై తను వేఁడెడినాగదంతసం
యమికిఁ బరాశరాత్మజుఁ డుదాత్తకథాపరిపాటిఁ బుణ్యతీ
ర్థములును బుణ్యభూములు ముదంబునఁ దెల్పఁగఁ బూని యిట్లను౯. 71

చ. త్రిభువనధర్మరక్షణధురీణవిచిత్రచరిత్రుఁ డిందిరా
విభుఁ డెచట౯ వసించు దగువేళల నెందుఁ జరించు నేయెడ౯
శుభమతి నాదరించు నెటఁ జూచుఁ గృపాన్వితదృష్టి నేమిటం
దభిరతి గల్గియుండు నివి యన్నియుఁ బుణ్యతరప్రదేశముల్. 72

క. హరిచరణకమలరేణువు। పరమాణువు సోఁకినంతఁ బావనతరమై
కరము నుతికెక్కు సలిలము। తిరముగ నధికంబు సకలతీర్థంబులక౯. 73

చ. మురహరపాదపంకజసముద్ధతమై పెనుపొందెఁ గాదె శం
కరవిలసజ్జటాకలితకైరవబంధుకళామరీచుల౯
వరనిజవీచుల౯ నెఱయ వన్నియ కెక్కి త్రిలోకపావనీ
కరణధురీణత౯ గగనగంగ తరంగిణులందు మేటియై. 74

వ. మఱియును.

సీ. కలుషపంకజకళికాతమి గౌతమి సకలసజ్జనమాన్య జహ్నుకన్య
జంతుసంతతమనశ్శర్మద నర్మద శమితతాపత్రయదమన యమున
శ్రితసాధుజనలబ్ధజీవిక దేవిక సత్యసంవిద్యోగ చంద్రభాగ
సతతజన్మాచలాశని భవనాశని దూరీకృతక్షుద్ర తుంగభద్ర
బహులసౌభాగ్యదానసంపన్న పెన్న। భగ్నదుర్మోహపాశ విపాశ యనఁగ
భువిఁ బ్రసిద్ధికి నెక్కినపుణ్యనదులు। హరికి లీలావిహారయోగ్యములు గావె. 75

మ. విను మీమాటలు వేయు నేటికిఁ దపస్విశ్రేష్ఠ గోవిందశో
భనలీలాచరణక్రియాకలితసంబంధానుసంబంధబం
ధ్యనుబంధిక్రమయోగయోగ్య మగుభవ్యద్రవ్యలేఖంబుతో
నెనగా వన్యపదార్థకోటులు నసంఖ్యేయప్రభావంబునన్. 76

సీ. హరిదివ్యనామధేయామృతం బింపారఁ జెలఁగి యాస్వాదించుజిహ్వ జిహ్వ
గోవిందకల్యాణగుణవిశేషంబులు పలుమాఱుఁ దలపోయుతలఁపు తలఁపు
కమలాక్షునిత్యమంగళమూర్తివిభవంబు సొంపార వీక్షించుచూపు చూపు
ఫణిరాజతల్పుశ్రీపాదపద్మంబులు చేరి యర్చనసేయుచేత చేత
వాసుదేవప్రియం బైనవ్రతము వ్రతము। దైత్యభేది నుపాసించుతపము తపము
శౌరి నారాధనముసేయుజపము జపము। విష్ణుపదభక్తి సమకొల్పువినికి వినికి. 77

సీ. పటుతరభవరోగపరితాపములఁ బాఁప నబ్జాక్షుసేవ దివ్యౌషధంబు
అంచితజ్ఞానమహానిధానముఁ జూప నచ్యుతభక్తి శుద్ధాంజనంబు
దుర్వారభయములు దొడరకుండఁగఁ జక్రపాణిసంస్తుతి వజ్రపంజరంబు
ఇష్టార్థఫలసిద్ధి నెసఁగింప హరినామపఠన మంగళకల్పపాదపంబు
విపులదుర్మోహతిమిరంబు విరియఁజేయ। నురగశయనునిపూజ సూర్యోదయంబు
అనిమిషానందలీలల ననిచి మనుపఁ। గమలనాభునిపదతీర్థ మమృతసరము. 78

క. కరణత్రయకృతపాపా। వరణముల హరింపఁ జేయువారికి మురభి
చ్చరణసరోరుహసతత। స్మరణము కాకరయ నెందుశరణము గలదే. 79

గీ. అఖిలలోకములకు నక్షయానందసం। భూతికారణంబు పుండరీక
నయననామకీర్తనంబ యీయర్థంబు। నిఖిలవేదశాస్త్రనిశ్చితంబు 80

క. కావున ఘనదురితావిల । భావుల కెందును ముకుందపరిచితతీర్థ
ప్లావము దక్కఁగఁ జక్కన । పావనత ఘటింప నొండుపాయము గలదే. 81

గీ. అనిన నాగదంతుఁ డనఘ తీర్థప్రభా। వమునఁ దలఁచి చూడ వానివాని
కవియ యెక్కు వైనయట్లుండు నిం దెద్ది। సకలపుణ్యతీర్థసారతరము. 82

శా. ఏతీర్థంబు దలంచినన్ వినిన నన్వేషించినన్ జూచినన్
బ్రీతిం జేర్కొనినన్ దురంతదురితాపేతాత్ములై నిర్జర
వ్రాతప్రార్థితనిత్యసౌఖ్యయుతులై వర్తింతు రత్యంతవి
ఖ్యాతిన్ మానవు లట్టితీర్థ మెఱుఁగం గాఁ జెప్పవే నావుడున్. 83

వ. పరమజ్ఞానపరిపాకపరిచితపరాపరవివేకపారాయణుం డగు బాదరాయణుండు నత్త
పోధనసత్తమున కిట్లనియె. 84

క. శుభగుణనిధి యగు రఘుకుల । విభుకృప ననపాయుఁ డగుచు వెలసిన దితిజ
ప్రభుచే నానీతుండై । త్రిభువనసంస్తుత్యనిత్యదివ్యస్ఫూర్తిన్. 85

శా. రంగత్కేతువిచిత్రతోరణమణిప్రాసాదవప్రప్రభల్
నింగిం బర్వ భుజంగతల్పునకుఁ గేళీసద్మమై యొప్పు శ్రీ
రంగం బేతటినీతటిన్ మెఱయుఁ దా రమ్యోత్సవశ్రీనటీ
రంగంబై యది వో జగంబుల నదీరత్నంబు వర్ణింపఁగన్. 86

సీ. ఏయేటిసరుఁదిన్నె నేప్రొద్దుఁ జలిగొన్న సికతాతలంబులఁ జెలఁగి చెలఁగి
యేతరంగిణి నించుకించుక వికసించుక్రొత్తమ్మితావులఁ గొసరి కొసరి
యేనదీక్రీడల నెసఁగు రాయంచలకలకలంబుల కాత్మ నలరి యలరి
యేసరిత్తటమున నేచినకల్పక మేదురచ్ఛాయల మెచ్చి మెచ్చి
నేఁడు నొకనాఁడుఁ బాయకున్నాఁడు శౌరి । యతిమనోహారి నిశ్రేయసానుకారి
వివిధతాపనివారి భూవినుతవారి । కలితకావేరి భవకరికలభవైరి. 87

వ. మఱియు నన్నదీప్రవాహరత్నంబు నాయతనప్రవర్ధమానసుధాసమానపానీయపూర
సారంబు లగు నారికేరంబులును, గమలభవకామినీకపోలపాళికాసవర్ణపరిపూర్ణరాగ
కరనాగవల్లీవేల్లితాభోగంబు లగు పూగంబులును, మృదుముదితపరిమళపరిజ్ఞానసంకేత
కంబు లగు కేతకంబులును, జగజ్జయప్రయాణప్రవణపంచబాణప్రబలబలధూళీధూసరం
బు లగు కేసరంబులుఁ గలనాగకేసరంబులును, గవలయూథపల విలీనమదకలకలవింక

కలకలముఖరశిఖరశిరోవళనటనారంగంబు లగునారంగంబులును, ధారాధరసమయధారాళమధురమధురసధారాసారకలికాకదంబంబు లగుకదంబంబులును, వనదేవతాచరణమణిమంజుమంజీరఝుళఝుళధ్వని మగ్నసూచకశ్రవణశర్మరీమర్మరస్వనసముత్తాలంబు లగుతాళంబులును, బరిపక్వఫలరసమాధురీరమాధరీకృతసురసాలంబు లగురసాలంబులును, దరుణతరణికిరణప్రసరణభయపలాయితబంధురాంధకారసందేహమూలబాలప్రవాళరుచినిచయరచితకృతజీమూతమూలంబు లగుతమాలంబులును, మేదురామోదముదితాయమానమానసమానవనికాక్రమేయ (?) ప్రవర్ధితపులకంబులై వనీముఖతిలకంబు లగుతిలకంబులును, ప్రచలితపరిస్ఫుటితఫలపరిమళప్రశంసాధరాధికవాఙ్మనసంబు లగుపనసంబులును, సుధారసపూరంబు లగుతీరంబులును, దళితసౌగంధికమణిబంధురప్రభాపటలపాటవపాటచ్చరచటులచంచూపుట పాటితమృణాళనాళమరాళతరళతరగరుదుదితసమీరసమీరితంబులై రంగరమణమంగళపూజాసమయసముచితచతురజలదేవతాంజలిపుటసముత్క్షిప్తపుష్పావహాశుభాకరంబు లగుశీకరంబులును,బరస్పరసంపాతకంపమానసంఫుల్లహల్లకవిసరదున్మదభృంగంబు లగుభంగంబులును, సేవాపరిణతవరుణకన్యకాకరసరోజవీజ్యమానవిస్ఫురచమరవాలశంకాలవాలంబు లగుకపోలంబులును, జలకేళీలోలబాలాకుచతటీపటీరపంకప్రవర్ధమానంబు లగుఫేనంబులును, ముహుర్ముహురున్మజ్జనప్రవణఫణిఫణాముక్తాఫలానుగుణగణనాత్యద్భుతంబు లగుబుద్బుదంబులును, నిజాంతఃకృతావగాహపావనదేహజనసందోహనివర్తితభావిభవావర్తంబు లగునావర్తంబులును, వారిప్రసారతీరగారుత్మతమత్తమయూరరేఖామతల్లిక లగుశైవాలవల్లికలును, శశిశకలవిశదవిశాలనవవరాహదంష్ట్రాముఖవిఖండితపర్యస్యముస్తకోత్థిరపరిమళప్రాయంబు లగుతోయంబులును, నిరంతరనిరంతరాయనారాయణవినీతధ్యానపారాయణపరమయోగీంద్రపరిచితంబులై యనల్పకర్పూరపరాగపూగనిర్మలినంబు లగుపులినంబులును, సమీపాశ్రమనివాసితాపసకుమారపరిక్షాళితమృదులవల్కలకపాయరసపాటలంబు లగునికటస్ఫటికశిలాతటంబులును, దంతావళకలభదంతకాంతిదంతురితశశికాంతసోపానసులభప్రవేశంబు లగుజలావతరణప్రదేశంబులును, గలరవానుమేయకలహంసకులకువలయంబు లగుకువలయంబులును, ఘనఘనాఘనఘనరసపానసమయసముద్గమఘుమఘుమధ్వనిసమున్మేషంబు లగుఘోషంబులును, సంకల్పభవసుఖానుభవసంకల్పనిలింపదంపతికల్పితకల్పకిసలయానల్పతల్పమంజులంబు లగువంజులకుంజంబులుగలిగి కలశాబ్ధియునుబోలె నమృతానందకారణంబై, రణరంగంబునుంబోలె ననేకశతపత్రవిసరంబై, సరసిజాసనాకపాలంబునుంబోలె దర్పసారమకరీకాంతంబై, కాంతా

రంబునుంబోలె నుద్దండపుండరీకభాసురంబై, సురాచలశరాసనురేఖయుంబోలె నిర్మూలితానేకపురసాలపలాశబలంబై, బలానుజీవిక్రమంబునుంబోలె నపనయితనరకవిగ్రహంబై గ్రహప్రచారంబునుంబోలెఁ గృతతారకోల్లంఘనంబై, ఘనాగమనంబునుంబోలె నుదంచితలోహితంబై, లోహితాంశుతేజంబునుంబోలె నపహృతతమోవ్యాసంబై, వ్యాసవాగ్విలాసంబునుంబోలె నభివ్యాప్తిసుధీవరజాలంబై, జాలపాదంబునుంబోలె నకలుషమానసభాసమానంబై, మానవపంచాననునాననంబునుంబోలె సహస్రదంష్ట్రోజ్జ్వలంబై, జ్వలనజ్వలితంబునుంబోలె సంతర్పితగోచరంబై, చరమాచలంబునుంబోలె నవిక్రాంతవేగాక్రాంతకటకంబై, కటకంబునుంబోలెఁ గలితసువర్ణపద్మరాగంబై, రాగంబునుంబోలె శ్రుతిప్రసిద్ధంబై, సిద్ధరసంబునుంబోలె శమితపరోపతాపంబై తాపసాశ్రమంబునుంబోలె దూరీకృతోపప్లవంబై, ప్లవాకీర్ణంబయ్యును బరమహంససేవితంబై, సముదితార్ధంబయ్యును ఘటితచక్రంబై, తరణిమండలమండితంబయ్యును బ్రవృద్ధపసుసంబై హరివిహారస్థలంబయ్యును సమదనాగంబై, లక్ష్మణానందంబయ్యును మేఘనాదాభ్యుదయంబై, యీశానువర్తియయ్యును సుకృతిస్తుతిపాత్రంబై, యతులస్పర్శంబయ్యును బహువారాగతకీరప్రకరకలితంబై యర్జునశరపాతభయంబయ్యును సింధురాజశ్రీతికరంబై విలసిల్లు వెండియు.

ఉ. ఉన్నతరంగధామలలితోభయపార్శ్వములం బ్రసన్నయై
యున్నది యబ్ధిపాలుఁ గలితాయతకంకణమౌక్తికద్యుతి
చ్ఛన్నమృదుప్రవాహములు సాఁచి చిరాగతుఁ బ్రాణనాయకుం
జెన్నుగ నిండుకౌఁగిటికిఁ జేర్చి చెలంగుమృగాక్షికైవడిన్. 89

చ. అనుపమదివ్యబోధమహితాత్ములు తత్తటినీతటంబులం
దనిశము నిశ్చలస్థితికినై చరరూపము లుజ్జగించి నే
ర్పున వివిధాచరాకృతులు పూనఁగఁ గోరుచు రంగధామముం
గానకొని పుట్టు చుందురు ముకుందపదార్పితమానసాబ్జులై. 90

క. ఈవసుమతిఁ గలతీర్థము । లావాహిని నెల్లప్రొద్దు ననుకూలములై
సేవింపుచుండుఁ బ్రవిమల । భావంబున నంబురాశిపర్యంతముగాన్. 91

క. సురనరయక్షాసురముని । గరుడోరగసిద్ధసాధ్యఖచరాదులు త
ద్వరతీర్థసార్థసేవా । పరులై కనిరభిమతార్థఫలసంసిద్ధుల్. 92

సీ. అవి వినుసంయమిప్రవర స్వర్గద్వార మనఁదగి దేవగణైకసేవ్య
మాప్రదేశమునఁ బిండప్రదానాదులు పిత్రుకోటి కక్షయప్రీతికములు

తిలధేనుదాన మతిప్రశస్తము హరిసేవ కైవల్యలక్ష్మీకరంబు
తత్సరమునఁ బ్రసిద్ధము పుండరీక మచ్చో నొప్పు ఘనవటక్షోణిజాత
మదిహృషీకేశునావాస మాసమీప
మందుఁ బెంపొందుఁ గాశలాఖ్యమైనశైల
మచటఁ దప ముండి కాదె ము న్నాకపాలి
బ్రహ్మహత్యామహాఘంబుఁ బాసి వెలిఁగె 93

మ. కల దయ్యద్రికిఁ బూర్వచక్కి వకుళాఖ్యం బైనతీర్థంబు ము
న్నలజంభారి సురాధిపత్యహరితుండై తత్రపతీరంబునం
బలివిధ్వంసిగుఱించి భక్తిఁ దప మొప్పంజేసి యాకల్పని
శ్చలలోకత్రయరాజ్యలక్ష్మిఁ దనరెన్ సంప్రీతచేతస్కుఁడై. 94

గీ. అనిన నాగదంతుఁ డనఘశ్రీరంగంబు దితికులోద్భవుండు తెచ్చె నంటి
వది కవేరకన్య కాభ్యర్ణవంబున నెచట ననిచె నానతిమ్ము నాకు. 95

క. అనవుడుఁ బరాశరాత్మజుఁ । డను నతనికి వకుళతీర్థ మని యిప్పుడె చె
ప్పినయచటికి దక్షిణమున । ననఘ కల దనంతశయన మనుతీర్థ మొగిన్ 96

సీ. ఎయ్యెడ లక్ష్మీసమేతుఁడై వసియించు నాదినారాయణం డవిరతంబు
నచటిదోయస్పర్శ మింత గల్గినమాత్ర నరులు పాపశ్రేణిఁ బరిహరింతు
రచ్చోట నొకదినంబేని నిల్చినవారి కపునర్భరత్వమహత్త్వ మొదవు
నెందుఁ దపస్సిద్ధిఁ జెందిసిద్ధర్షులు బహులతాగుల్మరూపముల నుందు
రెనలవునందు దళమాత్ర మైనఁ దునుమ । బ్రహ్మహత్యసమం బగుపాప మొదవు
నెస్థలంబునఁ గీటాదిహింస సేసి । పతన మొందుదు రతిపుణ్యభావు లైన. 97

మ. సహజజ్ఞానయుతంబులై సరసభావల్ ప్రీతిఁ జేతస్సుఖా
వహముల్ గాఁ దగఁ బల్కుచున్ మెలఁగు సత్వస్ఫూర్తి నెందేని న
య్యహిమార్జాలవృషప్లవంగనకులవ్యావిశ్వవిద్విట్కురం
గహరివ్యాఘ్రమదేభశల్యరురుఖడ్గక్రోడభేరుండముల్. 98

క. ఎందు వసించును జేతన । బృందం బాధ్యాత్మికాదిపీడావళులం
జెందక యాపద నలజడిఁ । బొందక యాఁకటఁ గృశించిపోవక యొలమిన్. 99

సీ. గతవర్తమానైష్యకాలవేదులు సర్వకామవంతులును సంఘటితభూత
హితులు సర్వజ్ఞు లహీనసత్వులు దుఃఖరహితులు జ్ఞానవైరాగ్యయుతులు
బ్రహ్మజ్ఞు లధిగతబ్రహ్మతేజులు పరస్పరమిత్రు లతిపుణ్యపరులు సములు
నిత్యశుద్ధాత్ములు నిర్మలుల్ నిత్యులు నిర్మముల్ సత్యులు నిత్యతృప్తు
లనఘు లవికారు లద్వంద్వు లనుపహతులు। సుప్రసన్నులు సుముఖులు శుభవచనులు
నై చరింపుదు రెందు నరామరాసు। రాదు లిచ్ఛావిహారకృతు లగుచు నెపుడు. 100

మ. విన నేర్చుం జెవిటైన మూఢుఁ డయినన్ విద్వాంసుఁ డౌ వెఱ్ఱియై
నను విజ్ఞాని యగున్ ఖలుండు నతిశాంతస్వాంతుఁ డౌ వక్రుఁడై
నను సౌమ్యాకృతిఁ దాల్చుఁ బాపరతుఁడైనన్ దోషనిర్ముక్తుఁ డౌ
ఘనపుణ్యం బగు నేప్రదేశము చొరంగాఁ గల్గుమాత్రంబునన్. 101

వ. అట్టిసకలకల్యాణకారణంబై తీర్థవరేణ్యం బైన పుణ్యక్షేత్రంబున దైత్యకులపవిత్రుం డైన విభీషణుం డాదివ్యధామ మందు నిలిపె నాఁటనుండియు 102

క. శ్రీమెఱయునుభయకావే । రీమధ్యమునం దనర్చు శ్రీరంగము తే
జోమహిమ చంద్రపుష్కరి । ణీమహితతటంబునందు నిగమస్తుతమై. 103

శా. ఏపుణ్యాయతనంబుఁ జొచ్చి నియతిన్ వీక్షించుపుణ్యుల్ మహా
పాపశ్రేణి జయించి నిర్మలమతిం బ్రాపించు సుజ్ఞానులై
తాపంబుల్ వెడఁబాసి దండధరదూతవ్రాతముం దోలి య
వ్యాపన్నం బగుసత్పథంబునఁ దుదిన్ వర్తింతు రత్యున్నతిన్. 104

క. కృతనిష్ఠీవనపతిత । ప్రతిభాషానృతదురుక్తిపఠనాదుల స
న్మతి శ్రీరంగముఁ బేర్కొను । నతఁ డఘములఁ బాసి పొందు నచ్యుతపదమున్. 105

గీ. అతివిదేశవాసు లైన నన్యద్వీప నిలయు లైన భక్తి నివ్వటిల్లఁ
జేతు లెత్తి మ్రొక్కి శ్రీరంగమునకెదురై భజించి కాంతు రభిమతముల. 106

మ. అరవిందాక్షుదినోపవాసము తులస్యాస్వాదముం జంద్రపు
ష్కరిణీస్నానము రంగమందిరలసత్సందర్శనానందమున్
వరగీతాపఠనంబు గల్గు నొకజన్మం బందు నెవ్వారి క
ప్పురుషుల్ ప్రాప్తసమస్తకాములు జగత్పూజ్యుల్ ముకుందాకృతుల్. 107

క. చాతుర్మాస్యస్థితిఁ బ్ర । ఖ్యాతశ్రీరంగసీమఁ గల్గినసుకృతం
బాతలఁ బెఱతీర్థంబుల । నేతెఱఁగున సంభవింప వెన్నాళ్లున్నన్. 108

క. శ్రీరంగభవనమున ముద । మారఁగ నొకరాత్రి యున్నయట్టిఘనులు దు
ర్వారమహాపాతకశత । పారంపర్యములవలనఁ బాయుదు రనఘా. 109

క. గురుమతి శ్రీరంగమునకు । నరిగినసుజనుండు భక్తి నతనికి నన్నం
బరసి యిడునతఁడు లోకో । త్తరచరితులు డుహినబింబధవళనస్ఫురితుల్. 110

క. ప్రతిదినమును దిలపాత్ర । త్రితయము దానంబు సేసి ధృతిఁ బొందుసమం
చితసుకృతఫలము సమకొను । నతుల శ్రీరంగమందిరాలోకమునన్. 111

వ. అందు హేమదానం బతిప్రశస్తంబు భూదానం బంతకంటె నధికంబు గోదానవస్త్ర
దానంబు లత్యుత్తమంబు వివియన్నియు 112

క. తమతమపట్టున నిత్య । త్వమునకు మదిఁ గలఁగి దేవతలు రంగక్షే
త్రమునందుఁ బొందుమనుజ । త్వముఁ గోరుదు రందు ముక్తిధామం బగుటన్ 113

క. రవి కన్యాగతుఁ డగున । య్యవసరమునఁ గృష్ణపక్షమందులఁ జేతో
భవతిథిఁ బితృకృత్యమునకు । నవుముఖ్యవ్రతము చూఘుమందును జెల్లున్. 114

సీ. తమయన్వయమున నుత్తముఁ డొకఁడైనను జనియించి శ్రీరంగమునకు నరిగి
యచటఁ గావేరీజలావగాహ మొనర్చి యగ్రజన్ములకు నాహారమైన
నత్యల్పదక్షిణ యైనఁ దిలోదకమైన ధేనుగ్రాసమైనఁ దనకు
గలిగినరీతిఁ దక్కక హరిసన్నిధి మమ్ము నుద్దేశించి నెమ్మి నొసఁగు
వాఁడు గల్గునొకో యని వారివారి । నెదురు చూచుచునుండుదు రెల్లప్రొద్దు
నమరలోకసుఖంబులహానిఁ దలఁచి । పితృసమాజంబు లక్షయస్థితులకొఱకు. 115

గీ. ఒక్కనదిఁ గ్రుంకువేళ వేఱొక్కనది ను । తించు టఘకారి శ్రీరంగతీర్థవరము
చంద్రపుష్కరిణీజహ్నుజలము సకల । నదులయందును దలఁపఁ బుణ్యము ఘటించు. 116

వ. విశేషించి మాఘమాసంబునఁ జంద్రపుష్కరిణీస్నానంబును, శ్రీరంగదర్శనంబును
క్షేత్రోపవాసంబును నతిదుర్లభంబులు. ఈ నదీసరోవరక్షేత్రదేవతాప్రభావంబుల
యం దెవ్వరు సందేహింతు రట్టిదుష్కర్ముల ధర్మనిరతుం డగుభూపాలుండు చం
డాలుర సంగతి మనుపవలయు నని వాఖియును, 117

మ. శ్రుతికోటిం బ్రణవంబు వైష్ణవమహాస్తోత్రంబు లందంబికా
పతి పెన్నేలల గంగ వేల్పుగమిలోఁ బద్మాక్షుఁ డెబ్బంగి న
న్నతకీర్తిన్ విలసింతు రట్టు మహిఁ బుణ్యక్షేత్రజాలంబులో
గతనానాఘనికాయమై వెలయు రంగక్షేత్ర మాకల్పమై 118

క. శ్రీరంగమునకు నరుగుఁడు। శ్రీరంగం బనుచు జపము సేయుఁడు మదిలో
శ్రీరంగముఁ దలఁపుఁడు భవ। భారముల హరింపనొప్పుఁ బగలును రేయున్. 119

ఉ. అంచితరంగమండలమహత్త్వము వైష్ణవకోటి కింపు రె
ట్టించ లిఖించి యిచ్చినఁ బఠించిన విన్న ధరించినన్ జనుల్
సంచితపుణ్యులై సకలసంపదలం బెనుపొంది కీర్తి దీ
పించి సుఖించి పొందుదురు ప్రీతి ముకుందపదస్థితిం దుదిన్. 120

చ. అనవుడు నాగదంతుఁడు ప్రియంబున సాత్యవతేయుతోడ నో
మునివర దివ్యదేశముల ముఖ్యతరం బగురంగమండలం
బునఁ గడు నద్భుతంబు లగుపూర్వకథల్ విన వేడు కయ్యెడున్
ఘనదయ నట్టివెల్ల నెఱుఁగన్ రచియింపుఁడు నాకు నావుడున్. 121

క. నిగమవ్యాసవిశారదుఁ। డగుముని నీ వడిగినట్టి యాశ్చర్యకరం
బగునితిహాసము గల దని। తగ విను మని పలికె నాగదంతునితోడన్. 122

చ. కలరు సుబోధసత్త్వ లనఁగా మును లిద్ద ఱుదారకర్మని
ర్మలచరితుల్ చతుర్ముఖసమప్రతిభుల్ బహుధర్మమర్మవే
దులు ఘనదివ్యబోధసహితుల్ మహితుల్ రజనీముఖజ్వల
జ్జ్వలనవిశాలనేత్రు లనివారితభూరితపోబలాధికుల్. 123

క. వా రఖిలభువనవిస్మయ। కారణదృఢఘోరనిష్ఠఁ గదలక గంగా
ద్వారమునఁ దప మొనర్పఁ బ। లారాతి దరాతికంపితాత్ముఁ డగుచున్. 124

వ. నిరంతరంబును దదంతరాయంబునకు నుపాయంబు లాదరింప నానిలింపపతితోడ
రాయిడింప నొల్లక యెడఁబాసి వాసిగలతీర్థంబు లాడు వేడుక నిలావలయంబు గలయం
జరింపుచు వచ్చి వచ్చి పురోభాగంబున. 125

మ. సతతానేకమునీంద్రబృందకృతపూజావందనం జెందనా
గతమందానిలకందలీకృతతరంగస్యందనన్ దీగసం

గతమాకందమరందబిందు సహితార్కస్యందనం గాంచి ర
య్యాతు లింపొందఁ గవేరనందనఁ ద్రిలోకానందనానందనన్ 126

క. కని తదవేక్షణలోలత । ననిమిషత వహించి యద్భుతానందంబుల్
మనమునఁ బిరిఁగొనఁ బులకిత । తనులై ప్రణమిల్లి భక్తితాత్పర్యములన్ 127

సీ. గురుధర్మచరితానుకూలంబు కూలంబు సంక్షాళితాఘకజ్జలము జలము
ఘనముక్తిసృత్తరంగములు తరంగములు వినీతసుజనభైరవము రవము
విహతతాపత్రయోద్వేగంబు వేగంబు లలితభక్తానందలహరి లహరి
కుశలప్రశంసానుగుణములు కణములు విధ్వస్తదుర్గర్భవీచి వీచి
నిరుపమజ్ఞానసంపద నెఱపు నెఱపు
భరితబహుమోహపటలిఁ బో నఱవు నఱవు
గాన నెన గాన మీనదితో ననూన
మహిమ వహి కెక్కుతీర్థసమాజములను. 128

క. అని మఱియుఁ బలుదెఱంగులఁ । గొనియాడి తదీయవారిఁ గౌతుకంబున ము
న్కొని యాడి దివ్యతేజో । ఘనులై ఘనవిరహితాపఘనులై రెలమిన్. 129

క. క్షితిఁ గలనదులందలివి । శ్రుత యగు కావేరినీరు సోఁకిన మాత్రన్
ధృతి సద్గతిఁ గనుఁదిర్య । క్తతి యయినను జెప్పనేల తక్కినవారిన్. 130

గీ. ఆవిధంబునఁ గృతకృత్యులై తదీయ । తీరవనభూమి లోకకొన్ని దినము లుండి
వారలొకనాడు సంధ్యాభివందనార్థ । మై నిశావధిఁ గావేరి కరుగుటయును 131

వ. అమ్మహావాహినీప్రభావం బెడనెడఁ బొడవడినయెడలఁ బొడవడునిసుకు పిదపిదని
పదనెగసి కూలుదరులును, దరులుగూడినఁ బెల్లుకొనఁ దాఁకుతల్లున మొదళ్లు బలువద
లు వదలుమూలంబుల తెఱపుల నఱముఱి బయ్యఃపూరంబులు దోరంబులుగా నేచి పూచి
తోఁచినం బెకలి తలకెడవై పడిసఱద వెంబడిఁ బొరలి పోవుతరులును, దరుతండంబులగం
డికడల నడ్డంబు దగిలి దట్టంబులై కట్టవెట్టినలాగునఁ జాఁగనీక వేగం బాఁగినఁ జిటిగి మలసి
యెదురుదన్ని మిన్నులకప్పంబులై వచ్చుపై యేఱులబలిమికలిమిం దొట్టి నిట్టవొడిచిన
నెట్టుకొని తెఱమినం దఱుము లిడి నిబ్బరంపు బిరుసునం దెరలద్రొబ్బినకడకం బడఁకుల
వెల్లడిరి యురులు గిరుల చఱుల ప్రచండరవంబుగా డొల్లుగండశైలంబులును, గండశైలంబు
లొండొండ గుభులుగుభుల్లనం దొడఁగురభసంబున నభశ్చరులు తల్లడిల్ల నెల్లెడలం బెల్లెగ

యుఁకల్లెడలును, కల్లెడల మొల్లంబేరి మేదినీకుహరంబుల హారనటనటనపాటహామహాభైరవక్ష్వేడారవప్రతిభటకటధ్వనిబంధురంబులై దిగంబడు కబంధంబులం బహులావర్తంబుల క్రందునం దెగి నిగుడ మగుడ వెఱఁగువడి తిగురుడువడుజఃగ్రహంబులును, జలగ్రహంబులొండొండ నంటునంటుగ నొరసి గంటికంటికొనల ననలస్ఫులింగంబులు చెదర నదరి కలహంబునకుఁ దిమురుచు నమురుగవిసి యప్పటప్పటికి జిఱజిఱం గ్రిప్పి వేయుచటుల వాలఘాతంబుల నుద్ధూతంబులై మసరుకొని విసవిస విసరుగాడ్పుల దూలి వెడగువడఁ జల్లుజలకణంబుల చల్లుతఱచున దఱియరాని సమీపదేశంబులును, సమీపదేశవాసినీజనంబు భయావేశంబునం బాసి చనఁ దోడన జలంబు వెడవెట్టి నివ్వగిలినఁజూవ్వన నెగయుమందిరంబుల పొందు దప్పక తెప్పలగతిఁ దేలి పోవుపురనగరగ్రామసమూహంబులును, సమూహంబులై నింగి చెంగటం దలఁగి నివ్వెఱపడి చూచుఖేచరులుఁ గలిగి వ్యవహారసమర్థుం డగుసార్థవాహునర్థసమితియుం బోలె మితుల కగ్గలంబై బహుముఖంబులం గూడుచు, నతిరథపటిష్ఠనిష్ఠురబాణశ్రేణియుంబోలె ముంపుదప్పక యొడ్లఁ భేదింపుచు, మహావదాన్యుని యసామాన్యకీర్తిస్ఫూర్తియుఁబోలె బలువంకల నుల్లసిల్లుచు, గరాలకరవాలధారయుంబోలె నొరసిన మేనిఁ ద్రెంపుచు, నయసంపన్నసంపదయుంబోలె ముంపుదప్పక, వసంతసమయతరుసంతతియుం బోలె బలుమోసులెత్తుచుఁ, ద్రివిక్రమదివ్యదేహస్ఫురణయుంబోలె నడుగులకొలఁదిగానంబడక, హరిమాయయుంబోలె నావలం బెఱమతంలం గడవ నశక్యంబై, పెన్నిధిఁ గన్నపేదయుంబోలె నంతకంతకుబ్బుచు, తగవరి యగుచుట్టంబునుంబోలె నెఱసులు దోపకుండ వర్తింపుచు, వీరభటవితతియుంబోలె మిగుల వడిగలిగి, సన్నద్ధహయపంక్తియుంబోలెఁ బల్లంబుల నేపుదీపింపుచు, నద్భుతవార్తయుంబోలె నతిదూరంబుగా మ్రోయుచు, నభేద్యకవంబునుఁబోలె నాటఁజిక్కక, యధ్యాత్మవిద్యయుంబోలె నెల్లవారికి వితర్కింప నక్కజంబై, మెఱసి పెన్నఁ జిన్నచేసి, తుంగభద్రను భంగపఱచి, కృష్ణఁ దూష్ణీకరించి, సరస్వతీతరస్వి నిత్యంబు దెగడి, నర్మద నిర్మదఁ గావించి, భాస్కరిం దిరస్కరించి, జాహ్నవి నిహ్నవించి, గౌతమి లోతమి యడంచి, సారవంబు గౌరవం బుఱిచి, యన్యసరిన్నివహంబు నపహరించి, సంవర్తసమయసముజ్జృంభశుంభదంభోధరానర్గళతాండప్రకాండతాండవితసంఘుసమున్నిద్రంబులై సముద్రతోయంబు లుద్రేకించి లోకంబు లేకార్ణవంబుగా నందంద యురవడించు చందంబున చూడ్కులకు వెక్కసంబై యుప్పతిల్లి యేపుదప్పక కనుఁగొనునంతలోన 132

క. ఇరవుగఁ దొలునా డన్నది । దరి నొకచో వార లిడినదండాజినసత్కారణస్నానపటూడులు । పరువడి యయ్యేటినీటఁ బడి వడి నరిగెఁ 133

ఉ. అంత ననంతధర్మమహిమాంచితకృత్యుఁడు సత్యుఁ డాసరి
త్సంతతజృంభణోదయవిచారవికారత బుద్ధిఁ బూని భా
స్వంతము విష్ణుసంజ్ఞకము సత్యము సర్వశుభప్రదంబు శ్రీ
మంతము నైనదైవము నమానుషలీలఁ దలంచు చున్నెడన్. 134

క. కల్పాంతతీవ్రబాడబ । కల్పసమానప్రతాపఘని యవితథసం
కల్పుఁడు సుబోధుఁ డట్టియ । నల్పక్షోభంబుఁ గని మహాద్భుతమతియై 135

శా. కాలాంభోధగగర్జితప్రతిభయోగ్రధ్వానగంభీరమున్
హేలాదర్పవిజృంభణస్ఫురణ నిస్త్రైలా యవేళన్ సము
ద్వేలంబైనది యీనదీమణి కడున్ వేగంబె యీవేగము
ల్లోలద్వీచిపరంపరల్ పొదువదే లోకంబు లేకంబుగాన్. 136

గీ. కాన దీనికిఁ బ్రత్యపకార మింక । నెద్ది గల దట్టి దిప్ప డూహించి చేయ
కొకనిమేష మపేక్షించి యున్ననైన । బ్రతుకఁబోలునె విశ్వప్రపంచమునకు 137

సీ. చటులదిక్కరికర్ణపుటపాటనప్రౌఢి నొదవునిర్భరఘోషమదము ముదుఁగ
పాథోధిమండలపాణింధమము లైన కల్లోలవితతుల త్రుళ్లడంగ,
మకరనక్రగ్రాహమత్స్యకచ్ఛపకోటు లొరలుచు నొండొంటి మఱువుకొదుఁగఁ
జక్రటిట్టిభసారసక్రౌంచముఖజలవిహగజాలము గమివిచ్చి పఱవ,
నారసాతలనిమ్నంబు లైనమడువుఁ
బట్లు పంకావిలంబులై బయలుపడఁగ,
శిలలు గుల్లలు నిసుము చిప్పలును దక్క,
నెసఁగి యీతోయ మీతోయ మేగ్రహింతు. 138

క. అని సంరంభవిజృంభణమునఁ దత్సలిలంబు సకలమును బాణితలం
బున నిలిపి లీల నాపో । శనముగఁ గొనఁబూని దశదిశల్ గనుఁగొనినన్. 139

మ. జలధుల్ పిండలివండుగాఁ గలఁగె భూచక్రంబు భ్రమించెన్ దిశా
వలయం బల్లలనాడె గోత్రశిఖరవ్రాతంబు గంపించె ను
ల్కలు డుల్లెన్ గగనంబు బిట్టువడె సర్వస్ఫూర్తి మాసెన్ మదిం
దలఁకెన్ వజ్రి విరించి వంచెఁ గృతచింతన్ వక్త్రపంకేజముల్. 140

వ. అయ్యవసరంబున. 141

గీ. వలవ దుడుగుము భూసురవంశవర్య । యిట్టియనుచితకృత్య మూహింప నీకుఁ
దగునె యనుచు ధారాధరధ్వానధీర । మైనవాక్యంబు వీతెంచె నంబరమున. 142

క. ఆపలుకు తేటపడ విని । యేపున మును గ్రోలఁ గేల నిడి పూనినత
ద్ద్వీపవతిజలము చలమునఁ । దాపసవర్యుండు వదలెఁ దత్క్షణమాత్రన్. 148

వ. అప్పుడు మఱియు నంతరిక్షంబున నంతర్హితుం డైనదివ్యపురుషుం డతనితో నీకకాదు కవేరకన్యక సకలభువనమాన్య దీని సామాన్యఁగా దలఁపవలవ దమృతప్రాయంబు లగునీ తోయంబులు ప్రజాజీవనోపాయంబులై ప్రవర్తిల్లెడు నదియునుం గాక పుండరీకమండలమధ్యమండనాయమానంబై దురంతదుర్భరాతపసంతప్తజంతుసంతానంబునకు నిరంతరచ్ఛాయానోకహంబై సనకసనందనప్రముఖప్రసిద్ధసిద్ధమునిశుద్ధాంతఃకరణసిద్ధాంతీకృతసుకృతవస్తుసారంబై రామాభిరామహేమధామాకలితహరినీలమణికరండంబై శేషశయనంబు శ్రీరంగంబు శ్రీరంగధర్మం బను నామంబుల భవ్యం బైనదిగా నవ్యయం బైనదివ్యధామంబై తదుభయప్రవాహపరిపాలితం బై మెఱయునది గావున నీపుణ్యతరంగిణి సరసభాజనం బైనది గాని విరసభాజనంబు గా దని చెప్పి యూరకుండె వెండియు. 144

క. ఆదివ్యపురుషవర్యుం । డాదరమున నతనితో మహామునివర యీ
భేదమును మాని మది నీ । కేది ప్రియం బదియె వేఁడు మిచ్చెద ననినన్. 145

ఉ. అచ్చెరువంది సంయమికులైకవిభూషణుఁ డేక్రియం బ్రియం
బిచ్చుఁ దలిర్పఁ బల్కెనతఁ డెవ్వఁడు తద్వచనంబ కాని యూ
పెచ్చుటఁ గానఁ బోల దిది యెంతయునుం గలయో యథార్థమో
చెచ్చెర నాదుపూన్కి వృథసేయఁగఁ బన్నినవిఘ్నమాయయో. 146

వ. అని యివ్విధంబున. 147

క. చింతింప మఱియు నంతట । నంతర్హితుఁ డైనదేవుఁ డాతనితో నీ
కింత దగు దాయమేటి క । నంతగుణా వేఁడు మిష్ట మని పల్కుటయున్. 148

గీ. ఆసుబోధుఁ డలరి యఖిలేశ నీవు నా । దెసఁ బ్రసాదబుద్ధి యొసఁగెనేని
నిన్ను నెఱుఁగఁ జెప్పి నీదివ్యరూపంబు । సొంపు మీఱ నాకుఁ జూపవలయు. 149

వ. అనిన నప్పరమేశ్వరుం డతని కిట్లనియె. 150

క. దేవాదిచతుర్విధభూ । తావళిఁ బొడమింపఁ బెంప నడఁపం బతినై
యీవిశ్వము నాధారం । బై వెలయుదు నిత్యసుఖపరాయణలీలన్. 151

చ. నినుఁ జరితార్థుఁ జేయుమతి నేఁడు ప్రసన్నుఁడనై మదీయమై
యొనరినదివ్యరూపమహిమోన్నతిఁ జూపితిఁ గాని సారసా
సనపురశాసనాదులును జూలరు గానఁ బ్రపన్నులైనస
జ్జనులకుఁ దక్క నన్యులకు శక్యమె నిక్కము నన్నెఱుంగఁగాన్. 152

వ. అని యాక్షణంబ. 153

మహాస్రగ్ధర. బహుభాస్వద్భాసమానప్రభలు నభమునం బర్వ వార్వాహగర్వా
పహనీలాంగద్యుతుల్ భూషణమణితతి మించన్ లసద్వైజయంతీ
సహితోరఃకౌస్తుభాంశుల్ జడిగొనఁ గనకాచ్ఛాదనం బొప్ప శౌర్యా
వహచంచద్దోస్సహస్రావలి మెఱయ బలిధ్వంసి ప్రత్యక్షుఁ డయ్యెన్. 154

ఉ. అప్పుడు తన్మనోహరభయానకదివ్యవపుర్విశేషముం
దప్పక చూడ నోడి ప్రమదంబు భయంబును విస్మయంబు లో
ముప్పిరియై పెనంగొన సుబోధుఁడు దీపితసుప్రబోధుఁడై
యప్పరమేశు నిట్లని సమంచితభక్తి నుతించె నమ్రుఁడై. 155

సీ. సర్వేశ సర్వజ్ఞ సర్వభూతప్రియ శరణాగతార్తిసంహరణనిరత
మధుదైత్యదుర్మదమథన సమస్తకల్యాణస్వరూప పరాపరాత్మ
భవదీయముఖమునఁ బావకుఁడును దృష్టిఁ జంద్రసూర్యులును భుజముల దిశలు
కళలు శ్రోత్రంబుల గగనంబు నాభిఁ జరాచరాత్మక మైనయవని పదము

తే. లందుఁ బెంపొందుచుండు ధరాదిపంచభూతములు బుద్ధ్యహంకారములు మహత్తు
ప్రకృతిపురుషులు దగముక్తిపరమ మగుచు నెగడు నాపరంజ్యోతియు నీవ దేవ. 156

చ. నెఱవగుభక్తి నొండొకటి నేరక సర్వశరణ్య నిన్నుఁ బ
ల్మఱు వినుతించుచున్ మదిఁ దలంచుచు మ్రొక్కుచు నుందు రవ్వరె
త్తెఱఁగుననైన నట్టిసుకృతిప్రకరంబునకెల్ల మెట్టులుం
గిఱుతలబంటిగాదె పరికింప భవాంబుధి సత్కృపానిధీ. 157

క. దివసాగమవికసితసిత । నవసారసదళవిశాలనయనంబుల దా
నవసామజపంచానన । భవసాగరమగ్ను నన్నుఁ బాలింపు హరీ. 158

వ. అని ప్రస్తుతించి యప్పుండరీకాక్షుతో నతండు దేవా నీవు నాయెడఁ బ్రసన్నత వహిం
చితేనియు నిఖిలవిరోధం బైనమదపరాధంబు సహింపు సహింపు మాచక్రవాళాచలా

చక్రవాళంబులై సుకృతాలవాలంబులై దురంతదుష్కృతసంహరణసమర్థంబు లైనతీ
ర్థంబు లెల్లకాలంబు నీసరిత్కూలంబులఁ గలసి మెలసి చరింప ననుగ్రహింపు మీఘు
నీవారిం జేరినయనాథునీవారిఁ గలపి యనుగ్రహింపు మీప్రదేశంబున నొనర్చు జపతపో
హోమదానంబు లక్షయసుఖనిదానంబులుగాఁ బ్రసాదింపు మని వినయవినమితో త్త
మాంగుండై యూరకున్న నన్నలినోదరుండు సాదరుండై యతనిమనోరథంబు లవి
తథంబులుగా నొసంగి మఱియును. 159

క. ధరణీసుర నన్నెఱుఁగుము। పరాత్పరుఁ బ్రధానపురుషుఁ బరు నాద్యుఁ జరా
చరభూతజాతభయసం। హరు నారాయణు నమేయు నవ్యయుఁ గాఁగన్. 160

గీ. నిఖిలకర్తయు భోక్తయు నేన కాక। లేదు నాకంటెఁ బర మొకలేశమైన
నెంతవారును నాతెఱఁగెఱుఁగలేరు। సకలలోకనియంత్రి మత్సహజశక్తి. 161

వ. అని యఖిలభక్తమనోరథానుసంధాయకుఁ డగు శ్రీరంగనాయకుఁడు తానగుట తేట
పడుటకై యతని కాత్మావతారకథావృత్తాంతం బాద్యంతంబును దెలియ నానతియి
చ్చె నత్తెఱంగెఱింగించెద నాకర్ణింపుము. 162

క. ఏలావనహరిచందన। జాలాభినవప్రసూనసౌరభవిలస
ద్బాలానిలమృదులీలాం। దోళితకల్లోల మైనదుగ్ధాబ్ధిపయిన్. 163

మ. అఖిలప్రాణిహితైకబుద్ధి సురగేంద్రానల్పతల్పంబునన్
సుఖలీలన్ శయనించి యున్నహరిఁ దేజోమూర్తి నాతాపసో
న్ముఖుఁ గళ్యాణకరుం గుఱించి దివసంబుల్ పెక్కు భక్తిం జతు
ర్ముఖుఁ డత్యుగ్రతపం బొనర్చినఁ గృపాపూర్ణప్రసన్నాత్ముఁడై. 164

క. ఆలోకపితామహుఁ డను। నాలోకనసమధికోజ్జ్వలాకృతిపటుభూ
షాలోక మెసఁగ నవ్విభుఁ। డాలోఁ బొడచూపి వేఁడు మభిమత మనినన్. 165

గీ. లీలఁ జాఁగిలి మ్రొక్కి కెంగేలుఁగవలు। ఫాలభాగంబునందలి గీలుకొలిపి
బహువిధంబుల వినుతించి పద్మభవుఁడు। వేడ్కఁ దనకోర్కి యిట్లని విన్నవించె.

ఉ. నేరెడుపండుచాయ తవణించెడుమేనఁ బదారువన్నెబం
గా రొంటఁ బట్టుపట్టుఁ బసగందనితామరరేకు మైసిరుల్
దోరణిఁ గట్టె యేలుకనుదోయును బొందుకు సుద్దియై మెఱుం
గారెనురంబు కెంపు దయసానినయుల్లము చల్లచూపులున్. 167

క. అలరినలలితాకృతి నా । తలఁపున నెలకొల్పినట్లు దైత్యాంతక యి
మ్మలనెల్లప్పుడు కనఁగవ । లలరఁ గనుంగొనెడిభాగ్య మంటింపఁగదే. 168

వ. అని ప్రార్థించిన నాశ్రితవత్సలుం డగుశ్రీవత్సలక్షణుం డతనిదెస నెనఁగుదయావిశే
షంబున నట్లకాక యని యానతిచ్చి యంతర్హితుం డయ్యె ననంతరంబ. 169

సీ. ధ్వజగరుత్మద్దేహధగధగద్యుతులు లోకాలోకచరమాంధకార మణఁప
స్వచ్ఛముక్తాతపత్రచ్ఛాయ లసమయచంద్రికావిలసనోత్సవముఁ జూపఁ
బటుశాతకుంభశుంభత్తూన్నఘర్త లంభోదపథమునఁ గుంకుమప్రభలు నెఱప
మహనీయతోరణమణిమయస్ఫూర్తియు గోచరప్రతతిచూతమ్ములు మరల్ప
నుదధి నావిర్భవించె సముద్యదధిక । దివ్యతేజోవిశేషదేదీప్యమాన
పద్మగర్భాండభాండప్రచండ మగుచు । మంగళం బైనశ్రీరంగమందిరంబు. 170

శా. ఆదివ్యాయతనోపజీవు లయి దుగ్ధాంభోధిమధ్యంబునన్
బ్రాదుర్భావము నొంది రచ్యుతదయాపాత్రత్వమిత్రుల్ భవ
చ్ఛేదావాప్తసదాసుఖోదయులు రాజీవప్రభూతేంద్రము
ఖ్యాదిత్యప్రకరార్చనీయు లగు నందాదుల్ మనోజ్ఞాకృతుల్. 171

గీ. వారితోడనె వైకుంఠవాసులై ప్ర । సిద్ధులైనసనందాదిసిద్ధమునులు
నమరగంధర్వకింపురుషాహియక్షు । గరుడవిద్యాధరాదులు గానఁబడిరి. 172

వ. అయ్యవసరంబున. 173

సీ. రావించె నిరవద్యరావనారదవాద్య కలితతుంబురుహృద్యగానవిద్య
మెఱసెఁ గింకిణిరావమిళితమై దివి దేవసతులనర్తన భావగతులఠేవ
బలసె దివ్యానేకభవ్యస్తవశ్లోకముఖరమై యెడలేక మునులమూఁక
తోరఁగాఁ బైపైఁ బెల్లుతోలువాసనలఁ జల్లు పరువమై వికసిల్లువిరులజల్లు
పొరసె నమృతాంబునిధిఁ దేలి పుష్పశాలి । దైవతోద్యానవనకేళిఁ దనరుగాలి
యఖిలకల్యాణమూలమోక్షాలవాల । రంగజననాతివేలసంరంభవేళ. 174

వ. అప్పుడు. 175

సీ. ధరియించెఁ దద్దివ్యభవనంబు ఖగరాజకఠినబంధురతరస్కంధపీఠిఁ
బట్టె దర్వీకరప్రభుఁడు శ్వేతచ్ఛత్ర మురుఫణామండలస్ఫురణ మెఱయ

నిడిరి వింజామరలిరుగెలంకుల జోక యై సుధాకరుఁడు సహస్రకరుఁడు
బకలంబు సేసె హాటకవేత్రపాణియై తఱిమి విష్వక్సేనదండనాథుఁ
డలికఘటితహస్తాబ్జులై యంతనంత । బలసి కొలిచిరి సకలదిక్పాలవరులు
వచ్చె శ్రీరంగధామంబు వచ్చె ననుచుఁ । జదలఁ గోదలేక కాహళస్వనము లెసఁగ.

వ. ఇవ్విధంబున స్వయంవ్యక్తంబును, తేజోమయంబును, ప్రణవస్వరూపంబును ప్రభూతవైభవాభిరామంబును, నగు శ్రీరంగధామంబు దృగ్గోచరం బగుటయు దిగ్గన గ్రమ్ము సమ్మదామృతరసంబునఁ బులకాంకురంబులు దలఁకొనఁ గనకనికషసుషమావిశేషంబున నుపమేయం బగుఛాయం బొలుచు కాయంబు భూభాగంబునకు జాఁగిలఁ బ్రణమిల్లి శారదావల్లభుండు యుగపదుల్లసితచతుశ్శ్రుతిప్రయుక్తంబు లగుసూక్తంబుల నభినుతించె నంత నఖిలగుణగణప్రశస్తుండును వేత్రహస్తుండును నగు సునందుం డాశతానందునకు నమ్మహనీయమందిరంబుఁ జూపి యిట్లనియె. 177

మ. అరవిందాసన నీతపంబు ఫలితం బై తోఁచె లక్ష్మీమనో
హరుగేహం బిదె చూడు లోచనము లింపారంగ నీరంగమం
దిర మయ్యిందిరతోడఁ గూడి యనురక్తిన్ యోగనిద్రాళుఁడై
హరి యున్నాఁడు జగత్కుటుంబపరిరక్షాయత్తచిత్తంబునన్. 178

వ. అని నిర్దేశించినఁ గనకగర్భుండు నిర్భరానందంబునఁ దత్ప్రదేశంబు డాయంజనునప్పు డూర్ధ్వాధస్స్థలంబులఁ గనకమహీమండలంబులును మధ్యభాగంబున శ్రీదేవియు నభ్యంతరంబున ననంతభోగియుఁ బ్రతిహారాంతికంబున జయవిజయులుఁ బార్శ్వంబుల దుర్గాహేరంబులును శిఖరంబునఁ బ్రణవస్వరూపిణి యగుభారతియును, గనక కలశంబుల నామ్నాయసముదాయంబును నాసాముఖంబున రహస్యజాతంబును బాదతలంబులఁ గ్రతుప్రతతియు నంగుళీసంచయంబుల యాజనంబును నుదరంబున హవిర్జలంబును, మఱియు నెడనెడఁ బాకశాసనపరేతరాజ పలలాశనపాశపాణి పవమాన పౌలస్త్యపాశుపతులును నాదిత్యరుద్రమరుదశ్వినివిశ్వదేవసిద్ధసాధ్యులును సప్తర్షులు నక్షత్రగ్రహతారకంబులు నాదిగాఁ గలచరాచరభూతజాలంబు లెల్లను దోచినఁ బరమాద్భుతసంభ్రమంబులు డెందంబున సందడింప నద్దివ్యమందిరంబునకుఁ బ్రదక్షిణాభివందనంబు లొనర్చి యభ్యంతరంబుఁ బ్రవేశించి యందు. 179

సీ. తలగడగా నిడి తల మూఁది వలచెంపఁ గుడిహస్త మెత్తుగా నిడినవాని
మేలిచేఁదొడవుల మెఱుఁగుదాపలు మించు వెలకేలు కటిఁ జాఁచి మెఱయువాని

సిరి మేనిపొందునఁ జిత్తంబు సొగయింప నరమోడ్పుఁగన్నుల నమరువాని
నాళంచితోన్నతఁ నామపదమున బిరుదునూపురము శోభిల్లువాని
మొలకనగవులఁ దెలివ మోమువాని। మెఱపు గలమేఘరుచిఁ బొల్చు మేనివాని
నురగశయ్యపై నొదికిలి యు న్నాని। సకలశుభదాయి శ్రీరంగశాయిఁ గనియె. 180

వ. కని యప్పరమేశ్వరు నిత్యనిరతిశయనిరుపమనిరవధికలావణ్యసౌందర్యసౌకుమార్యచాతుర్యస్థైర్యగాంభీర్య సౌశీల్యవాత్సల్యతేజః ప్రభావసౌభాగ్యసౌహార్ద్దదయాద్యనంత కల్యాణగుణామృతసాగరాంభోర్మి మజ్జదఖిలావయవసుఖానుభవసముత్కటానంద పరిపూర్ణమానసుండై పునఃపునఃప్రణామంబు లాచరించి నితాంతభక్తివినయవినమ్రదేహుండై యిట్లని స్తుతించె. 181

దండకము. జయజయ జగదేకకల్యాణభావా నిశత్రాణసారీణ నిస్తారణాపారకారుణ్యరత్నాకరా శ్రీకరామ్నాయసారాభిధా నామృతాసారశాంతాఘ సంతాపయజ్ఞా తాపసౌఘాః స్తవైర్భిర్భజంతే యజంతే చ నిశ్శ్రేయసోద్యోగినోఽష్టాంగయోగాంచితజ్ఞానయజ్ఞైః ప్రశంసంతి వేదాగమాస్తావకా భూయభూయః ప్రసాదాభిలాషీ సదా సేవతే దేవతానాంగణ స్త్వం సమస్తప్రతీతం గుణాతీత మాధారభూతం ప్రకృత్యాః సమానాధికోపేత మాద్యంత మేకం భవంతం భజేఽహం ప్రసన్నః సువర్ణధ్వజః ప్రత్యుషశ్చిత్రభానుప్రభాజాలజాజ్వల్యవచ్చక్రధారాలిభిన్నారివక్షఃశిరః కల్యకైవల్యసామ్రాజ్యలక్ష్మీసమర్థైక మూర్ధాభిషిక్తప్రణామత్వదాజ్ఞానహం విశ్వ మావర్తతే శాశ్వతం జ్యోతిరాకారలోకోత్కరం తత్త్వసంకల్పమాత్రప్రభూతాలిసంభూతభూతావకాశ్యం దిశానాథతేజో ముఖం మిత్రరాత్రీశ్వరౌ నేత్రయుగ్మం దిశః శ్రోత్ర మేషా ధరిత్రీ పదౌ మాతరిశ్వా సనిశ్వాసభూతో నభో నాభి రావాసభూర్మస్తకం, శ్రీః కళత్రం మనో ర్భాగ్యమనోఽహశ్చ రాత్రిశ్చ పార్శ్వే నిలింపాః ప్రతీకా స్త్వ మేవాంతరాత్మా షడంగాని వేదాశ్చ ధర్మాణి శాస్త్రాణి సర్వాగమాః పాంచరాత్రం తథా సాంఖ్యయోగం తవాజ్ఞా హి వేదాంతవేద్య స్త్వ మేకప్రసాదోఽహ ముగ్రస్త్వదీయాతిరోష స్త్వదన్య త్పరం నాస్తి నీహారభానూబృహద్భాను రంభోజినీబాంధవో గంధవాహః ప్రమత్తా భవంతే ప్రభీతాః ప్రయాంతి ప్రజాపాస్త్వన్వహం మృత్యు రక్ష్యేతి మర్త్యేష్వకాలేజనిష్వత్వ మేవాఖిలం వా భవంతం భవచ్చాపస్యబాహూరుపాదప్రభూతం మహీదైవతక్షత్రవిట్శూద్రజాతం సవర్ణాశ్రమాచారధర్మ

స్త్వమేవత్వమేవ క్రతుర్విశ్వమూర్తే సుధీనాథ మీనాకృ నహీనాసురాఢ్యసమా
నాధికానూననానాగమాదానసూరాయ, మత్స్యా[...]య, ధీరామృతాహార
వీరార్ణవక్షీరపూరార్పితోదారభూరాచలాధారకే[...]ాయ కూర్మస్వరూపాయ
సర్వంసహాఖర్వ దుర్వారదోర్గర్వనిర్వాహ [...]ర్వగీర్వాణభూతోర్వరోద్ధార
లోలాయ లీలాధికోలాయ కాలానలాలోలకీలాసముత్తాల ఫాలాక్షుదోః స్థూల
శూలాధికాభీలభాస్వన్నఖాలీక్షతారాతిదేహాయ లక్ష్మీనృసింహాయ క్షేమన్ముని
స్తోమసామస్తుతవ్యోమ భూమర్త్యభుగ్ధామసీమక్రమస్థేమ రాజత్పదాబ్జాయ
మాయావికుబ్జాయ పుత్రాప్తసన్మిత్రగోత్రాస్వకక్షత్రగాత్రావలిచ్ఛేత్పరాత్రావళీ
చిత్రబాహోరుతారాతిభీమాయ రామాయ చండాభ్రవేదండశుండాభదోర్దండ
కాండాసనాఖండకాండాహృతోద్దండపౌలస్త్యకంఠప్రకాండాయ కాకుత్
స్థవంశప్రకాండాయ కోపావమానాపలేపామరక్షేపతాపారికృత్త్వాప రూపావ
లీతాపకేలీసతృష్ణాయ కృష్ణాయ వైహాయసవ్యూహ గోహాకిసన్నాహబాహా
బలోత్సాహనీహారరుగ్వ్యాహదుర్లక్ష్యరక్షః పురక్షోభకర్మప్రబుద్ధాయ బుద్ధాయ
రోషాగమద్వేషభాషాతిదుర్వేషయోషావధాతోషమేషాది దుర్దోషశీలక్షలద్ధర్మ
సంస్థాపనోల్కాయ కల్క్యాహ్వయాయాప్రమేయాయ కించామితానంత
లీలావతారాయ తుభ్యం నమో దేవ తుభ్యం నమః; కలశజలధిమధ్యచంచత్సితద్వీ
పరత్నాగ్రవైకుంఠపూరుజ్జ్వలద్దివ్యసౌధాతికాంతే సభాంతే భకంతం నిశాగంధ
సంఫుల్లనీలోత్పలశ్రీవిశాలాంగలావణ్యవిభ్రాజమానం నతామర్త్యదైతేయ నాగా
వతంసప్రతానస్ఫురత్పీనభాగోచితాభ్యాం సరోజధ్వజచ్ఛత్రచక్రాదిచిహ్నైః పదై
రంకితాభ్యాం ప్రభాసంపదాభ్యాం పదాభ్యాం మనోజ్ఞా మనోజ్ఞస్వరామ్నాయ
మంజీరపాళీకసత్పద్మరాగప్రకాశావృతాంసం తటిన్నూతనద్యోతధౌతాంబరాం
చత్కటీమండలాబద్ధకాంచీకలాపం సుధావర్తగంభీరసుస్నిగ్ధనాభిప్రభూతా
యతశ్వేతపద్మాభిరామం లసత్కౌస్తుభశ్యామలశ్రీతులస్యామిళద్వైజయంతీ
సమేతోరువక్షఃస్థలీకం వరానర్ఘకేయూరవజ్రోర్మికాద్యైః పరిభ్రాజితాజాను
బాహుప్రకాండం రమాలింగనోత్కీర్ణరత్నాంగదాంకక్రమై దుల్లసత్కంబు
కంఠప్రదేశం శరచ్చంద్రబింబప్రసన్నస్మితాస్యం లసత్కుండలాలోక చంచ
త్కపోలం పరంపక్వబింబప్రభాపాటలోష్ఠం దరద్యోతితస్వచ్ఛదంతాంశుజాలం
నవామోదనిశ్వాసనాసావిలాసం దివాజృంభితాంభోజదీర్ఘావలోకం సలీలానత
భ్రూవిలాసం సుఫాలం చలత్కుంచితానీలసత్కుంతలాంతం సముద్భాసికోటీర

చాయూత్తమాంగం సమస్తైకసౌందర్యసంపన్నిధానం మహాభోగినో భోగమధ్యే
నిషణ్ణం సహైవ శ్రియా సర్వసౌభాగ్యవత్యా సువర్ణాదిభి ర్నిత్యశుద్ధై రనంతై రు
పాస్యం సనందాదియోగీంద్రబృందై శ్శరణ్యం సదా సత్యసంకల్ప మీశం పురాణం
విభుం విశ్వభూతాంతరస్థం వినా న్యాశ్రయం వేదవిద్భావయిత్వా మనస్యర్చయే
ద్భక్తిమాన్యం ప్రశంసంతి సంతస్తమేనోహరం తేన తస్మై శుభం జాయతే
కిం బహూక్తైశ్శ్రుతస్తేన భావానువర్తీ భవాన్; పరమపురుషతత్త్వం త్వాం న
జానాతి కశ్చిత్కథం విస్తరేణ స్తుతిం కర్తు మీశో భవిష్యత్యదంచన్మనీషః
సహస్రాన్ముఖేభ్యోఽపి పుంఖానుపుంఖాగతాశేషభాషావిశేష స్సశేషశ్చ శేషత్వ
మాపద్యతీ శేషిణస్తే వచోగమ్యభావం విచార్యాసనచ్ఛత్రశయ్యాదిరూపేణ
వాచాలతా పంచవక్త్రోంచితోఽనాత్తతైస్తర్కహార్దైః ప్రభిన్నప్రమాణైః
ప్రకారైః పరిభ్రాంతిమూలై ర్వికల్పాలవాలైః పరాభూతసంపాదితాతీతఖేదై
ర్మహాశాస్త్రసిద్ధాంతవాదై రలం కింతు తాపత్రయోర్మిచ్ఛటాసంవృతే శోక
మోహాదిదుష్టగ్రహాధిష్ఠితే మోహకామాదిలోభాదికావర్తజాలే మహాదుర్గ
మాంభోనిధౌ మజ్జతాం సారితైకాగతిస్త్వత్పదాంభోరుహైకాంతభక్తిర్న
కర్మప్రసక్తిం పరస్యావిరక్తిం ఖలూత్పాదయత్యేకనిష్ఠాగరిష్ఠా హి మాయాంతి
రంతిద్వితీయా మలంఘ్యాసదా సామ్యభి రేషా హృషీకేశ విశ్వాతిశాయిన్ క్షణం
పశ్య మాముల్లసత్కుంభజాతోదయారంభసంభూతవైమల్యగంభీరనీరస్ఫురత్పుం
డరీకచ్ఛదాకారసౌభాగ్యశోభావహాగర్వసర్వస్వచోరై రుదారప్రచారైర్నతా
రూఢరాగానుబంధై రివాపాంతరక్తైర్దయాసంప్రయుక్తై ర్మరున్మానినీమంగళా
కల్పరక్షాధికారైకపుణ్యాతిదూరై రపాంగై ర్మమత్వం పితా త్వం గురుస్త్వం
సఖా త్వం సమస్తం జితం తే ముకుంద ప్రసన్నార్తిహంత్రే జితం తే జగన్నాథ
గోవింద విష్ణో జితం తే శ్రియః కాంత రంగాధిశాయిన్ జితం తే హరే వాసు
దేవాదిదేవ ప్రసిద్ధప్రభో పాహి మాం పాహి మాం పాహి మాం. 182

శ్లోకం. శ్రీ రంగే రుచిరా యస్య। శ్రీరంగే రుచి రాయతా
స దైవతః శరణ్యో నః। సద్దైవ త ముపాస్మహే. 183

చ. అని వినుతించినన్ సదయుఁడై మురవైరి దయామృతంబు నిం
డినకడకంటిచూపు నిగిడించి విరించి భవద్వచస్సము
ర్చనమునఁ జాల నీదెసఁ బ్రసన్నుఁడ నైతి వరంబు లెవ్వియై
నను నను వేఁడు మిత్తు ననినన్ బ్రమదంబున నాతఁ డిట్లనున్. 184

గీ. అవధరింపుము నీ విప్పు డవతరించి । నట్టియీవిగ్రహంబు నే నహరహంబు
నెలమిఁ బూజింపఁ గోరెద నిట్లు యొసఁగి । మఱుఁగులే కానతిమ్ము నీ తెఱఁగు నాకు.

క. నావుడు హరి యిట్లను నీ । భావమ్ము నెఱింగి కాదె పద్మాసన యి
ట్లావిర్భవించితిని ది । వ్యావసథముతోన కొలువు మభిమతభంగిన్. 186

క. ఏనరుఁడు పంచకాలవి । ధానంబున నన్ను శాశ్వతముఁ బూజించున్
వానికి నొసఁగుదు నమృత । స్థాన మనిన నెన్న నేల తక్కినపదముల్. 187

క. ఈనాళీకభవాండము । పై నావరణములమీఁదఁ బరమవ్యోమ
స్థానంబున నుండుదు నెపు । డే నప్రాకృతశరీరహితవిస్ఫురణన్. 188

సీ. దేవతిర్యగ్జనస్థావరాత్మకభువనావలి లీలార్థమై రచింతు
నవి చేతనించుటకై సమస్తమునందు జీవరూపమున వసించియుండుఁ
గర్మంబులను లోనుగాక భూతావలిఁ బ్రసరింపఁ జేయుదు బహువిధములఁ
దదనుగ్రహార్థ మాత్మగతుండనై యుండి జ్ఞానరూపమున విజ్ఞాన మడఁతుఁ
తే. దల్లిగతి పి·తకారినై తనరి తిలలఁ । దైలమునుబోలె వ్యాపించి తమ్ముఁగూడి
యున్ననైనను సురలునాయోజ యిట్టి । దని యెఱుంగరు విపులమోహాంధు లగుచు.

క. దివి నాపేంద్రస్థానము । రవిమండలమును సుధాంబురాశియు నన నే
నివసించుకందువలు మూఁ । డవుటఁ ద్రిధామాఖ్య ముఖ్య మయ్యెను నాకున్. 190

వ. తత్ప్రదేశంబులందును రాజసతామసాత్ములకు దుర్విభావ్యుండనై యుండుదు వెండి
యు లోకానుగ్రహార్థం బొక్కొక్కయెడల నావిర్భవించియు నొక్కొక్కనిభా
వంబునం దావేశించియు నొక్కొక్కతావుల జన్మప్రసంగంబు లంగీకరించియుఁ బ్రతి
కల్పంబున నవతారసహస్రంబులు గైకొందు సత్త్వాయత్తులై మదేకచిత్తులయినయుత్త
ములయెడఁ దద్గుణకర్మాభివృద్ధ్యర్థం బత్యంతరాగాసక్తుండనపోలె సకలంబు నను
సంధింతుఁ బితృపుత్రవాత్సల్యంబులనైనను మిత్రామిత్రంబుల నొదవు రాగాపరాగంబు
లనైనఁ బ్రాణిస్తోమంబు నామీఁదఁదలంపు గలిగి యేవిధంబున వర్తించు నావిధంబున
కనురూపంబు లైన రూపంబులు ధరియింతు నవియునుం గాక ద్వీపవర్షతీర్థాయతనంబు
లందుఁ బ్రతిగ్రామగృహంబుఁ బ్రతివక్షంబుల దారులోహశిలామయంబు లగునర్చా
భేదంబుల నుల్లసిల్లుచు నట్టియర్చావతారంబులు స్వయంవ్యక్తదివ్యసైద్ధమానుషంబు

లనఁ జతుర్విధంబుల మెఱయు నందు శ్రీరంగ శ్రీముష్ణ శ్రీవేంకటాచల సాలగ్రామ నైమిశ తోతాద్రి పుష్కర నారాయణాశ్రమంబు లనునీయెనిమిదిస్థలంబులం గలవ దీయ మూర్తులుస్వయంవ్యక్తంబులు, హస్తిగిరివృషపర్వతచక్రతీర్థాదిప్రశస్తదేశంబులు భవ ధర్మశతమఖప్రముఖదేవప్రతిష్ఠితంబులైనయవి దివ్యంబులు, భృగుతీర్థమందర క్షేత్ర చిత్రకూటప్రభృతిపుణ్యస్థలంబులు భృగుమరీచిమతంగజమునిసిద్ధసంస్థాపితంబు లైన యవి సైద్ధవంబులు, విశిష్టాగమోక్తప్రకృష్టశుభలక్షణలక్షితంబు లయి శుచిద్రవ్యరచి తంబులయినయవి మనుష్యస్థాపితంబులై యున్నయవి మానుషంబులు వీనిలో స్వయం వ్యక్తంబులై యున్నయవి వికృతిమయంబులైనను వానియందుఁ బ్రతిష్ఠాకతపోయో గంబునను బూజాతిశయంబునను బింబాభిరూప్యంబునను బ్రసన్నుండనై సాన్నిధ్యంబు వహింతు మత్ప్రీభావంబున నీ స్వయంవ్యక్తాదులకుఁ గ్రమంబున ద్వైతార్ధ (?) పాద యోజనమాత్ర క్షేత్రంబు పరమవిత్రంబునై యతిశయిల్లు. 191

క. శ్రీ మెఱయ నెచట సాలఁ। గ్రామశిలార్చనము గల్గుఁ గల్యాణకరం
బై మహి నచ్చోటికి మూఁ। డామడ పుణ్యప్రదేశమై విలసిల్లున్. 192

గీ. తక్కఁగలుగుగృహాళికిఁ దద్గృహంబు । పావనము విను పురిపల్లె పదియు రెండు
నొక్కటన మద్విమానము లుండెనేని । సాటి యచటు సాలగ్రామ శైలమునకు. 193

క. ఇల నెచ్చోటు మదర్చన । విలసితపూజోత్సవాదివిరహిత మగునా
నెలవు వెలివాడఁబోలెన్ । దలఁపఁ గనుఁగొనఁగ ననుచితము సుజనులకున్. 194

మ. ఇపు డేఁ జెప్పినయీస్వయంభువులయం దెల్లన్ గడు న్మేటియై
క్షపితాశేషదురంతదోషచయమై కల్పాంతరస్థాయియై
యపవర్గప్రదయోజనద్వయయుతంబై భవ్యమై దివ్యమై
విపులశ్రీకరరంగధామ మమరున్ వేదాంతవిఖ్యాతమై 195

మ. నరులైనన్ సురలైన దైత్యవరులైనన్ సన్నుతద్వాదశా
క్షరమంత్రైకపరాయణత్వమున నన్ సద్భక్తి సేవించినన్
బరమైశ్వర్యసమగ్రభోగవితతిన్ బ్రాపించి సర్వోత్తర
స్థిరవైకుంఠపదంబుఁ జెందుదురు ప్రీతిన్ గర్మనిర్ముక్తులై. 196

క. పరమ మిది యొకఁట వస్యఁ। బరఁపిం దజ వినుము మత్పరాయణు లెందున్
దురితములు సెక్కొనర్చియు। నరుగరు పటుఘోరనారకాధోగతులన్ 197

క. గోవధ మాదిగఁ గలనా । నావిధపాతకములను దినము మద్భక్తుల్
గావింపుచుండు రేనియు । నీవలఁ దద్దోషచయము నే హరియింతున్, 198

గీ. తుది మదీయభక్తివదలనిజను లనా । చారులైన హీనజన్ములైన
వారి నితరబుద్ధి వారక నిందించు । వార లటు నికృష్టవర్ణసములు 199

మ. ధరఁ బెంపొందినమత్ప్రపన్నుల మదుక్తంబైనశాస్త్రంబు మ
త్పరమార్థం బగుమంత్రరత్నమును మత్ప్రాణప్రతీకాశమై
నిరపాయం బగురంగధామమును దుర్నీతిన్ విచారించి యె
వ్వరు దూషింతు రనంత రౌరవములన్ జిహ్వాచ్ఛేదయ్యు లుద్యద్గతిన్. 200

క. మఱచియు శ్రీరంగంబున । నెఱుఁగనియజ్ఞానమూఢు లెవ్వరు గల రా
మొఱకుల కిఁక నరకములఁ । దఱికొనిపోవునకమున కొసఁగఁ దగునశింబున్. 201

క. వారక సకలజనంబులు । శ్రీరంగంబనుచు సంస్మరింపుదు రేనిన్
నారకనాకము లనియెడు । నారెంటును ఖిలము గావె యరవిందభవా. 202

గీ. మర్త్యలోకంబునంబు నంబరమునందు । నొప్పు డెచ్చోట శ్రీరంగ మొప్పియుండు
నప్పుడాదిక్కునకు భక్తి నభిముఖంబు । గాఁగ నిలిచి నమస్క్రియాకారి వగుము.

వ. అని యానతిచ్చి యాశ్రితనిస్తారకుం డూరకుండెఁ దచ్ఛాసనంబున వారిజాసనుండును,
నిశ్శ్రేయసనిదానం బగునద్దివ్యవిమానంబు గొని సత్యలోకసీమాంతంబున విరజానది
ప్రాంతంబున విశ్వకర్మనిర్దేశంబునఁ బ్రతిష్ఠాపించి నిరంతరానురక్తదివ్యోపచారవిరాజిత
పూజావిధానంబున నద్దేవుని నారాధించుచు, నారాయణనక్షత్రంబునం బగమహర్షం
బున బ్రహ్మర్షిసహాయుండై మహోత్సవం బొనర్చియవభృథానంతరంబున నింద్రాదిబృం
దారకబృందపరివృతుండై, వందారుమందారం బగు నానందకపాణిసందర్శనంబు గా
వించి, యావేళ నుదారస్వాంతుండగువివస్వంతునకుఁ బాంచరాత్రంబు సమంత్రం
బుగా నుపదేశించె నతం డొరసుం డనువైవస్వతమనువున కొసఁగె, నాఘనుండు
తనతనయుం డగునిక్ష్వాకున కెఱింగించె నాభూభుజుండు చతుర్భుజునిఁ దపోవిశే
షంబున మెచ్చించి కమలభవభువనసీమామందిరం బైనరంగమందిరంబు గొనివచ్చె
నివ్విధంబున నిజాన్వయపరంపరాప్రాప్తం బైనయాదివ్యధామంబు రామభద్రుండు
గుణసముద్రుం డగువిభీషణున కిచ్చె, నతనిచేత నది కావేరీతీరంబున నునుపంబడియె
నని పారాశర్యుండు నాగదంతమునివరున కెఱింగించిన తెఱంగు. 204

శా. బంధుప్రాంగణకల్పపాదప ధనుఃపాండిత్యకౌంతేయ ద
ర్పాంధారాతివసుంధరారమణదుష్టామాత్యనీతిక్రియా
సంధానప్రబలాంధకారపటలీసప్తాశ్వ శశ్వన్నభ
స్సింధుక్షీరపటీరనిర్మలయశఃశ్రీవాసితాశాంతరా. 205

క. పన్నగశయనవరప్రతి। పన్నగజప్రకరతురగబహుధనమణిసం
పన్నగతకలుష సుజనవి। పన్నగసుత్రామ సుజనపావననామా. 206

మాలిని. సమదవనవిలోలా నవ్యశృంగారజాలా
ప్రమదకరవిలాసా భాగ్యలక్ష్మీనివాసా
శమదమయుతభవ్యా చారువిద్వన్నిషేవ్యా
సమదరిపువిరామా చాగయామాత్యరామా. 207

గద్యము. ఇది శ్రీమద్భ్రమరాంబావరప్రసాదలబ్ధసిద్ధసారస్వతవిలాసగౌరవ గౌర
నామాత్యపుత్త్ర సుధీవిధేయ భైరవనామధేయప్రణీతం బైన శ్రీరంగ
మహాత్త్వం బను పురాణకథయందుఁ బ్రథమాశ్వాసము.

శ్రీరంగమహాత్మ్యము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

క. శ్రీపతికల్యాణగుణా । లాపసమున్నిద్ర భద్రలక్షణవిలస
ద్రూప శశివిశదకీర్తి । వ్యాపితదిక్సీమ చాగయప్రభురామా. 208

వ. అవధరింపు మఖిలకథాకథనచాతురీజనితజనరోమహర్షణుం డగువ్యాసశిష్యనందనుండు దివ్యబోధను లగుశౌనకాదితపోధనులకుఁ జెప్పినట్లు శ్రీరంగావతారప్రసంగంబు తెల్లంబుగా విని యుల్లం బనురాగిల్ల నాగదంతమునివర్యుండు పారాశర్యుతో మహాత్మా సత్యలోకంబున లోకపితామహునకు నిలువేల్పగుభుజంగతల్పుం డేకారణంబున నిక్ష్వాకుచేత నానీతుం డయ్యెఁ దద్వృత్తాంతం బంతయు సవిస్తరంబుగా నెఱింగింపు మనిన నాసంయమీంద్రుం డతని కిట్లనియె. 209

శా. వైకుంఠాంఘ్రిసమర్చనాకలనహేవాకుండు లోకోత్తర
శ్లోకుం డార్తజనావనోదితదయాలోకుండు ప్రత్యర్థిలుం
ఠాకుం డర్థిహితార్థదానగుణ.గణ్యశ్రీకుఁ డేపార ని
క్ష్వాకుం డర్కకులాబ్ధితాంబునిధిరాకాచంద్రికాలోకుఁడై. 210

వ. ఆరాజశేఖరుం డాత్మగతంబున. 211

శా. దైవవ్యాకులితాత్ములై విషయచింతామగ్నులై రోషమో
హావేశావిలచిత్తులై భవదవిద్యామత్తులై దుర్భవ
వ్యావృత్తిం బ్రసరించుమానవులభావం బింద్రియార్థంబులం
దావైరాగ్యము పొంది మోక్షపదవీధర్మం బపేక్షించునే 212

వ. మున్న మత్పితృపితామహు లైనవైవస్వతవివస్వంతు లమితానుభావు లగుటం గమలభవలోకంబున కరిగి యురగగణార్చితుండై యురగరాజపర్యంకంబున వెలుంగురంగమందిరసందర్శనంబు గావించి నిరర్గళభోగాపవర్గంబులం జెంది రందు మార్గంబు నాకు దుర్గమంబై యున్న దనిన నస్మత్పుత్రపౌత్రాదుల సెన్న నేల యిదిగావున నానిమి

త్తంబునఁ బ్రాణిజాలం బెత్తెఱంగున ముక్తి వడయు నాతెఱంగు పొందుపడునంతవ
నసురాంతకు భజియింతు నని చింతించి యనంతతపోనిష్ఠుం డగువశిష్ఠునకంతఁ దద్వృ
త్తాంతంబంతయు నెఱింగించిన నమ్మునిసత్తముం డాన్నృపోత్తమున కిట్లనియె. 213

క. ఈతలఁపు మేలు జనవర । నీతపమున సంభవించు నిజ మెంతయుఁ బ్ర
ఖ్యాతపురాతనమునితతి । చేతన్ మును వింటి వినుము చెప్పెద నీకున్. 214

చ. జగదుపకారబుద్ధి నరిశాసన నీవు తపం బొనర్పఁ బ
న్నగపతిశాయి దివ్యభవనం బజుఁ డప్పుడు తాను దెచ్చి నీ
కగణితభక్తి నిచ్చు నదియాదిగ నీపురి నుండు ధర్మపా
రగు లగుయుష్మదన్వయధరావరులెల్ల భజింపఁ బెంపునన్. 215

క. అటుకొంతకాల మరుగఁగ । బటుసత్క్రమశాలి రామభద్రుఁడు గుణలం
పటుఁ డగువిభీషణున కా । దఁట నొసఁగిననిజపురమున కదిగొని చనుచున్. 216

గీ. నడుమఁ గావేరికడ దృగానందమైన । యిందుపుష్కరిణీతటి నిడి కదల్ప
నలవి గా కేఁగఁ గల్పాంత మంత నుండి । బ్రహ్మలోకంబునకుఁ బోవు పార్థివేంద్ర.

క. ప్రతికల్పము నీగతి నా । గతుఁ డగు దివినుండి భువికిఁ గమలోదరుఁ డా
శతధృతిదినములు దఱిగిన । నతులితనిజదివ్యపదమునందు వసింతున్. 218

క. కావేరీతీరస్థితు । లై వెలసినదాక్షిణాత్యులం దనిశము ల
క్ష్మీవరుఁడు రంగశయనుఁడు । దా వదలఁడు కరుణ వారితప మెట్టిదియా. 219

క. ధారుణిఁ గలనానావిధ । దారుణదురితము లొనర్చు తామసులైనన్
శ్రీరంగదివ్యదేశము । జేరఁగఁ గలిగినను ముక్తిఁ జెందుదు రధిపా. 220

క. క్రిమికీటవిహగమృగతతి । కమఠాహిఖగోరగములు గనుతమతిర్య
క్త్వము దొఱఁగి శాశ్వతస్థితి । యమితశ్రీరంగమందు నావాసమునన్. 221

క. హరికృపగలఘనులకుఁ గడు । నిర వగు నావెలవు నిలువ నితరులకెల్లన్
బురహరజలజభవాధిక । సురకృతవిఘ్నముల నచటఁ జొరరా దెపుడున్. 222

మ. వనజాతప్రియవంశభూషణ లసద్వర్ణాశ్రమాచారవ
ర్ధనులై ధీధనులై ముకుందపదసక్తస్వాంతులై శాంతులై
ఘనులై సజ్జనులైనసాత్వికులు రంగక్షేత్రమం దున్నఁ డెం
డును గ్రందై చరియింతు రప్పు డడఁగున్ దుర్వారవిఘ్నావళుల్. 223

వ. అది గావున. 224

ఉ. దక్షుఁడవై జగజ్జనహితంబుగ నిష్ఠఁ బూని శ్రీమద
ష్టాక్షరమంత్రచింతనపరాయణచిత్తుఁడవై భజింపు మ
బ్జాక్షుఁ బయఃపయోధితనయాభినయాలసచారుచంచల
ద్వీక్షణచంద్రికారుచుల వేడుకఁ జొక్కుచకోరవల్లభున్. 225

వ. అని నిజకులగురుం డగు నయ్యతివరుం డుపదేశించిన హర్షించి యతని కభివందనం బొనర్చి వీడ్కొని యమ్మహీకాంతుండు సకాంతుండై కాంతారంబున కరిగి యచట నిర్ద్వంద్వుండును వశిష్ఠాశ్రమసమీపంబునఁ దనదేవి పరిచర్య లొనర్ప నిష్పరిగ్రహుండును, నిశ్చలుండును నై తపం బొనర్చు నంత. 226

ఉ. తా ఘన మయ్యె నెల్లెడ నిదాఘము దూరనిరస్తచైత్రిక
శ్లాఘము మార్గగాభిమతచండమయూఖనిరోధవిస్ఫుర
న్మేఘము తోయదానపరిమృష్టమహాఘము శుష్యదంబుమా
ర్గౌఘము సర్వజంతువపురుద్గతభూరినిదాఘ ముర్వరన్. 227

సీ. అతిమరుద్ధూతశాఖాన్యోన్యసంఘట్టనోద్ధాగ్నిదగ్ధదావోత్కరంబు
చండభానుప్రభాసహసముజ్జృంభణాటోపప్రభిన్నగండోపలంబు
మృగతృష్ణికాసమున్మిషదంబుధిస్ఫురదవిరతోదన్యనానాధ్వగంబు
తప్తతోయాశయాంతర్లుఠత్పాఠీనకమఠనక్రగ్రాహసముదయంబు
విటపకోటరసంలీనవిహగకులము । నగలతాకుంజవిభ్రాంతమృగచయంబు
శాదనిర్మగ్నభూదారసైరిభంబు । నగుచు మించె నిదాఘసమాగమంబు. 228

క. ప్రాణికిఁ దను వొసఁగు జగ । త్త్రాణపయఃపాదపములు పటుఘర్మపరి
క్షీణములై కోరె జగ । త్ప్రాణపయఃపాదపాంతరంబులఁ దమకున్. 229

క. మునికన్యార్పితజలములఁ । దను పగుతమపాదులందుఁ దరువులనీడల్
గనుపట్టి నిలిచె దినకర । ఘనతరపరితాపభీతిఁ గదలనికరణిన్. 230

ఉ. అట్టి యనేహముం గడపె నా నృపకేసరి నాల్గుదిక్కులన్
బిట్టుమిడుంగురుల్ చెదర భీకరవహ్నులు మండుచుండఁగా
నెట్టన మధ్యభాగమున నిల్చి పదాగ్రము నేల నూఁది మా
ర్కట్టనిచూపు లుగ్రకరబింబముపై నిడి యూర్ధ్వబాహుఁడై 231

వ. తదనంతరంబ. 232

మ. జలదాటోపవిశాల మింద్రధనురంచద్వారణీకూల ము
త్కలికాలంబకదంబసాలవనమధ్యస్ఫారసవ్యావళీ
కలనావాల ముదారకేతకపరాగవ్యాళి మూర్వీధర
స్థలనృత్యన్మదకేకిజాల మగువర్షాకాల మొప్పెం గడున్. 233

వ. వెండియు 234

సీ. శుంభదంభోధరస్తోమభీమారంభగంభీరగర్జావిజృంభణంబు
దృగసహ్యచటులదీధితిమత్సముద్దామసంకులజీమూతసంకరంబు
జంఝామరుద్ధతస్ఫారధారాసారనీరంధ్రతమధరణీనభంబు
రోధోనిరోధకాగాధపాథఃపూరవాహినీవర్ధితవార్ధిజలము
కర్దమస్థలచంక్రమక్రమసగర్వ। దర్దురోత్తరవికటపృథగ్విధప్ర
భూతనిర్ఘోషబధిరితాశాతటంబు। నగుచు మించె నభోనభస్యాంతరంబు 235

శా. ధారాశాంబుదబృందనిర్భరనిరోధవ్యాప్తి నాశాంతముల్
భూరిధ్వాంతమయంబు లైన జను లేప్రొద్దున్ రవిం గానమిం
దా రూహించుచు నుండు రాఁకొనుట మధ్యాహ్నంబు నుద్యామని
ద్రారంభంబున రాత్రిటం బగటఁ బోధావాప్తిఁ బత్యూషమున్. 236

ఉ. ఆసమయంబునన్ విరహితావరణం బగుచోటఁ బ్రౌషప
ద్మాసనబద్ధవిస్ఫురితుఁడై బహులాశనిజాతపాతసం
త్రాసము లేక భూరిజలధారల నెప్పుడు దొప్పఁదోఁగుచున్
జేసెఁ దపంబు రాజకులశేఖరుఁ డక్షయధైర్యశాలియై 237

ఉ. ఆంత నిరంతరంబును దురంతసమున్నతిమంత మయ్యె హే
మంత ముదారవిస్ఫురితమంజులమౌక్తికజాలఝల్లరీ
కాంతిలసత్తుషారకణికాపరిగుంభితభిల్లభీరుసీ
మంతము దుర్గమక్రమవిమర్దితపద్మవనాంత మెంతయున్. 238

వ. మఱియును. 239

సీ. ప్రత్యూషజృంభితప్రాలేయదుర్లక్ష్యమాణపద్మభవాండమండలంబు
సంకులద్వాసరసమయమందిరభవద్యోతఖద్యోతభానూత్కరంబు

వితతనిశీథినీ వేళాసహస్రీకృతశీతరుగ్బింబవిజృంభణంబు
శీతాంశుదుర్దినవ్రాతసంచితకరీషాగ్ని ధూమావృతాశాంతరంబు
నగుచు నంతంత కెగసె నీహారధరణి । ధరసముద్భూతనిబిడశీతలసమీర
ణాభిసంపాతజాతమాయాతిభీత । జంతుసంతాన మగుచు హేమంత మంత. 240

గీ. హిమముచే నంబరంబెల్ల నిముడగానఁగ । నుష్ణకరుఁడును గరము లొయ్యొయ్య సాఁచి
తాను ననలాంశ ధరియింపఁ బూనె నఁగ । నెంత యనవచ్చు నింక హేమంతమహిమ.

శా. ఆహేమంతదినంబులన్ ధరణిపాలాగ్రేసరుం డద్భుతో
త్సాహాటోపమునం గళిద్వయసపాథఃపూరమధ్యస్థుఁడై
యాహారంబు జలంబ గా నచలదేహస్వాంతుఁడై నిర్జర
వ్యూహంబుల్ వెఱఁగందఁ గా మెఱసె నత్యుగ్రప్రకారంబునన్. 242

వ. అంత. 243

ఉ. సంతతపుష్పసౌరభసుజాతదిగంతము పాంథమర్మభి
త్కృంత ముదాత్తమత్తపికఘోషితమన్మథరాజ్యవైభవో
దంతము జంతుజాతసుఖదస్థితిమంతము దూరధూతహే
మంతము సంతతార్తిగసమగ్రతఁ జూపె వసంత మంతటన్. 244

వ. వెండియు. 245

సీ. కలకంఠమధురవాగ్వైఖరీకారణమహితసారస్వతమంత్రవిద్య
నానావనీజాతనవయౌవనప్రదాంచితరసాయనయోగసిద్ధఘుటిక
కుసుమసాయకనిరంకుశరాజ్యసప్తాంగసన్నాహవైభవాస్థానసీమ
మందమందాగతమలయానిలాంకురవ్యాపారసులభఘంటాపథంబు
చేతనద్వంద్వసౌఖ్యసంజీవకరణి । విరహిదశమదనావేశవిషమవేళ
శిశిరమదకుంభిసంరంభసింహమూర్తి । లీల నేతెంచె మధుమాసకాల మంత. 246

గీ. పసిమిఁ బాసి ముదిరి పస రింకి పరుసనై । పఱపు మిగిలి తుదలు పగిలి తలఁకి
పండి తొడిమె లెడల నెండుచుఁ గారాకు । డుల్లెఁ దరుల రవము వెల్లు గాఁగ

క. కారాకు రాల లేఁజిగు । లీరిక లెడనడఁగి శాఖ లేకవిధంబై
పేరెఱుకపడక యుండెను । భూరుహములు కొన్నిదివసములు వనవీథిన్. 248

వ. తదనంతరంబ. 249

సీ. గమురులై నయము దూఁకొని మోసు లెడరి లేఁజిగురాకు వెట్టి కెంజిగి దలిర్చి
జొంపముల్ గొని జగజంపుగాఁ బొదలి క్రొన్నన లొత్తి మొగ్గలఁ దనరి నిగ్గు-
దులకించి మొగడలు ద్రోచి లోరేకులు బిగిసి తుద ల్విచ్చి నిగిడి వచ్చు
పూవుగుత్తుల మించి పూఁపల నిండారి పిందలై యొగరెక్కి పెరిగి పులుసు
మిగిలి కరిగట్టి కలఁగి దోరగిలఁబాటి। యాఱఁబండినఫలముల నమరుగలల
క్రేఁకదనమునఁ గొమ్మలు విఱ్ఱవీఁగి। పరగెఁ దరువులు కన్నులపండు వగుచు. 250

చ. గునియుచు గుజ్జమావిసెలఁగొమ్మల నిమ్మల వ్రాలి సోఁగలేఁ
గొనలు దెమల్చి కెంజిగురుగుంపులు లంపులు మేసి క్రొవ్వి వీఁ
కను నెగరెక్కి డగ్గుపడుకుత్తుకలం గొదలేనినూతన
స్వనములు పంచమశ్రుతుల జట్టికొనం జెరలించెఁ గోవెలల్. 251

చ. మెకములక్రొత్తనెత్తురుల మించునునుంబులిగోరుబాగు సొం
పుమిఁ బసఁజూపు వాఁడికొనముక్కునఁ బక్వఫలంబు లొత్తి యం
జక వెసఁ గమ్మతియ్యనిరసంబులు కుత్తుకబంటిఁ గ్రోలి రా
ట్ఛుకములు పోతరించి రొద చొప్పడ నెల్లెడఁ బల్కెఁ బెల్లుగన్. 252

చ. అరవిరికమ్మఁదమ్మివిరులందుల నెందును సోఁడుముట్ట న
బ్భురముగ నుబ్బ మేలివలపుల్ పసిఁగొంచుఁ జెలంగి మూఁగి లో
గుఱువులువాఱ కర్ణికలఁ గొందుల వాచవు లూను తేనె ము
మ్మురముగఁ గ్రోలి యన్నుకొని మానక ఝుమ్మని మ్రోసెఁ దుమ్మెదల్. 253

చ. మిలమిల మంచు మించు చలిమించుల ముద్దులనందచూపు కాం
తులఁ దులఁదూఁగుక్రొమ్మొలకతూఁడు గొనం గబళించి త్రుంచి వి
చ్చలవిడి మేసి గబ్బఁగొని సమ్మదనాదము లొప్పఁజేసి లీ
లల మలసెన్ గొలంకులకెలంకుల రాజమరాళదంపతుల్. 254

సీ. తళుకుసుపాణిముత్యాలమించుల మించి మెలయుచుక్కలమేనిమెఱుఁగు దఱిమి
కలికిరాయంచ టెక్కులఠేవ గిలుమాడి విరిమల్లెగుత్తులమురువు దెగడి
చదువుతొయ్యలిమేనిచాయ నల్లసమాడి వెలిదమ్మిమొగడల తెలివి గెలిచి
జిగిమీఱుతొగరెక్కు సిరులకు నస మిచ్చి పాపరాయనివన్నె కేపుచూపి. 255

తే. పాలమున్నీటితరఁగలపసల నంచి। కొండయల్లునిమైతెల్పు కొంచపఱచి
కప్పుతిలుచుట్టుగొండమైఁ గొనలుసాఁగి। వెలఁదివెన్నెల లెల్లెడ వెల్లివిరిసె. 256

ఉ. సారపుఁదేటవెన్నెలరసంబులు మేలిమినల్లగల్వపూఁ
గోరల నించి చందనపుగుబ్బలిపైఁ జనుదెంచు గాడ్పులన్
సారెసుఁ జల్లజేసి మృదుచంచుపుటంబులచేఁ జకోరముల్
కోరిక నిచ్చ మచ్చికఁ జకోరిక లింపులఁ గోరగింపఁగన్. 257

ఉ. కందపుఁగొండనెత్తములకందువ నేలకితీవయిండ్లలో
గెందలిరాకుఁ బాన్పుల సుఖించి నితాంతరతిశ్రమంబులన్
జెందినచెంచుగుబ్బెతలచెక్కులఁ జిమ్ముజవాదివాసనల్
విందులు సేయుచున్ మెలఁగె వేమఱుఁ గోమలగంధవాహముల్. 258

వ. అట్టివసంతసమయంబున నవ్వనంబున దపోనిరతిశయంబున వర్తించు నమ్మార్తాండకుల
మండను తేజోనుభావంబు భావంబులు గలంప నిలింపు లాత్మపదభ్రంశనాశంక నం
దఱు పురందరుపాలికిం జని యత్తెఱం గెఱింగించినఁ గించిదానతముఖుండై శతమఖుం
డంతరంబున తద్వ్రతభంగంబు సేయ నుపాయంబు విచారించి పంచశరసంచలితజగద్ధీ
రతావైభవుం డగుమనోభవుం దలంచినతత్క్షణంబ. 259

సీ. కప్పారునెఱివెండ్రుకలకొప్పు కొప్పుగాఁ బారిజాతంపుఁబూబంతి మెఱయ
రతిపదాలక్తకాంకితమైననొసలిపై నిలువుఁగస్తురిబొట్టు చెలువుమిగుల
కేయూరముద్రలు గీల్కొన్న గళమున మౌక్తికంబులకంఠమాల యమరఁ
జెదరుగంధపుఁబూఁత జెన్నొందునురమునఁ బద్మరాగంబులపదక మొలయ 260

తే. సరససంభోగశృంగారసహజమహిమ । లలితయౌవనలావణ్యలక్ష్మిఁ బెనుప
ననుపమానజగన్మోహనైకమూర్తి । దర్పకుఁడు వచ్చె నింద్రునాస్థానమునకు. 261

క. వలరాజురూపరేఖా । విలసనములు దనివిసనక వీక్షించెడిచో
నిలువెల్లఁ గన్ను లగుటకు । ఫలమెల్లను గలిగె నమరపరిపాలునకున్. 262

ఉ. అప్పుడు పుష్పబాణురుచిరాకృతి దప్పక చూచి చిత్తముల్
ద్రిప్పఁగ లేక కోర్కి తఱితీపులఁ బ్రేమ లెలర్ప మానముల్
దప్పి చలించి ఘర్మసలిలం బెసఁగన్ బులకించి నివ్వెఱల్
గప్పి విచిత్రరూపములకై వడి నిల్చి రమర్త్యభామినుల్. 263

వ. ఇట్లు వచ్చినభావసంభవు బహువిధంబుల సంభావించి జంభారి నిజకార్యారంభం
బెఱింగించి మఱియు నారమ్యాకుమారున కిట్లనియె. 264

చ. అమరులదివ్యబాణనిచయంబుల నెల్లఁ దృణీకరించి ద
ర్పమునఁ జరించుమహోటరులు భామలకోమలహాసదృగ్విలా
సముల ధృతుల్ గలంగి వివశత్వము నొందుట విశ్వలోకదు
ర్దమ భవదీయకోరకశరంబులబల్మి గదా మనోభవా. 265

ఉ. ఏకమనస్కులై తగుల మెందును లేక విరక్తభక్తిశి
క్షాకరులైనవారి నొకసందున డెందముఁ జూచి చించి బ
ల్కాఁకలు సేయు నీకు మహీశాసహచారదృఢావివేకు ని
క్ష్వాకుఁ బరాభవించు టనఁగా సరకా వరకాంతకాత్మజా. 266

వ. అని యగ్గించి తత్కాలసముచితసత్కారంబుల నతనిఁ బ్రీతునిఁ గావించి వీడ్కొలిపి
తత్కార్యసహాయంబుగా సురగణికానికాయంబును బంపిన నయ్యచ్చరలు వియ
చ్చరేంద్రుపంపునఁ గందర్పునకు ముందఱ నిలచి యమ్మహీపాలుండు తపం బొనర్చువ
నంబుఁ బ్రవేశించి యందు. 267

సీ. కొమరారుచెంగల్వకొలఁకులకెలఁకులఁ బూఁదేనెఁ దనివొందుపొదలమొదలఁ
బొరలెత్తుకర్పూరతరువులమటువుల మదికింపుగలయేటిమడలకడల
విలసిల్లుశశికాంతవేదులవీదులఁ గేలికిమ్మగుమేటిగిరులతరుల
నింపుగాఁ బండినయీడలనీడలఁ జెలువైనసురపొన్నచెట్లపట్ల 268

తే. నాకు దీవలక్రేవల నతిశయించు । పోకమ్రాఁకులజోకల వీఁక నెగడు
ఘనపరాగంబు రాగంబుఁ బెనుప నెసఁగు । మొగలివనముల మనముల ముద మెలర్ప.

క. మెలఁగుచు మధురసములఁ జడి । కలఁగుచు లీలాభినయసముచితగతులన్
వెలఁగుచు నవసరసోక్తులఁ । జెలఁగుచు నృపుఁ జేరి వేల్పుచేడియ లచటన్. 270

సీ. పాణిపల్లవమృదుస్పర్శఁ జూతంబుల సుకరాంఘ్రిహతుల నశోకములను
గలభాషణంబులఁ గర్ణికారంబుల వదనాసవంబుల వకుళములను
బరిరంభణంబులఁ గురవకవ్రతతుల దృగ్విలాసంబులఁ దిలకములను
దరహాసకాంతిసంతతి సురపొన్నల సమదరాగంబులఁ జంపకముల 271

తే. నసమసమ్మగీతలహరిఁ బ్రియాళములను । చారుముఖగంధముల సింధువారములను
బ్రాఘనఖరాంకురక్రీడఁ బాటలములు । నాద్ధరంభార నంధందఁ బ్రోదిచేసి. 272

సీ. అతివ చందనతిలకాంచితం బీవనం బిది యేల నీమోము నిట్లు కాదె
పల్లవోల్లాసిని పడఁతి యీతరుశాఖ నీజాడ లదియును నేఁబోలు
లలితాంగి మాధవీలతిక పుష్పిణియైన నంటఁగారాదు నీ వందుఁ జనకు
వనజాక్షి కాంచనావలి కానసేసెను జగమంతయును దద్వశంబ కాదె. 273

తే. మెలసి లోకోత్తరంబై సమీరణంబు దక్షిణంబౌట యెఱుఁగవా తరుణి యిప్డు
బాల నీసొమ్ము రాజీవజాల మెల్లఁ | దలఁప మాకేల కైవ్రతతికిఁ గాక. 274

క. ధవళేక్షణ లీలార్థం | బవతంసముగాఁగఁ గువలయముఁ దాల్చెఁ జెలీ
చెవి నమర సత్యవతిగా | భువి నిఁక దలఁమోపు మానెఁబో ఫణిపతికిన్. 275

వ. అని యివ్విధంబున నిచ్ఛారూపచతుర సల్లాపంబులఁ బ్రమోదంబునొంది వినోదించుచు.

క. ఓసరసిజాక్షి యిది గడు | నోసర మని యేల దవుల నోసరిలెదు నీ
కేసరములు వలసిన నీ | కేసరములు గూర్పు లలితకేసరములుగాన్. 277

చ. తలఁపులు నిక్కి నిక్కిపుముదమ్ములఁ దమ్ముల సంచలించున
య్యలులకు లోఁగి లోఁగినుకనందెద నందెద వేల చంపు కా
వలి వలినున్న మొగ్గలనివారణ వారణయాన కోయు మిం
పలరఁగ దానఁ జేఁటి రస మానదు మానదు లేఁతపూవులన్. 278

క. ఎలమావుల వలరాయని | యలమావుల శుకపికంబు లాఁగిన వేల్పుం
బొలమావులవిరహార్తుల | దలమావులుకక * చరింపఁ దరుణీ యిచటన్. 279

సీ. ఏపారువనలక్ష్మి యిమ్ములు దమ్ములు తుహినాంశునెనరుకందువలు దోవలు
భ్రమరనాయకు లేలుపల్లెలు మల్లెలు కందర్పుసిరులు చెంగల్వవిరులు
నెసఁగుపూమొగ్గల యెల్లలు మొల్లలు వలపుసంపదలు చేవంతిపొదలు
తొలునెయ్యములకుఁ బోదులు విరవాదులు నవవిహారదములు నారదములు. 280

తే. వేడుకల కామెతలు కురువిందలతలు | రసిక జనముల మెచ్చులరచ్చ పచ్చ
యనుచుఁ గుసుమాపచయకేళి కంతకంత | కంతరంగములన గుతూహల మెలర్ప. 281

సీ. పదములకెంజాయఁ బఱచినిల్చినచోటఁ జిగురాకు పఱచిన చెలువు నెఱపఁ
దీగకై వడిఁ గౌను సాఁగనిక్కిన నీవి వెడజాఱ నతనాభి బెడఁగు దెలుపఁ

---

* తలమా + ఉలుకక - ఈ సంధి లాక్షణికసమ్మతవిరుద్ధము.

బిగువంపుచిరులపైఁ బచరించు మాఁడ్కలు మెలమెల్లనన్నులై తెలుపుచూపఁ
గేలుసాఁచిన నివ్వగిలుకతుకకాంతులు జిగిచన్నుఁ గ్రేవల జీరువాఱ 282

తే. మలఁగి జఘనంబు వెనుకకు మాఁగ నిగిడి । వ్రేళ్లపై ముద్రికలమించు వెల్లిగొనఁగ
వాఁడివాలారుకొనగోళ్ల వలను మెఱసి । కోర్కు లెచరింపఁ జూపులు గోసె నోర్తు. 283

సీ. చెమటచిత్తడి చాలఁ జెలువొందునొసలిపైఁ గుఱుచక్రొన్నెఱులు గ్రైకోలు నెఱపఁ
వెడఁదకన్నులకెల్లు బెడయుచూపులు వాలుఝళిపించుగతి దళతళనఁ బొలయఁ
గదలు బింకపుఁజన్నుగవ నిండుపఱపున నిఱుపేఁదకౌఁదీఁగ తరలఁబాఱ
ధట్టించితుదవ్రేళ్లఁ దట్టుచో వెస నుంగురములకాంతులు బిత్తరములఁ దాఁటఁ 284

తే. గతురోచులు నెఱయ గంకణము లొరయఁ
దెరలి మొలనూలు మెలఁగ నందియలు సెలఁగ
సంతసము బెంప నూర్పులు సందడింపఁ
బ్రోడ యొక్కతె కందుకక్రీడ సలిపె. 285

క. కరతలరుచి నరుణంబై । ధరఁ దననఖకాంతిచే సితంబై దృష్టి
స్ఫురణ యిడ నసితతరమై । కరమొప్పెను బంతిమూఁటిగతి నొక్కటియున్. 286

సీ. సరిలేనిబంగారుజలపోసనము వీణె మెఱుఁగుడాచనుగుబ్బమీఁద నిల్పి
తులలేని వజ్రకాంతులపెల్లు వెదచల్లుఁ గొనగోళ్లతంత్రులు గూడ మీఁటి
నిగ్గులు దులకించునిడువాలుఁగన్నులు తళుకు సారెలమీఁద దడఁబడంగ
గంకణంబులు ఘలుఘల్లున బహుతాళగతులు వాయించుసంగతులు నెఱపఁ 287

తే. గ్రమముతో మంద్రమధ్యతారకలశుద్ధ । మిశ్రసాళగములరాణ మీఱ రాగ
వితతిఁ దగుమిశ్రములు మేళవించి పాడెఁ । దెఱవ యొక్కతె సంగీతదేవి యనఁగ.

క. నిరుపమవీణావాద్య । త్వర నితరవచంబు గదలెఁ దరుణీమంచాం
తరితోన్నతవాముపమో । ధరసందర్శనము లేమిఁ దా వడఁకుగతిన్. 289

వ. మఱియును. 290

సీ. క్రీడామయూరంబు నాడించెఁ గంకణక్వణచారుకరతాళగతుల నొకతె
కామతంత్రరహస్యగర్భోక్తు లొఱపుగాఁ గలికి రాచిలుకకుఁ గఱపె నొకతె
ముఱియుచు నటియించుముద్దురాయంచకు నెఱిమందయానంబు నేర్పె నొకతె
మహనీయయౌవనోన్మాదంబు పెంపున దీగయుయ్యేల వేడ్కఁ దూఁగె నొకతె 291

తే. ధవళశశికాంతవేదికాంతరమునందుఁ । జెలులతోఁ గూడి వలరాజుఁ గొలిచె నొకతె
లలితసహకారమాధవీలతల కెలమిఁ । బరిణయోత్సవలీలలు నెఱపె నొకతె. 292

వ. ఇట్లు బృందారకసుందరీబృందంబు బహుప్రకారంబుల మదనవికారకారణంబు లగులీలావిలోలసంధిభావంబులు పచరించియుఁ గేళివిహారంబుల సంచరించియు ససమశృంగారభంగివిశేషంబుల మెఱయు నారాజతపోధనుచిత్తంబుఁ జిత్తజాయత్తంబు చేయం జాలక. 293

ఉ. మేనక విన్ననై నిలిచె మెల్లన మోమరవాంచె రంభ లో
నూనినవింత నివ్వెఱఁగు నొందెఁ దిలోత్తమ గర్వహీనయై,
దీనత నొందె నూర్వశి మదిం జలియించె ఘృతాచి యన్యకాం,
తానిచయంబులెల్ల దవుదవ్వుల నుండె భయంబు పెంపునన్. 294

వ. అట్టియెడ ముక్కంటిమగతనంబు సగంబుగాఁ జెనగిననెఱజోదు ప్రమోదంబున ప్రయాణసమయసముచితసన్నాహసంరంభవిజృంభితుండై బొండుమల్లెలబొమిడికంబును గొజ్జంగివజ్రాంగియుఁ బొన్నగుబ్బెలరాగవల్లులును మెఱయ హరినీలజాలంబులడాలు నేలునలుపునం బొలుపుమిగులుకోదమతుమ్మెదగొనయం బెక్కించి మించుగాఁ దొడిగిన యించువిల్లునం బెల్లునిగిడి పల్లవులయుల్లంబులఁ గాఁడిపాఱుకోరచూపులు గలకళాశతులకలికి కనుజిలుకడాలధగధగలం బొలయు మెఱుంగులు గుఱిగొన బసనిపసుమర్సముం గులికి పులుఁగడిగి గఱులు దీర్చి వంకలొత్తిన గ్రొత్తలై యున్న మదనమోహనవశీకరణసంతాపనాభిధానంబుల నొప్పారుసహకారసారసాశోకశిరీషకోరకప్రదరంబులు నిలిచి సవరించినకవదొనలు ధరియించి కట్టాయితంబై విరిదమ్మిబండికండ్లను బిసకాండపుటిరుసులును బొగడమొగడలచీలలును దొగలనొగలును మొగలిరేకులపలుకయుఁ గలువకాఁడియుఁ గురువేరువాగంబులును సంతరించి వసంతసారథి తిన్ననై యున్నక్రొన్ననమునికోలఁ గదల్చి యదల్చినం గెరలి చెరలి కొట్టుచు మిన్నుపై బాఱుచిలుకవారువంబుల రయంబున దళతళం బొలయుదిక్కులఁ బిక్కటిల్ల వెన్నెల వెదచల్లువెల్లియుఁ గలిగి తనరుతనరథంబు రతిసమేతంబుగా నెక్కి మధుమధురసపానసంభ్రమద్భ్రమద్భ్రమరఝుంకారకాహళారావంబులు చెలంగ నుభయపార్శ్వంబులఁ గదలివచ్చుకలకంఠవీరభటపటలంబుల నంతకంతకు సంతసం బొలయ సేనాముఖంబునం గలయఁ బొలయుమలయానిలయంబుచేత నాఘూతంబు లగుతరువ్రాతంబుల నెసఁగుకుసుమపరాగంబు నభోభాగంబునఁ బర్వి సర్వంబు వదిలంబగునిజప్రతా

పానలస్ఫులింగజాలంబు ననుకరింప నరుంధతీపతియాశ్రమంబు సొత్తెంచి యచ్చట
రిచ్చపడియున్నయచ్చరలఁ దెలిపి కలపికొని యామహీపాలుసమీపంబునకుం జను
నప్పు డమ్మహాత్ముండు. 295

చ. ఎసఁగినబాహ్యసంచరణ మెల్లను మాన్చి మరల్చి యెద్దెసం
దసికలనీక నెమ్మనముతోఁ బిరిగొల్పినచూపు దేవతా
విసరశిరోవతంస మగువిష్ణునిపై నిడి నిస్సమీరణ
ప్రసరణదేశదీపరుచిరస్థితి నిశ్చలయోగయుక్తుఁడై. 296

ఉ. ఉన్నతెఱంగుఁ జూచి రభసోన్నతి మిన్నదలంగ నార్చుచున్
బన్నిశుకాన్యపుష్టమధుపప్రకరామరకామినీతతిన్
మున్నిడి చందనానిలసముద్ధతమందమరుత్సహాయసం
పన్నతఁ బేర్చి యందఱుఁ బ్రాపుగ నిల్చి యదల్చి బల్విడిన్. 297

మ. సరి గెందామరమొగ్గనారస మలిజ్యావల్లి సంధించి భా
సురమాణిక్యమనోర్మికారుచులు చక్షుష్కోణశోణద్యుతుల్
బెరయం జక్రనిభాకృతిం దనువు శోభిల్లన్ వడిం దీసి ని
ర్భరముష్టిన్ వెస డాసి యేసె మరుఁ డారాజన్యచూడామణిన్. 298

గీ. అట్లుపుంఖానుపుంఖంబు లగుచు నిగుడు । నతనుబాణపరంపర లానృపాలు
నిచ్చఁ దెరలింపఁజాలక పిచ్చిపోయె । జగతిఁ బూవుల కది సహజంబ కాదె. 299

క. తా నసమాస్త్రుం డనియును । మానవపతి మానినీసమన్వితుఁ డనియున్
బూని మది దురభిమానము । మానక నటు పెనఁగి మరుఁడు మ్రాన్పడియుండెన్. 300

వ. అయ్యవసరంబున. 301

గీ. అడఁగె మలయానిలుండు సొంపఱి వసంతు
డలులు విభ్రాంతి నొందెఁ గోయిలలుఁ జెదర
జెదరి మోములు వాంచె రాచిలుకపిండుఁ
జిన్నఁబోయిరి దివిజరాజీవముఖులు. 302

వ. అంత నిక్ష్వాకుభూకాంతుం డంతర్నివృత్తహృషీకవ్యాపారుండై యుదయదరణికిరణ
నికరవికసితసరసీరుహదళశోభావిడంబకంబు లగునంబకంబు ల్లలన విచ్చి పురో
భాగంబున. 303

మ. కనియెన్ మారు జగద్విమోహనశుభాకారున్ సమారూఢయా
వనశృంగారు శుకాలికోకిలపరీవారున్ లలాటావలో
కనభూరివ్రతభంజనస్ఫురదహంకారున్ సముద్ధూతచే
తనసంకల్పఫలావతారు విరహార్తప్రాణిసంహారునిన్. 304

క. కని నిర్వికారగతి న । మ్మనుజవరాగ్రేసరుండు మరునకుమరు
ద్వనితల కతిథిసపర్యా । ఘనసత్కారము లొనర్చి కడువినయమునన్. 305

క. సంతసమె కుసుమశర వ । సంత సముల్లాసమే కుశలమే దివిష
త్కాంతాజనంబ త్రిభువన । సంతాపహరప్రచార సౌఖ్యమె పవనా. 306

చ. అని మధురోక్తు లొప్పఁ దమ కందఱకున్ బ్రియ మాచరించున
మ్మనుజవరేణ్యుధైర్యగరిమంబునకున్ వెఱఁగంది యొండొరుం
గనుఁగొని సమ్మదంబు మతికంపము విన్నదనంబు లజ్జయున్
బెనఁగొన నంతరంగమునఁ బిమ్మిటి గొంచు రహస్యభాషలన్. 307

క. ఈతగు లీతెగు వీతెలి । వీతాలిమి యీవిరక్తి యెటు గంటిమె యీ
భూతలపతి గలఁగడు మన । చేఁతల వ్రతసిద్ధి యుల్లసిలుఁగా కింకన్. 308

వ. అని యగ్గించి రంతఁ గంతుం డమ్మహీకాంతున కిట్లనియె. 309

ఉ. నీవు తపస్వి వౌదు ధరణీవర యింద్రియముల్ వశంబు నీ
కేవిధ నేనియుం గెలువ నెవ్వరు నోపరు మున్ను జంగమ
స్థావరముల్ మదేకవిజితంబులు నా కగపాటు లేనిభూ
తావలి గల్గెనేని యిదియంతయుఁ గ్రోధముచే హతం బగున్. 310

క. వెఱపింప వచ్చి వెఱచిన । తెఱఁగున నను గెలుతు నని మదిం బూని హరుం
డఱిముటెఁ గ్రోధముచేతన్ । బఱివఱియై తపము విడిచి పాఱఁడె మొదలన్. 311

క. మిక్కుట మగువలపుతమిం । గుక్కుటమై చనిన దేవకులనాయకునిన్
మక్కువ తగవు దలంపమి । నక్కమలాసనుని నెఱుఁగవా లోకమునన్. 312

శా. కామక్రోధవశంబు విశ్వమును దత్కామంబు క్రోధంబు నా
జ్ఞాముద్రాధరు లబ్జనాభునకు నాసర్వేశు సేవించుటన్
భూమీశోత్తమ నీవు మత్సముఁడవే మున్నీకు లోనైతి మే
లా మాటల్ గయికొందుగాక భువనాలంఘ్యార్థలోకోన్నతుల్. 313

వ. అని ప్రశంసించి తచ్చాపభయంబున నవ్వేట నిమిషమాత్రంబు నిలువ శంకించి మగిడి
తనపోటువిధంబు నిష్ఫలసన్నిధానంబున నైన నిజపరాజయంబును సురరాజున
కెఱింగించి యథాస్థానంబున కరిగి రంత దురంతకార్యచింతాసంతాపితస్వాంతుండై
మరుత్వంతుండు. 314

మ. పటుబాహాబలదర్పితామరచమూపశ్రేణి గొల్వన్ సము
త్కటదీప్తానలవిస్ఫులింగవిసరోగ్రక్రూరధారాశత
త్రుటితగ్రావగరుద్వితాన మగునస్త్రమ్ముం బూని యు
ద్భటదానాకులగండమండలమహాదంతావళారూఢుండై. 315

క. అతిరయమున నాధరణీ । పతికడ కరుగుటయుఁ దనకుఁ బ్రభుసముచితస
త్కృతు లాచరింపఁ బూనిన । యతనితపస్సిద్ధిఁ గని మహారోషమునన్. 316

క. గిరిభేది వైచె నన్నర । వరుపైఁ బటుకుటిలకఠినవైరివ్రజని
ర్భరగర్భతిమిరసముదయ । హరణదినారంభహేళి నాదంభోళిన్. 317

వ. ఇట్లు ప్రయోగించినఁ బ్రపంచితదీర్ఘనిర్ఘోషభీషణంబై తనమీఁద నడరువజ్రాయుధంబు
బెడిదంపుటురవడి కించుకయుఁ జంచలింపక యమ్మనుతనయుండు సకలభక్తభయ
త్రాణపరాయణం బగు నారాయణదేవునిచక్రంబు దలంచినతత్క్షణంబ. 318

సీ. ప్రళయమార్తాండమండలచండతరసముద్భూతభూరిప్రభాపుంజ మగుచు
ఘనసహస్రారనిర్గతమహోగ్రానలజ్వాలావలీఢదిగ్వలయ మగుచు
సహజతేజోవిశేషతృణాంతరీభూతసర్వదివ్యాస్త్రవిస్తార మగుచుఁ
గఠిననిర్ఘాతసంఘాతభీషణఘోషనిర్భిన్నరాక్షసీగర్భ మగుచు
సకలశుకముఖ్యమునియోగిజనసమగ్ర । మహితనిగమార్థసంస్తూయమాన మగుచు
వచ్చె మానసవేగమై వనజగర్భ । దాసభయకర్శనంబు సుదర్శనంబు. 319

వ. ఇట్లు వచ్చు నమ్మహాస్త్రరాజంబు తేజంబున దౌదౌలన దళితసంరంభంబై దంభోళి
పాడవడంగి పోయినఁ గని జంభారి సిగ్గుపడి బెగ్గడిల దిగ్గన కనకగర్భుపాలికిం జని
తద్వ్యథం బంతయుఁ జెప్పిన నప్పరమేష్ఠి యాశ్చర్యంబు నొంది వైవస్వతనందనుమ
హాగథమహత్త్వంబు దెలియంగోరి నిమీలితాష్టనయనారవిందుండై యానందంబున
డెందంబునఁ గనువిచ్చి చూచి యాభూవరోత్తము చిత్తము శ్రీరంగశయనప్రవృత్తం
బగుట యెఱింగి మైమెఱుంగక యొల్లంబోయి మెల్లన తెలిసి నిజస్వామి యగుశ్రీరంగ
ధాముని సన్నిధానంబున కరిగి సురగణసన్నుతంబుగా సాష్టాంగప్రణామం బాచరించి

కృతాంజలియై ముఖకంజంబులు పుంజంబులుగా నూరకున్న యన్నలువపైఁ గృపా
కటాక్షంబు నిగిడించి పుండరీకాక్షుం డిట్లనియె. 320

చ. జలరుహగర్భ నీదెసఁ బ్రసన్నుఁడ నేను విషాద మేల నా
తలఁ పెఱిఁగింతు నీవు నది తప్పదు విన్ము పదేతదంచితో
జ్జ్వలశుభమూర్తితోఁ దరణివంశమహీధవ రాజధానియై
వెలయునయోధ్య కేగెదను విశ్రుతరంగగృహాన్వితంబుగన్. 321

సీ. అచట నిక్ష్వాకుధరాధీశ్వరుఁడు మొదలయినతత్కులజనతాధిపతులు
గొలువ మహాయుగంబులు నాల్గు పరిపూర్ణ మగుదాఁక నుండి యనంతరంబ
చోళమండలమునఁ జూడ నొప్పారుకావేరీమహానదీతీరమునను
జంద్రపుష్కరిణీలసత్పుణ్యదేశమున మన్వంతరంబులు రెండునైదు నిలచి
యంత భవదీయ మగుదివసాంత మైన। నేఁగుదెంచెద నీయున్న యెడకు మగిడి
యపుడు పూజించెదీవుగ తాగతంబు। లిట్లు ప్రతివాసరంబును నే నొనర్తు. 322

వ. ఈక్రమంబున భవదీయ ద్వితీయ పరార్థంబు సమాప్తం బైన నీవు ముక్తి యొకం
గెద నొక్కవిశేషంబు వినుము ప్రతిమాస మారాధనంబుచేసి యొకవాసరంబు లేక
యున్న మహాదోషంబు సంభవించుఁ బ్రాయశ్చిత్తంబును వలయు నాలునెల లెడపడినఁ
బునఃప్రతిష్ఠాపనంబు కర్తవ్యంబు తత్పుణ్యసాదకైంకర్యాదు లాదవినం బ్రతివిధానం
బవశ్యకర్తవ్యంబని తత్పరవేదు లెన్నుదు రిన్నియమంబు లన్నియు దివ్యసైద్ధమానుషార్చ
నలయందకాని భుక్తిముక్తినిధానంబై స్వయంవ్యక్తప్రధానం బైనశ్రీరంగంబందున
లేవు నీ వనుదినంబు నన్నుఁ బూజించెదవు గాన నీకార్యం బంగీకార్యం బిక్ష్వాకునకు
శ్రీరంగం బిమ్మహా మ్మనినం దెలివొంది శతానందుం డాక్షణంబ. 323

మ. సురయక్షాసురసిద్ధసాధ్యభుజగస్తోమంబు గొల్వ న్మనీ
శ్వరవేదస్తుతినాదముల్ సెలఁగ దార్క్ష్యస్కంధపీఠంబునన్
బరఁగన్ రంగనికేతనం బిడి మహీపాలుండు నిత్యవ్రత
స్థిరుఁడై యున్నతపోవనంబునకుఁ దెచ్చెన్ దివ్యమార్గంబునన్. 324

క. కొనివచ్చి యమ్మహీశ్వరుఁ। డనురక్తి నొనర్చు బహువిధార్చనములు వై
కొనియిచ్చె రంగధామము। ఘనరుచిధగధగితదిఙ్ముఖస్తోమంబున్. 325

మ. అటు శ్రీరంగమహావిమానము నిజైకాయత్త మైనన్ సము
త్కటహర్షంబునఁ దానె మోచుకొని యిక్ష్వాకుండు సామంతులున్

భటులున్ మంత్రులు దన్నెదుర్కొన శుభప్రౌఢిన్ బ్రవేశించె ది
క్తటచంచద్ధ్వజతోరణం బగునయోధ్యాపట్టణోత్తంసమున్. 326

కం. ఆపురమున నుత్తరమగు । గోపురమున కెట్టయెదుటఁ గ్రోశార్ధమునం
దీపితసరయూతమసా । ద్వీపవతీద్వితయమధ్యదేశమునఁ దగన్. 327

మ. సమభూమిన్ బరమోత్సవంబునఁ బ్రతిష్ఠాపించె శ్రీరంగమున్
కమనీయావృతనారికేళకదళీఖర్జూరనారంగమున్
విమలార్ఘప్రతివాక్యవిశ్రుతపవనీవిశ్రాంతసారంగమున్
సముభావార్యవిలోకితాభినవమోక్షశ్రీనటీరంగమున్. 328

సీ. పదపడి యద్దివ్యభవనంబుచుట్టును గోటలు నట్టిళ్లు గోపురములుఁ
బటుకవాటంబులుఁ బందిళ్లు నరుగులుఁ గాంచనమంటపములుగా నొనర్చి
పూజనాపరు లగుభూసురోత్తములకు బహుపరిచారికాప్రకరమునకు
విష్ణుధర్మరహస్యవిదు లయినఘనులకు జాబాలిమునికిఁ గశ్యపవసిష్ఠ
వామదేవాదు లగువారివారి కుచిత । మైన నెలవులు రచియించి యందు నిలిపి
తదనుమతిశాస్త్రచోదితోత్సవములెల్ల । వివిధవిభవాన్వితముగఁ గావించె హరికి. 329

వ. విశేషించి ఫాల్గుణమాసంబునఁ బూర్వఫల్గుని నక్షత్రంబునఁ బుత్రపౌత్రసహితుండై యవభృథసహితం బగుమహోత్సవం బొనర్చి నిర్విఘ్నంబునఁ బ్రతివర్షంబును జరుగుచుండు నంత నయ్యిక్ష్వాకువంశపారంపర్యంబున. 330

కం. శశిమరుదశనదిశాకరి । దశనశరచ్ఛరదశారదాశరధరరా
ట్ప్రకుపతివిశదయశోనిధి । దశరథుఁ డుదయించె నమితదమనోరథుఁడై 331

శా. ఆరాజేంద్రుఁడు పుత్రలాభనిరతుండై యశ్వమేధంబు పెం
పారం జేయఁగఁ దన్మహోత్సవదిదృక్షాయత్తులై వచ్చి రా
పారావారవసుంధరాతలమునన్ బ్రఖ్యాతులై సంతతో
దారైశ్వర్యసమగ్రులైననృపు లుద్యత్సైన్యసంయుక్తులై 332

గీ. వసుధలోన ధర్మవర్మ సురుచిరవి । ఖ్యాతి నెసఁగు చోళభూతలేశుఁ
డజతనూజవిరచితానందవిభవాభి । రాముఁ డైనరంగధాముఁ జూచి. 333

కం. ఆదేవుదివ్యమూర్తి । శ్రీఁ దనచిత్తమునఁ గదియఁ జేర్చి నితాంతా
మోదామృతమునఁ బులకలు । జాదుకొనం జూడ్కి దివియఁజాలక మదిలోన్. 334

మ. అతులం బైనతపోవిశేషమున నీయబ్జాక్షు నిష్వాకుఁడీ
గతి మెచ్చించి విరించిమందిరసురంగం బైనరంగఁబు నూ
ర్జితశక్తిం గొనివచ్చె నిచ్చటికి నారీతిన్ మహావైష్ణవ
వ్రతనిష్ఠారతిఁ బూని మత్పురికి రాఁ బ్రార్థింతు నిద్దేవునిన్. 335

చ. అని తలపోయుచున్ దశరథాధిపుయాగము సుప్రయోగమై
యొనరినదాఁక నయ్యెడన యుండి యతండు దివిం బ్రియంబునన్
ఘనముగఁ జేయుసత్కృతులు గైకొని క్రమ్మఱ నాత్మపట్టణం
బున కరుదెంచి నిర్భరతపోనియమోద్యమచిత్తవృత్తుఁడై. 336

గీ. ఇందుపుష్కరిణీతటి కేఁగి యచటఁ। దపము గైకొన నాన్నృపోత్తమునిఁ జూచి
తత్సమీపంబునందు నితాంతనియతిఁ। బాయకున్నమునీశ్వరప్రకర మెలమి. 337

క. ఓనరనాథోత్తమ నీ। మానసమున నేమికోర్కి మసలినఁదపముం
బూనెద వది చెప్పఁగఁదగు। నేనియు నెఱిఁగింపు మనిన నృపుఁ డిట్లనియెన్. 338

చ. హరి నతిభక్తిఁ గొల్చి యజుఁ డాదియుగంబునఁ గన్నరంగము
దిగము పయోజమిత్రకులదీపకుఁ డమ్మనుపుత్రుఁ డెట్లు చె
చ్చెరఁ గొని వచ్చె నాత్మపురిసీమకు నట్ల తదాలయంబు మ
త్పురి కిటమీఁద నేను గొనిపోవుటకై తప మాచరించెదన్. 339

వ. ఏను లోకహితార్థంబుగా నీయర్థంబు సమర్థింపం బూనితి మీచేత ననుజ్ఞాతుండన
కదా యనిన నమ్మహాత్ము లతని కిట్లనిరి. 340

క. ఏలా ప్రయాస మవనీ। పాలక నీతలఁపు మున్న ఫలియించిన దా
కీ లెఱిఁగి శీఘ్రమింకం। జాలింపు తపస్వివేషసంచారంబుల్. 341

వ. అది యెట్లనిన. 342

ఉ. ఉన్నది యీప్రదేశమున నుత్తరదిక్కునఁ గ్రోశమాత్ర ధా
త్రిన్నృప మీపురాతనపురీస్థల మప్పురనాథుఁ గాదె రా
ద్రోన్నతి మున్ను పుష్పశరు నుక్కడఁగించినలీల నీక్షణో
త్పన్నకృశానుకీలముల భస్మము సేసె హరుం డుదగ్రుఁడై. 343

గీ. ఆపురప్రాంతమునఁ గల దగ్నికల్పుఁ। డైనధాల్భ్యమునీశ్వరు నాశ్రమంబు
నచటికొకనాడు మేము కార్యాభిలాష। నరిగి సుఖగోష్ఠి నైయున్నయవసరమున.

చ. హరి చనుదెంచి దాల్భ్యముని యస్మదుపేతముగాఁగ భక్తిను
స్థిరమతిఁ జేయుపూజనలు చేకొని సారదయాసుధారస
స్ఫురితకటాక్షవీక్షణరుచుల్ పొలయన్ మముఁ జూచి మేదురా
దరమధురస్వరంబు జలదస్వనభంగిఁ జెలంగ నిట్లనున్. 345

ఉ. తాపసులార మీయభిమతం బొడఁగూర్చుటకై కవేరక
న్యాపులినస్థలంబున నిశాధిపపుష్కరిణీతటిన్ జగ
ద్రూపితరంగమందిరముతోఁ జనుదెంచి వసింతు వేగ మీ
లోపల నెంచఁబోక మదిలోఁ జలియింపక యుండుఁ డీయెడన్. 346

వ. ఎట్లనిన. 347

ఉ. లోకభయంకరున్ దశగళుం బరిమార్చుట కేను రామభ
ద్రాకృతి నర్యమాన్వయమునందు జనించి యయోధ్యలోనఁ బు
ణ్యాకర మైనరంగనిలయంబు విభీషణు కిత్తు నాబుధ
శ్లోకుఁడు దేర మీరు నను జూచెద రీడ ననంతపీఠికన్. 348

వ. అని యానతిచ్చి యప్పరమేశ్వరుం డరుఁగఁ దోడన కూడి నేను మును మార్తాండ
మండలపర్యంతంబును గొలిచి చని మరలివచ్చునెడ భవద్వంశకర్త యగువికర్తనుండు
మమ్ముఁ గనుఁగొని యిట్లనియె. 349

సీ. మున్ను పద్మజలోకమున రంగశాయి నే నర్చించి మద్వంశు లైననృపులు
దేవ నీచరణాబ్జసేవ సేయఁగ నుండవలయు నీ వని మ్రొక్కి వరముగాఁగ
గోరిన గరుణఁ గన్గొని యయోధ్యాపురిఁ గావేరిదరిఁ జిరకాల మేను
వసియించి ప్రీతి భవత్కులీనులచేతఁ బూజఁ గైకొనియెద భూరిదారు
ణోగ్రకలివేళ గతిశూన్య మైనప్రాణి । తతికి సులభుఁడ నయ్యెద ధర్మరహితు
లైననాస్తికు లెపుడు క్రంపై చరింతు । రవుడు దుర్లభ మగునస్మదాశ్రయంబు. 350

వ. అని యానతిచ్చెఁ గావున శ్రేయోభిలాషంబు లగువారికిఁ గావేతీరంబునఁ జోళవం
శసంభవుం డైనధర్మవర్మోపదేశంబున నవశ్యంబును శ్రీరంగనాయకుండు వేంచేయు
నది తప్ప దని చెప్పిన లోకబాంధవుభాషణంబులఁ బరితోషంబు నిగుడ మగిడి వచ్చి
యచ్చట నున్నవార మచ్యుతుండును దాశరథియై యవతరించినాఁ డచిరకాలంబునన
యస్మన్మనోరథంబు సిద్ధించు రఘునాథదయాభూషణుం డగువిభీషణుం డెప్ప

డిచ్చుటకై రంగధామంబు దెచ్చునప్పుడ నీ కేతెంగించెద మంతదాఁక భవద్రాజధాని యగునీచోళపురంబునన యుండి మహీపాలనంబు సేయుము పొమ్మనిన సమ్మదంబిద్ది యని యమ్మానవేశ్వరుం డరిగె ననంతరంబ. 351

సీ. అహిమాంశుకులరోహణాచలస్థలమున నలరినదివ్యరత్నాంకురంబు
జానకీమృదులభుజాపంజరంబున రాజిల్లి విహరించు రాజశుకము
యోగిమానసభూసురోద్యానవనములఁ గలయ నర్తించు శిఖావళంబు
నగజామృడస్తవనవమధుద్రవములఁ జవుల నింపునఁ జొక్కు షట్పదంబు
కలితకరుణాసుధారసకలశజలధి । దశరథాధిపసుకృతసంతానఫలము
భక్తహృద్వర్తి తారకబ్రహ్మమూర్తి । రాజపరమేశ్వరుండు శ్రీరాఘవుండు. 352

క. రాముఁడు హరిమణినివహ । శ్యాముఁడు శుచిధాముఁ డమరసన్నుతసుగుణో
ద్దాముఁడు రక్షితసుజన । స్తోముఁడు జనదృక్చకోరసోముఁడు మఱియున్ 353

సీ. ఎవ్వనిసుగుణంబు లీశానముఖ్యులు చెలఁగి కైవారంబు చేయుచుందు
రెవ్వనికరుణచే నెసఁగుధన్యులకు నాకల్పాంత మగు నిర్వికారపదము
ఎవ్వనిఁ గొలుచువా రిచ్చ సేయరు కల్పతరుకామధేనుచింతామణులను
ఎవ్వనికడకంటి కెలుపు వచ్చినమాత్ర బ్రహ్మాదిదివిజులు పగులుచుందు
రెందు నెవ్వనిచరణారవిందరజము । పెంపు గౌతమసంయమి పెండ్లిపెద్ద
యతఁడు జగదేకచాపదీక్షాగ్రగురువు । రామభద్రుండు లోకాభిరామమూర్తి. 354

వ. అమ్మహాధనుర్ధరవరేణ్యుండు. 355

సీ. కన్నెకయ్యమునంద ఘటితనాకపురీకవాటకఁ దాటక గీటణంచె
దూలుకూఁకటివాడ లీలఁ గౌశికయాగభంజనోత్సాహు సుబాహుఁ జంపెఁ
దల యెగగట్టుసత్తతి దేవదైత్యదుస్తరము ధూర్జటిధనుర్వరము విఱిచె
నలవోక దొరసి హేలాజితాఖిలనృపస్తోము భార్గవరాము దూలఁదోలె
దండకావనమార్గసంతతనిరోధు । రచితసుజనాపరాధు విరాధు నఱికె
దళితసకలామరునిఁ జతుర్దశసహస్ర । దితిజముఖరుని ఖరుని వధించెఁ గడిమి. 356

క. అచలితకరణకనకమృ । గోచితలీలావిమోహితోర్వీతనయా
లోచనహృదయుని సదయుని । నీచున్ మారీచుఁ గడఁపె నేలం గూలన్. 357

క. బంధురశరహతు నేసెఁ గ । బంధుని బహుదుర్గనైకబంధుని గృతని
ర్బంధునిఁ బృథుతరకఠిన । స్కంధునిఁ బ్రావీణ్యవిస్రగంధునిఁ గలనన్. 358

ఉ. పరిచరుఁ గాఁగ నేలె నిరపాయచరిత్రుని శత్రుకానన
స్ఫురదురువీతిహోత్రుని సముజ్జ్వలమేరుసమానగాత్రునిన్
బరమపవిత్రు సన్మునిసుపర్వతతిస్తుతిపాత్రునిన్ మనో
హరఫలశేముషకబళితాంబుజమిత్రుని వాయుపుత్రునిన్. 359

శా. లీలం దార్కొని యేసె నుగ్రరణకేళిన్ వాలి వాలిన్ బ్రభా
హేళిన్ హేమసరోజమాలి నరివాహిన్యాటవీకీలి ను
త్తాలవ్యాళకరాళవాలపరిబద్ధస్థూలపౌలస్త్యకం
ఠాలిన్ బూజితశూలి నప్రతిమబాహాసత్వశాలిం బడన్. 360

క. కిష్కింధాపురి నిలిపెను । బుష్కరహితతనయు సునయు భూనుతవినయున్
నిష్కాశితరిపుజీవుని । నిష్కలిభావున్ బ్రతాపనిధి సుగ్రీవున్. 361

మహాస్రగ్ధర. బలిమిం గట్టించె నత్యుద్భటభిదురధురాపాతభీతావనీభృ
త్కులసంరక్షావినిద్రున్ గుపితజలచరక్రూరసంఘట్టనోద్య
జ్జలనిర్ఘోషాధిరౌద్రున్ జనితమణిసుధాచంద్రలక్ష్మీసురద్రున్
బ్రళయాంతస్సుప్తవిశ్వంభరభరితకృపాప్రాప్తభద్రున్ సముద్రున్. 362

మ. హతుఁ గావించె సపుత్రమిత్రముగ దీప్తాస్త్రంబులన్ గాంచన
క్షితిభృద్ధన్విధరాధరోద్ధరణశక్తిప్రౌఢదోర్దండసం
గతభాస్వద్ఘనచంద్రహాసనిశితోగ్రక్రూరధారాసమా
హతభీతప్రపలాయితాదితిసుతేంద్రద్విడ్రావణున్ రావణున్ 363

వ. ఇట్లనన్యసాధ్యంబు లగుమహానుభావప్రతాపతేజోవిశేషాదిగుణంబుల నఖిలజగన్నుతుం డైనదశరథసుతుండు సమస్తసామ్రాజ్యభోగంబుల ననురాగిల్లుచు, శశ్వదైశ్వర్యం బవార్యంబుగా నశ్వమేధయాగం బుపక్రమించి, భూచక్రంబున నవక్రవిక్రమకళాధన్యు లగురాజన్యులఁ దన్మహోత్సవంబునకు రప్పించుచు ధర్మవర్త్మావనీవరుఁ బిలిపించిన నతండును నిఖిలదేశాగతానేకభూపాలావలోకనజాతకౌతూహలాయితశాతోదరీచరణమణినూపురఝుళంఝుళధ్వనితగోపురం బగునయోధ్యాపురంబుఁ బ్రవేశించి యారఘునందనచరణారవిందసందర్శనంబునఁ గృతార్థీకృతజన్ముండై తన్మఖంబు పరిపూర్ణం బగునంతకునందుండి మరలి నిజపురంబునకుం జని యంత నిక్కడ. 364

క. వితతవసంతగుణావళిఁ । బొత పగు నెల నినుఁడు మీనమున నున్నతఱిన్
సితసప్తమి శనిరోహిణి । నతిశుభలగ్నమున వాసరాగమ వేళన్. 365

చ. హితుఁ డగునవ్విభీషణున కిచ్చె దశాననవైరి లీల స
న్మతి నఖిలార్చనోపకరణంబులతో బహుచిత్రశిల్పక
ప్రతతులతో మహీసురతపస్విసమాజముతో మహోత్సవ
స్తుతమణిహేమవస్తుతతితో శుభసీమము రంగధామమున్. 366

ఉ. ఇచ్చిన భక్తి సంభ్రమము లిచ్చఁ దలిర్పఁ బ్రదక్షిణంబు ము
న్వచ్చి నమస్కరించి జతనంబున మస్తమునన్ వహించి పెం
పచ్చుపడంగ రాక్షసబలావళితో నిజపట్టణంబుకై
చెచ్చెర నేఁగి యేఁగి యభిజిత్సుముహూర్తము చేరునత్తఱిన్. 367

సీ. అను వైనతామరపాకుఁజప్పరముల నలరి క్రీడించు రాయంచకవలు
రాజిల్లుకల్వపూగాజుటోవరులలోఁ దవిలిపాయనియళిద్వంద్వములును
వావిరిలేనాఁచుదీవపందిరులలోఁ దనుపొందుజలచరదంపతులును
జెంగల్వదడెలతరంగడోలికలలో మేలమాడెడుచక్రమిథునములును
దరులఁ బండినసహకారతరులఁ బ్రేమ । గోరి విహరించుమదకేకిశారికలును
గలిగి పథికుల కింపులు గడలుకొలుపు । విమలతరపుణ్యవారిఁ గావేరిఁ జేరి. 368

క. విలసితవనలక్ష్మీకర । కలితనవస్ఫటికముకురగతి నతిరుచిర
స్థలమున మలయానిలమృదు । చలితతరంగానుమేయసలిలం బగుచున్.

క. ఏపారుచంద్రపుష్కర । ణీపరిసరభూమి రంగనిలయ మిడియె నా
లోపల నచ్చోళనృపతి । తాపసులును వచ్చి రతిముదంబున నటకున్. 369

గీ. వచ్చి దైత్యవంశవరునకు నుచితస । త్కృతు లొనర్చి భక్తి యతిశయింప
రంగశాయిచరణరాజీవపూజనం । బాచరించి ప్రముదితాత్ము లయిరి. 370

వ. అంత ననంతగుణగరిష్ఠుం డగు నాదనుజశ్రేష్ఠుం డాసరోవరంబునం గరంబు నియమం
బునఁ దత్కాలకరణీయంబు లాచరించి సముచితోపచారపూర్వకంబుగా సావ
ధానంబున శ్రీరంగరాజపూజావిధానంబు దీర్చి సప్రదక్షిణప్రణామం బాచరించి వేద
శాస్త్రపురాణోక్తంబు లగుశ్రీవైష్ణవసూక్తంబుల నభినుతించి గమనోన్ముఖుం డైన
యతనికిఁ గృతాంజలియై యన్నరేంద్రుం డిట్లనియె. 371

క. అకుటిలమానససుజన । ప్రకటితసౌజన్యజన్యపాటితవిమత
ప్రకర మమ్ముఁ గూర్చి యిచ్చుట । నొకకొన్నిదినంబు లెలమి నుండఁగవలయు౯.

ఉ. నావుడు నాతఁడెల్లి మనునందన యీఫణిరాజశాయికి౯
శ్రీ వెలయంగ నుత్సవము చేసినయట్టిదినంబు గావున౯
భూవర మత్పురంబునకుఁ బోవలయు౯ వెస నన్న నాదశ
గ్రీవుసగర్భుతోడ నృపకేసరి యిట్లను నెమ్మిఁ గ్రమ్మఱ౯. 373

మ. విమలంబై తనుపొందునీయుభయకావేరీసరిన్మధ్య మీ
రమణీయోన్నతసైకతస్థలము లీరాజీవషండంబు లీ
భ్రమరాంచత్తరుసాంద్రచంద్రసరసీప్రాంతంబు లత్యంతహృ
ద్యము లిచ్చోటన చేయు ముత్సవము దైత్యవ్రాతచూడామణీ. 374

గీ. అనిన నట్లకాక యని నిల్చె నచ్చోట । దానవేశ్వరుండు తత్క్షణంబ
తగుపదార్థములు ముదంబున సమకట్టె । ధర్మవర్మధరణిధవవరుండు. 375

శా. నిర్మింపించె ననల్పశిల్పరచనల్ నేత్రాభిరామంబుగా
ధర్మద్వారకవటవేదిచయకుంభస్తంభకుంభద్ద్యుతుల్
ఘర్మాంశుప్రభ గప్పి దిక్కుల వెలుంగ౯ బూపసూపాన్నస
ర్పిర్మద్యాంబుపయఃపయస్యఫలగుప్తిస్ఫీతశాకావళుల్. 376

శా. భూనాథాగ్రణి యొక్కనాట నలఘుస్ఫూర్తి౯ రచింపించెఁ దా
నానాదేశసమాగతద్విజమహీనాథార్యశూద్రాదిసం
స్థానార్హంబులుగా మఠావళులుఁ బ్రాసాదంబులు౯ దంతివా
హానీకాయతనంబులు౯ విపణిరథ్యామంటపశ్రేణులు౯. 377

క. ఈభంగి ననమసంప । ద్వైభవసామగ్రి నభినవంబుగ నిచ్ఛా
లాభసముత్సుకుఁ డగు నా । భూభుజుఁ డొనరింప దైత్యపుంగవుఁ డెలమి౯. 378

గీ. సహ్యకన్యాతటావాసయమీంద్ర । సమితితో విధిశిష్యపంచకముతోడ
నమ్మహారాజవరునితో సావధాన । బుద్ధియై యాగమోక్తప్రసిద్ధవిధిని. 379

చ. చెలు వగుచంద్రపుష్కరిణిచేరువఁ జారువవాంతవీధి నిం
పులు మది నింపుమేలిసురపొన్నలక్రింద సువర్ణమంటప

స్థలమున నిందుకాంతఘటితం బగు వేదికమీఁద నున్నతో
జ్జ్వలమణిపీఠికన్ మృదుభుజంగమరాజవిశాలశయ్యపైన్. 380

క. ఉత్సవ మొనర్చె నాశ్రిత । వత్సలునకు నఖిలభువనవందితునకు శ్రీ
వత్సప్రశస్తకౌస్తుభ । వత్సస్థలునకుఁ గరేణువరవరదునకున్. 381

సీ. అగరుధూపముల మిన్నగల వాసన కెక్కె జడివట్టి కుసుమవర్షములు గురియ
భేరిమృదంగశంఖారావముల మించి చారణస్తోత్రనిస్వనము లెసఁగ
ముక్తాతపత్రదీప్తులు మీఱి ఖేచరీకరచలచ్చామరకాంతు లొలయ
ధ్వజరణత్కింకిణీతాళసంగతి నింపు దనరునచ్చరలనృత్యములు మెఱయ
ననిశకర్పూరతైలధారాతిదీప్త । దీపమాలిక లానతదివిజమకుట
పద్మరాగాంతరంబులఁ బ్రతిఫలింప । మాసరము లయ్యె నుత్సవవాసరములు. 382

ఉ. సమ్మదలీల నిట్లు దివసంబులు తొమ్మిది చెల్లినన్ బ్రభా
తమ్మునఁ బూర్ణచంద్రతిథిఁ దత్పదసంశ్రయులై విరక్తులై
నెమ్మిఁ జరించువైష్ణవమునిప్రకరంబులతో దశాస్యులేఁ
దమ్ముఁడు వేడ్కమై నవభృథం బొనరించె సమంచితక్రియన్. 383

వ. ఇట్లుతం డొనర్చుసముచితసత్కారంబులఁ బరితోషితుండై విభీషణుం డర్ధమాస
వ్రతంబునఁ దత్పుణ్యక్షేత్రంబున వసియించి మఱునాఁ డరుణోదయసమయంబున
గమనోన్ముఖుండై యద్దివ్యవిమానరత్నంబు నావహింపం బూని తరలింపనోపక
యఖండమదభరాఖండలప్రచండవేదండశుండాకాండమండితంబు లగుబాహుదండం
బులు బెండుపడఁ బెనంగి యొండొండ నిట్టూర్పు లెగయఁ దగఁదొట్టి నెట్టుకొనిన
వగలఁ బొగులుచు నిలాతలంబునఁ బడి పొరల నతనిపైఁ గరుణాతరంగితం బగునపాం
గంబు నిగుడ శ్రీరంగనాయకుం డిట్లని యానతిచ్చె. 384

మ. పరమాహ్లాదన మీకవేరతనయాపర్యంత మాచంద్రపు
ష్కరిణీవారి సుధానుకారి జనలోకస్తుత్యుఁ డీధారుణీ
శ్వరుఁ డస్మత్పదభక్తు లీయును లుదంచత్పుణ్యు లిట్లొట నా
కిర వీథావు వసింతు నీయెడన పొమ్మా వింక నీలంకకున్ 385

క. విను మితిహాసం బొక్కటి । దనుజాధిప వింధ్యధరనికటమునన్
ఘనుఘోరుకలుషహానదుఁ । లొనరఁగ నొక్కెడన గూడి యున్నట్టితఱిన్. 386

క. విశ్వావసుఁ డను గంధ । ర్వేశ్వరుఁ డచ్చోటి కెలమి నేతెంచి మదిన్
విశ్వాస మొదవ మ్రొక్కుచు । శశ్వద్గతి దక్షిణంబు చనినం బిదపన్. 387

గీ. మ్రొక్కె నితఁడు దనకు మ్రొక్కె నీతఁడు దన । కనుచు నీసువాసికై కడంగి
తమక మొదవ నదులు తమలోన వాదించె । ఘనరవంబు మింటఁ గడలుకొనఁగ. 388

చ. అతఁడును దక్షిణాబ్ధికి రయంబున నేఁగి భుజంగతల్పసం
గతు నను నవ్యదివ్యవృధుగానవిశేషములన్ భజించియున్
వ్రతముగఁ బౌష్యమాసమున వాసము తత్తటిఁ జేసిభానుఁ డూ
ర్జితగతి నుత్తరాయణము చెందినఁ గ్రమ్మఱి యేఁగుదెంచుచున్. 389

క. ఆనతుఁ డగుటయు నానదు । లీనతి నీ వాచరించు టెవ్వరి కనినన్
భూనుతమహిమాధిక మీ । లో నెవ్వరు దాని కని పలుకుచుం జనియెన్. 390

ఉ. అంతటి నమ్మహానదుల కయ్యెఁ బరస్పరగౌరవాల్పతా
హేతుక మైనవాద మది యెల్లఁ గ్రమంబున శాంతిఁ బొందె నే
రీతిని జక్కఁగాక ముడిరెం జగడంబు గడుం గవేరసం
జాతను నంబుజోదరులసత్పదపంకరుహప్రసూతనున్. 391

ఉ. ఈసున నచ్చలం బొదవ నీగతి నిద్దఱు వాదొనర్చి ప
ద్మాసనుపాలికిం జని మహాత్మ సమస్తసరిద్వరేణ్యపు
ణ్యాసమలీల మాయిరువురం దరయన్ ఘన మెవ్వ రన్న నా
వాణి వియత్తరంగిణి కవశ్యముఁ జొప్పడు నంచుఁ జెప్పినన్. 392

క. తొల్లిటివడి చెడి సంభ్రమ । మెల్లను వెస నడఁగి కంత మెడవడి రంతుల్
చెల్లక యుబ్బరివంతలు । పెల్లై కావేరి దైన్యపీడిత యగుచున్. 393

ఉ. బాహ్యాచరంబు గానిశుచిభావమునన్ మదవన్మరాళసం
వాహ్యాధరప్రచారుఁ డగువానిగుఱించి సమస్తనిమ్నగా
సహ్యతపఃక్రియల్ నెఱపి జహ్నుసుతాధికతాభిలాష నా
సహ్యవసుంధరాధరవిశాలతటంబునఁ బెక్కువత్సరముల్. 394

క. సరివారిలోన భంగము । పొరసిన సుడివై గలంక పొడమినఁ గెలనం
బరు లుండిన ఘనజీవన । మొఱులకు లోఁతిక మెలఁగు టుచితము గాదే. 395

క. ఈపగిదిఁ జరింపఁగ వా । శీపతి చనుదెంచి సురధునీసామ్యం బీ
నోపుదు గొను మధికత్వము । నాపని గా దొసఁగ వికచనాళీకముఖీ. 396

చ. అని చనినం గవేరునిప్రియాత్మజ మత్ప్రతిబింబ మొక్కచో
ననువుగ నిల్పి భక్తి నెఱపార భజించిన మెచ్చి యిచ్చెదం
గొనుము వరంబు నీ కనినఁ గోమలి గోరెఁ ద్వదీయపాదసం
జననఘనప్రతాప యగుజాహ్నవి మీఱుమహామహత్త్వమున్. 397

క. కోరినఁగంగానది కా । గౌరవ మస్మత్ప్రసక్తిఁ గలిగెఁ దదాధి
క్యారూఢియు మద్భక్తియ । వారితముం గలుగకున్న వశమే పొందన్. 398

వ. కావున నీవు గంగాధిక్యంబు గల్గునట్లుగా భవదుభయప్రవాహమధ్యంబున మధ్యం
దిన దినకరప్రభాసుందరం బగురంగమందిరంబునఁ దిరంబుగా వసించెద నని ప్రతిజ్ఞ
చేసితినట్లగుట నీప్రదేశనివాసం బవశ్యకర్తవ్యం బని యానతిచ్చినఁ దచ్చరణారవిం
దంబులకు నభివందనం బాచరించి ముకుళీకృతకరాంబుజుండై యారావణానుజుండు,

గీ. ఇందిరాధీశ నీతలం పిట్టిదేని । నిత్యసేవకవృత్తిమై నిన్నుఁ గొలిచి
యేను నిచ్చోటనుండెదఁగాని విడువఁ । జాల భవదీయపాదాంబుజములపొందు. 400

ఉ. నావుడు నిట్లనున్ దనుజనాయకుతో హరి కర్మభూమి మ
ర్త్యావలి నుద్ధరించుటకునై యిటు నీయవతార మొందితిన్
గావున నిక్కడన్ నిలుపఁ గార్యము గల్గుటఁ గాన నెంతయున్
నీవు వసింప నేల రజనీచర పొమ్ము భవత్పురంబునన్. 401

గీ. అచట రాఘవకరుణాకటాక్షలబ్ధ । మహితనిరపాయదనుజసామ్రాజ్యసుఖము
లారవిందుతారకముగా ననుభవించి ।మించెదవు మోక్షపదవి నామీఁద ననిన. 402

చ. మది యరియాడ నాతఁడు రమావరు కిట్లను నే నశేషసం
పదలును గాంచి ముక్తి వనుఁ బ్రార్థనఁ జేయఁ దదర్హమై శుభా
స్పద మగురంగమందిరము భానుకులాధిపుఁ డిచ్చె నిచ్చ నే
నది దిగనాడి యేగతి నహీనభవాంబుధి నిస్తరించెదన్ 403

సీ. అనిన నప్పరమేశుఁ డతనితో విన్ము విభీషణ మోక్షాభిలాషులైన
వారును ఘనభోగవాంఛాపరాయణు లగువారు గల రెవ్వ రట్టిపురుషు

లందఱు నస్మదాజ్ఞానుపాలనము సేయుదురు యాగవ్రతానూనదాన
ముఖబహుశుభకర్మములు నాకుఁ బ్రియముగాఁ గావింపుదురు నీవు నావిధమున
ధర్మ మెడలక మత్పరతంత్రవృత్తి। దగిలి రాజ్య మొనర్పుము తలఁపు నన్ను
నేను నిన్ను నుపేక్షింప నేఁగ దేర। వలవ దెన్నఁడు నీవు నీవారు నిటను. 404

వ. మఱియు నొక్క విశేషంబు వినుమెల్లకాలంబును బట్టణాభిముఖుండనై వీక్షింపు చుండుదు పంచజనులు పాపకర్ము లగుటఁ జేసి నీవల ననుగ్రహంబు సేయుచు నన్నభిలషించి దూరదేశాగతు లయినవారలకుఁ బరమపదప్రాప్తియు మనోరథంబులు నిత్తు, నీద్వీపంబు పుణ్యభూమి యగుటం జేసి యచ్చోటనె యుండి సంస్మరింపు మత్యంత సుకృతంబు సంభవించు నెక్కొక్కయేటఁ బుణ్యదినంబులందు మత్సందర్శనంబున కతిరహస్యంబుగాఁ గామరూపంబు గైకొని రమ్ము పొమ్మని మఱియు నిట్లనియె. 405

గీ. ధర్మములును సకలకర్మఫలంబులు। పరిహరించి శరణుఁ జొరుము నన్ను
నదియె నీకు మోక్షపదపరప్రాప్తికి। నతిరహస్య మైనయట్టిమతము. 406

చ. అని హరి పల్కినన్ వినతుఁడై మఱి యొం డన నోడి లంకకుం
జనియె విభీషణుండు మునిసంఘముతో నిట ధర్మవర్మయున్
వినుతవిశిష్టపూజనలు వేడుకఁ జేయుచు నుండె భక్తహృ
ద్వనజవిహర్తకున్ భవనివారణకర్తకు రంగభర్తకున్. 407

క. అది యాదిగఁ గావేరీ। నదిఁ జెలువగుపులినతలమునన్ హరికినిజా
స్పదమగు శ్రీరంగం బ। న్నది భజదపవర్గసాధనంబై నేఁడున్. 408

వ. అని చెప్పి యప్పరాశరతనయుండు సవినయుం డగు నాగదంతమునీశ్వరుతో నిట్లను నీప్రకారంబున భువనరక్షణపరాయణుం డగు నారాయణుండు నిజావతారప్రసంగంబు సాంగంబుగా నుపన్యసించి వెండియు సుబోధుఁ గనుంగొని. 409

మ. త్రిజగత్పావనతీర్థసారములు శక్తిశ్రీనిజాకారముల్
భజదిచ్ఛాఫలదప్రచారములు శుంభన్మంగళాకారముల్
కుజనవ్రాతవిదూరముల్ మధురనిర్ఘోషాదిగంభీరముల్
విజితాఘౌఘవికారముల్ దలఁపఁ గావేరీపయఃపూరముల్. 410

క. నీ వింపు మిగుల నీనది । గావింపుము నియతిసమవగాహాదివిధుల్
సేవింపు మెపుడు నను మది । భావింపుము రంగశయనుఁ బంకజనయనున్. 411

తరల. అనుచు నీగతి భక్తవత్సలుఁ డైనయాహరి కర్ణమో
హనసుధామధురోక్తులం దగ నానతిచ్చినఁ బ్రీతుఁడై
మునిజనోత్తముఁ డాసుబోధుఁడు పూని తద్వచనక్రమం
బునఁ జరించుచు నుండె దోషవిముక్తసాత్త్వికవర్తనన్. 412

ఉ. ఈకథ విన్న వ్రాసినఁ బఠించిన నాయురనామయత్వముల్
చేకుఱు వేదవిత్త్వరిపుజిత్త్వధనిత్వసుఖిత్వముల్ దిరం
బై కలుగున్ మహీసురనృపార్యజఘన్యజకోటి కున్నతుల్
బైకొను వంధ్య పుత్త్రుఁ గనుఁ బాయు ననేకభవార్జితాఘముల్. 413

వ. అని యివ్విధంబున బ్రసంగవశంబునఁ గావేరీమహత్త్వం బుపదేశించె వేదవ్యాసము
నీంద్రుండు చంద్రపుష్కరిణీప్రభావంబు దెలుపుతలంపున నాగదంతసంయమి కిట్ల
నియె. 414

చ. అనుపమదివ్యబోధ మహిమాధికుఁ డైనసనత్కుమారస
న్ముని మును చంద్రపుష్కరిణిపొంత దపం బొనరించెఁ బైపయిన్
ఘన మగునంతరాయములు గైకొన కెంతయు శాంతచిత్తుఁడై
యనిలము గ్రోలుచున్ బటుశిఖానలపంచకమధ్యమంబునన్. 415

క. ఆతనితీవ్రతపశ్శిఖి । చేతస్తాపం బొనర్పఁ జింతాకులుఁడై
ధాతకడ కమరనికరస । మేతుండై చని సురేంద్రుఁ డిట్లని పలికెన్. 416

మ. ఘనతేజుండు సనత్కుమారుఁడు మహోగ్రస్ఫూర్తి సర్వం దపం
బొనరన్ సల్పెడు నిప్పుడైనతని యుద్యోగంబు వారింతుఁ బో
మ్మనుచున్ బన్నినవిఘ్నముల్ చనియె వమ్మై నీ వుపేక్షించి ని
ల్చిన నేకక్షణమాత్ర లోకములు భస్మీభూతముల్ సేయఁడే 417

క. కావున నింద్రపదంబొ । నావల నొం డెద్దియైననగుఁ దదభీష్టం
బీవేళఁ దడయ కొసఁగి ని । రావిలముగఁ జేయుము జగము లరవిందభవా. 418

వ. నేము నిన్ను శరణుఁజొచ్చినార మెయ్యది కర్తవ్యం బది యానతిమ్మని యాఖండలుం
డూరకుండె ననంతరంబ తత్సభాంతరంబునకు సుమాకాంతుం డేతెంచి శతమఖప్ర

ముఖనిఖిలబర్హిర్ముఖులఁ గనుంగొని తదాగమనప్రయోజనం బడిగి వారలు సనత్కు-
మారఘోరతపోభీతు లగుట దెలిసి జలజాసనుం గనుంగొని. 419

క. ఇది యేటిరాక తలఁపె । య్యది సేయంగఁ దగినకార్య మెద్ది జగంబా
పద యెట్లు వాయు ననవుడుఁ । ద్రిదశజ్యేష్ఠుండు వారు దేవుర కనియెన్. 420

చ. అరయ సనత్కుమారుఁడు యుగాంత్యమహాచలతీవ్రతేజుఁ డై
వ్వరికిని దత్తపం బుడుప వచ్చునె మోక్షపదాభిలాషమై
పరఁగెడు వాతఁ డిట్టిపని పంకజనాభునిచేతి దౌట నా
హరి కిది విన్నవింపు మన మందఱముం జను టొప్పు నిత్తఱిన్. 421

వ. అని యాక్షణంబ కదలి చని. 422

మ. అరవిందప్రభవుండు గన్గొనియె మధ్యస్థానసుప్తాంబుజో
దరపర్యంకభుజంగపుంగవసముద్యద్భూరిభోగాగ్రవి
స్ఫురితానేకనిరస్తదివ్యమణిసంభూతప్రభాపుంజపం
జరజాతాభ్రపదభ్రమాకలితభాస్వత్సారథిన్ నీరధిన్. 423

వ. మఱియు నమ్మహార్ణవంబు సముదీర్ణమదదుర్నివారంబులై విస్రంభవిహారంబులఁ బరిభ్ర
మించుకుంభీకుంభీరతిమితిమింగిలకమఠకర్కటాదిజలగ్రహంబుల సమగ్రకోలాహలం
బుల నినుమడించి బ్రహ్మాండభాండోదరనిరంతరజంతుసంతాననిర్ఘోషప్రతిఘోషంబు
కై వడి నెడపడక విశ్వవిశ్వంభరాభారధురీణకరేణుకర్ణకుహరంబులు చెవుడుపడ నడ
రుశెడిదంపుమ్రోఁతలును, దుర్వారవేగావహాదిమహామారుతప్రేరితంబులై చూడ్కులకు
వెక్కసంబుగా నెక్కుడఁ జూచినఁ దండతండంబు లగుచు నొండొంటి నొత్తుకొని
వచ్చునుత్తుంగతరంగసంఘట్టనరయంబునఁ బొడమి యెడములం గూడి దరులకుఁ దొట్టి
తెట్టువలు గట్టి యస్తోకంబులై కౌస్తుభాకల్పునకుఁ దల్పం బగుభుజంగపుంగవు డప్పటి
కెడలించినకుప్పసంపుతిప్పలచొప్పున రసాతలాభీలక్రీడానురాగకలిత నాగకన్యకా
బృందంబుపందెంబునకై యెగవైచిన ముక్తాఫలకందుకంబునుంబోలె వియచ్చరు లచ్చె
రువునొంద నుచ్ఛలితం బగుబిందుసందోహంబులును, నితరనిమ్నగాసంగంబులభంగంబు
నెఱుపు తనవలనఁబండితాభావంబు భజియించియంబరంబు వదలక నిద్రాత్యాగంబునుం
బోలె ననిమిషాలోకనమై యున్న మిన్నేటిఁ దేర్చుటకై నేర్పునఁ బరిరంభించిన దీర్ఘ
బాహార్గళంబులలీల నభ్రంకషంబులై క్రాలుకల్లోలంబులును, ఘూతకాలంబున నవ్వు

తోత్పాదనసమయంబున దేవదానవవ్యూహబాహోపసవ్యసవ్యాకృష్యమాణఫణిరాజరజ్జువలయవలయితామంథరమందరపరిభ్రమణవిలులితంబు లగుపయఃపూరంబుల విభ్రమవిశేషంబుల నెందునుం బాయకున్నవో యనుశంక నంకురింపం జేయువిపులావర్తంబులును, బక్షవిచ్ఛేదనారంభవిజృంభితుం డగుజంభారివలనిభయంబునం బెకలివచ్చి దఱియంజొచ్చియుం దదనుధావనసందేహకలంబులయి నిక్కి చూచుధరాధరనికరంబులశిఖరంబులం బోలె నత్యున్నతవిస్తారాయామరమణీయంబులై రజతమహారజతరత్నౌషధీప్రముఖప్రశస్తవస్తువిశేషంబులప్రోవులదీవులును, బడబాగ్నిగర్భనిర్భరబాడబానలశిఖాకలాపంబు లక్కడక్కడం బిక్కటిల్లి వెలికి నిగిడినభాగునం గానలు సాఁగి సోఁగలై సొబగు మిగిలి పొదలి పొడగొని యంబరభాగంబునం బరఁగి రాగిల్లు తరుణారుణకిరణజాలంబులం గేలిగొనం జాలి యుపాంతప్రదేశంబుల నత్యుద్రంబు లగువిద్రుమలతాచయంబులును, స్వాధీనలై యభిసారికాలీల లంగీకరించినతరంగిణులయనుదినాత్మీయదక్షిణనాయకత్వం బెఱుకపడం దత్తదుచితసంకేతస్థలంబుల విలసిల్లు నందంబున మందానిలస్పందమానమందారమంజరీమకరందనిష్యందబిందుసందోహశీతలసికతాతలంబులం గలవేలావనాంతరంబులం గ్రమ్యంబాటిన నదీసంగమస్థానంబులును, మధ్యభాగంబున యోగనిద్రాపరాయణుం డగునారాయణుదివ్యదేహకాంతిప్రవాహయోగంబునం గృష్ణత్వంబు గైకొని రూపున దీపించునంతర్గతక్షీరగ్రాహినీలమణిధామంబుల నతిశ్యామంబు లగునాగంబులును, భువనద్రోహులు పాతాళబిలంబులం డాఁగియున్నదైతేయవ్రాతంబులం బరిమార్ప ననువుపడుటకై క్షీరకాండంబు లొండొండ క్రోల నాఖండలుండు పుత్తెర నరుగుదెంచినబలాహకసందోహంబులుం బోలె వప్రక్రీడాలోలంబు లైనవన్యశుండాలంబులుం గలిగి యపవర్గంబునుం బోలె ముక్తాస్పదంబై, యచలగహ్వరంబునుం బోలె హరినిద్రాసుఖోచితంబై, యచ్యుతకరంబునుం బోలె నారూఢచక్రంబై, యంబుదాగమనంబునుం బోలె నహిమకరభాసురంబై, యమరాద్రియుం బోలె నత్యాప్తచంద్రపాదంబై, యశ్వరత్నంబునుం బోలె నసమసుధారాజితంబై, యాహవరంగంబునుం బోలె నతిప్రభావలక్షితదివ్యకాండంబై, సురభిసమయంబునుం బోలె సుజాతసుమనోబహులంబై, రమణీనితంబంబునుం బోలె రత్నగర్భాభిరామమేఖలంబై, మెఱసి గాంభీర్యంబునకు విస్రంభస్థానంబును, మాధుర్యంబునకు ధుర్యంబును, మర్యాదకు నాదికారణంబును, నౌదార్యంబునకు నాకరంబును, నద్భుతభయానకంబులకుం దానకంబును, నాధిక్యంబునకు నావాసంబును, నాదితిమికమఠభూదారవిహారంబున కాధారంబును, నతిమహత్త్వంబున కాస్పదంబును, ననుపమానంబును నై పెం

పొంద డెందంబునం దనుభావంబున గొనియాడుచుఁ దీరంబు సేరి శరణాగతశరణ్యుం
డగు నప్పుండరీకాక్షు నిట్లని స్తుతించె. 424

సీ. హరికి బ్రముక్కుఁడ షడ్గుణైశ్వర్యసంపన్నునకు శాంతునకుఁ బరునకుఁ బరాత్మ
నకు నగణితతేజునకుఁ బరమేష్ఠ్యాత్మునకుఁ బరమేశ్వరునకు ననంత
నిరుపమభూత్యైకనిధికిఁ బరాపరేశునకు నచింత్యరూపునకు నాది
కర్తకు విశ్వభోక్తకు నక్షయానందమూర్తికి నిత్యతృప్తునకు నిత్య
శుద్ధునకు నీకు దేవ యీసురపతియును । హరుఁడు నేనుఁ జరాచరోత్కరము నీవ
జగము లన్నియు నీయందు సంభవించు।నీవ రక్షింపఁగా మను నీరజాక్ష. 425

గీ. సకలవేదములును సంకల్పసంస్మృతి । కారణములు నీకుఁ గాక యంత
కర్తృభోక్తలును జగన్నాథ నీవు నీ । విక్రమాధిగతము విశ్వచయము. 426

క. సదసత్పరుఁడవు సర్వ । త్రిదశశరణ్యుఁడవు వాక్తతికి వాంఛుఁడ వె
య్యది విబుధదృశ్య మగుపథ । మది యుష్మత్పరమధామ మంబుజనాభా. 427

వ. భవచ్చరణశరణాగతుల మమ్ము రక్షింపు మఖిలంబు నీవ యెఱుంగు దని ప్రస్తుతించి
కాంచనగర్భుండును నిర్భరానందంబున నమ్ముకుందున కభివందనంబు గావించి
యూరకుండె నప్పుడాఖండపరశుఁడును నాఖండలుండును బహువిధంబులఁ బ్రస్తు
తించిరి యిత్తెఱంగున సందఱుఁ బ్రార్థింప వారలయెడఁ బ్రసన్నుండై పారావార
మధ్యంబున. 428

సీ. దివ్యవిగ్రహకాంతి దిగ్విలాసినులకుఁ గర్ణోత్పలశ్రీలు గడలుకొలుప
మహితనానాకల్పమణిదీప్తు లంబరస్థలిఁ జిత్రరచనలు సంఘటింప
నభినవాంశుకరుచు లాపగావచహరిద్రాయోగశంక నీరధికి నింప
శంఖచక్రాంశుపుంజము జరత్కౌముదీబాలాతపంబులపసలు చూప
సితవిశాలాయతేక్షణశ్రీలు కుముద । వారిరుహ వికాసమునకు వన్నె నెఱప
గరుణ మూర్తిభవించె నిక్కరణి ననఁగ। నెలమిఁ బ్రత్యక్ష మయ్యె లక్ష్మీశ్వరుండు. 429

క. అప్పరమేశ్వరుఁ గనుఁగొని । యప్పుడు ప్రమదంబు భయము నద్భుతమును లో
ముప్పిరిగొన శ్రుతిమతములఁ । జొప్పడ నుతియించి రదితిసుతు లానతులై 430

ఉ. అవ్విబుధవ్రజంబునుతు లంబురుహోదరుఁ డాదరించి తే
నవ్వు దొలంకుచూపుల మనంబుల దుష్టిసతులెల్లఁ బాపి మా

రెవ్వరు మీరు నిచ్చటికి నిప్పుడు రాఁగత మేమి యీగతిన్
బర్విన నవ్వ యెయ్యది సమస్తముఁ జెప్పుఁడు నాకు నావుడున్. 431

క. శ్రవణామృతమును మేఘా । రవగంభీరంబు నగుధరాధరు పలుకుల్
దివిజజ్యేష్ఠుఁడు విని భ । క్త్యవనతుఁడై విన్నవించెఁ బ్రాంజలి యగుచున్. 432

గీ. ఏను గమలభవుఁడ నీతండు శశిమౌళి । హరిహయుం డితండు సురలు వీర
లింతవట్టువార మెప్పుడు నీపదములు । గోరి తలఁచి బ్రదుకువార మీశ. 433

ఉ. దేవ సనత్కుమారుఁ డతితీవ్రతపోరతి నున్నవాఁడు లో
కావలి తత్ప్రతాపమహితార్చికి మండెడు వానికోర్కి నే
మై వివరింపఁ దీర్పనిసమర్థుల మౌటను భూతకోట్లకున్
నీవు శరణ్యుఁడౌటను మునిస్తుత నీ కిది విన్నవింపఁగన్. 434

క. మావచ్చుట యిటమీఁదట । దేవరచిత్తంబుకోలఁది తెల్లం బని భా
షావిభుఁడు నూరకుండిన । శ్రీవల్లభుఁ డంత దరహసితవదనుండై. 435

చ. వనజభవున్ హరున్ ద్రిదశవల్లభుఁ జూచి సనత్కుమారస
న్మునిదపమాచరించుపని మున్న యెఱుంగుదుఁ దన్మనోరథం
బనితరసాధ్య మట్లగుట నంతయు నే నొకజాడ దీర్చి పొ
మ్మని యెదఁగాని మీరు చనుఁడా తమవీడులకున్ ముదంబునన్. 436

గీ. పద్మసంభవ నాదృష్టిపథమునందుఁ । బడినవాఁ డెప్పుడైన నాపదఁ దొఱంగి
చిరతరైశ్వర్యసుఖములఁ జెంది వెలుఁగు । ననియె మఱి చెప్ప నేల నీయట్టివారి 437

చ. అనినఁ గృతార్థులై ప్రమదమారఁ దదీయపదారవిందవం
దన మొనరించి తద్వరశతంబులు గాంచి విశేషకాంతియౌ
వనకరుణావలోకమృదువాగ్విభవంబు లనేకభంగులన్
వినుతులు సేయుచున్ జనిరి విశ్వపితామహముఖ్యదేవతల్ 438

వ. అని యిట్లు కృష్ణద్వైపాయనుండు నాగదంతున కెఱింగించిన తెఱంగున 439

మ. ప్రతిభాపోదితసర్వశాస్త్రకలనాపాండిత్య సద్ద్వాదశీ
వ్రతసంకల్పితగోహిరణ్యమణిభూవస్త్రాన్నదానాభిత
ర్పితధాత్రీసురబృంద మందరమహీభృద్ధైర్య వీణాదిసం
గతసంగీతకళావిలోల బుధలోకస్తుత్యనిత్యోదయా 440

క. జరఠఫణికమఠపరివృఢ । కరికిరికులకుధరవిధృతఘనగురుధరణీ
భరభరణక్షమ దక్షిణ । కరఖరకరవాల విమతగర్వవిభాళా. 441

మాలిని. రుచిరమణికలాపా రూపపుండ్రేక్షుచాపా
ప్రమదరః బుధపుణ్యా బ్రహ్మవంశాగ్రగణ్యా
విచలితరిపుచేతా విఠ్ఠలేంద్రానుజాతా
సచివకులలలామా చాగయామాత్యరామా. 442

గద్యము. ఇది శ్రీమద్భ్రమరాంబావరప్రసాదలబ్ధసారస్వతవిలాస గౌరనామాత్యపుత్ర
సుకవిజనమిత్ర సుధీవిధేయ భైరవనామధేయప్రణీతం బైన శ్రీరంగ
మహాత్త్వం బను పురాణకథయందు
ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీరంగమహాత్మ్యము.

తృతీయాశ్వాసము.

క. శ్రీమాధవపదకోమల । తామరసార్చనవిధానతత్పర సుజన
క్షేమంకరకరుణోదయ । చామీకరరుచిరధామ చాగయరామా. 443

వ. అవధరింపు మఖిలకథాకథనచాతురీజనితరోమహర్షణుం డగురోమహర్షణకుమారుండు దివ్యబోధను లగుశౌనకాదితపోధనులకుఁ జెప్పినచందంబున నిందిరాసుందరుం డరవిందభవాదిబృందారకబృందంబు ననిపి యనంతరంబ. 444

సీ. పరిణాహపరిలసత్ఫాలభాగంబున రమ్యమై యూర్ధ్వపుండ్రంబు వెలుఁగ
నలినాక్షమాలికాకలితవక్షంబున ధవళయజ్ఞోపవీతములు మెఱయ
ముఖ్యరత్నాంకితముద్రాభిరామహస్తముల నూతనపవిత్రములు దనర
సింహాసంహననతాశ్రీకిని బైకాఁపు గాఁగ నుద్గమనీయకం బెలర్పఁ 445

తే. గోమలోత్పలదళకాంతి కొమరుమిగులు। మేను గృపతోడఁ జిఱునవ్వు మెఱయఁ జూపు
నుదయశైలోపరిస్థలి నల్లసిల్లు । జలజబాంధవు మిగులు తేజమును గలిగి. 446

మ. హరిలీలం బ్రణవాత్మకుం డగుటఁ దా నధ్యాపకుండై ఖగే
శ్వరచక్రాబ్జసరోజనందకగదాశార్ఙ్గాఖ్యకుగంబుల్ మనో
హరభాస్వద్ఘటుకాకృతుల్ మెఱయ శిష్యస్తోమమై విస్ఫుట
స్వరవర్ణక్రమవేదపాఠనిరతిఁ జద్భక్తి నేతేరఁగన్. 447

క. వారలఁ జదివించుచు నిజ । చారుతరద్యుతులు నఖిలజగములకు ముదం
బారోహించుచు ద్రుహిణసు । మారుఁడు తప మున్నయాశ్రమమునకు నరిగెన్. 448

వ. అప్పు డనన్యసాధారణంబు లగునారాయణప్రభుగుణగణంబులచేత వశీకృతంబు లైన సకలవేదశాస్త్రంబులు తాఁ రాకారంబులు భజియించి యనుసరించె. సనకసనందనాది ప్రసిద్ధసిద్ధమునిసాధ్యవిద్యాధరకిన్నరకింపురుషాదులు నంతరిక్షంబున నంతర్హితులై కొలిచి చనిరి. తదీయసామగానసపరిమోహితంబులై మృగంబులు ఖగంబులుతోడన

తగిలిపోయె నివ్విధంబున నప్రమేయప్రభావభాసురుండై తనయున్నయెడకు వచ్చు
నాకపటభూసురు దవ్వుదవ్వులం గని ప్రత్యుత్థానంబు చేసి కృతాంజలియై కంజభ
వనందనుం డంతర్గతంబున. 449

క. ఈవేష మీశుభాకృతి । యీవిశ్వవ్యాప్తితేజ మీసత్కరుణా
భావము నదృష్టపూర్వము । లీవిప్రుఁడు మనుజమాత్రుఁడే తలపోయన్. 450

ఉ. ఈవటువుల్ సరోరుహనిభేక్షణ లందఱుఁ గృష్ణసారచ
ర్మావృతనిర్మలాంగులును లంచితకుంచితనీలమూర్ధముల్
పావనభావు లుజ్జ్వలితపావకతేజు లనూనలక్షణ
శ్రీవిలసత్త్రయీపఠనశీలు రనాహతశేముషీనిధుల్. 451

వ. ఇమ్మహామహుం డేమినిమిత్తంబున వచ్చుచున్నవాఁడకో యని వితర్కించుచు విస్మ
యస్తిమితలోచనుండై చూచుచున్నయమ్మునికుంజరుం జేరం జని నిజసమాగంబునఁ
దన్నుఁ గృతార్థునిఁగాఁ దలంచు నతనితోడ నాకమలాకళత్రుండు. 452

క. ఓయతివర నీ వెవ్వఁడ । వీయెడ నిట్లుండ నీకు నే లనిన మహా
త్మా యే సనత్కుమారుఁడ । పాయక యిన్నెలవునం దపం బొనరింతున్. 453

ఉ. భూవిబుధాగ్రగణ్య కృతపుణ్యవిచిత్రము నీచరిత్ర మే
తావున నుండి వచ్చి తెచటన్ వసియింపుదు రెట్లు గూడె ని
న్నీవటుసంచయంబు జనయిత్రియుఁ దండ్రియు నెవ్వ రిప్డు నీ
భావగతార్థ మెయ్యది కృపామతి నాకెఱుఁగంగఁ జెప్పవే. 454

క. నీపుణ్యదర్శనంబునఁ । బాపము లడఁగెం ఫలించెఁ దదభిమతంబుల్
ప్రాపించె నెవ్వ రీవీ । రూపున విహరించె దాహరుఁడవో హరివో. 455

క. అనవుడు నమ్మునిపుంగవుఁ । గనుఁగొని యంతఃస్మితప్రకాశితముఖుఁడై
ఘనచతురవచనరచనలఁ । దనతెఱఁగు మొఱంగి ధరణిధరుఁ డిట్లనియెన్. 456

సీ. ఇందుండి వచ్చితి నిప్పుడే ననరాదు సకలలోకైకసంచారిఁ గాన
నిది యాది నెల వని యేర్పరింపఁగఁబోల దెందుఁ జూచిన వసియింతుఁ గాన
రూపించి తల్లిదండ్రులఁ జూపి చెప్పఁగా లేదు వా రెవ్వరు లేరు గాన
వీరు బంధువు లని వివరింపఁగూడదు సర్వభూతములకు సముఁడఁ గాన

వటువు లిట్టిట్టుగతిఁ జేరి వచ్చి రనఁగఁ । బొందుగాదు నిమిత్తసంభూతు లగుచుఁ
జిత్తగత మైనకార్యంబు చేఁతలందు । నెఱుఁగఁదగుఁ గాక మాటల నేమిచెప్ప. 457

గీ. హరుఁడఁ గా నేను నముచిసంహరుఁడఁ గాను । యతివరేణ్య యథేచ్ఛావిహారపరత
వఱలు నొకపురుషుఁ డని నన్ వటువులెల్ల । శిష్యులై భక్తిశుశ్రూష సేయఁ గందు.

సీ. నిగమజాతంబు నే నిల్వఁబట్టిన నిల్చు నగములు నాచెప్పినట్లు చేయుఁ
బుడమి నాముందటఁ బోరాదు చర్చింప శ్రీ వహింతు నపూర్వసింహ మనఁగఁ
బటుపరాక్రమముల బ్రహ్మ మీఱుదు వాదు లెదిరిన ఖండింతు మదము లడఁగ
శైశవంబునన యజ్ఞవ్యాహుతుల్ దీర్తుఁ బ్రజ్ఞమై శేషరూపము భజింతు
మును మహర్షులు సర్వజ్ఞమూర్తి యనుచు । వినతులుగ నిష్పరిగ్రహవృత్తి నుందు
వివిధదుష్కర్మరతులు గర్వించిరేని । నిగ్రహింపుదు సుకృతంబు నిలుపుకొఱకు 459

ఆ. ఇవి మదీయగుణము లిప్పుడు నీచేత । నెఱుఁగఁబడినపిదప నేమి గలదు
నీకు నది యటుండె నిన్నొక్కమాట నే । నడుగవచ్చితి విను మట్టిప్రశ్న. 460

చ. ఎడపక సర్వవర్ణముల కెయ్యది కార్యము వాచ్య మెయ్య ది
ప్పుడును మనుష్యసంహతికి భూతచయంబున కెద్ది చక్షు వె
య్యెడ నొక టయ్యుఁ బెక్కయిన దేమి ఘనాశ్రయముల్ ఘనంబునై
యడరెడు నెద్ది యల్పతర మయ్యును వ్యాపక మెద్ది యారయన్. 461

క. ఎయ్యవి సదసత్తులు పర । మెయ్యది దానికిఁ దలంప నెద్ది యజాతం
బయ్యును బహుప్రజాతం । బయ్యెసగుచునుండు భూసురాగ్రణి చెపుమా. 462

వ. అనిన నయ్యుత్తమద్విజునకు నజానికొడు కిట్లనియె. 463

మ. మతి నే నిన్నొకవిప్రమాత్రుఁ డని నమ్మం జాల యుష్మత్సమ
ప్రతిభుల్ శిష్యులు నిట్టిచందము దలంపన్ మాదృశానుగ్రహో
చితబుద్ధిన్ వసుధావతీర్ణుఁ డగులక్ష్మీభర్త వీమూర్తి సు
స్థితియుం దేజము నున్నవారలకు నేదీ యట్లు గానుండినన్. 464

క. నీ వడిగినప్రశ్నములకు । భావంబిది యని యెఱింగి ప్రత్యుత్తర మీ
నావశమె ఘనతరప్ర । జ్ఞావంతులకైన నది యశక్యం బనినన్. 465

వ. సకలవేదాంతరహస్యవేది వగు నీవు దక్కఁ దక్కినవార లిట్టి ప్రశ్నలు గావింప
వానికిఁ దగిన యుత్తరంబులు చెప్ప నసమర్థులుగావున నాదెసం గలుగు కరుణా
గుణంబేర్పడ నెంతయు నీవుదెలుపు మని ప్రార్థించిన నమ్మహానుభావుం డిట్లనియె. 466

సీ. ఎల్లవర్ణములకు నెప్పుడు గార్యంబు ధర్మంబు మఱి సుకృతంబుఁ బాయ
రనిశంబు దివ్యశక్త్యావిష్టుఁ డగుపద్మబంధుండు చక్షువు ప్రాణితతికిఁ
దగ నేకమయ్యుఁ బ్రధానంబు కార్యరూపమునఁ జూడఁగ బహుత్వము భజించు
నాధారహీనమై యధికమైనది పరబ్రహ్మ మల్పం బనల్పంబు వ్యాపి
పరఁగ సదసత్తులనఁగ నక్షరము క్షరము । నన్య మీరెంటికిని బరమాత్మ తలఁప
భవముఁ బొరయక యుండియు బహువిధముల । జనన మొందుచునుండు నీశ్వరుఁడు వత్స.

క. చెప్పితి సంక్షేపంబున । నిప్పటిప్రశ్నోత్తరంబు లెయ్యవి యింకన్
జెప్పవలయు నీ కనుటయు । నప్పరమపవరేణ్యుతోడ నజుఁ డిట్లనియెన్. 468

సీ. ధర్మ మెట్లది సూనృతం బెద్ది దివ్యశక్త్యావేశ మ ట్లేకమైనవస్తు
వరయ నేరీతిఁ బెక్కగు నిరాధారత బ్రహ్మంబు కెద్ది యల్పత్వఘనత
లోకకోటి యెట్లు నెం దొగిఁ బ్రసన్నబ్రహ్మ మక్షరాక్షరముల కన్య మగుచు
నెట్లు చెప్పితి పుట్టు వెన్నఁ డెఱుంగని యీశ్వరుం డెట్లుదయించుచుండు
మాటిమాటికి నింతయు మర్మనంబు । సంశయము నొందఁజేసె నీశంక లెల్ల
దీర్ప నర్హుండ వీవ సుధీవరేణ్య । యనినఁ దెలిపెద విను మని యతఁడు పలికె. 469

క. నిగమములు భూతసమితికిఁ । దగుగతి యగుటం దదితరక్రియ పరమం
బగుధర్మ మనిరి హింసలఁ । దగులనిసత్యంబు సూనృతం బనఁ బరఁగున్. 470

గీ. విష్ణుశక్త్యభివిష్టమైవిశ్వజగము । నొగిఁ బ్రవర్తించుఁ గావున్న నుడిఁగి మడుఁగు
నాత్మ దనుఁ బాసిపోయిన యట్టికుణప । మదరి చేష్టింపఁజాలనియవ్విధమున. 471

మ. పరమవ్యోమపదంబునం దవిరతోత్పన్నామితానందభా
స్వరలీలన్ బరమాత్ముఁ డుండుఁ దనయాజ్ఞం బద్మగర్భాండముల్
పరివర్తింపఁగ నప్పరేశ్వరుని శుంభచ్ఛక్త్యవష్టంభవి
స్ఫురణం బెంపు వహింప వాయుహుతభుగ్భాహాజ్యసంచారముల్. 472

క. ఏవస్తువు లత్యూర్జిత । మై వీక్షణగోచరంబు లగు మునివర నీ
వావస్తువుల నెఱుంగుము । శ్రీవిష్ణునిదివ్యశక్తిజృంభితములు గాన్. 473

వ. మొదట నొక్కటి యైనఘటత్వపటత్వాదిజాతికి సజాతీయంబు లుద్ధాకృతివైషమ్యంబున బహుత్వంబు బహుత్వంబు యుక్తంబైనకరణి నేకంబైనవస్తువునకుఁ గార్యకారణభావంబున ననేకంబు సిద్ధించుట విరుద్ధంబు గాదు. సర్వంబునకుఁ బరబ్రహ్మ తానె యాధారంబు గానఁ దదాధారం బసంభవం బగుట నది నిరాధారం బని చెప్పితి నట్టిబ్రహ్మంబునకు సంకోచవికాసంబునం జేసి యల్పత్వబహుత్వంబులు ప్రపన్నం బగు మఱి సర్వసామాన్యయుక్తంబునను విశ్వజాతీయదర్శనంబునను అనిర్దేశ్యవిశేషత్వంబునను గల్యాణానంతసంశ్రయంబునను జేసి పరమాత్మ నసత్తుకం బెఁ బరం బని యెఱుంగు నది బ్రహ్మాదిపరిణామంబులం దాత్మమై తదన్యత్వంబున నవశ్యజ్ఞాయమానుండయ్యును బరమపురుషుండు స్వేచ్ఛానిర్యూఢతుం డగుట నతనికి జన్మవశ్యత్వంబు లేమి నజాయమానుండై ప్రకాశించు నజాయమానో బహుధా విజాయతే యని వేదంబులు ప్రోయుచుండు నిప్పటిప్రశ్నల కివి యుత్తరంబు లనిన నాసర్వలోకోత్తరునకు నత్తపస్వివరుం డిట్లనియె. 474

గీ. విబుధకులవరేణ్య వేదాంతనిష్ఠితం । బగుచు వేద్య మైనయట్టియర్థ
మాదరంబు మిగుల నానతి యిచ్చితి । సరసఫణితి విగతసంశయముగ. 475

క. భూరివిషయగ్రహంబున । పారాశాంభఃప్రపూరభరితము నగుసం
సారాబ్ధినిమగ్నుండనై । తీరముఁ జేరంగలేక తిరుగుడువడు మఱిన్. 476

సీ. ప్రతిభవంబునను గర్భస్థితివేళఁ బుట్టెడువేళ వార్ధకం బడరునపుడు
మరణావసరమున మఱి పుత్రమిత్రకళత్రార్థభూగృహలాభమునను
నిష్టనాశమున ననిష్టపరిప్రాప్తి నవమానమున సాధ్వసాగమమున
నాధ్యాత్మికంబుల నాధిదైవికముల నాధిభౌతికములు నవిరతంబు
పొందుదుఃఖపరంపరఁ బొంది కుంది । తల్లడిల్లుచు నజ్ఞానతమముచేతఁ
దెరలి సన్మార్గ మిది యని తెలివిలేక । విసుగునా కేదిగతి చెప్పవే మహాత్మ. 477

వ. అనిన నయ్యతిశ్రేష్ఠునకుఁ బరమేష్ఠిగురుం డిట్లనియె. 478

క. మానసమును నేత్రగతం । బౌ నౌ నజ్ఞానతిమిర మంతయుఁ బాయున్
మానవకోటికి కనూన । జ్ఞానాంజనకరణిచేత సంయమిముఖ్యా. 479

క. జ్ఞానము శుకసిద్ధులకు ని । దానము మఱి దానఁ దక్కఁ దక్కినవానిన్
భూనుత యవి సిద్ధింపవు । గానఁ బరిజ్ఞానశాలి గను సకలంబున్. 480

క. నీ వెంతయు నియతాత్ముఁడ । వై విమలజ్ఞానపదము నధిరోహణముస్
గావింపు నిస్తరించెద । వావెరవున దుఃఖకలిత మగుభవజలధిన్. 481

వ. ఆత్మేతరంబులందలి యాత్మజ్ఞానంబు సంసారసాలంబునకు మూలంబు పరమాత్మపరిజ్ఞా
నం బనుకుఠారంబున నది మొదలిటఁ దునిమినయోగి నిర్వాణంబు నొందు బరిజ్ఞానం
బక్షయం బగుసత్యంబు తద్రథం బఖిలంబును మృషాత్మకం బని యెఱుంగవలయు ననిన
నా ధీరునకు సనత్కుమారుం డిట్లనియె. 482

గీ. బ్రహ్మసుజ్ఞాననిరతిఁ దపంబుఁ బూని । యు న్నశించిన వృత్తిమై నున్ననాదు
జీవితంబు సనాథమై చెలువు మిగిలెఁ । జిరదయామూర్తి వైన నీచేత నేఁడు. 483

వ. అని కొనియాడిన నవ్విప్రుండు సంతోషాంతరంగుఁడై చనియె. 484

సీ. తాతలతాత నెత్తమ్మినెయ్యపుఁబట్టి వేలుపుపెద్ద వావెలఁదిమగఁడు
తపసులమొనగాఁడు తపములజట్టికాఁ డెల్లవిద్యలనెఱనెఱుఁగుజాణ
ముక్కంటిసారథి ముల్లోకములఁ జేత నంటక చేయువిన్ననువుకాఁడు
పంచాళిరాయంచఁ బఱపియాడెడురౌతు కైలాటకపుమునిఁ గన్నతండ్రి
జగతి నేరికిఁ దనత్రావాలు మిగులరాని । బిరుదులేకరి నేర్పులఁ బరఁగు ప్రోడ
నాల్గుమొగములదేవుఁ డున్నతి దలిర్ప । నచటి కేతెంచుటయు వినయమునఁ మ్రొక్కి

ఉత్సాహ. ఆసనత్కుమారుఁ డనియె నఖిలలోకనాథ భూ
మీసురేంద్రుఁ డొకఁడు తెంపు మిగుల శిష్యసహితుఁడై
నాసమీపమునకు వచ్చి నాకు బ్రహ్మవిద్య సం
తోస మెసఁగఁ జెప్పి చనియెఁ దోన నేను మఱచితిన్. 486

క. ఆనిర్మలాత్ముఁ డెవ్వం । డానతియీవలయు ననిన నల్లన నగి సు
జ్ఞాను లగుమునులు వినఁ దన । సూనునకుం గరుణఁ దమ్మిచూ లిట్లనియెన్. 487

సీ. ఏదేవుఁ డాదరం బెసఁగ నిన్నధ్యాత్మవిద్యావిశేషసంవేదిఁ జేసె
నేదయానిధికటాక్షేక్షణామృతమునఁ గంటి వీ విపు డధికప్రియంబు
లెవ్వనివిభవాంశ మించుకేనియుఁ గనఁజాల రత్యంతవిజ్ఞానులైన
నేశుభాకారుఁ డహీంద్రపర్యంకంబునం దొప్పు శ్రీరంగమందిరమున
నట్టినారాయణప్రభు వమ్మహాత్ముఁ । డతనిదివ్యాయుధములు శిష్యవ్రజంబు
భూతదుర్గత్ముఁ డైనయప్పుణ్యమూర్తి । గాననయ్యె భవద్భాగ్యగరిమఁ జేసి 488

ఉ. బ్రహ్మలు నాజగద్గురునిఁ గన్గొనఁ గల్గెడు నీవు రంగగే
హమ్మున నంతదాఁక నియతాత్ముఁడవై పరమాత్మచింతఁ గా
ర్యమ్మున నుండు మెల్లపుడు నాశశిపుష్కరిణీతటంబునం
దిమ్మహి దీనిపెంపు వచియింపఁగ శక్యమె యెట్టివానికిన్. 489

క. పరమంబై సకలజగ । త్పరిపావనమై సమస్తభద్రాకరమై
దురితనిరాసక మగుపు । ష్కరిణీతీర్థంబు తీర్థసారం బెందున్. 490

గీ. అమలమతులై జితేంద్రియు లైనవార । లీజలస్నానపానాదు లెలమిఁ జేసి
యిందు విహరించుచుండుదు రెల్లనాఁడు । మహితపరమాత్మభక్తిసమగ్రులగుచు 491

క. సుమహిత పుష్కరిణీతీ । ర్థమునఁ గృతస్నానుఁడై జితంతే యనుమం
త్రమున హరిఁ దలఁచునతఁ డఘ। సమితిఁ దొలఁగి పోయి పొందు సాయుజ్యంబున్.

వ. మఱియు నిచ్చట నొనర్చు దానవ్రతాదు లత్యల్పంబులైన నధికంబు లగుఁ బిత్రుసముద్దేశంబునఁ జేయునవి యక్షయంబులై యెసంగు వేదంబునఁ బాదమాత్రం బైనఁ బఠించిన సర్వాధ్యయనఫలంబు నొందు శుక్లపక్షంబునఁ బూర్వదివసంబున భార్యాసహితుఁడై యుపవసించి పంచమియందుఁ గృతస్నానుండై ఘృతప్లుతంబు లైనతిలలును గుణప్రస్థపరిమాణంబులఁ బరిపూర్ణంబులైన ఘృతపాత్రత్రయంబును దిలపాత్రత్రయంబును నొకసువర్ణంబును నుత్తమవర్ణుల కొసంగిన నతండు పుత్రవంతుండును బహ్వాయుష్మంతుండునగు నొండేని కేవలతిలదానం బైనను ఘృతదానంబైనను సుతార్థు లగు వారికిఁ గర్తవ్యంబు నిష్కమాత్రంబు సువర్ణప్రదానంబు రోగనిష్కృతి నిదానంబు. 493

ఉ. వారని రాజయక్ష్మఁ గలవాఁడు తనంతియ హేమపుత్రికం
గోర రచించి పుష్కరిణిఁ గ్రుంకి నభోదయతారకాత్మవి
ద్యారతుఁ డైనవిప్రునకు దానము సేసి పునర్నిమజ్జనం
బారఁగఁ దీర్చి తద్గతరామయదుఃఖముఁ బాయుఁ బుణ్యుఁడై. 494

గీ. అచట గోదాన మొనరించునతఁడు గోవు । తనువునను నెన్నిరోమము లొనరు నన్ని
యబ్దశతములు త్రిదశసౌఖ్యముల నొందు । నిందునసమానలక్ష్మిఁ బెంపొందు మఱియు.

క. కడునిష్ఠ నబ్దమాత్రం । బుడుగక నక్షత్రమాత్రయోగంబుల నె
వ్వఁడు తీర్థ మాడు నిందతఁ । డడరఁగ బహుళాశ్వమేధ మగుఫల మందున్. 496

గీ. పర్వతిథి యందులోన నాప్లవ మొనర్చు । నాతఁ డతిపాతకంబుల నపనయించు
జన్మనక్షత్రమునఁ గృతస్నానుఁ డైన । మనుజపతి యేలు నఖిలభూమండలంబు. 497

సీ. సితపక్షపంచమిఁ గృతశుచిస్నానుఁడై యొగి మూఁడుదివసంబు లుపవసించి
యుదకపారణఁ జేసి పదపడి మఱి దివసత్రితయంబు త్రిసంధ్యలందు
నంభోవగాహనం బాచరించుచు హవిష్యాశియు భూశయనాభిరతుఁడు
నై యుండు నేనరుఁ డట్టిపుణ్యాత్ముఁ డతిశీఘ్రమున నపస్మృతిఁ దొఱంగు
నెలమి నై మాసమాత్ర మీకోలఁదితీర్థ । మాడువారల మును చెందినట్టిగుల్మ
కుష్ఠశూలరుజాద్యుపష్కోటి యడఁగు । సలిలములలోన లవణరాసులను బోలె. 498

క. గురుతల్పగశిశుఘాతక । హరినిందాపరకృతఘ్న నాస్తికమదిరా
నిరతపతితాదులకు నీ । సరసీస్నానమునఁ బాపచయశాంతి యగున్. 499

క. నిరవధికదురితకరులకు । హరికీర్తన మొకటి తక్క నన్యనిష్కృతికిన్
మఱి లేదుపాయ మీపు । ష్కరిణియునుం దత్సమంబ గా నెన్నఁదగున్. 500

వ. ఇమ్మహాతీర్థరక్షకులై విధాతృపరికల్పితులగు పుష్కరపుష్కరాక్షకుముదకాలసుప్రతీపు లనువారలు క్రమంబునఁ బూర్వాదిచతుర్దిశలను మధ్యప్రదేశంబునను వసింతురు. మొదలఁ దదీయప్రార్థనం బొనర్చి పిదప నవగాహాదికృత్యంబు లాచరించునది. సర్వపర్వంబుల శర్వరీవిభుం డిందుఁ గ్రుంకువెట్టుట నిందుపుష్కరిణీనామం బీసరోవరంబునకు భువనప్రసిద్ధంబుగా నయ్యె నీవు సరసిఁ గృతస్నానుండై శ్రీరంగధామంబున కరిగి యచట సుఖంబున నుండు మిట్టియుగ్రతపంబున లోకంబులు సముద్విగ్నంబులు సేయవల దీతీర్థవాసంబున నీతీరునం జేసి కృతార్థుండ వయ్యెద వని చెప్పి యప్పద్మసంభవుం డరిగె సనత్కుమారుండును దదుక్తప్రకారంబునఁ బ్రవర్తించుచుండె. 501

ఉ. ఏనరుఁ డీకథాశ్రవణ మెప్పుడు సేయు నతండు పాపసం
తానముఁ బాసి శాశ్వతపదంబుచనుం బితృదత్త మక్షయ
శ్రీ నొసరించు నత్తఱి వసింప నృపాదులు సార్వభౌమతా
నూనధనాఢ్యతాసుఖసమున్నతులన్ విలసింతు రెంతయున్. 502

క. అని చెప్పి యప్పరాశర । తనయుఁడు వెండియును నాగదంతునితోడన్
మునిమాఖ్య ముక్తికర మగు । వినుతపురావృత్త మొకటి విను మని పలికెన్. 503

చ. ఒదవఁగ లోభయుక్తమతి నొక్కజఘన్యుఁ డధ్వనీనులన్
జదియఁగ మోఁది వారిధనజాలముఁ జాలుపుగా హరించుచున్
జెదరక యివ్విధంబు నిజజీవికగా మనుచుండు నట్టి బ-
ల్లిదుఁ డగువానిచే సమసె లెక్కకు మిక్కిలిగా ద్విజావళుల్. 504

క. ఇటు బహుముఖముల మఱి యా । కుటిలాత్ముఁడు తెరువుగొట్టి కొని యొకనాఁ డు
ద్భటభంగి నున్నతఱి న । చ్చటగా భూదేవుఁ డొకఁడు చనుచున్ వానిన్ 505

మ. కనియెం గర్కశమేచకాంగు నతిరక్తక్రూరవిస్ఫారలో
చను నుత్కృష్టకరాళబర్బరకచశ్మశ్రున్ వినీలాంబరున్
ఘనసంజాంతరితున్ గతాగతజనాకారప్రతీక్షాపరున్
హననోత్సాహుఁ గరాగ్రలోహవలయోన్యద్యస్కరున్ దస్కరున్. 506

క. పొడగని యడరెడుభయమున । నడుగులు దడఁబడఁగ హృదయ మదరఁగ బెదవుల్
దడుపుచు నడఁకుచు వడవడ । వడఁకెడునవ్విప్రుఁ జూచి వాఁ డుద్వృత్తిన్. 507

చ. సుడివడ బిట్టదల్చి యెటు సొచ్చెద వెక్కడఁ బోవవచ్చు లోఁ
బడితివి గా కటంచు సిగఁబట్టి వెసం బడ నీడ్చి త్రోవ సం
బడమునకైన నప్పు డొకపైకము నాతనిచేత లేమి యే
ర్పడఁ బరికించి మాఁచి మదిఁ బైకొనిపర్విడు నాగ్రహంబునన్ 508

క. తలద్రెవ్వ నడరుటయుఁ గడుఁ । గలఁగి మహీసురుఁడు వాని గనుఁగొని నన్నున్
బొలియింప నీకు నయ్యెడు । ఫల మెట్టిది రిక్తహస్తుఁ బాఱుని ననదున్. 509

గీ. ప్రాణములు గాఁచి రక్షింపు మనిన నతనిఁ । జూచి యోరి నిరర్థక స్థూలకాయ
భూసురాధమ యెటనుండి పోవుచున్న । వాఁడ వది చెప్పుమా వినవలయు ననిన. 510

క. అనవుడు దీనాననుఁడై । తనువు సెమర్పంగ గద్గదస్వరమున ని
ట్లను వసుధామరముఖ్యుఁడు । తను నెటఁ జననీక యేఁచుతస్కరుతోడన్. 511

మ. వసుధామండలికిం బ్రదక్షిణముగా వర్తించులోకప్రశ
స్తసరిత్తీర్థవనాచలప్రకరముల్ దర్శించుచున్ వచ్చి చం
ద్రసరస్స్నానము రంగరాట్పదసపర్యాకృత్యముల్ భక్తిపెం
పెసఁగంజేసి మదీయదేశమునకై యే నేఁగెదన్ దస్కరా 512

వ. అని చెప్పినప్పు డప్పాతకప్రచారుం డగణ్యపుణ్యప్రభావుం డగుభూదేవుని తోడి సంభాషణవిశేషంబునం జేసి యాక్షణంబ విశుద్ధమానసుండై పరహింసాత్మకం బగునిజవ్యాపారంబుఁ జాలించి సవినయంబుగాఁ గరంబులు మొగిచి యమ్మహీసురున కిట్లనియె. 513

మ. సుమనఃశ్రేష్ఠ శశాంకపుష్కరిణి యెచ్చో టుర్వి నాతీర్థరా
జము నేచక్కి భుజంగశాయికి నివాసం బైన శ్రీరంగ మన్
విమలక్షేత్ర మతీతపాపనిరతిన్ వేఁగించు మాబోఁట్లకున్
గమనీయస్థితి గోచరించెడినె నిక్కం బింతయుం జెప్పవే. 514

క. నీ వధికపుణ్యపరుఁడవు । గావున నిత్తెఱఁగు దెల్పి కడుఁ బ్రియమున నీ
పోవలయు నెడకు నరుగుము । భూవినుతచరిత్ర యేనుఁ బోయెద నెమ్మిన్. 515

గీ. అనిన నమ్మాటలకు ముద మలరి మరణ । చింతదప్పి యకంపితచిత్తుఁ డగుచు
విప్రుఁ డత్యుగ్రకర్మప్రవృత్తు శూద్రు । ననునయించుచు నల్లన నతని కనియె. 516

సీ. మానవోత్తమ నీ వనూనసౌమ్యాకృతి స్ఫురణఁ జూపట్టె దిప్పుడు మదాత్మ
నీయం దతిప్రియాన్విత మయ్యె నీవును నాయెడఁ గడుఁ బ్రసన్నత వహింపు
మడిగితి నీవు యథార్థంబు నేనును జెప్పెద నది విను చిత్తగించి
జగదభివర్ణితం బగుశేషశయనంబు శ్రీరంగశబ్దప్రసిద్ధిఁ దనరు
నందు శయనించు నెలమి శ్రీహరి తదీయ । పరిసరంబునఁ జంద్రపుష్కరిణి మెఱయు
నట్టితీర్థావగాహనం బాచరించి । శుద్ధు లగుదురు ఘనపాపబద్ధులైన. 517

క. ఇది మార్గ మిందుఁ జన న । న్నది ముందట నర్ధయోజనంబునఁ జాలన్
మెదిగిన తెరువున నరుగుము । ముద మొదవ నిరంతరాయముగ శీఘ్రమునన్ 518

క. అని చెప్ప యతని వీడ్కొని । పునరుజ్జీవితుఁడ నైతిఁ బొమ్మని పలుమా
ఱును మరలి మరలి చూచుచుఁ । జనియెన్ వడి విప్రుఁ డాత్మజనపదమునకున్. 519

వ. తదనంతరంబ యాచోరుం డంతరంగంబున నంతంత కొదవుసంతాపంబున నొక్కింత సేపు నివ్వెఱ నొంది తన్నుఁ జెందినదోషంబులు మత్సంభాషణ విశేషంబున నిరవశేషంబు లగుటయుఁ బుణ్యాచరణపరిణతుండై దురితచరితంబునఁ దొలంగి యానదీకూలంబునఁ గొంతకాలంబు సుజనానుకూలంబుగాఁ బ్రవర్తించి సంచితాఘంబుల నిర్వర్తించి యుదంచితప్రబోధుండై విప్రవరుండు చెప్పినచొప్పునఁ బుష్కరిణీతీర్థయాత్రా

పరాయణుండై యల్లనల్లనఁ దదంతికంబుఁ జేరునంత కాయుఃపరిక్షీణుం డైన నతండు
కృతాంతగోచరుం డయ్యె నప్పు డాలోకనభయంకరు లగు కాలకింకరులు తర్జనగర్జన
భైరవం బైనరవంబున గదిరి యాభీలంబు లగు కాలపాశంబులఁ గట్టి కట్టలుక నిగుడ
మగుడఁ దాడనాది పీడనం బొనర్ప నుద్భూతయాతనాపరిభూతుం డై యాక్రోశించె
నయ్యవసరంబున. 520

శా. ఆతీర్థంబునకుం జతుర్దిశల రక్షార్థంబుగా ద్వ్యత్రిగ
వ్యూతిక్షేత్రమునం జరించు కృతపుణ్యుల్ దుష్టశిక్షావిని
ష్ణాతుల్ దండధరుల్ ఘనాకృతులు విష్వక్సేనవాక్ప్రోదితుల్
భూతేశుల్ పటుదివ్యశక్తియుతు లంభోజాప్తతేజోధికుల్. 521

క. గజవదనాదులు గాంచిరి । నిజరక్షితసీమఁ గాలనియమితభృత్య
వ్రజకృతబహువిధబాధల । గిజిగిజి యగుశూద్రభక్తుఁ గీలితదేహున్. 522

వ. ఇట్లు గనుంగొని గుబ్బనం బ్రబ్బునిబ్బరంపు రోషంబునఁ జటులసటాసముత్పాటనపటు
తరాగ్రహోదగ్రరంహంబు లగు సింహంబుల తెఱంగునఁ బ్రతోదచోదనోద్దీపితకోపా
టోపబంధురంబు లగు సింధురంబుల చందంబున నకాండదండాఘాతజాతప్రతిమాభీలంబు
లగు శార్దూలంబులపోలిక వాలాకర్షప్రభూతామర్షకరాళంబు లగు కాలవ్యాళంబుల
విధంబునఁ బ్రళయపవనప్రేరణప్రవర్ధమానంబు లగు పావకజ్వాలావితానంబుల యచ్చు
వెరిగి యుదయమార్తాండమండలమరీచోష్ణంబు లగు దృక్కోణంబుల నదరులు చెదర
వికటభ్రుకుటీకుటిలంబు లగు నిటలంబుల ఘర్మంబులు గ్రమ్మ నతికఠోరక్రకచనిశిత
దశనసంఘర్షణచ్ఛటచ్ఛటాత్కారఘోరంబుగా దురహంకారసముద్భటు లగు శమ
నభటులం బొదివి మద మడంపం దొడంగి రప్పు డమోఘనిర్ఘాతనిష్ఠురంబు లగు ముష్టి
ఘట్టనంబుల విశంకటంబు లగు కటంబులు పగిలి జల్లునం బెల్లుదొరగు నెత్తుటం జొత్తిల్లి
పిమ్మిటిగొని బమ్మరించువారును, జలవర్షపాషాణపాతప్రకారంబుఁ గరోటికర్పరం
బులు చిద్రుపలై వికీర్ణంబు లగు కర్ణరంధ్రంబుల మెదడు గ్రమ్మిన రిమ్మగొని సొమ్మ
సిలువారును, అక్షీణకఫోణిప్రయోగంబుల క్రోడభాగంబులు తండసిలి గుండె లవిసి
బట్టిముకలు నెట్టుమోవఁ జడి బిట్టు మూల్గువారును, బటుకఠినజానుఘట్టనంబుల నుత్తా
లంబు లగు కంకాలంబులు విఱిగి యొఱఁగి పొరలుచు మొర లిడువారును, బ్రకటపార్ష్ణి
ఘాతంబులఁ బ్రచండంబు లగు పిచండంబులు పగిలి దిగులు చొచ్చి కళ్ళుపడి క్రెళ్ళు
వారును, ఘనాయసముసల పరిఘపట్టిసానుశాసనంబులం బరశుఘాతంబులఁ గలకలం

బులై యసువులు వెకల వికలచిత్తులై యద్దెస దద్దరిలువారును, నుదారగదాప్రసార ణంబులఁ జర్ణంబులు కంఠంబులు కరంబులు శిరంబు లవలగ్నంబులు భగ్నంబు లైన నుద్విగ్నులగు వారునై బీరంబులు దక్కి బీఱువోయి మాటు మొగంబు లిడి మానంబు లెడలి పంక్తిలి పికాపికలై బెదరి చీకాకువడి దవ్వులఁ దొలంగి నవ్వులకు భాజనంబై పఱచి రయ్యవసరంబున. 523

మ. తమవెంటం బడి తోలువిష్ణుభటబృందంబుల్ విలోకించి డెం
దములం గొందల మందుచుం శమనదూతవ్రాతముల్ దీనవా
క్యములం బల్కుఱు మీర లెవ్వ రని వక్కాణింక సాలించి య
వ్విమలాత్ముల్ మఱి వారితోడ ననిరావిర్భూతకారుణ్యులై 524

క. వలదు వల దింకఁ బరువిడ । నిలునిలుఁ డోదూతలార నెఱిఁ జిత్తములన్
గలఁగక మాకభివందన । మొలమి నొనర్పుఁడు శుభంబు లెసఁగెడు మీకున్ 525

గీ. అనిన నెట్టకేల కాభయం బాకకొంత । యుడిగి నెమ్మనంబు లుమ్మలింప
నంతనంత నిల్చి రంతకకింకరు । లంతవారితోడ ననిరి వారు. 526

శా. ఈతీర్థంబున కేము రక్షకులమై యేప్రొద్దు వర్తింతు మా
భూతేశుం డిది గారణంబుగ మముం బుట్టించినాఁ డస్మదా
జ్ఞాతుల్ గాక సురాసురాహినరరక్షఃపక్షియక్షాది సం
ఘాతంబుల్ దమయంత నిచ్చటఁ జొరంగా నేర వత్యుద్ధతిన్. 527

ఉ. చల్లనితావు లెందు వెదచల్లఁగ మవ్వపుఁబూవుమొగ్గచా
లల్లన విప్పుచున్ గిసలయావళి శ్రీ వెలయంగఁ దెల్పుచున్
మెల్లనె జంతుజాల మెలమిం బొదలం బరిపాటిమైఁ బ్రవ
ర్తిల్లును గాని గాలి తనతీవ్రత సూపఁగ నోడు నీయెడన్. 528

క. ఆలోకబాంధవుండును । నాలోకము నెఱపుఁగాని యవనీజలతా
జాలాదులఁ దన వేఁడిమిఁ । దూలింపఁగ వెఱచు వ్రేళ్లతోడుత నయినన్. 529

క. తపనశశు లుష్ణశైత్య । వ్యపగతకిరణప్రసారులై వెలుఁగుట నీ
విపులక్షేత్రమున దిన । క్షప లివి యనుభేదబుద్ధి సమకొన దెపుడున్. 530

వ. ఇచ్చటి జనులు నిరామయులు నిర్ద్వంద్వులునై చరింతురు శశ్వంత సంతతులు నట్లి
ప్రవర్తిల్లు నెల్ల వృక్షంబులు నిరాబంధంబులై సకలకాల సంపూర్ణప్రసవఫల భరితం

బులై యొప్పఁ దిర్యగ్జంతువులును బుద్ధిమంతంబులై యుల్లసిల్లుఁ గ్రూరసర్పంబు లైన
నీప్రదేశప్రవేశమాత్రంబున నతిశాంతంబు లగు నివి దేవదేవుం డగుపుండరీకాక్షుని
దివ్యతేజోనుభావపరిపాలితంబులై మెఱయుచుండు నట్టిభుజంగశాయికి నపరాంతం
బు లగు (?) శ్రీరంగంబు మీకుఁ గర్ణగోచరంబు గాదకో యని వెండియు. 531

ఉ. హీనమనస్కులార యిది యెంతయు మీ రెఱుఁగంగ లేక యి
చ్చో నఘజీవుఁ డైనపురుషుం బరుషక్రియ జేరి నొంపఁగాఁ
జూచినవార లిందుఁ జొరఁబోలునె మీకు నుదారవైష్ణవ
జ్ఞానసమగ్రులై పరఁగుసంయమికోటికిఁ గాక యెమ్మెయిన్. 532

క. ఈతనిపై నీచేసిన । చేఁతలు దలఁపంగ మమ్ముఁ జేయుట యస్మ
చ్చేతః పరితాపకుఁడై । యేతెఱఁగున బ్రదుక నేర్చు నింద్రుండైనన్. 533

ఉ. ఎవ్వరు మీరు మీకు నట నేలిక యెవ్వఁడు మూఢబుద్ధులై
క్రొవ్వున నీప్రదేశమునకుం బఱతెంచినకార్య మేమి మా
కివ్విధమెల్లఁ జెప్పుఁ డని యీక్షణకోణము లెఱ్ఱఁజేయుచున్
నెవ్వగఁ బల్కె నవ్వనజనేత్రునిదాసుల కోసరించుచున్. 534

వ. ఆసమవర్తిభృత్యు లిట్లనిరి. 535

మ. సకలప్రాణిచయాంతకారియు మహాశాభర్తయున్ బుణ్యపా
తకనిర్ణేతయు నైనదండధరునొద్దం దత్సమాదేశభా
రకవృత్తిం జరియించుచుండుదుము దుర్వారక్రియాప్రౌఢిమై
నొకచో నైనను మమ్ముఁ గిద్వెఱప నన్యుల్ చాల రెవ్వారలున్. 536

గీ. సర్వభూతాత్ముఁ డైనవిశ్వప్రభుండు । దృష్టముగాఁ దన్మనోవృత్తిఁ దెలిసికాదె
ధర్మరా జని యాకృతాంతకుని నిలిపెఁ । గడఁగి ప్రాణ్యంతకరణాధికారిగాఁగ. 537

క. స్వకృతశుభాశుభకర్మ । ప్రకరామితబంధనములఁ బరిబద్ధములై
సకలచరాచరచయములు । నొకయప్పుడు నతనివశము నొందుచు నుండున్ 538

క. కాలము గ్రసించు సర్వము । కాలము ప్రాణుల నశింపఁగాఁజేయుఁ దుదిన్
గాలవశం బగు నింతయుఁ । గాలము దా నన్యవశము గాదు తలంపన్. 539

వ. కాలాత్మకుండును గాలచక్రప్రవర్తకుండును నగు విష్ణుదేవుం డట్టి కాలక్షయంబుఁ జెందిన
యప్పురుషాధమునిఁ గాలుని సమీపంబున నొందించుటకై నే మిందఱ మిందు వచ్చి
తిమి మా చందంబు వినుండు. 540

మ. కలుషాకారులకెల్ల నేము భయదాకారంబునం దోఁచి వి
హ్వలులై బిట్టొరలంగ మార్గమున నత్యంతంబు బాధింతు మే
వలనం బాపములేనివారలకు శశ్వత్సౌమ్యరూపక్రియన్
జెలువొందం బొడచూపి బ్రోవ నెలమిన్ సేవింతు మిష్టస్థితిన్. 541

చ. అనిశము కీడొనర్చినదురంతమహాఘము లెన్నఁడేనియున్
వినినవి గావు గోవులును విప్రులు నీకతినాత్మచేతఁ జ
చ్చినవి యసంఖ్య లీఖలుఁడు సేసిన దుష్కృత మింత యంతనం
జన దటు గాన వీని జముసన్నిధికిన్ గొనిపోవఁగాఁ దగున్. 542

క. అనిహతమహిమ నెసఁగిన। దినకరసంభవుని యాజ్ఞ ధృతి నెవ్వఁడు గై
కొన కవితథంబు సేయఁగ। మొనయుఁడు మనుజుల కనయమును జేటొదవున్. 543

గీ. అప్పరేతాధిపుని యాజ్ఞ నతిదురాత్ముఁ। డైనయీతనిఁ గొనిపోవునట్టియేము
భగ్నకార్యులమై పరిభవము నొంది। యున్నవారము మీచేత నుక్కు దక్కి. 544

క. అలఘుసుకృతాత్ము లుండెడి। నెల విది దుర్జనుఁడు వీఁడు నిలుపంజన దీ
లలితస్థలమునఁ గావునఁ। దలకొని మీ కడ్డగింపఁ దగ దితనికిన్. 545

క. దేవాదిచతుర్విధభూ। తావలికని మీఁద గతి కృతాంతుఁడ కాఁడే
యా వైవస్వతు నెదిరికి ; రావలయును గాదె సుకృతరతులకునైనన్. 546

వ. అనినదరహాసంబు సేసి వాసుదేవపారిషదు లాధర్మరాజానుజీవుల కిట్లనిరి. 547

క. కాలహత మైనచేతన। జాలము నియమింపఁ గర్త జముఁ డనుపలుకుల్
పోలు నవి కర్మఫలములు। వాలాయం బనుభవించువారల త్రోవల్. 548

క. అనలము నిజసంగతినల। కనకాదులకందుఁ జెఱచుగతి నీనెలవుం
దనుఁ జేర నఘము లడఁచును। దనుజారిసమీపసీమఁ దగలక యునికిన్. 549

శా. శ్రీవిష్ణుం బురుషోత్తమున్ వికచరాజీవాక్షు లక్ష్మీవిలా
సావిర్భూతరసాత్ము నేఘనులు సమ్యగ్భక్తిసంయుక్తులై
సేవింపం గనుచుందు రట్టిపురుషశ్రేష్ఠుల్ వినిర్ముక్తక
ర్మావష్టంభులు వారిసత్పథ మగమ్యం బెందు నెవ్వారికిన్ 550

క. ఇచ్చోట నుండుభూతస। ముచ్చయము ప్రవేశమాత్రమునఁ గను సుకృతం
బెచ్చోట నెన్నిజన్మము। లచ్చుగ వసియించినైన నలవియె పొందన్. 551

సీ. అట్టిపుణ్యాత్ముల కత్యంతసుఖదుఁడై మానితశ్రీరంగమందిరమున
ఫణిరాజమృదుభోగపర్యంకతలమునఁ బద్మాసమేతుఁడై ప్రమదలీల
శయనించి యున్నాఁడు సర్వేశ్వరుఁడు సర్వభూతహృద్దేశవిస్ఫురితమూర్తి
భక్తానువర్తి యప్పరమేశుఁ డొక్కఁడు పరకాలచక్రప్రవర్తకుండు.
యముని నుర్వికి నియమించినట్టిదేవు । నతఁను బ్రాణపదంబ యానదితటంబు
కాలసంస్పర్శలేశంబు గలుగ దిచట । నెట్లువచ్చితి రట్లు పొం డింక మీరు. 552

క. కాలునిదండధరత్వము । కాలోపహతాత్మలందుఁ గావున మీకున్
బోలినగతి వారలఁ బలు । గావింపుఁడు జముఁడు శాస్త్ర గాఁ డీమెదకున్. 553

క. విలయసమయమునఁ గలజడి । నలజడిఁ బడి భువననివహ మడఁగెడునపుడున్
జలశాయినిలయ మగునీ । లలితక్షేత్రము నిరాకులతఁ బొలుపారున్ 554

గీ. సర్వశక్తిమయము జగతి శ్రీరంగంబు । సర్వతీర్థమయము చంద్రసరసి
సర్వపుణ్యమయము చర్చింప నీతావు । సర్వవేదమయుఁడు శార్ఙ్గపాణి. 555

వ. ఈశూద్రుం డతిపాపకర్ముం డయ్యు నీపుణ్యప్రదేశంబున నుండి సమాధియోగంబునం
జేసి శుద్ధాత్ముం డయ్యె నిది గా దని బలిమిం బట్టికొనిపోవ మీవశంబు గాదు
పనిలేని దురభిమానంబునఁ బొరలక మఱలి పొం డనిన నొం డన వెఱచి యాశమన
దూత లాపని విడిచి చలచి రనంతరంబ. 556

సీ. నిర్మలుండును సత్వనిధియును శుద్ధాంతరంగుండు నగుశూద్రపుంగవుండు
వెస సముద్ధితుఁ డైన వెఱవఁ మిఁక నంచు భూతేశ్వరులు గరంబులఁ గరంబు
నతులతదీయకాయస్పర్శ గావించి రతఁడును భక్తిమైఁ బ్రణతిసేసి
పుష్కరిణీతీర్థమునఁ కేఁగి తనివోవ నం దవగాహన మాచరించి
తత్తటంబున నురుతపోవృత్తి నున్న । సన్మునీంద్రుల దర్శించి సమ్మదమున
వందనము చేసి తానును వారిఁ గూడి । యర్థి శ్రీరంగభవనంబు కరిగి యందు. 557

సీ. శరదిందుమండలస్వచ్ఛాహిపర్యంకభాసుర నపసవ్యపార్శ్వశాయి
దక్షిణబాహూపధానపీతాంబరోజ్జ్వలకటివిన్యస్తసవ్యహస్తు
వైజయంతీలసద్వక్షు నాకుంచితోత్థానితపాదపద్మాసమేతు
యోగనిద్రాముద్రితోద్భాసిలోచనజలజాతుఁ బశ్చిమాశాశిరస్క
నసమమణిమయమకుటకర్ణావతంసు । హారకేయూరకంకణోదారసార
సనతులాకోటిముఖ్యభూషణవిశేష । కలితు శ్రీరంగవిభు జూచఁ గాంచి ప్రమొక్క.

క. అతని నురుభక్తివినయా । నతు నానందాశ్రుపూర్ణనయనున్ ముకుళీ
కృతకరు విష్వక్సేనుం । డతికృప నాభూతవరుల కనుచరుఁ జేసెన్. 559

మ. ఇట వైవస్వతకింకరావలియు భూతేశప్రహారస్ఫుట
స్ఫుటితాంగంబుల నెత్తు రొల్కఁ జరణంబుల్ దొట్రిలం గంప ము
త్కటమై పర్వఁగ నూరుపుల్ పయిపయిన్ గ్రమ్మన్ భయభ్రాంతి మి
క్కుటమై మాపుల దోఁప నెక్కుమొగి నాక్రోశించుచుం దీనులై. 560

చ. ఇనతనుజాతుముందటికిఁ నేఁగి సగద్గదవాక్యవృత్తి ని
ట్లనిరి కృతాంత మీ న్నెపుడు నస్ఖలితస్థితి నిజ్జగంబులం
జను భవదాజ్ఞ విష్ణుభటసంఘముచే నిదె నేఁడు సర్వమున్
జెనుపఱె నేఁడు నేము పరిభూతుల మైతిమి వారిచే మదిన్. 561

వ. అవ్విధం బవధరింపుము. 562

ఉ. నేము భవన్నియోగసరణిం జరియించుచు నొక్కశూద్రు ను
ద్దామనికామపాతకవిధానపరాయణుఁ గాలగోచరున్
బామరు నిందుఁ దెచ్చుటకుఁ బట్టి గడంగెడు నంతలోన ద
త్సీమకుఁ గావలై మెలఁగుధీరులు భూభయంకరాకృతుల్ 563

శా. భూతేశాహ్వయు లుగ్రదండధరు లంభోజాప్తతేజుల్ సము
ద్భూతస్వేదలలాటభాగవికటభ్రూభీషణుల్ మమ్ము ని
ర్ఘాతక్రూరకరాంఘ్రిజానుహతులం గావించినం దోలి నే
మాతుచ్ఛుం దిగనాడి వచ్చితిమి నీ కాద్యంతముం జెప్పఁగాన్. 564

క. అనుపలుకులు దనచెవులకు । ననయంబు నసహ్య మగుచు ననలముభంగి గ్ర
చ్చ్భన నే పోసినవిధమున । కసలి పరేతప్రభుండు కటకటపడుచున్. 565

శా. ఏమేమీ మది నింతయున్ భయము లేకెవ్వారొకో మూఢులై
యామీఁదం దనుపాటెఱుంగక మదీయాజ్ఞానిరోధక్రియా
సామర్థ్యంబు భజించినారు త్రిజగత్సంజాతభూతావళిన్
నేమింపం దజీతో హరింపఁ బ్రభువు లేర్నేఁ దక్క నెవ్వాగలున్ 566

వ. అని యొక్కింతవడి చింతించి యంతకుం డంతకమున్న సన్నుతాచారభూషణుం
డగుణభీషణుచేత నానీతం బైనశ్రీరంగంబునఁ దదీయునికటంబునఁ గావేరీతటంబున

నఖిలదురితహరణసమర్థం బగుపుష్కరిణీతీర్థంబును నతివిచిత్రం బగు నాపుణ్యక్షేత్రంబు మహాత్త్వంబును దద్దివ్యవిమానశయనం డగుపుండరీకాక్షుమూర్తివిశేషంబును దనమనోగోచరంబు లైన నాచరితాభివందనుం డై యాభూతేశ్వరులు తీర్థరక్షకు లగుటయు శూద్రుండు తదనుచరుం డగుట యునికియుం దెలిసి నిజకింకరులం గని వారితో నిట్లనియె. 567

క. నిక్కముగ నామనంబున । నక్కడివృత్తాంత మెల్ల నధిగత మయ్యెన్
దక్కక వినిపించెద మీ । రక్కథ దత్తావధానులై వినుఁ డనుచున్. 568

సీ. శ్రీరఘురాముఁ డాశ్రితవజ్రపంజరుం డఖిలకంటకుని దశాస్యుఁ దునిమి
యురువైభవమున నయోధ్యాపురికి వచ్చి యచట సుగ్రీవాదు లైన హితుల
కుచితసంభావన లొనరించుతఱి నతిప్రియకారి యైనవిభీషణునకు
నాత్మకులీనకృపారాధితంబును దనకంటె నుత్కృష్టతరము నైన
రంగధామంబు సదయాంతరంగుఁ డగుచు
నొసఁగుటయు నాతఁ డది గొంచు నసమహర్ష
మెసఁగ నిజపట్టణమునకై యేఁగుచుండ
మార్గవశమునఁ గావేరి డగ్గఱుటయు 569

వ. అపుడు మధ్యాహ్నసమయం బగుట నతండు తత్ప్రదేశంబున తద్దివ్యమందిరంబు నిలిపి దేవతార్చనార్థంబు పుష్పోపహరణంబునకై వనంబున కరిగి యచట బరమతపోనిష్ఠులఁ గని సంభాషించి వారిచేత సంభావితుం డై తత్సమేతంబుగా నేతెంచి శ్రీరంగరాజపూజావిధానంబు దీర్చుటయు ననంతరంబ గమనోన్ముఖుం డై యద్దశముఖానుజుం డుద్దామతేజోభిరామం బగురంగధామంబు వహింపంబూని తరలింపలేక శోకాకులుం డగుటయు నాదనుజపుంగవుం గరుణాతరంగితంబు లగునపాంగంబుల నిరీక్షించి లక్ష్మీశ్వరుం డతనిపై లక్ష్యం బుడిపి యాశశాంకపంకజాప్తంబుగా నిరాతంకం బగులంకాధిపత్యంబున కనిపి యసమానసంతతానందుం డై యుండుటయు నదికారణంబుగాఁ దత్సమీపం బఖిలపాపంబుల లోపంబు సేయనోపుటయుఁ జెప్పి దండధరుండు వెండియు వారల కిట్లనియె. 570

క. మీనశమె విష్ణుభూతే । శావజ్ఞయుఁ దత్పరిగ్రహనిపీడనమున్
గావింప వారితోడం । బోవం బనిలేదు కలిగెఁ బోయినఫలమున్. 571

క. అన్నెలవునఁ గలభూతము । లన్నియు నజ్ఞానపాత మన్నియు సుఖసం
పన్నములు శక్తిమంతము । లన్నియు నాత్మాభిమతవిహారోన్నతయుక్. 572

గీ. సకలజగదేకవిభుఁ డైనచక్రపాణి । కాసరిత్కూలమలిహ్యావ్య మగునివాస
ముచటు రక్షింప ధాతసంరచితు లైన । వారు భూతేశు లమితు లవార్యబలులు. 573

మ. క్రమయోగంబున నెన్నఁ గాఁబడుకళాకాష్ఠాదులంబేర్చు కా
లముచే భూతచయంబు లెల్ల నవలీలం సంక్షయం బందు నా
కమలాక్షుప్రియధామమై మెఱయురంగక్షేత్రమం దెప్పుడున్
బ్రమదం బార వసించుప్రాణుల హరింపంజాల దాకాలమున్. 574

వ. దేహసంగ్రహంబునకుఁ దత్త్యాగంబునకుఁ గర్మంబు కారణం బట్టి కర్మవశులం బట్టి శిక్షించుకారణంబు నాయది గాని మహానుభావులం గేవలంబు నియమింపుసామర్థ్యంబు నాకు లేదు వారలకెల్ల సర్వభూతేశ్వరుం డగునప్పరమేశ్వరుండు నియామకుండు గావునఁ జీవేచ్ఛ గలదేని మీ రందుఁబోవలవ దనిన నిజస్వామి యగువైవస్వతుపలుకు లాకర్ణించి కింకరు లహంకారం బుడిఁగి తదాదేశంబున నాదేశంబునకు దవ్వులఁ బోలఁ గపోదు రని చెప్పి యప్పారాశర్యుండు నాగదంతమునీశ్వరున కిట్లనియె. 575

క. ఈకథఁ జదివినవారును । జేకొని వినువారు విజితజీవత్వరులై
నాకాదిపదసుఖస్థితిఁ । గైకొందురు చనరు జమునికడ కొకనాఁడున్. 576

ఉ. నావుడు నాగదంతమునినాథుఁడు సాత్యవతేయుతో మునీం
ద్రా వనజాతవైరి యనురాగమునం బ్రతిపర్వమున్ జగ
త్పావని యైనపుష్కరిణిఁ దా నవగాహము సేయు నంటి వీ
వావిధుఁ డేమికార్యమునకై యటు సేయుచు నుండు చెపుమా. 577

చ. అనినఁ బరాశరాత్మభవుఁ డానతితో నను మున్ను దక్షునం
దనలఁ దుహారరోచి ప్రమదం బెసఁగంగ వివాహమై
మనమున వారి నందఱ సమంబుగఁ జూడక రోహిణీసతిన్
ఘనబహుమానపూర్వకము గాఁ బనిసేయుచునుండు నెప్పుడున్. 578

క. దానికి నశ్వి న్యాదుల । నూనవ్యథఁ జెంది తండ్రి మొద్దకుఁ జని దీ
నాననలై పతిచేఁ దము । కైనపరాభవముఁ జెప్ప నాతఁడు గినుకన్. 579

శా. ఆరాజుం బిలిపించి యిట్లనియె నీ వన్యాయసంచారివై
తారానీకములెల్ల నీవలనినాథప్రాప్తి తుల్యంబుగాఁ
బ్రారంభింపక దుర్వివేకసరణిన్ బాటింపుచున్నాఁడ వీ
దౌరాత్మ్యంబుఁ దలంప మేలగునె చంద్రా రోహిణీవల్లభా. 580

క. ఇదిమొద లందఱకుఁ బ్రియ । మొదవఁగ సమభావవృత్తి నుండుట గడుమే
లది గాక తప్పి తిరిగినఁ । దుదిఁ గనియెదు గాక పొమ్ము దురితఫలంబున్. 581

క. అని దక్షుఁడు తనతనయుల । ననునయములఁ దనిపి కినుక ననుప సుధాంశుం
డును జని మున్నటితెఱఁగున । తనప్రియయును దాను సమ్మదంబున నుండెన్.

మత్తకోకిల. ఆతెఱంగున కాత్మలన్ వగ పగ్గలింపఁగ వెండియున్
తాతపాలికి నేఁగి వారలు తద్విధం బెఱిఁగింప న
బ్జాతసంభవపుత్త్రుఁ డప్పుడు చంద్రునిం బిలిపించి ధ
ర్మేతరంబు భవచ్చరిత్ర మిదేల మానవు బేలవై. 582

వ. ఇంక నిటమీఁద నీవ స్తమానం బిట్టి పయ్యోనేనియు గొఱఁగాదు తప్ప దేఁ జాఁటి చెప్పితి నెప్పగిదినైనను బుద్ధిమంతుండవై యుండుమా మ్మని యుల్లసంబు లాడి వీడుకొలిపిన గ్రమ్మఱ వచ్చి మామమాటలు గీటులఁ బుచ్చి యచ్చంద్రుండు సాంద్రానురాగంబున రోహిణీసంభోగలంపటుండై యుండె మఱియును బెక్కుమారులు దక్షుండు ఋక్షాధిపతి నివ్విధంబున బోధించి తత్కుటిలప్రచారంబు వారింపంజాలక చాల రోషించి యతనిం గనుంగొని. 583

క. దోషాకర పలుకులు మ । ద్భాషలు గైకొనక చపలభావంబున ను
ద్వేషించితి గావునఁ ద । ద్దోషంబునఁ జెందు యక్షుదుర్దశ నిన్నున్. 584

చ. అని శపియించె నంత హరిణాంకుఁడు తత్పటురోగ ముగ్రమై
తనతనువందుఁ బొందఁ బ్రభ దప్పి కృశించి వినష్టబుద్ధియై
ఘనభయవిహ్వలుం డగుచుఁ గ్రక్కున నక్కడఁ బాసి భూతలం
బునఁ గడువాసి నుల్లసిలుపుష్కరిణీతటిఁ జేర సన్మతిన్. 585

మ. నిజశాపావధిఁ గోరి తద్విమలపానీయంబులం గ్రుంకి స
ర్వజగద్భూరితపంబు పంచదశవర్షంబుల్ ధృతిన్ సల్పి నీ

రజనాథుఁ బదివత్సరంబు లటు నారాధించె భాస్వత్కర
ప్రజకించిద్వికసద్దళాంచితతరస్వచ్ఛాంబుజాతంబులన్. 586

వ. అంత. 587

క. తద్విరచితపూజనముల । హృద్యవనజం బలర లోకహితమతిసాధ్గా
పద్విఘటనకరుఁ డగుచను । జద్విషుఁ డతికరుణ నతనిసన్నిధి నిల్చెన్ 588

ఉ. అప్పుడు కైరవప్రియుఁ డుదంచితసమ్మదవార్ధివీచులన్
దెప్పలఁదేలుచున్మనము ద్రిప్పఁగఁజాలక నేత్రపర్వమై
యొప్పెడునప్పురాణపురుషోత్తముదివ్యతనూవిలాసమున్
దప్పకచూచుచున్ బహువిధంబులఁ బ్రస్తుతిచేసె నమ్రుఁడై 589

క. ఆసంస్తవంబు హృదయో । ల్లాసం బొనరింప మెచ్చి లక్ష్మీశ్వరుఁడా
కాసారము దగ్గఱి యప్పు । తాసారము దొరఁగఁగ ఫణితి నాతనితోడన్. 590

క. కువలయహిత భవదుదిత । స్తవమున నతుఁడ నైతి నీవు దలఁచెడికార్యం
బవలంబితఫలసిద్ధులఁ । దనరించెదు నన్మదీయదర్శనలబ్ధిన్. 591

చ. అనుటయుఁ జంద్రుఁ డిట్లను గుణాంబుధివిష్ణుఁ బురాణపూరుషున్
నిను నఖిలేశు యజ్ఞమయునిం బొడఁగంటి మదీయ మైనజీ
వనము కృతార్థ మయ్యె నభివాంఛితముల్ సమకూరెఁ బైపయిన్
మునుపుగఁ బొందునాపదలు నున్నె తొలంగె విహంగవాహనా. 592

చ. అమృతమయంబులైనకిరణావళులన్ బచరించి యోషధీ
సమితులఁ బ్రోవు మంచుఁ బటుశక్తిఁ గృపామతి నిచ్చి నన్ను నా
క్రమమున నీవు నిల్పితివి కైటభమర్దన నిల్చెదక్షమహా
త్త్వము దిగె దక్షుశాపజనితక్షయపీడయు నిప్డు నాదెసన్. 593

క. దక్షాగ్రహజాతమహో । గ్రక్షయమునను క్షయంబు గావింపంగా
దక్షులెవరు లేరి యిఁక నలి । నేక్షణ నీ వొకఁడు దక్క నీవిశ్వమునన్. 594

సీ. అనుటయుఁ బుండరీకాక్షుఁ డాతనితోడ నిట్లనుఁ గైరవహిత మదీయ
దర్శనామృతవారిధారాభిషిక్తులై రేనియుఁ బాపాత్ము లైనవార
లతిశుద్ధతను బొందు రనిన నిన్నెన్నఁగా నేల నా కెంతయు హితుఁడ వీవు
గావున యక్ష్మరోగవ్యథఁ బెడఁబాసి పోషింపు మోషధీపుంజములను

తే. యుష్మదుదయంబు లోకనేత్రోత్సవంబుఁ । జేయుచుండెడిఁ గల్యాణదాయి యగుచుఁ
దపము నీపొందు సేసినదానఁ జంద్ర । పుష్కరిణి నాఁగ వెలయు నీపుణ్యసరసి. 595

గీ. పురుషులందుఁ బుణ్యపురుషుండు సతులలో । నధితనయ నదులయందు గంగ
యెవ్విధమున వెలయు నవ్విధమునఁ దీర్థ । రాజి నీసరోవరం.. మెఱయు. 596

వ. అనిన నప్పద్మలోచనునకు సుధారోచి యిట్లనియె.

చ. జిగిఁ దళుకొత్తుక్రొత్తవికసించిన తెల్లనితమ్మిరేకులం
దెగడెడికన్నులు స్నిగ్ధవుదేరెడిచూపులుఁ గుండలద్యుతి
స్థగితములై మెఱుం గెసఁగుచక్కనిచెక్కులుఁ బల్లవారుణం
బగునధరంబుఁ గల్గుభవదాస్యవిలాసము నిల్పు నామదిన్. 597

క. ఆచొప్పనను మదీయవి । లోచనములు చూచుఁగాక లోలత నెపుడున్.
నీచారుమూర్తి ననవుడు । నా చంద్రునితోడ దనుజహరుఁ డిట్లనియెన్. 598

గీ. అఖిలదోషరహితులై నిర్మలజ్ఞాన । వంతులైనయట్టివారికైనఁ
గాని గోచరంబు గాదు నానిజమూర్తి । కూడ దట్టిపలుకు కుముదమిత్ర. 599

మ. అనినం జంద్రుఁడు వల్కునట్లయిన నత్యల్పాల్పసత్కర్మబో
ధనులై క్రిమ్మరులోకు లెప్పగిది నా గ్రత్రాణధుర్యున్ రమా
ననపద్మార్యము నిన్ను వాక్యగతి సందర్శించి ధన్యాత్ములై
ఘనతం బొందుదు రట్టిపొందు వెలయంగా నిల్పు మిచ్చోటికిన్. 600

క. నావుడు నాయుడుపతి కను । నావిభుఁ డిది పొసఁగు నిచటియనఘులుఁ గానం
గావలతురు నను నితరప । దావాసుల కలవిగా దుదారులకైనన్. 601

వ. ఇటమీఁద నింక లంకాధిపతి యగువిభీషణుకతంబున నీసరితీరంబున నెల్లవారికిఁ బ్రత్యక్షుండనై యుండెద నది కారణంబుగా ధారుణీవలయంబు నిరుపద్రవంబై సకలభద్రాశ్రమంబై మెఱయు నపు డెపు డిప్పరిసరంబున మదీయదివ్యధామంబు నిలిపి నిజపురంబున కరుగునది కారణంబుగా ధారుణీవలయంబు రంగమందిరంబైన భుజంగభోగతల్పంబున ననల్పభోగంబునఁ గల్పాంతపర్యంతంబు లోకానుగ్రహార్థంబుగా వసియించెద నావేళ నీవు నన్ను దర్శించెద వింక బ్రతిపర్వంబును బుష్కరిణీతీర్థసేవార్థం బిచటి కేతెమ్ము పొమ్ము నీనిందు వెన్నెల యఖిలజగత్పావనం బయ్యెడు మని యా దేవదేవుం డంతర్ధానంబు నొందెఁ జంద్రుండును దద్వచనప్రకారం బాసరో

వ-భజనాపరాయణుండై యున్నవాఁ డని చెప్పి యప్పారాశర్యుండు మఱియు
నాగదంతున కిట్లనియె. 602

క. పదియోజనములు నైదుం । దదర్ధమును నందునగము తగుపఱపై యిం
పొదవుఁగృతాదియుగంబున । సదమలసలిలములఁ జంద్రసరసియు బెడఁగై. 603

క. అంతట గలియుగమున నం । తంతకుఁ బ్రతిదినము నల్ప మగున స్తనగ
ప్రాంతముఁ జేర్చినయార్చి । ష్మంతునికిరణోత్కరప్రసారముకరణిన్. 604

గీ. కలఁక యింత లేక కడుచల్లనై నల్పు । లోలయు చంద్రసరసి సలిలపూర
మనఘ కలియుగాంత మగువేళ దుర్గంధ । యుక్తమై కలంగియుండు నపుడు. 605

సీ. మండలాధిపులకు మరణ మెప్పుడు గల్గు నపుడురక్తచ్ఛాయ నగ్గలించు
మాన కెన్నఁడు రాజ్యహాని పాటిలు నాఁడు నెఱయంగఁ బసరువన్నియ వహించు
నఖిలప్రజాసంక్షయంబగు నేవేళ నాతఱి క్రిమిమయం బగుచు నుండుఁ
జోరప్పుడువేళ విక్షోభ మేసమయమం దయ్యెడ ఫేనంబులై కలంగుఁ
జేయ్చు నాకాలమున నవావృష్టిదోప । మట్టిపట్టునఁ జావ్వన వట్టిపోవు
నింకఁ బెక్కన్న నేల యీయిందుసరసిఁ । దోచువిపరీతములు విపత్సూచకములు.

మ. నృపులుం బోరక భావికాలమున శాంతిం జెందుచో దుగ్ధస
చ్ఛవియున్ విప్రులు సౌఖ్యమందు నెడలన్ జంద్రోపలచ్ఛాయయున్
భువి నెందున్ ఘనవృష్టి గల్గుతఱి నుద్భూతోర్మిజాలంబునై
సువిశేషస్థితిఁ దత్సరోవరము పొల్చున్ మంగళావాసమై. 607

గీ. ఎన్న ముప్పదిరెండుయోజనములంత । మేఁరై యెప్పు దేశవిస్తారమెల్లఁ
గాలవశమునఁ బొడవఱి కలియుగాంత । వేళ నత్యల్ప మయ్యెడి విప్రవర్య. 608

వ. సకలభూతక్షయ కరంబుగా నాయుగంబున నఖిలవర్ణంబులకు నుపప్లవం బగ్గలం బయ్యెడు నప్పు డాప్రదేశంబు నిర్మనుష్యం బగుట దేవతాసంచారంబ కాని యొండు లేకుండుట ననాచారులు నన్యాయకారులు నామ్నాయదూషకులు నార్యజన భయంకరులు నల్పాయువులునై యెల్లవారును బరమకల్యాణకారకు లగువారినామోచ్చారణంబు విన్నంతన విద్వేషించుచుఁ దమఃప్రవర్తకుం డగురుద్రుండు తమకు దైవంబుగా నుపాసించెద రమ్మహాదేవుండు జగద్వ్యామోహార్థంబుగాఁ దాను దైవం బని కల్పించినతామసశాస్త్రంబు లెల్లెడలం జెల్లుబడినై ప్రవర్తిల్లెడు నాసమయంబు

నందు వాసుదేవపరాయణు లగునమ్మహాత్ము లైనవైష్ణవులు తమో నిరాసం బాచరించి
యచ్యుతపదంబు నొందుదురు. 609

సీ. సాత్త్వికంబులు రాజసములు దామసములు నన మూఁడువిధముల నవనిఁ బరగు
శాస్త్రంబు లందు విశ్వప్రభు సర్వాత్ము హరిఁ జెప్పునవి సాత్త్వికాహ్వయములు
జలజగర్భుని సరస్వతి హవ్యవాహనుఁ బ్రణుతించునట్టివి రాజసములు
ప్రకటితమఃప్రవర్తను నుమానాథుఁ గీర్తనసేయునవియెల్లఁ దామసములు
వానిఁ గొనియాడి యతఁడె దైవంబు గాఁగఁ
గొలిచి సంపన్ను లగుచుఁ గోర్కులు ఫలించి
బలియులై సాత్త్వికుల బాధపఱచి నగుచు
నెవల విడుతురు హరిసేవ యెల్లవారు. 610

క. హరిహరుల సమము సేసిన । హరుఁడే పరతత్త్వ మనినయాశాస్త్రములున్
ధర సత్యమనిన దుర్గతి । దొరకును నె హరిసమము పలుక దోషము గాదే. 611

క. ఈపగిదిఁ గలియుగంబున । నేపారు నుపద్రవంబు లెల్లను భద్రం
బై పరగు చంద్రపుష్కరి । ణీపరిసర మంద లేవు నెఱి నొకనాఁడున్. 612

క. జగదుద్భవపరిపాలన । విగమంబులు లీలగాఁగ వెలసినహరికిన్
ఒగి నుపసంహృతి నపు డిం । పగునప్పుడు గల్గుఁ గలిసమాగమ ముర్విన్. 613

ఉ. మేదినిపై విభీషణునిమిత్తమునం గరుణామయాత్ముఁడై
యాదట రంగమందిరమునందు భుజంగమరాజశాయి ప
ద్మాదయితుం డజస్రమును దా వసియించుటఁ జేసి కాలదో
షాదుల నేయుపద్రవము నందవు నాసరసీసరిత్స్థలుల్. 614

క. అని మఱియు నప్పరాశర । తనయుఁడు సునయుఁ డగు నాగదంతునితో ని
ట్లను మునిజనములచే మును । వినఁబడుకథ యొకటి నీకు వినిపింతుఁ దగన్. 615

గీ. ఏల నీచోళమండల మెల్ల నేలు । రాజపోషంబుకతన ధరాజనంబు
వనరి వసియింపఁ బంద్రెండువత్సరములు । పెచ్చుపెరిగె ననావృష్టిపీడనంబు. 616

సీ. కడుఁ బేర్చి మిటమిటఁ గాయుకట్టెండచే భువనముల్ పొగపొగఁ బొక్కిపడియు
వేఁడిమై బిసబిస విసరుగాడ్పులఁ బ్రాణితతు లెల్లఁ దటతటఁ దాఁకదొఱఁగ

నొండెను భగభగ మండుకార్చిచ్చులఁ బెనుగిరుల్ పెటపెటఁ బ్రేలఁజొచ్చెఁ
బంకమై జవజవ నింకుశాదంబుల మకరాళి మలమల మాఁడిపోయె
నెండ చొరకుండఁ గడు నేచి యిరులుగొనుచు। వఱలుకాంతారపఙ్క్తులు వట్లువోయె
నట్టనడు వేసవులను గాల్నడలు గాక। జరగు నేఱులు నిర్జలస్థలము లయ్యె. 617

శా. క్షుత్తృష్ణాదికవేగతాపరిగతాసుప్రాణశల్యావళీ
భిత్తాకీర్ణమహార్ణవాంతికమహీభృత్కందరారణ్యకు
వ్యత్తోయాశయతీరచైత్యమురుదేవాగారరథ్యాదులన్
నృత్తం బాడుచు మృత్యుదేవత సమున్మేషించె హేలాగతిన్. 618

క. ఆవేళ మునులు సిద్ధులు। కావేరీతీర్థమంద కాపుండెడి భూ
తావలికి నచటు శరణం। బై వెలసెను రంగవిభుసమాశ్రయమహిమన్. 619

ఉ. ఆగతిఁ గొంతకాలము సమంచితభక్తిఁ జనంగ నానదీ
వేగము నాడునాటి కతివేగము దొంకిలినం దటస్థు లు
ద్వేగము నొంది యందఱకు దిక్కగు లేఁదిన మాకునుం దను
త్యాగము గార్య మంచు విగతాన్యదిశావిజిగీష నున్నెడన్. 620

ఉ. అత్తెఱఁగెల్లఁ గన్గొని మహాబలవంతులు తీర్థరక్షకుల్
చిత్తములన్ గృపారసము చిప్పిల వారలఁ గావఁ బూని యు
ద్వృత్తిమెయిం బయోధరతతిన్ రభసంబున నాక్రమించి యు
వ్యోత్తునఁ దఘ్నసోదరములెల్లను జిల్లులువోవఁ బుచ్చినన్. 621

ఉ. పన్నవు మేఘముల్ గగనపాళిక వాలికఁ గ్రొమ్మెఱుంగు లు
త్పన్నము గావు లేవు మహిత స్తనితధ్వను లిట్టిచిత్ర మే
మున్నెఁడుఁ జూడ మంచు జను లెల్లఁ బ్రమోదకుతూహలంబులన్
జెన్నువహింపఁ బెల్లుగురిసెన్ జలధారలు ధారుణీస్థలిన్. 622

క. తోరములై కరటికరా। కారములై సకలదిశలఁ గడుఁదొఱఁగుత దా
సారమున నబ్ధి పఱచెను। వారక కావేరనీరు వారిధిఁ బొదువన్. 623

వ. అమ్మహానదీజలపానంబునఁ బ్రాణిసంతానంబు సంతాపరహితంబై సుఖంబుండె నంత
నారాజకృతంబైన బ్రహ్మహత్య పిశాచీస్వరూపంబుఁ గైకొని తత్తోయంబెల్ల నొక్క—

తోయంబునఁ గ్రోలినతత్క్షణంబ కావేరి వారిహీనయై మునుఁదటిచందంబున నున్నఁ
దన్నిమిత్తం బన్వేషించుచు వచ్చి పురోభాగంబున. 624

మహాస్రగ్ధర. కని రాభూతేశు లత్యుత్కటశకటముఖాకప్రతీకాశకేశిన్
జనితోదన్యోపతాపశ్లథమలినవపుర్గాత్రమాంసాస్రగంధిన్
ఘనకావేరీజలౌఘగ్రసనవివృతవక్త్రస్ఫురద్భూరిదంష్ట్రి
శనిసంఘృష్టప్రభూతజ్వలదనలశిఖాజాలశాచిన్ బిశాచిన్. 625

క. కని కనలు నిగుడ నురువడిఁ । జనుకుటిలభ్రుకుటితలవిశంకటభయదా
నను లగువారల దవ్వులఁ । గనుఁగొని మది బెగడి మేను గజగజ వడఁకన్. 626

ఉ. ఆసలిలప్రవాహమున కడ్డము నిల్చియు వక్త్రగహ్వరం
బోసరిలంగఁ జేసికొని యుయ్యఁ దొలంగఁ బిశాచి యప్పు డో
సోసి దురాత్మురాల యిపు డోడకు మేడకుఁ బోయెదంచుఁ జి
త్రాసులు విష్ణుదాసులు కరంబు రయంబునఁ బట్టి డాసినన్. 627

క. అగతి యెఱింగి యది గడు । వేగంబున బరువుఁ బాఱి వెనుకొని చన నీ
కాఁగి యదలించి యెవ్వతె । వేగతి వచ్చితివి వెఱవ కిచటికి ననినన్. 628

సీ. ఆపుణ్యపరులతో నప్పిశాచిక యనె నేను బాపంబులకెల్ల నెక్కుఁ
డగుదాన ననుఁ జంపఁదగదు మదుత్పత్తివిధ మెఱింగించెద వినుఁడు మీర
లీజనపద మేలు రాజు సోముకనాముఁ డపరాధివేఱొకఁడవలనుండ
నేపాపమునులేకయితరమహీసురుఁ దేరి చంపించె శ్రోత్రియుని వినతు
నప్పు డాతనిసచివులం దాప్తులందుఁ । జారులందును జనపదాస్పదులయందుఁ
దద్బహిర్దేశజనులందుఁ దలఁప నొక్కఁ । డైన నిది గూడఁ దని విడనాడరైరి. 629

క. ఎదురెదుర నొకఁడు దురితము । వదలక కావింపఁ జూచి వారంపనివా
రొదవినఁ దత్పాపఫలా । స్పదు లగుదురు సమధికారబలములకొలఁదిన్. 630

వ. కావున నీదేశంబంతయుఁ బాపదూషితం బగుట ననావృష్టిదోషంబు సంభవించె
నారాజకృతం బైనబ్రహ్మహత్యాస్వరూపిణి యైననాచేతఁ జరాచరాత్మకం బైనజగం
బిట్టియుపద్రవంబు నొందె నేను తటాకసరోవరాదులం గలవారిపూరంబు నిరవశేషం
బుగాఁ గ్రోలితి నతిక్రూరదర్శను లగుమీ రెవ్వ రెంతవారును మదంతంబు గావింప

నసమర్థు లీనిరర్థకప్రయాసం బేల యాసి పల్కి. యప్పిశాచి పరువు బెట్టినం గట్టలుక
దట్టించి యాదట్ట లిట్లనిరి. 631

ఉ. సార మెఱుంగ నేరక పిశాచమ నీచమనీష లోకసా
ధారణదృష్టిఁ జూచెద వుదారతరం బగు నీప్రదేశ మీ
చేరువ సంచరింపను వసింపను శక్యమె నీకు నీవున్
వారక వచ్చితేనియు నవశ్యము నాశముఁ బొందె దీయెడన్. 632

మ. క్షితి నీచక్కటి దివ్యదేశ మమితశ్రీవిష్ణుభూతేశర
క్షిత మీపుణ్యనదీప్రవాహము జగత్సేవ్యంబు భవ్యంబు సం
స్మృతిమాత్రాఘనివారణంబు మహితశ్రీరంగధామాంతికా
గత మారూఢసమస్తతీర్థమయ మగ్ర్యం బాపగాకోటికిన్. 633

గీ. ఎట్టిపాపులైన నీజలంబులు మేను । సోఁకినంతమాత్ర శుద్ధు లగుదు
రేతదంబుపానపూతమై జగము నీ । వలన ముక్తిఁబొంది వెలయుచుండు. 634

క. కావున నెవ్వరి తెరువునఁ । బోవక వేగంబ వెడలి పొమ్మటు గాకీ
తావున నున్న వధింపక । పోవిడువము నిన్నుఁ బాపపుంజమ వగుటన్. 635

వ. అని పలికి రప్పుడా బ్రహ్మహత్య తద్దేశంబున సద్యోనాశంబు నొందె నవ్విష్ణుభూతేశ్వ
రులు తమతమనిలయంబులకుం జనిరి తదనంతరంబ జగత్సృష్టికారణం బైనమహావృష్టి
గురిసి కఱవు దీఱె యెల్లవారు తమతమనెలవుల సుఖంబుండిరి. యీయుపాఖ్యానంబున
నిఖిలపాపహరణం బగు నిహపరసుఖదం బని చెప్పి యప్పారాశర్యుండు నాగదంత
మునివరున కిట్లనియె. 636

క. ఈకథ వినియెడిమనుజు ల। నేకమహాపాతకంబు లెడలిగా ముక్తి
శ్రీకాంతు లగుదు రట్టిది । నీ కొకకథ యోగివర్య నే నెఱిఁగింతున్. 637

మ. ఒకగంధర్వుఁడు చిత్రసేనుఁ డనువాఁ డుద్దామదర్పోదయా
ధికుఁ డస్వప్నవరేణ్యమిత్రుఁ డుడువీధిం దోడిగంధర్వగా
యకులుం దానును బాడుకొంచు నట రంగాభ్యర్ణముం జేరి కొం
జక యామీఁదటఁగా వెసం జనియెఁ దచ్ఛాయాసముల్లంఘియై. 638

గీ. వానితోడ నేఁగువారు తచ్ఛాయ న । తిక్రమింపరామి దెలిసి నిలిచి
రంతతీర్థదక్షు లాదుర్మదాంధుని । సాగిపోవనీక సంభ్రమమున. 639

క. కడకాలఁ బట్టి కడు నురు । వడి బిఱబిఱ ద్రిప్పి వైవ వననిధి కవలం
బడియె రఘునాథుశరహతి । సుడిఁబడి మారీచరాక్షసుఁడు పడినగతిన్. 640

వ. అప్పు డతనితోడఁ గూడివచ్చినగంధర్వు లావిధంబెల్లఁ దెల్లంబుగాఁ గనుంగొని బెదరి మగిడి నిజాధిపతి యగుచిత్రసేనుండు తేజోహీనుండై పడినయెడకుం జని యచట నచేతనుండై యున్నయతనిఁ బ్రబోధించిన. 641

గీ. తెలిసి నలుదిక్కులను జూచి ధృతిఁ గలంగి । యిక్కడెక్కడ నన్నెవ్వ రివ్విధంబు
చేసి రని పల్కు నాచిత్రసేనుతోడ । వారుఁ జెప్పిరి తద్విపత్కారణంబు. 642

క. చెప్పిన విని బెగడుచు మదిఁ । గప్పినమోహమున మీఁదు గానక క్షోదం
డిప్పగిది నుండ నే లని । యప్పాలుం డరుగఁ జూచె ననుచరయుతుఁడై. 643

వ. ఇట్లు చన మొక్కలించి ఱెక్కలువిఱిఁగినపులుగులంబోలె నా.సంబున కెగయలేక చీకాకుపడి యార్తుం డగుచు మత్త్యకైవడి పుడమిం బడి పొరలి యాక్రోశించుచు. 644

మ. అకటా యే నతిమూఢభావమున నీయత్యంతసంతాపహే
తుకకర్మం బొనరించినాఁడ నిఁక నీదోషం బశేషంబు నా
రక యెబ్బంగిఁ దొలంగు దీనికి విచారం బెద్ది యన్యాయకా
రికి నేలోకమునందు నాపదలు వర్తిల్లున్ దురంతంబులై. 645

వ. అని యొక్కింత చింతించి మఱియును.

మ. దివి మీముందట వచ్చునన్నిటు బహిర్ద్వీపంబునం దేవదా
నవమర్త్యులలోన నెవ్వరికిఁ బ్రాణత్రాణనిష్ణాతులై
యవిచారంబున వైచి రాజసుల నింద్రాఖర్వరోషాగ్ని న
ద్దవిడిన్ వేలిచి తత్ఫలంబున హవిర్భాగంబు భోగించెదన్. 646

క. అది గాక వానిఁ జెప్పిన । నొదవెడు భద్రంబు మీకు నుద్దీపితమై
యిది యటు పోనిం డిపుడు । న్నది యిఁక నొకసంశయంబు నామదిలోనన్. 647

ఉ. అప్పుడు మీకు నాకును వియద్గమనంబు సమంబ యిట్టిచో
నిప్పుడు నాకు నొక్కనికి నిత్తెఱఁగై మఱి మీగతిక్రమం
బెప్పటియట్ల యున్కి యిట నెట్లది గావున పక్షపాత మీ
చొప్పునఁ గానవచ్చెఁ గడుఁజోద్యము కాదె తలంచి చూచినన్. 648

క. అని తనపడుటకు మనమునఁ । గన లోఁదవఁగ నదరి పల్కెఁ గంధర్వవిభున్
గనుఁగొని గగనస్థితు లగు । ననుచరు లిట్లనిరి మఱియు నాతనితోడన్. 649

గీ. మాను మాను మిట్టిమాట లెవ్వరి దెసఁ । గీడు గలుగ దొకనికిల్బిషంబు
లోకని నేల పొందు నూరక నిజకర్మ । ఫలము తనకుఁ బొరయవలయుఁ గాక. 650

క. అమృతాశనమనుజపశు । ప్రముఖం బగుసకలజంతుపటలంబునకున్
దమలోనితారతమ్యము । క్రమమున నిజకర్మఫలము గాదే తలఁపన్. 651

వ. నీవు తామసంబున దివ్యధామచ్ఛాయాసముల్లంఘనం బాచరించినపాపంబున నీయా
పదఁ దెచ్చుకొంటివి నెమ్మది మహాపాతకం బని యతిక్రమింప ననికిం జేసి మాకు గగ
నగతిక్రమం బవక్రమంబై యున్న దిత్తఱి నీచిత్తంబు క్రోధాయత్తంబు గానీక దో
షనివృత్తి యగునుపాయంబుఁ జేయు మ్మటైన నతిపవిత్రుం డయ్యెదు గానివాఁడు
దుర్జనునకు సుగతియుంబోలె నీ కాకాశగమనంబు సిద్ధింపదు భవత్పతనకారులగువా
రల నే మెఱుంగ నేర మీమేరకు నంతరిక్షాదిభూతంబులు సాక్షి వాని నడిగి చూడు
మింక నీవృత్తాంతం బంతయు బలాంతకునకుఁ జెప్పంబోయెద మిపుడు నీవడిగినచక్క-
టికి నద్రిద్వీపసముద్రంబు లెడసి యంతరంబులై యున్న యింతదూరంబు పాదప్రచా
రంబునఁ జన ననేకవర్షశతంబులనైన నశక్యం బదియునుగాక యుదగ్రగ్రాహంబు
లగునంబుధులు దురవగాహంబులు లిట్లొట దురితనివృత్తి గల్గునంత నీవిందె యుండు
మఖిలంబు భద్రం బయ్యెడు మని వార లరిగి రనంతరంబ. 652

క. తలఁకొనినశోకభయమున । నలమరుగుచుఁ జిత్రసేనుఁ డతికరుణముగాఁ
బలుమఱు విలపించె నెగుల్ । దలఁగునుపాయములు గొన్ని తలపోసి ధృతిన్. 653

క. శంభుని నాశ్రితరక్షా । రంభుని ఫణిరాజకటకరాజితఘనదో
స్తంభుని నపహృతదానవ । దంభుని నిట్లని నుతించెఁ దత్పరమతియై. 654

గద్యము. జయ జయ జలజభవముఖనిఖిలసురనికరమకుటతటఘటితమణిరుచిరుచిరచరణయు
గళ, గళవిచరదవిరళగరళకబళ, బలవదఘనివహబాణపటలవిఘటనచటులదివస
కరకమలదమృతకరణమధురమధురసభరితశశికుసుమ, సుమహితశుచివిభవవిలయా
రహిత, హితవివిధవిహరణకుతుకచరణఖచరమిథునశతసతతపరిచితవితతశిఖరమణి
కిరణకలితసకలకకుబంత తిమిరభరశుభ్రరజతరణధరనిలయ, లయసమయవివృత
వికటనిటలతటనయనపుటనటదనలకణ, కణకబళితసకలభువన, వనధివలయావల

యుతధరణీభరవహనసహన ఫణభరపరివృఢదృఢవలయవిలసదురుభుజపరిఘపరిచి
తకనకకుధరపృథులధనురుచితమదనధనవిశిఖముఖ శిఖిహుతదితిజనిగదితనిగమశతను
తనిజనిరుపమనిరవధికగుణవిసర, సరసిజవిపులతరవనవనపవనసవనకృతవనిదహనగ
గనమయతనుమహిత, హితజనభవనఫలితసురనగనగదుహితృవదనకమలసముదమధు
కర, కరటిరదశరదరవిసరబిసరజతభుజగవదసురసరిదమృతకరదరవాసిత, సితక
మలరుహతుహిననగనిభశుభరుచిమదపహన, ఘనభుజబలపరుషరిపుపరిషదతనుజ
యవితతధనురతినిబిడనిహతిముదిత, దితిజన్యభుజగజవసనసనకశుకముఖమునిజన
హృదయకమలసదనవరద సమవననిరత, నిరతిశయశయకలితలలితహరివృషపృథుకటి
నకుదపహసితగిరిజశిఖరవరవృషభగమన, మనసిజమదధవళదహనజలదసమయముఖ
రఖరవదనదురధిగమమహితహిమ, హిమకరహుతవహవినయనపవనయనతకరిలపనవి
పులకటకవిగళితమదసలిలవిచలదతిపలనినదముదితమధుపనటదురుపదకటకఫణిఫణ
మణిరుగరుణిత హరిదుదగదరవికచనఖకమల పరిమళపరిమిళితమురుసరిదతులసలిల
కణగణకలితబలకచభరరుచినిచయ ఖచితగగనగతిరహితమహితనిపతితమసుమలిన
చలితమతిదయావశమశరణభువభవ పాహి మాం పాహి మాం. 655

వ. అని సన్నుతించినఁ బ్రసన్నుండై విపన్నగాశని యగుపన్నగాభరణుం డతనిపైఁ
గృపాతరంగితం బగునపాంగంబు నిగిడించి నీతలం పెయ్యది చెప్పు మనిన నప్పశు
పతికి నందంద వందనం బాచరించి కృతాంజలియై యాచిత్రసేనుండు తనవృత్తాంతం
బంతయు విన్నవించినఁ దత్పతనకారుల నిరూపించి విరూపాక్షుం డాక్షణంబున నిజ
కింకరగణంబుల రణంబున కాజ్ఞాపించిన. 656

శా. బాహాకంపితహేతిదీప్తులు వియద్భాగంబు గప్పన్ సము
త్సాహోదంచితసింహనాదముల దిక్చక్రంబు ఘోషిల్లఁగా
సాహంకారభయంకరాకృతులతో సామోదనోదగ్రస
న్నాహం బద్భుత మాచరింప వెడలెన్ మాహేశభూతావళుల్. 657

శా. పంచద్వాహనకేకిపింఛరుచిమ ల్లాశామండలం బెల్లఁ జి
త్రించెన్ రోహణశృంగరాజములభాతిన్ రత్నకోటీరముల్
మించెన్ బాశశరాదిసాధనము లోలిం బూని దర్పంబునన్
గ్రౌంచారాతియు బల్వడిన్ వెడలె సంగ్రామక్రియాలోలతన్. 658

వ. ఇట్లరిగి సకలదురితలతాలవిత్రం బగుశ్రీరంగక్షేత్రంబుఁ బ్రవేశించి యందు నిర్గళోప
వర్గకరవారి యగుకావేరిం జేరి యాభూతజాతంబు నానాముఖంబులఁ దజ్జలంబు చలం
బునఁ గ్రోలందొడంగిన. 659

సీ. అంత నిర్మగ్నంబు లైనమహీధరప్రతతిశృంగంబులు బయలుపడియె
నీరఁ దేలెడితీరభూరుహప్రసవంబు లంతరిక్షమునఁ దూఁగాడఁదొడఁగె
నవ్యంబు లైననిమ్నప్రదేశంబులు రయమేదినప్రతరంబు లయ్యె
బోడవులై పొలుపారుపులినస్థలంబులు క్రందుగా నందంద కానవచ్చె
నదరుమాడ్కికి వెక్కసం బైనపఱపు । తెల్లముగఁ దోనఁ జావ్వనఁ దీసిపోయె
నల్పజలజంతునికరంబు లచట నచట । నదరె శైవాలపఙ్క్తులు నాతుణంబ. 660

గీ. అంతఁ దత్తీర్థసంరక్షణార్థ మచట । మెలఁగ శ్రీవిష్ణుభూతేశు లలఘుమతులు
మున్ను దరులను మిగిలి యుప్పొంగి పాఱు । నమ్మహానది యల్పంబు వగుటఁ జూచి.

క. సరభసగతిఁ దత్కారణ । మరయుచు నటుపోయి బాడబానలశిఖలం
బోరినదుకుజలధిరవమునఁ । బఱఁగెడు నొకమ్రోఁత వినిరి పడమటివంకన్. 662

చ. విని యిది యేమియో యనుచు విస్మితులై చని యమ్మహోత్తరం
గిణియుభయప్రతీరములఁ గిక్కిఱియంబడి యానతాస్యులై
ఘనరసపూరముల్ బహుముఖంబులఁ గ్రోలెడివారి నగ్రని
స్వనబధిరీకృతాశులఁ బిశాచగణంబుల ఘోరమూర్తులన్. 663

చ. కని కడునల్గి బిట్టదిరి కన్నుల దట్టపుకెంపు పర్వఁ ద
ర్జనములు గర్జనంబులు విశంకటభంగిఁ జెలంగఁ దాఁకి క
న్కనిఁ బరిఘాసిచక్రశరఖడ్గగదాముసలాదిఘోరసా
ధనముల బిట్టునొంపఁ గడు దల్లడ మందుచుఁ బాఱి రందఱున్. 664

క. వారలతోడన తెరలి కు । మారుండును బఱచె నీక్రమంబున భయముం
గూరిన వచ్చెడితనపరి । వారము నీక్షించి వృషభవాహనుఁ డాత్మన్. 665

గీ. సంభ్రమించుచు వీరి నీజాడఁ బఱపె । నట్టిబలియుండు నెవ్వఁడో యనఁ దదంతి
కమున కేతెంచి వినతుఁడై క్రౌంచభేది । చెప్పెఁ దా రేఁగి విఱిఁగి వచ్చినతెఱంగు.

వ. అంత నంతయు విని యుమాకాంతుం డఖిలభూతజాతం బాకర్ణింప బలవంతులతోడి
విరోధంబు గాదని పల్కి యాగంధర్వునిం జూచి నీవెందైనను బొందైనకందువ
కరుగు మని యంతర్ధానంబున నుండెఁ దదనంతరంబ నిజమిత్రుం డగుచిత్రసేనుండు

గరుడకేతనచ్ఛాయాలంఘనం బాచరించి ఖేచరత్వంబు చెడి పుడమిఁ బడి యాఁడలుచు
నికి తదనుచరులవలనఁ దెలిసి యాశతమన్యుండు ధృతమన్యుండు నయ్యె నయ్యెడ.

క. లోచనసహస్రలోహిత । రోచులు మెయి నిండ నామరుత్పాలుఁడు లో
నేచినరోషానలలీ । లాశయములు వెలిఁ దలిర్చులాగున నుండెన్. 668

వ అంత. 669

గీ. దంతిమేషమహిషదానవమకరసా । రంగతురగశాక్వరముల నెక్కి
కులిశశక్తిదండఘోరాసిపాశతో । మరగదాత్రిశూలధరులు నగుచు. 670

ఉ. ఆహవశూరులై వెడలి రప్పుడు తక్కును గల్గుదేవసం
దోహము లాత్మచిహ్నములతో వివిధాయుధపఙ్క్తితో నటు
ద్వాహనకోటితో సుభటవర్గముతో వెస నిర్గమించి ర
వ్యాహతసింహనాదముల నంబరభాగము పూరటిల్లఁగాన్. 671

క. అగినిజగణము తమతమ । కైదువలమెఱుంగు లెల్లకడలం బర్వన్
గాఁదనరెఁ దఱచుమెఱుపుల । తో దివిఁ బన్నినయుగాంతతోయదము లనన్. 672

ఉ. ఆయెడ వాయువుల్ పరుసనై వెస వీచె నినుండు వేఁడిమై
కాయఁ దొడంగె భీకరముగాఁ బెనుమంటలు నెల్లదిక్కులన్
వాయుసఖుండుఁ గప్పెఁ బటువారిదపఙ్క్తులు మిన్ను ఘూర్ణిలన్
మ్రోయుచు భోరనం గురిసె ముంపఁగ శోణితధార లెల్లెడన్. 673

క. చదలం గనలుచు మదమునఁ । బొదలెడిసురవరులు విష్ణుభూతేశులు దా
రిదియేటి దనుచు నచ్చెరు । వొదవఁగ వీక్షించునంత నుద్ధతవృత్తిన్. 674

క. సురగణవిభుపనుపునఁ గడు । నురువడిఁ జండానిలంబు లొక్కట విసరన్
బురిఁగొని వైష్ణవవాయువు । లరుదారఁగఁ జొచ్చి వాని నన్నిటిఁ దోలెన్. 675

క. ఆలో నాలోలఘన । జ్వాలాజాలములఁ గప్పి చనునాయగ్నిన్
గాలుపుచు వైష్ణవానల । మాలోకనభయదనిష్ఠురాకృతి మెఱఁగెన్. 676

వ. అట్టియెడ సమరసముత్సాహదోహలంబులై సురసందోహంబు లుదగ్రమండలాగ్రశరి
ఘపట్టిసప్రాసపాశముఖ ప్రహరణబాణపాణులై మఱిముందఱం దఱిమి నిజప్రతాపాత
పాహతారిసమూహుం డగుకుముదుం డనుతత్ క్షేత్రరక్షకుండు కింక రెట్టింప హరికింక
రులం పంపిన నానిలింపసైన్యంబులపైఁ గవిసి నిశితపవినిష్ఠురంబు లగుశరంబుల నురం
బులు గాఁడ నేసియు ప్రళయానలకరాళంబు లగుకరవాలంబులఁ గంఠనాళంబులు

దె౯ వ్రేసియుఁ గాలోరగాభీలంబు లగుశూలంబుల ఫాలంబుల నొంచియుఁ నుదంచిత
ప్రభాపిహితవియత్తలంబు లగునత్తళంబులఁ గత్తళంబులఁ జించియుఁ గరంబుభయంక
రంబు లగుముద్గరంబుల శిరంబులు నొంచియుఁ బ్రచండంబు లగు గదాదండంబులఁ
బిచండంబులఁ బగిల్చియు గనకపుంఖమండితశిఖండజాలంబు లగుభిండివాలమ్ముల నా
డించియుఁ దఱుమ గాటమ్మునను నొప్పటించి విముక్తరణపాండిత్యు లగువాదిత్యులు
విస్మృతహరిత్తు లగుమరుత్తులు విగళితగంధర్వు లగుగంధర్వులు విఘూర్ణితాత్ము లగు
యక్షులు వితతక్షతవేదనాసాధ్యు లగుసాధ్యులును వికంపితాసువు లగువసువులును నై
రివ్విధంబున నిజబలంబులు దక్కి నలుదిక్కులకుం బఱచిన సురపతి తా నొక్క
రుండ చిక్కి మిక్కుటం బగుకోపాటోపంబున. 677

శా. శుంభత్కోపమున౯ దిశల్ పగుల నక్షుద్రజ్వలజ్జ్వాలికా
సంభూతస్ఫుటవిస్ఫురద్విస్ఫురదస్ఫాయత్స్ఫులింగవ్రజం
బంభోవాహపదంబు గప్పికొన జంభారాతి వైచె౯ రణా
రంభోజ్జృంభిత మైనవైష్ణవభటవ్రాతంబుపై వజ్రము౯. 678

క. ఆరీతి భూతభయదం । బై రయమున వచ్చువజ్ర మతులితబలదు
ర్వారుఁ డగుకుముదుఁ డచ్చెరు । వారఁగ డాకేలఁ బట్టె ననుచరు లార్వ౯ 679

ఉ. ఆతటి సర్వపర్వతచయాతతపక్షవిభేదనక్రియా
హేతుక మైన తనయ్యనిజహేతి వికుంఠిత మై యరాతికిం
జేతికి నగ్గమాటఁ గని సిగ్గతి శక్రుఁడు వాఱె దైత్యజి
ద్దూతలు వెంటవెంటఁ బడి తోలుచుఁ గేలిఁ గొనంగ మానిరై 680

చ. హరిహయుఁ డాదిగాఁ గలసురావలి నాగతిఁ గెల్చి విష్ణుకిం
కరులు జయోత్సవం బెసఁగఁ గ్రమ్మఱ వచ్చిరి దన్మహోగ్రసం
గరఘనఘోష మచ్చట సుఖస్థితి నున్నమహాత్ము లౌలికిం
పరు పరమాత్మచింతనముఁ బాయక యన్య మెఱుంగకుండుట౯. 681

వ. అంత నక్కడఁ బరాభవజాతమన్యుం డైవచ్చుశతమన్యుదైన్యం బాలోకించి లోక
పితామహుం డతని డాయం జని 682

క. ఎవ్వరిచే నేనెపమున । నివ్విధి వాలిల్లెఁ జెప్పు మేర్పడ ననిన౯
నెవ్వగఁ జిత్తం బెరియఁగ । నవ్వనరుహగర్భుతోడ నతఁ డిట్లనియె౯. 683

క ఏ మని చెప్పెదు లోకపి । తామహ మత్సరము మానధనమును బాసెం
దామరసాత్మునిదూతల । చే ముల్లోకములు గేలిసేయుచు నవ్వన్. 684

వ. అనినఁ జతుర్ముఖుండు శతమన్యున కిట్లనియె. 685

చ. మెఱసినమృత్యుదేవతకు మృత్యువు లైనముకుందదాసులన్
తఱలకమాఱుకొం టరయఁ దాఁ గొఱవిం దలఁ గోఁకుకొంట యి
ట్లెఱిఁగియు వజ్ర మంది యిది యేటికి వైచితి వారిమీఁదనె
త్తెఱుఁగున నైన నాపదలు దెచ్చుఁగదా బలవద్విరోధముల్. 686

క. అనిమిష విను నీకులిశం । బనఁగా నిది యెంత మామకాస్త్రవరంబై
నను హరునిపాశుపతమై । నను వమ్మగు విష్ణుభూతనాథులచేతన్. 687

గీ. కాలచక్రమైన గరుడధ్వజునిచేతి । చక్రమైన వారిఁ జేర కంత
దలఁగునట్టిమహిమ గలమహాత్ములతోడ । వైర మగుట నేమి గారణంబు 688

క. అనినపితామహుపలుకులు । విని యనిమిషనాయకుండు వినమితముఖుఁడై
మును కన సిగ్గున దమ్ముం । గనుగొనుటయు నతనితలఁపు గనిగంధర్వుల్. 689

వ. ఆచతుర్ముఖున కభిముఖులై కరపుటంబులు నిటలతటంబునఁ గదియించి యిట్లనియె. 690

సీ. అవధరింపుము పంకజాసన సురరాజు చెలిమికాఁ డగుచిత్రసేనుఁ డనెడి
గంధర్వనాథుఁడు కాదంబరీపానమత్తుఁడై సోలుచు మధుఘటశితిఁ
బాడుచు నాకాశపథమున నరుగుచో రుచిరమచ్ఛాయాస్వరూప మైన
శ్రీరంగధామంబుఁ జెచ్చెర లంఘించె బలసి యాతని వెంటఁ గొలిచివచ్చు
నేము దాని దాఁటరామి మున్నెఱుఁగుట గడచిపోక నిలువఁబడితి మంత
కింక మీఱ విష్ణుకింకరు లాతని నొడిచి పాఱవైచి రుర్విఁ గూల 691

క. అటు వ్రేసిన జలధులకడ । పటు ముక్కున మోముఁ జఱియఁబడిగగనమునం
బటుగతిఁ జనుసామర్థ్యము । మటుమాయము నొంది దీనమానసుఁ డగుచున్. 692

లయగ్రాహి
సింధురనిశాటమదసింధుఘటజన్ము సురసింధు కనకాంబురుహగంధవిచలత్పు
ష్పంధయవితీర్ణసితబంధురజటాపటల బంధవిలసత్కుముదబంధుఁ బ్రమదాస
మ్మంధలలితాంగు ననుసంధితజగత్కుశలుఁ గంధరసనీలతరకంధరు నుదార
స్కంధవృషవాహనుఁ గబంధమథనప్రియుఁ జలంధరహరుం గొల్చె నతఁడంధకవిరోధిన్

క. ఆతనిదెసఁ బ్రీతుండై । శీతాంశుధరుండు పనుపఁ జెచ్చెరఁ జని త
ద్భూతములు విష్ణుదాసుల । చేతం బరిభూతి నొంది చేడ్పడి రంతన్ 694

చ. హితుఁ డగు చిత్రసేనునకు నిట్టివిధంబున వచ్చినట్టి దు
స్థితి విని యల్క మై నమరసేనల నెల్లను గూర్చి యాశత
క్రతుఁడు ముకుందకింకరనికాయముపైఁ జని పోరి వారిచే
హతబలులై నిలింపులు భయంబున కన్కనిఁ బాఱిపోయినన్. 695

క. ధట్టించి నిలిచి వజ్రము । కట్టలుకం బూని వైవఁ గైకొన కది చే
పట్టుకొని కుముద్వఁడును నతఁ । డిట్టాలం బనుచుఁ జెప్పె నెడ నచ్చటికిన్. 696

వ. మున్ను చిత్రసేనునిచేతను బరిభూతం బగు రాజశేఖరుం డరుదెంచిన విరించి యత్యా
దరంబున నమ్మహాదేవుతో నీ వేమికార్యంబున కిచ్చటికి వచ్చి తనిన నచ్చతురాననుం
గనుంగొని. 697

క. క్షితిచిత్రసేనపతనము । నతనికి నై తనబలంబు నని కనుపుటయున్
ధృతిచెడివారలు హరిభట । తతిచే నొచ్చినవిధంబు తడయక చెప్పెన్. 698

క. చెప్పిన విని గంధర్వుం । డొప్పని పని సేసెఁ దెలివి నూనక నీవున్
దప్పితివి బుద్ధి సురపతి । చెప్పెడి దేమున్న దిట్టిసెగ్గము నొందెన్. 699

చ. అని జలజాసనుండు దివిజాధిపుఁ గన్గొని దైవకృత్య మె
వ్వనికి నతిక్రమించి చనవచ్చునె పుణ్యపరుల్ శుభంబులన్
ఘనదురితాత్ము లాపదలు గైకొనుచుండుదు రట్టికర్మముల్
దనకశ మే యొనర్పఁగ విధాతృనియోగమె కాక సర్వమున్. 700

క. జీవులు శుభాశుభస్థితు । లేవిశ్వాత్మకుఁ డెఱుంగ నెల్లపుడు నా
దేవునిశక్తికి హీనం । బై వెసఁ జరియించు నే తృణాగ్రంబైనన్. 701

ఉ. ఆపరమేశ్వరుం డరయ నాగమవేద్యుఁడు వేదచోదితం
బై పెనుపొందు ధర్మ మఖిలాశ్రయ మాసరణిం జరించు వా
రాపదఁ జెంద రెందు సుఖ మందుదు రుత్పథవర్తులై తదా
క్షేప మొనర్చు నీచులు నశింతురు దుస్తరనారకాగ్నులన్. 702

గీ. అది పరమాత్మసంకల్ప మైనయట్టి । ధర్మమార్గంబు దప్పి గంధర్వవిభుఁడు
చక్రిదివ్యాలయచ్ఛాయ నాక్రమించి । కనియె దత్పాపమున నిట్టికష్టదశలు. 703

వ. అనినఁ బాకశాసనుండు జలజాసనుఁ గనుంగొని. 704

క. తోయజభవహరిభవన । చ్ఛాయాలంఘనము సేయ సమకొను పాపం
బేయది తుది నజిపాయును । పాయం జేతెఱఁగు తేటపఱుపుము నాకున్. 705

సీ. నావుడు నజుఁడును దేవేంద్ర వినుము చెప్పెదఁ బరప్రత్యక్షభేదములును
ద్వివిధమై దానువర్తించు భూతావలియందు స్వచ్ఛాయప్రత్యక్ష మనఁగ
నమరు నాయుఃక్షయం బైనవారల కది దునుక బోయినరీతిఁ దోచునొండెఁ
బొడగానఁగా రాక పోవు నీజావ నది విను స్వచ్ఛాయ యదృష్ట మనఁగ
భువిఁ బరచ్ఛాయఁ దాజ్యోస్త్రమునుగనీయ । సంబు నన రెండువిధములు జరగుచుండుఁ
బిన్నవాఁ డెట్టియెడలను బెద్దవారి ; నీడ దాటించుచుం జనఁ గూడదెపుడు. 706

క. గురుసముచితశయనాసన । వరవాద్యప్రముఖగేహవర్గము జడుఁడై
చరణమున నాక్రమించిన । నరుఁ డరుగు ననేకఘోరనారకములకున్. 707

వ. సకలధర్మంబులందును సాత్వికంబు పరమధర్మం బని యవలంబించి చరియించు నిర్మలాత్ములు మనోవాక్కాయకర్మంబులఁ బరాత్ము లగునెల్లవారికి గురువు లట్టి పుణ్యపురుషులయందు సదాసన్నిహితుండై యుండుఁ గావునఁ దచ్ఛాయఁ ద్రొక్కి చనుదుష్కృతచిత్తులకు నిష్కృతి గలుగ నేరదని చెప్పి యప్పితామహుండు వెండియు నిట్లనియె. 708

గీ. కుష్ఠరోగాత్ములగువారుఁ గుంటివారు । నంఘ్రిహీనులు గల రెవ్వ రట్టివారు
గతభవంబున శ్రీహరిప్రతిమనీడ । లంఘనముచేసి చనినపాంసులు శక్ర. 709

చ. నిగిడినవిష్ణుమందిరమునీడయు విష్ణునినీడయట్ల దా
టఁగఁదగ దట్టిపాపము జడత్వము పై నొనరించుదుర్జనుల్
తెగి యమబాధలం బడి తుదిన్ ధరపై జనియించి పంగులై
వగలఁ గృశించుచుండుదు రవారితఘోరరుజాదిపీడలన్. 710

గీ. తత్ప్రదక్షిణ మొనరించుతఱి నరుండు । కడఁగి తచ్ఛాయ మూఁడుభాగములు చేసి
యందుఁ బూర్వాంశమునఁ జను టర్హ మిట్లు । గాక తక్కినయది దోషకారి యంద్రు.

క. వనజోదరుశుభగుణములు । గొనకొని కీర్తింప గేలిఁగొనుచు నవజ్ఞం
జనుజనులు బధిరులై మహి । జనియింతు రనేకజన్మజన్మములందున్. 712

క. హరిబింబమైనఁ దత్పరి । కరమైన ధ్వజంబునైనఁ గని మ్రొక్క కనా
దరబుద్ధి గడచి చనునా । పురుషులు జాత్యంధు లగుచుఁ బుట్టుదు రుర్విన్. 713

క. హరినగరి కప్రదక్షిణ । సరణిం జనుదుర్వివేకి సంచితపుణ్య
స్ఫురణం బెడఁబాసి సంప । ద్విరహితుఁడై పిదప నరకవితతులఁ గూలున్. 714

క. ద్వారమునఁ జనక విష్ణున । గారము మఱియొకడు వెంటఁగాఁ జొచ్చుదురా
చారమునఁ జేసి నరుల కు । దారంబగు పుణ్యవితతి దలఁగు సురేంద్రా. 715

క. ఈగతి మెలఁగక దుర్మతుఁ । డై గంధర్వుఁడు విపద్దశావులుఁ డయ్యెన్
వేగపడి విష్ణుదాసుల । తోఁ గరకరి నొంది యశము దొలఁగితి వీవున్. 716

వ. అని పలికి వారిజాసనుం డూరకున్న నాశతమన్యుండు లజ్జావనతముఖుండై యిట్లనియె.

క. చతురానన నాకెంతయు । హితుఁ డాగంధర్వుఁ డెగ్గులెన్నక కరుణా
మతిఁ జెప్పుము నాకొఱకై । యతనికిఁ గల్మషనివృత్తి యగుతెఱఁ గింకన్. 718

చ. అనినఁ బితామహుండు దివిజాధిపుఁ గన్గొని యిట్టిపాప మే
యనువునఁ దీఱ నేర్చును సమర్చనవందనసంస్తవాదులన్
దను భజియింప నావికచతామరసేక్షణుఁ డాసమాశ్రితా
వననిరతుండు శ్రీహరి ధురితంబుగ మాన్పెడిఁ దాన యాతనిన్. 719

క. అని చెప్పి యబ్జగర్భుఁడు । చని యిన్నిజధామమునకు శంభుఁడుఁ బోయెన్
వినుతమణిశృంగసంగత । ఘనపటలవిలాసమునకుఁ గైలాసమునకున్. 720

చ. హరిహయుఁ డంత నిష్టసఖుఁడై పెనుపొందెను జిత్రసేనుఁ డం
బరగతిపాటవం బెడలి పడ్డ ప్రదేశము కేఁగి వానికిన్
సరసిజసూతివాక్యములచందము పొందుపడంగఁ జెప్పి తా
నరిగె నిజాగమోత్సుకసుధాశనకోటికి వేల్పువీటికిన్. 721

వ. ఆగంధర్వరాజును నిజవ్యతిక్రమంబునకు నిర్వేదించి యచ్చోటు వాసి కాశ్యపనామ
ధేయుండగు నగమునీశ్వరుం బొడఁగని యభివందనం బాచరించి వినయానమితమస్త
కుండై హస్తకంబులు మొగిచి యిట్లనియె. 722

క. దురితానలకీలావళి । నెఱిఁ జెడి నా కేడకృత్య మెయ్యెది వాచ్యం
బిరవుగ నేమిటఁ సౌఖ్యముఁ । బొరయుదు నెఱిఁగింపవే తపోధనముఖ్యా. 723

వ. అనిన నయ్యతివరుండు గంధర్వవరున కిట్లనియె. 724

మ. పరమేశున్ బురుషోత్తమున్ బరుఁ గృపాపాథోధి నారాయణున్
హరిఁ జిత్తంబున నిల్పి నిత్యము ప్రణామాభ్యర్చనాదిక్రియా

పరతం గార్యము దీర్ప మట్లయినఁ బాపశ్రేణిఁ బోఁదోలి త
త్పరమస్థానముఁ బొందె దెంతయును గోప్యం బే నెఱింగించితిన్. 720

క. నావుడు నప్పరమేశ్వరు । నే వెరవున నెఱుఁగఁబోలు నే నందము వాఁ
డే వంకనుండు ననుటయు । నావాచంయమివరేణ్యుఁ డతనికి ననియెన్. 721

క. అతివిమలం బగుమానస । గతులను సుకృతప్రసక్తి గలకర్మములన్
వితతప్రసన్నభావులఁ । జతురుఁడవై యెఱుఁగ దీవు సర్వాత్ము హరిన్. 722

క. కలఁ డఖిలనాయకుం డగు । జలశాయి సమస్తభూతచయములలోనన్
వెలుపటిసకలావస్థలఁ । గలకాలము పూర్ణుఁడై జగన్నివహములన్. 723

క. అనుటయు నాగంధర్వుఁడు । మునివర్యుని విష్ణుఁ డఖిలభూతావలియం
దును బాయకుండు నేనియుఁ । గనరాని యదేమి యనినఁ గాశ్యపుఁ డనియెన్. 724

సీ. గంధర్వనాథ జగత్ప్రపంచంబునఁ గలవస్తుతతి తన్నుఁ గదిసియున్న
నైన పురోగతం బైన భాగమకారఁగనవచ్చు నే లోన వెనుక దెసయు
నని గాన నీమాడ్కి నఖిలభూతాత్ముఁడై తనరునవ్విభుఁ గానఁ దరము గాదు
బాహ్యాంతరంబు లప్రతిహతంబై ప్రవర్తించు పరిజ్ఞానదృష్టి గాని
యట్టి సుజ్ఞానమునకు మూటగుచు దేహి । గర్మబంధంబు నిగుడుఁ దద్ఘననిరోధ
మురిదిఁ బోఁ జేసి నిజహృత్పయోజమధ్యగతునిఁ బరమాత్ముఁ గనువాఁడ గనెడివాఁడు.

చ. అరుగుము నీవు దుస్తరమహౌఘనివారిణి యైనచంద్రపు
ష్కరిణికి నందు భక్తి నవగాహ మొనర్పుము దాన నీ కగున్
బరమశుచిత్వ మంత భవబంధవిమోచనుఁ బద్మలోచనున్
హరిఁ బరమాత్ముఁ గాంచెద వుదంచితధాముని రంగధామునిన్. 726

క. ఆదేవుని నాశ్రితర । క్షాదక్షునిఁ గొలిచి తత్ప్రసాదంబున నీ
ఖేదంబుఁ బాసి చనియెదు । మోదంబున నిజనివాసమున కుడువీధిన్. 727

క. అని యెఱిఁగించిన వినయం । బెనయఁగ గంధర్వుఁ డమ్మునీంద్రున కభివం
దన మాచరించి వీడ్కొని । చని గంధర్వుఁడు విరక్తిసంపన్నుండై. 728

మ. పరమోత్కంఠ నకుంఠితస్థితిపురోభాగంబునం గాంచెఁ బు
ష్కరిణీతీర్థము నాత్మతత్పరభజద్గంధర్వగీర్వాణకి
న్నరసంపాదితకామితార్థము ననూనస్ఫారనీరేజకే
సరనిర్యన్మకరందతుందిలపయోజాతోర్మికాసారమున్. 729

వ. కని విస్మయంబు నొంది నిజస్మరణమాత్రగళితకలికలుషకజ్జలంబు లగుతజ్జలంబుల మజ్జనం బాచరించి విశుద్ధశరీరుండై కవేరకన్యకాతీరసహకారకోరకమోదమేదురమలయమారుతావతారరజతగరుడకేతనాభిరామం బగుశ్రీరంగధామంబుం జేరి యచ్చట నభంగసంగతప్రసంగంబున నారమామనోహరుచిత్తంబు ప్రసన్నతాయత్తంబు సేయం బూని మొదల నాదసముద్భవంబులై మంద్రమధ్యమతారభేదంబులం దమవలన నేకవింశద్విధంబు లైనశ్రుతులకు నాధారంబులై మయూరాదిరుతంబులచేత సంకేతం బగుషడ్జాది సప్తస్వరంబులపరస్పరమేళనంబున నభిరామం బగుగ్రామత్రయంబు నవలంబించి మతంగతుంబురునారదకోహలోదితంబు లగుమతంబుల ననేకప్రకారంబు లైనమూర్ఛనల నింపు గడలొత్తుచతురుత్తరాశీతితానంబుల ననూనంబులై సంపూర్ణషాడవసమేతంబు లగుపంచదశజాత్యవయవంబులం బరిశీలించి స్థాయిసంచారిప్రముఖు లగుచతుర్వర్ణంబులు నాశ్రయంబుగా నెన్నంబడినప్రసన్నాదిప్రభృతికాలంకారంబులు పదుమూండును బరిస్ఫురింపం గంపితస్ఫురితాహతాందోళితంబులు లోనుగాం గలసప్తగమకంబులు మెఱయ నష్టాదశజాతిప్రభూతంబులై శుద్ధ భిన్న గౌళ దేసరి సాధారితోపరాగ సంజ్ఞలం బ్రసిద్ధంబు లైనశుద్ధరాగంబులును ముప్పదియాఱును రాగాంగంబు లిరువదియును భాషాంగంబులు నలువదియేడును నుపాంగంబులు ముప్పదియొక్కటి త్రయాంగంబులు మూండును గాం బదిదెఱంగుల నూటముప్పదియే డగు రాగంబులు వేళావిభాగంబులతో నాలాపంబు సేసి సమతాళపరక్రమబంధురంబు లగునాసింధురవరదు బిరుదాంకితంబు లైనప్రబంధంబులు పాడందొడంగె నపుడు కర్ణామృతాయమానం బగుగంధర్వరాగంబు నాకర్ణించి. 730

సీ. నెలవులం బులు రాలం జెవు లొగ్గి మృగములు తరలక మేపులు దలంగి నిలిచె
గగనవీథులం బాఱుఖగము లుపాంతభూజములపై వాలి నిశ్చలత నొందె
మంజులప్రాసాదమణికుట్టిమంబులు కరంగి నీరై జాలుగట్టిపాఱె
దరులతాపఙ్క్తులు మరలం బ్రాయము వచ్చి చిగురుగమ్మోసులం జెలువుమిగులె
నచటిజను లెల్ల నితరకార్యములు దక్కి । సంతతానందపరవశస్వాంతు లగుచుం
జిత్రరూపులకై వడిం జేష్ట లుడిగి । యున్నవా రున్నచోటనె యుండి రపుడు. 731

మ. కరుణాంభోనిధి రంగనాయకులు దద్గంధర్వగాంధర్వవై
ఖరి చిత్తంబున కౌతుకంబు నెఱయంగా సుప్రసన్నాత్ముండై
సరసోదారకటాక్షవీక్షణసుధాసారప్రసారంబునన్
బరితాపం బడంగించి వారి కొసంగెన్ భవ్యోర్జితైశ్వర్యముల్. 732

మ. అతిమోదంబున నప్పు డుజ్జ్వలవిమానారూఢుఁడై యుజ్జ్వల
ద్యుతులన్ నించి తనుప్రభల్ దెసల నెందుం బర్వ గంధర్వుఁ డ
ప్రతిమప్రౌఢి ననేకభంగుల నుతింపన్ జిత్రసేనుండు స్వ
రతమై నేఁగె నిజాలయంబున కపూర్వశ్రీసముల్లాసియై. 733

వ. తదనంతరంబ. 734

క. వితతశ్రీమహిమలఁ దన । ప్రతి యగు సఖుఁ జూచి దేవపతి యతిని
స్థితుఁ డయ్యె నతనిసంగతి । నతఁడును సుఖయుండెఁ ద్రిదివమం దనురక్తిన్. 735

క. ఈకథ వినునరుఁ డఘముల । సోఁకక యధికారనిరతి సురకన్యా శుభముల్
గైకొనుచు నుండు నిచ్చట । శ్రీకరగంధర్వపథముఁ జెందుదు రచటన్. 736

వ. అని పారాశర్యుండు నాగదంతమునివర్యునకు నెఱింగించిన తెఱంగు. 737

శా. ధాటీసంభ్రమజృంభమాణనిజసేనావ్యూహబాహాధను
ర్జ్యాటంకారవిశంకటధ్వనివిశేషధ్వస్తనిస్తంద్రక
ర్ణాటోదీర్ణబలార్ణవార్భటి తురంగారోహణోదారలీ
లాటోపాకృతమూజ చాగవిభు రామామాత్యమూడాముకీ. 738

క. నిరుపమశుభగుణనిధినుత । వరభుజబలమహితహితవివర్ధననిరతా
చరణరణదివ్యరాహుత । బిరుదపదోన్నతనతారిబృందాభయదా. 739

మాలిని. సుకవినికరసాలా సూనృతాలోలశీలా
వికచకమలనేత్రా విద్వదంభోజమిత్రా
ప్రకటితనిజశౌర్యా ధర్మశైలేంద్రధైర్యా
సకలసుగుణధామా చాగయామాత్యరామా. 740

గద్యము. ఇది శ్రీమద్భ్రమరాంబావరప్రసాదలబ్ధసారస్వతవిలాసగౌరనామాత్యపుత్త్రసుధీ
విధేయ భైరవనామధేయప్రణీతం బైన శ్రీరంగమహత్త్వం బను పురాణకథయందుఁ
దృతీయాశ్వాసము.

శ్రీరంగమహాత్మ్యము.

చతుర్థాశ్వాసము.

క. శ్రీరంగరాజసేవా । పారంగత కర్ణఖచరపతిశిఖిఘనమం
దారసురధేనువితరణ । చారుగుణాకరసుధామ చాగయరామా. 741

వ. అవధరింపు మఖిలకథాకథనచాతురీజనితరోమహర్షణుం డగురోమహర్షణకుమారుండు దివ్యబోధను లగుశౌనకాదితపోధనులకుఁ జెప్పిన తెఱంగునఁ బుష్కరిణీతీర్థసామర్థ్యం బాకర్ణించి సుధీవిధేయుం డగుసాత్యవతేయునకు నధికతపోధనవంతుం డగునాగదం తుం డి ట్లనియె. 742

సీ. అతిచిత్ర మగునీయుపాఖ్యాన మనఘాత్మ వింటి నీవలన భూవిదిత మైన
చంద్రపుష్కరిణీప్రశస్తియు నంచితక్షేత్రానుభావంబు చిత్తగతము
లయ్యెను వేదవేదాంగపురాణేతిహాసాదిసకలవిద్యాప్రపంచ
కల్పనంబున నీవ కర్త వీరూపున నవతార మైననారాయణుఁడవు
గాన నిగమార్థనిర్ణయగతుల నీవ । యెఱుఁగు దెఱిఁగెడివారికి నెల్లమేటి
వానతిమ్ము కృపామతి నచట మఱియు । సుమహితము లైనపుణ్యతీర్థముల తెఱఁగు.

క. అనుటయుఁ గృష్ణద్వైపా । యనుఁ డాసంయమివరేణ్యు నాదరమునఁ గ
న్గొనిఁ జెప్పె మఱియు నయ్యెడ । జనవినుతార్థంబు లైనపట్టీర్థంబుల్. 744

చ. అన విని శౌనకాదిమును లందఱు డెందములందు సమ్మతం
బెనయఁగ సూతపుత్రునకు ని ట్లని రట్టి విచిత్రసత్కథల్
విను మిటు మున్ను మా వినవేడుక యయ్యెను శక్తిపౌత్త్రుఁ డా
తని కెఱిఁగించినట్టిసముదంచితతీర్థము లాఱుఁ జెప్పుమా. 745

వ. అనినమునీంద్రబృందంబునకు సూతనందనుం డి ట్లనియె. 746

క. ఇప్పుడు నను మీ రడిగిన । చొప్పున మున్నఖిలతాపసులు గూడి ప్రియం
బొప్పారఁ దన్ను నడిగిన । నాపుణ్యాత్ములకు బాదరాయణుఁ డెలమిన్. 747

క. వినిపించె నట్లు తగ న । మ్మునివరునకుఁ జెప్పఁదొడఁగె మున్నసమతపో
ధనుఁ డైనభరద్వాజుఁడు । తనశిష్యులు గొలువఁ దీర్థతత్పరమతి యై. 748

సీ. తపసియుఁ జని కంచి దర్శించెఁ గేదార మాడె గంగాద్వార మధిగమించె
సింహాచలంబు వీక్షించెఁ గురుక్షేత్ర మరిగెఁ బుష్కరముల ననుసరించె
కాశికాపురి నవగాహంబు సేసెఁ బ్రయాగంబునందు గయావటంబు
గరిసె గోదావరిఁ గాంచెఁ గృష్ణానది । భజియించె శ్రీరంగభర్తఁ గొలిచె.
సన్నుతించె నహోబలస్వామిఁ బ్రణుతి । సేసె శ్రీవేంకటాచలవాసి నెలమి
నర్చ గావించె హస్తిశైలాధిపతిని । దీర్చెఁ బూజ జగన్నాథదేవునకును. 749

క. ఈవిధిఁ గని మఱియును ధర । ణీవలయమునందు మహిమ నెగడినబహుతీ
ర్థావలి ననుక్రమంబున । సేవించుచు వచ్చి వచ్చి చిత్తం బలరన్. 750

క. అతఁడు గనుఁగొనియెఁ గ్రీడా । గతవితతోదన్యవన్యకరిముఖధారా
ప్లుత మైనసరసిచెంతను । నతిముద మందంగఁజేయు నారామంబున్. 751

వ. కని డాయంజని. 752

సీ. కర్ణామృతంబుగాఁ గమలాక్షునవతారకథలు వర్ణించుశుకవ్రజంబు
సామంబు లంచితస్వరముగా మునికుమారులఁ జదివించుకోకిలకులంబు
హరిఁ బాడుకిన్నరవరులకు నాలాపవిధము లాసించెడిమధుకరములు
నమరవిలాసినీసముదయంబుకు లాస్యగతు లోజఁ గఱపుశిఖావళములు
శ్రీమనోహరశుభదివ్యనామవితతి । విశదముగఁ బల్కఁబలుకు విహగచయము
చూతపున్నాగవకుళఖర్జూరముఖ్య । తరుకదంబంబు గల్గుతత్తటములందు. 753

క. ఘనుల నసమానతేజో । ధనుల సమీక్షించెఁ దప్తతనుభూమిసుధా
శనుల నిరంతరహరిచిం । తనుల సనాతనుల మునులఁ దద్దయుఁ బ్రీతిన్. 754

క. సందర్శించుచుఁ జని కని । యం దదనంతరము సుజనహృద్వనహరిణిన్
నిందావరణమహీరుహ । చందనమందారాంధకరిణి శశిపుష్కరిణిన్. 755

ఉ. అందవగాహనాదివిధు లర్థి నొనర్చి భజించె దేవతా
బృందలసత్కిరీటవలభీబలభిన్మణిమాలికాంకితా
మందనఖేందుబింబరుచిమత్పదపీఠుఁ గృపానిరూఢుఁ నా
నందసమగ్రసజ్జనమనఃప్రియదాయకు రంగనాయకున్. 756

క. ఆదేవునసమవైభవ । మాదివ్యతనూవిలాస మాసౌభాగ్యం
బాదరహాసవిలోకన । మాదరమునఁ జూచి విస్మయాన్వితుఁ డగుచున్. 757

గీ. కొంతతడవుండి వెడలి తదంతికమునఁ । దనగురుం డైనవాల్మీకిమునివరేణ్యుఁ
డున్నవాఁ డని చని ముద మొదవ నచటి । తాపసులచేఁ దదాశ్రమస్థలము దెలిసి,

వ. ఆభరద్వాజమునివరుం డచ్చోటి కరిగి హరిధ్యానానందలీలాసమున్మీలితుఁ డగు వాల్మీకి నవలోకించి కృతాభివందనుండై తదాదరంబు వడసి యమ్మహాత్మున కిట్లనియె.

చ. వెలసినపుణ్యతీర్థములు వేడ్కఁ జరించుచు వచ్చి యీశుభ
స్థలి ననుప్రభావవిదితం బగుపుష్కరిణిం గృపాసుధా
జలనిధి యైనరంగవిభుఁ జారుమతిన్ భజియించు నిందు నీ
రలవడ నున్కి నిక్కముగ నారసి కంటి భవత్పదాబ్జముల్. 760

క. వినఁబడియెఁ బెక్కుచిత్రము । లనఘా కనుఁగొంటిఁ గొన్ని యాశ్చర్యము లీ
ఘనదివ్యదేశవరమున । కెన యగుతీర్థముఁ జూడ నే నెయ్యెడలన్. 761

వ. అనిన విలసత్తపోవిభవుం డగువల్మీకభవుం డుదారతేజుం డగుభరద్వాజున కిట్లనియె.

ఉ. భూనుతసత్యధర్మగుణభూషణుఁ డైనవిభీషణుండు దా
నీనదిక్రేవ నెన్నఁ డిడె నీహరిధామము నాఁటనుండియున్
యే నిట నున్నవాఁడ మఱి యేమియు నొల్లక నిత్యకృత్యమై
పూని ముకుందవందనము పుష్కరిణీభజనంబు సేయుచున్. 763

ఉ. ఆయతరంగమందిరశయాను భుజంగమతల్పు రోగని
ద్రాయుతు నిందిరారమణు దైత్యవిభేదిఁ బురాణపూరుషున్
బాయక నిల్పుటన్ విమలభావము నొందిననామనంబులో
నీయెడఁ గల్గుచిత్రము లనేకము లచ్చుగఁ దోఁచు నిచ్చలున్. 764

క. అనినభరద్వాజుఁడు గురుఁ । గనుఁగొని మున్నిచట నున్నకాలంబున నీ
కనినవిశేషము లన్నియు । వినిపింపుము నాకు భువనవినుతచరిత్రా. 765

సీ. నావుడు వల్మీకినాథుఁడు నిజశిష్యుఁ గనుఁగొని పలికె లోకప్రసిద్ధి
నెగడునీపుష్కరిణీసమీపంబున సురసిద్ధమునియోగివరుల భక్తి
నిశంబు సేవింపఁ దనరుతీర్థము లాఱు కడిమి తత్సలిలావగాహ మెలమిఁ
గావించి రేనియు గోవిప్రహంతలు గురుదారగమనోత్సుకులు సువర్ణ
చోరకులు కల్లుఁ ద్రావెడివారు మఱియు । బహువిధము లయినదుస్తరపాతకములు
చేసినట్టికుశీలురు చిరవిశుద్ధిఁ । జెంది శుద్ధాత్ములై ప్రకాశింతు రెలమి 766

వ. ఇట్టిమహత్త్వంబు గలిగినరంగధామంబునకుఁ జెంగట ద్విత్రిగవ్యూతిమాత్రప్రదేశస్థితం బగు నశ్వత్థవకుళామ్రజంబూకబిల్వతీర్థంబులు దతివిచిత్రంబు లగుపురావృత్తంబులు గలవవి నీ కెఱింగించెద దత్తావధానుండవై యాకర్ణింపుము. 767

మ. సతతానేకమునీంద్రసేవితము నశ్వత్థాఖ్యతీర్థంబునం
దతిపుణ్యాధికసద్వివేకఖని సత్యజ్ఞానసంపన్ని
ర్గతకామాదివికారమమాధవి యనంగా నొక్కతన్వంగి స
న్మతి సేసెం దప మంబుమధ్యమున సమ్యగ్వర్జితాహారియై. 768

క. ఈనెఱి బహుకాలము చనఁ । గా నొకనాఁ డంబరమునఁ గావుఁడు కావుం
డే నొచ్చితిఁ జచ్చితి నను । దీనాలాపంబు లుప్పతిలెఁ గడుఁ దఱచై. 769

గీ. అమ్మహాక్రందనము విని యాత్మఁ గరుణ । దనుక వెఱవకు వెఱవకు మనుచు వదన
వనరుహం బెత్తి యత్తన్వి గనియె మింట । కాలభటపీడితాంగ నంగన నొకర్తు. 770

క. ఆలలనయుఁ దద్వచనము । లాలించె దయాళు వైనయప్పుణ్యవతిన్
బోలఁగఁ గనుఁగొని వెండియు । నాలోకన క్రిందఁ గాఁగ నాక్రోశించెన్ 771

క. ఈవిధమున భయపరవశ । యై వడఁకుచుఁ గరుణ పుట్టి యాక్రందనమున్
గావించు దానితో స । ద్భావం బొనగంగ నాతపస్విని పలికెన్. 772

క. ఓకామిని నీ వెవ్వతె । వేకతమున వీరిచేత నీచందమునన్
భీకరబాధలఁ బొల్పడి । పైకొని వేదనల బెండుపడఁగా వలసెన్. 773

మ. అకటా చిత్తములం దొకింతయును సౌమ్యత్వంబుఁ బాటింప కే
టికి నీయింతినిఁ బట్టి నిర్దయతఁ బీడింపంగ మున్నెట్టివా
రికినైనం బ్రభవించునే మగుకలాత్రిం జెంది కూయంగ వా
రక కాటించువిచార మిజ్జగము నిర్దాక్షిణ్య మయ్యెంగదే. 774

క. ఈనరతఁ గృపామతివై । ప్రోవుము జగదీశ సకలభూతానుహరా
గోవింద సుఖావహ స । ద్భావసమ ముకుంద నమ్రు నమ్యెడ నీవున్. 775

వ. అని పలికి ధర్మవత్సల యగునమ్మాధవి నెమ్మనంబున నుమ్మలించుచు నూరకున్న నాసమవర్తికింకరులు ధర్మార్థహితంబును గంభీరభావబంధురంబును నగుతద్వాక్యంబు లాకర్ణించి యత్తపస్విని నిఖిలధర్మవిదుషిగా నెఱింగి ముదితహృదయులై సాదరంబున నాబ్రహ్మవాదిని కిట్లనిరి. 776

గీ. ఓతపస్విని సుకృతసంయుతచరిత్ర । వినుము కడునార్త యగుదీనిఁ గనికరంబు
దొఱఁగి యేమివ్విధమున నత్యుగ్రభంగిఁ । గారిసంబులఁ బెట్టెడికారణంబు. 777

సీ. స్థావరజంగమాత్మక మైనభువనంబు లన్నియుఁ బరమాత్ముఁ డాత్మవశము
గావించి మఱిసర్వకార్యంబులందుఁ దద్భావస్థుఁడై వానిఁ బ్రత్యహంబు

చేష్టింపఁ జేయున శేష శుభాశుభాచరణంబులకు దాన సాక్షియగుచుఁ
గర్మానురూపముల్ గా సుఖదుఃఖముల్ పరువడి ననుభవింపంగఁ బంపు. 778

తే. నట్టిసర్వేశ్వరునియాజ్ఞ నఖిలభూత। తతుల శాసింపఁ బ్రభుఁడై నదండధరుని
శాసనంబున లోకసంచయమునందుఁ। దిరుగుచుందుము నేము తత్కింకరులము. 779

క. పలుమఱు నిది యొనరింపని। కలుషంబులు లేవు పాపకరులకు బైఁ బైఁ
దల మగు బాధలు పుణ్యా। త్ముల కతిసౌఖ్యము నొనర్పుదుము మే మెపుడున్.780

వ. అని శమనదూతలు చెప్పిన నప్పుణ్యవతి వారల కిట్లనియె. 781

ఉ. తప్పదు మీరు పల్కినవిధం బఖిలంబును భూతకోటి కి
చ్చొప్పు సనాతనంబు విధిచోదితమై క్రియ యెట్టివారికిన్
దప్పదు శంబె యైనను మదీయసమీపముఁ జేరఁ గాన నే
నిప్పుడు దీని కైన నెగు లేగతి నైనను మాన్పఁగాఁ దగున్. 782

క. కావున నీసతి సుగతికి। నేవిధమునఁ బోవు నెద్దియే నొనరింతున్
నావుడు మితభాషిణి యగు। నావిమలచరిత్రతోడ నని రాదూతల్. 783

గీ. సకలకర్త యయినశార్ఙ్గి శాసన మెవ్వఁ। డతకరింపఁ జూచు నట్టిజడుఁడు
తన్మహోగ్రచక్రధారానలజ్వాల। లందు మిడుతఁబోలె గ్రందిపోవు. 784

చ. అనవుడు వారితోడ ననఘాత్మక మాధవి యిట్లనుం బ్రియం
బనువచనంబ నిక్క మగు నట్టిద నిర్మలపుణ్య మించుకై
నను నొనరింపదే నిపుడు నాసుకృతం బొకయింత యిచ్చెదన్
జెనకక దీనిఁ బోలిడిచి చిత్తములోఁ గల యార్తిఁ బాపుఁడీ. 785

చ. పొడమినయార్తి మై శరణుఁ బొందినవారికృపాగుణంబు చొ
ప్పడ నభయంబు లిచ్చి వెలయం దనప్రాణము లిచ్చి యైన నె
వ్వఁడు నవరించు నప్పురుషవర్యుఁడు పుణ్యుఁడు తద్విధంబు చొ
ప్పడక యుపేక్ష సేయు జడభావులు పొందుదు రుగ్రదుఃఖముల్. 786

క. ధారుణిఁ ద్రిభువనపూజిత। మీరమ్యక్షేత్రరాజ మిచ్చోటఁ బ్రియం
బార వసియించుప్రాణులు। తోరపుదురితములఁ బాయుదురు నిమిషమునన్. 787

క. అవిరళవిచిత్రమహిమల। భువిఁ బ్రస్తుతి కెక్కఁ దీర్థముల నన్నిటికిన్
దవణింపఁగ నధికం బై। ప్రవిమలతీర్థంబు పరమపావనలీలన్. 788

గీ. అట్టియీపావనక్షేత్రమందు నియతి । నావసించినయట్టిపుణ్యాంబులోన
నీలతాంగికి నిచ్చితి నేకదివస । సంచితం బైనసుకృతప్రపంచఫలము. 788

వ. అని పలుకు నంత నంతకము న్నంతకకింకరులచేత నాభీలంబు లగుకాలపాశంబులఁ గట్టువడి మొఱవెట్టుచున్న యన్నాతిబంధనిర్బంధనం బెడలి జఠరనిరోధం బెడలి భాసిల్లు సుధాకరుకళయునుంబోలెఁ జాల నొప్పారె నప్పు డతిదుర్గమం బగుతన్మార్గంబు మందారమంజరీమకరందబిందుతుందిలంబు లగుమందానిలంబు లెల్లనఁ జల్లనై తనువునకుఁ దనుపాసంగ మొదలం గదిసి యదలించుచు భయంకరాకారు లైనకింకరులు సంతోషకారులై వా రందఱు ప్రసన్నహృదయులై సౌహార్దంబుఁ బాటించి సముచితమధురభాషణంబుల సంతోషం బొనరించుచు ననుసరించి రనేకవిధప్రయోగంబులు దివ్యభోగంబులై యనురాగంబు సంపాదింపఁ బటుప్రహారలక్షితక్షతప్రాయంబు నగుతత్కాయంబు విగతవ్రణనికాయంబై యగణ్యలావణ్యరసభావరాజితంబై తేజితం బగుశంబరారాతిచేతికరవాలంబులీలఁ బొలుపు దీపించె నివ్విధంబున నసమానపుణ్యోదయభాసమానయగుమానినిఁ దన్నెడ నెడఁ బొడఁగని సిద్ధమునినిచయంబు లుచితవచనంబుల సంభావింప నమితవైభవంబున వైవస్వతసభాభవనంబున కరిగి యందు. 789

క. కనుఁగొనియె నప్పురంధ్రి । జనమణి కృతజంతువివిధచయాసంయమనున్
వినుతాచారప్రమనున్ । ఘనకల్మషదమను మహిషగమనున్ శమనున్. 790

క. ఆసమవర్తియు నత్తఱి । నాసుదతికిఁ దండ్రిఁబోలె ననుమోదకరుం
డై సముపచారపూర్వము । గా సమ్మతిఁ బలికె మధురగంభీరోక్తిన్. 791

సీ. నెలఁత యీభవమున నీచేసినట్టి ధర్మంబు లేదొక లేశమాత్రమైన
విను మిట్క్రిందటఁ జనినపంద్రెండవజన్మంబునందు నీసదనమునకు
హరిభక్తుఁ డగుసిద్ధవరుఁ డొకఁ డేతెంచి యుండె సౌఖ్యంబున నొక్కరాత్రి
తత్సన్నిధానజాతప్రభావమున నీ కటుగల్గె సాధుసమాగమంబు
తన్నిదానోచితసుకృతత్వమున రంగ । సీమ నశ్వత్థతీర్థవాసయును బ్రహ్మ
వాదియును నైనమాధవి సాదరమున । నొసఁగె నొకదిన మిచటఁ దా నున్నఫలము.

క. చెందినఁ దత్పుణ్యము వసి । గం దరుణీ యుండు మింకఁ గల్పక్షయమహా
నందాఁక బ్రహ్మలోకము । నం దవ్యయదివ్యసుఖసమన్విత వగుచున్. 793

చ. అని శమనుండు వీడ్కొలుప నారమణీమణి సమ్మదంబు నె
మ్మనమున నిండ నద్యదహిమద్యుతిమండలరుగ్విడంబినా
తనమణిమాలికావిలసితం బగుదివ్యవిమాన మెక్కి యెం
పెనయఁగ బ్రహ్మలోకమున కేఁగె సురల్ వెఱఁగంది చూడఁగన్ 794

క. మాధవియు నిచట ననితర । సాధారణ మైనతపము సలుపుచుఁ గరుణాం
భోధిఁ గమలాధిపతి నా । రాధించి తదీయచిరపదస్థితి నొందెన్. 795

వ. ఇట్లఖిలభువనవిశ్రుతం బైనయశ్వత్థతీర్థంబునఁ గృతస్నానుండవై దేవర్షిపితృతర్పణంబు
లొనర్పు మీయితిహాసంబు వినువారికి దురితనిరాసంబును బుణ్యలోకశాశ్వతనివాసం
బును సిద్ధించు నని పలికి వాల్మీకమునీంద్రుండు వెండియు నేమి వినవలయు నని
యడిగిన నమ్మహాత్మునకు భరద్వాజుం డిట్లనియె. 796

క. ఘనదురితక్షయకర మై । చనునీయశ్వత్థతీర్థసామర్థ్యం బిం
కను విన వేడుక యయ్యెడి । మునివర నా కెఱుఁగఁ జెప్పుము కృపామతి వై

వ. అనిన నత్తపస్విరేణ్యుం డతని కిట్లనియె 797

గీ. వినుము వెండియు నొకపురావృత్త మనఘ । ముందుఁ గణ్వుండు నా నొప్పుమునివరుండు
భక్తి నిండార శ్రీరంగపతి భజించు । కౌతుకంబుఁ దలిర్ప నక్కడికి నడచి 798

శా. ఆలోలామలచారుకోమలతరంగాహూన్యహానోల్లస
త్కూలానోకహపుంజమంజుసుమనోగుచ్ఛావళీసుప్తష
ట్పాళివారిం గావేరజాతం గని యం దర్థిన్ గృతస్నానుఁడై
యాలోకించె ననంతరంబ మునిభావాసాంగమున్ రంగమున్. 799

వ. కని తదభ్యంతరంబుఁ బ్రవేశించి యందు.

క. శరదమలకమలలోచను । దరదళితసరోజధాము ధామశ్యామున్
దరహాసవికసితాననుఁ । గరుణానిధి శేషశాయిఁ గామితదాయిన్ 800

క. సందర్శించి ప్రణామము । లందంద యొనర్చి తనుఁ గృతార్థునిఁ గాఁగం
డెందంబునఁ దలఁచుచు న । మ్మందిరము వినిర్గమించి మది ముద మొదవన్. 801

సీ. సజలధారాధరశ్యామకోమలగాత్రుఁ బ్రత్యూషధవళాబ్జపత్రనేత్రు
మహనీయకురువిందమణికుండలోద్భాసు మధురాధరోల్లసన్మందహాసు
రత్నహారాంకితోరస్స్థలపరిణాహు దివ్యాంగదోజ్జ్వలదీర్ఘబాహుఁ
గటిసుస్ఫూర్జితకౌశేయపరిధానుఁ బరిపూర్ణయౌవనభ్రాజమాను

ధీరు నఖిలైకమౌ హనాకారు నాత్మ । సన్నిభద్విత్రిభక్తానుచరసమేతుఁ
గాంతుఁ గాంతాసమన్వితుఁ గనియె నొక్క । దివ్యపురుషునిఁ గావేరితీరమునను.

మ. కని శ్రీరంగమునన్ భుజంగమసురంగద్భోగశయ్యాతలం
బునఁ దా నప్పుడు మాచునట్టిహరి యొప్పుం దేజమున్ మూర్తిచూ
ప్పుగు శృంగారవిలాసభంగులు నెపంబుల్ వేఱులే కమ్మహా
త్మునియొండొక్కటఁ గానఁగాఁబడిన నుద్భూతాద్భుతస్వాంతుఁడై. 803

క. ఇటఁ జూచితి వెడలితి మఱి । యెటుజన కదేవచ్చి కంటి నీలోనన తా
నెటనుండి వచ్చెనొకో యి । చ్చటి కప్పగమేతుఁ డనుచు సంశయమతియై. 804

గీ. కదియఁబోయి నిజముగా విలోకించెదఁ । గాక యనుచుఁ గౌతుకమునఁ జేరి
పరగుఁ దత్ప్రభావపరిమోహితాత్ముఁడై । యెఱుఁగలేక మఱియు మఱియుఁ జూచి.

క. కాఁ డితఁడు రంగవిభుఁ డను । వేఁడిమి మఱియట్టివాఁడు వేఱొకఁ డనుచున్
లేఁ డను నిత్తెఱఁగున నవు । గాఁ డని భావింపఁ గాలఁదిగాక జడుండై. 806

శా. ఆందోళించుచు నివ్విధిన్ మునిఁగి చింతాక్రాంతుఁడై నిల్చినన్
మందస్మేరముఖారవిందుఁ డగుచున్ లక్ష్మీశ్వరుం డాతప
స్విం దేజోమహితుం గృపాసహితుఁడై వీక్షించి ధారాధరా
మందధ్వానగభీరవాక్యముల సన్మానంబుగా నిట్లనున్. 807

గీ. ఏమి చింతించుచున్నాఁడ వోమునీంద్ర । నీమనంబున నది మాకు నిజముఁ జెప్పఁ
బొసఁగు నేనియుఁ జెప్పుము పొసఁగకున్న । నుండగా నిమ్ము నీయందు నున్నపగిది.

వ. అని యాదేవుండు పలికినఁ జెవుల నమృతంబులు చిలికినచందంబున నమందా
నందంబు నొందినయమ్మునుందున కందంద యభివందనం బాచరించి కృతాంజలియై
యమ్మునికుంజరుం డిట్లనియె. 809

చ. అనుపమభోగితల్పగతు నంచితహాసవికస్వరాననున్
నిను నఖిలేశు నిప్పు డిటు నెమ్మిఁ గనుంగొన వచ్చి యింతలో
నన యిచటన్ బ్రియానుగసనాథు నుదారవిహారశీలుఁ జ
య్యనఁ గని యీతఁ డెవ్వఁడొకో యంచు మనంబునఁ జింత నొందితిన్. 810

ఉ. నీవె యతండ వౌదువని నిర్ణయబుద్ధి జనించె నామఁ బ
ద్మావర యిప్పు డిందుఁ గడుధన్యుఁడ నైతి కృతార్థ మయ్యె నా

జీవిత మీభవంబు వెలసెన్ నిను సర్వగు వేదవేద్య నా
స్తావనలోలు దేవమయు నచ్చట నిచ్చటఁ జూడఁగల్గుటన్. 811

ఉ. నావుడు నంబుజాక్షుఁ డేఁ నవ్వుఁ దలిర్పఁగ నమ్మునీంద్రుతో
నీవిమలప్రదేశ మతిహృద్యము నాకు సుధాసమంబు సం
భావన మైనయీవనియుఁ బ్రాణపదం బది గావునన్ సుఖ
శ్రీ విలసిల్ల నీతటి వసించితి మంగళరంగశాయినై. 812

ఉ. ఇచ్చటు దక్కఁ దక్కనెడ లెవ్వియు నామదికిన్ రుచింపమిం
బొచ్చెము లేక యీతటినిపొంత వనాంతములందుఁ జాలఁగ
న్నిచ్చకు వచ్చుకందువల నిచ్చపలాక్షియు నేను నిచ్చలున్
మచ్చికమైఁ జరింతుము సముంచితసౌఖ్యవిహారలీలలన్. 813

వ. అని చెప్పి యప్పద్మవాసినీసహచరుం డనుచరసహితుండై యల్లనల్లన చనిముందట సమదవిలాసభవనం బగువనంబుఁ జొచ్చి యందర విరులమధుకులంబు పరువంబులై కదలితరువం బొడమినతరువుగురువంబునను మురువుఁ జూపుకురువకంబులపొరువులను, దరుణారుణశ్రీకంబులై సైకంబులగుకేసరంబులయానీకంబుల నఖిలలోకవిలోకనంబులకు నత్సేకంబు నెఱపునశోకంబులఁజోకలను, వికసనావసరంబుల నళివిసరంబులకు సుసరంబులై రసంబులకు మాసరంబు లగుకేసరంబుల నతిభాసురంబు లగుపరిసరీలను కోపంబుల విరహుల నేఁపం బురికొనుకుసుమచాపంబు జోడు నాటోపంబునకు ననురూపం బగుకలికాకలాపంబున దీపించు నీపంబులసమీపంబులను, వలరాజుకోలువు మేడలజాడ లలితంబులై ప్రోడలఁ గ్రీడలకేవరించుచు నీడలెక్రీనీడ లగుసారంబు లగు నమృతపూరంబుల చవి నిరసించునిరాతపంబులతోరంబు లగునారికేళంబులచేరువులను, నాగలతాయోగంబులఁ బొదలి దళాభోగంబుల పరాగంబు లడర నుద్వేగంబుల భోగులకు ననురాగంబు లొసఁగుపూగంబులదెస భాగంబు లగుసుజాతంబు లగుకలికాజాతంబులకు నికేతనంబులై కాముకవాంఛితంబులచేతంబు లుత్కళికాసమేతంబు గాఁ జేయుపారిజాతంబుల యీతలాతలను సరసాలవాలంబులై హరినీలంబులఁ బోలుఫలజాలంబుల విశాలంబు లగుజంబూసాలంబుల మూలంబులను, వనదేవతాకేళికందుకంబులనం గేళికందుకంబులపొందున సుగంధకబిందుఫలకంబుల పొందునఁ బొల్చు తిందుకంబులకందువలను, బసిఁడిబొమ్మలచెలువంబుగలకొమ్మల కస్తూరిచెమ్మలు గలకువమ్ముల తమ్ములవెసివాసనల తెమ్మలగుఫలమ్ముల వీఁగుకొమ్మలు గలనిమ్మలయిమ్ములను, శుభాకారం

బులు గలకీరంబులవిహారంబులకు నిజాగారంబులగుసహకారంబుల కనతిదూరంబులను, వలపుల వెంట లయి యలరుతేనియతేట లాని చెలఁగు తేఁటిజాటులపాటలంబు లీనమి సయ్యాటలం గొనియాటలకుం దగి తుంటవిల్తునాటకశాల లన పికవిహారంబునకుఁ బాటలై యభినవారుణప్రభాపాటలంబు లగుపాటలంబులచాటులను, గనకసముజ్జ్వ లంబు లగుదలంబుల నెసఁగి దలంబు లగుపరిమళంబు లగుఫలంబున వనచరకులంబు నకు బలంబుల నొసఁగు కంటకీఫలంబులసవిధంబులను, అంగజానిషంగంబు లన సుగం గంబు లగుకుసుమకుడుంగంబులఁబరిమళానుషంగంబులై యతిరాగరసోత్తరంబులు గాఁ జెలఁగుభృంగంబులకుఁ గ్రీడారంగంబులఁసంగతి నలికంబులఁ గిలికంబులఁ గలకంబు కంఠుల యలికంబులతేటిసలకంబుల బొలుచునలకంబులకు నలవనునలరులకులంబు లగుతిలకంబులకెలఁకులను, విటజనంబులమనంబుల ఘనంబు లగుమానధనంబు లనుదినం బును గొనబఱచు మరునిపరిజనంబులకు నాకటంబు లగుపటంబులకుఅంకటలను, జరగు వలపులఁ దగిలిమరిగి తిరుగుతెఱవల మొఱంగి సరగున సురిగి యరుగఁ బ్రియులకు వె రగు లగుసురగుల పొరుగులను, సొంపు దింపక నిత్తిగియు విరుల వెంపుకలిమి చంపక మాన దనితలంపక పొలయుమధుపదంపతులకు మనఃకంపంబు లగుచంపకంబుల, శ్రీ మంతు లనుకళావంతుల వింతలీల లనువలవంతలం దగిలింప వలవంతు లగునింతులచే బంతులకువంతులు వడినసేమంతులపొంతలను, సజ్జకంబు లగువలపుల నిజ్జగంబుల వాసించుచుఁ గ్రొజ్జగుదుమిగులు గొజ్జెంగలపజ్జలను, రతితంత్రవేదులవిశేషంబులకుఁ బ్రోదులై మలయజామోదు లగువిరవాదులును, విరవాదుల పొదలవీధులఁ జల్లతెమ్మె రల నల్లలనాడుపూరెల్లులఁ దూఁగుతేఁటి పిల్లలకుఁబల్లవులు కొల్ల లొసఁగుచు నెల్లలకు మొల్లలవల్లులమొల్లంబు లలర మెలఁగుచు ననువిలాసాభిరామ యగునారామకు నారామసీమంతతరుసంతానంబు నంతంతం జూపుచు నయ్యాప్రదేశంబుల. 814

క. కురువిందరదన తప్పిరియు । సరవిం దలమోఁగు తేఁటిజవరాలికి ముం
దర విందని పరువందిన । కురువిందలఁ జూపె నొక్కకురు విందఅను. 815

క. మాకందము కడు నిదిర । మ్మాకందము డాయఁబోయి మంజీరులను
మాకందఁగ వెఱగవిసిన। మాకందము మగువ మధురమాకంద మిలన్. 816

క. వారము లగునతనుని పరి । వారములకు నెలవు లగుచు వాలెడి సమ్యా
గ్వారము వారము దనకై । వారము లొనరింప సింధువారము లతివా. 817

క. దవనము వనలక్ష్మివినో। దవనము సదవనము విరహతాపాంధులకున్
భువనము లలరఁగ మెలఁగెడి । వనమున కప్పూర్వజన్మభవనము తన్వీ. 818

క. శుకముఖరుచి గలతపనాం । శుకముల నెఱి మెఱయుఁ గంగజానితటభవనాం
శుకము లన మెఱయునవకిం । శుకములఁ గనుఁగొనుము రాజశుకప్రభువాణీ. 819

క. కావలిస్మై మధుకరప్రసు । కావలి చరియించు నీలతాగ్రంబున నీ
కావలివిరు లేటికి మఱి । కావలిదెస చంపకముల కరుగుద మబలా. 820

క. కలవాణి ప్రేంఖణము ప్రోఁ । కల వాసంతికలఁ గోయఁగా నిక్కాదు నీ
కలవాటుగాదు ప్రాఁకం । గలవా చెలువారువానికడకొమ్మలకున్. 821

వ. అనుచు నీచందంబులవిహారంబులు పొందంబున కానందంబు నొందింప నయ్యాదిమ
దంపతులు చరియించు సమయంబున. 822

సీ. పటువైనకంకేళివిరులశాఖలప్రోలి తొంగుపుష్పాదిధూళిఁ దూలఁదోలి
మాధవీకుసుమాలి మకరందములుగ్రోలి భ్రమరించుమత్తాలిరవము నేలి
ప్రియులతో రతికేళిఁ బెనఁగి యింపుల సోలి యలయుపాలము నోలి దెలుపఁజాలి
కొనియాడఁ దగు మేలికోలఁకులపై వ్రాలి వీచిపంక్తులఁ గాలి వేడ్కఁ దేలి
కలితపరిపాకభరశాలికలమశాలి । కలశసందోహములఁ దూలి గగనపాలి
మెఱఁగె విరహాతురుల పాలి మేటిజాలి । చందనపుఁగొండఁ బుట్టిన చల్లగాలి 823

ఉ. అనును గాలిసోఁకునఁ బ్రియంబెసఁగన్ బులకాంకురావళుల్
మేనుల నల్లసిల్లమధుమేదురవంజులమంజరీచర
న్మానితచంచరీకలలనాకలనాదనవీనగానముల్
వీనుల విందు సేయ నరవిందనివాసినియున్ ముకుందుఁడున్. 824

సీ. నిక్కవంబై నిక్కమక్కవఁ బ్రియురాండ్ర నిక్కవలకు దార్చు జక్కవలను
నంచితలీలమై నాగలు వడియు రాయంచలఁ గ్రీడించు నంచగములఁ
దమ్మిల నిమ్ములఁ గ్రమ్ముతేనెలు గ్రోలి ఝుమ్ముఝుమ్మని మ్రోయుతుమ్మెదలను
గ్రాలుఁగంటుల నిడువాలుకన్నులఁ డాలు నేలులీలల వాలువాలుఁగులను
జలువవలపుల నలరుల గెలువఁజాలు । చెలువ మసఁగినకన్నె చెంగలువవిరుల
మహితమై పూర్ణిమాచంద్రమండలంబు । కరణిఁ జెన్నారుచంద్రపుష్కరిణిఁ గలసి.

క. సారసమంచితకోమల । సారసనాళాంకురములు చవిగొను మనుచున్
సారముగా విహరించెడు । సారసములఁ జూడు చకితసారంగాక్షీ. 826

క. చిత్తములు గలఁగ విరహుల । మొత్తముల గదల్చి వేయ మొనయ మరునకున్
గ్రొత్తమ్ము లైనతమ్ముల । నెత్తమ్ములె మెఱయుతేఁటినికరముఁ గంటే. 827

క. తోయజదళలోచన తన । తోయంబులలోనఁ దోయతోయము నెలమిం
గాయము దోఁచెడి సుకృతని । కాయము నీసరసి సురనికాయము కనుపున్. 828

వ. అనుచు నెమ్మనంబున జలకేళీకౌతుకంబున నాలీలావతి కేలు కేలం గీలించి యాసరసిఁ దఱియం జొచ్చుసమయంబున. 829

చ. జలనిధికన్యతేఁగురులు షట్పదపంక్తులు గ్రాలుఁగన్నులున్
గలువలు నవ్వుదేరెడిమొగంబును బద్మము బాహుయుగ్మమున్.
నలికపుఁదూఁడుఁదీఁగలు ఘనస్తనకుంభయుగంబుఁ జక్రవా
కలుఁ దనలోన వీడువడి కన్నులపండు వొనర్చెఁ జక్రికిన్. 830

వ. అప్పుడు. 831

సీ. ఉరువడి నెమకీడు నొకచోట వెసఁ గ్రుంకి తలచూప కొక్కఁత తడవడంగ
నడుమను మీఁద వెల్వడు నెటనైన మొనసి చీరఁగ మాఱుమొగము సేయు
మేను వంచన దాఁచి మీఁదికిఁ బదమెత్తు రాజహంసలతోడ రాయిడించు
సుడివడి కమలముల్ వడిద్రిప్పు బలమున నుదకంబు తనకు రానొత్తి తిగుచుఁ
దనరుపద్మాసనస్థుఁడై మునియుఁబోలె । నిగుడుజపమున నెక్కుడు నేర్పు చూపు
నగరతల్పుఁడు చంద్రపుష్కరిణియందు । జలధిసుతఁ గూడి జలకేళి సల్పునపుడు 832

గీ. తడిసి యంటినజిలుఁగులోఁ దళుకుచూపు । నిజనితంబంబుపైఁ జూడ్కి నిలుపుచక్రి
నేత్రమున లక్ష్మి చల్లిననీరధార । యతనిముఖపద్మమున నాళ మనఁగ వెలసె. 833

చ. సురుచిరలీల లక్ష్మి వెసఁ జూచి నభంబున మండలాకృతిన్
దిరుగుమరాళపంక్తిపయి దృష్టి నిగిడ్చిన నొప్పె ధారుణీ
ధరునకు నింపు పెం పెసఁగఁ దద్దయు దేవతనీలదండమున్
దిరముగ సంఘటించి తగఁ దెచ్చిననల్లనియొల్లెయో యనన్. 834

చ. ఉరుతరపద్మనాళముల నొండొరు వ్రేయుచు డాసి వీడ్వడన్
బోరఁబోరి మోములన్ సలిలపూరము చిమ్ముచు నీరజంబులన్
దొరలెడుపుప్పొడుల్ పెనయఁదోయరుహంబులఁ జల్లి నవ్వుచున్
హరియును లక్ష్మియున్ జలవిహారము సల్పిరి సిందువేడ్కలన్. 835

క. ఈరీతి లోకగురు లగు । వారిరువురు నందుఁ గొంతవడి సుఖలీలన్
నారి పదంపడి సలిలవి । హారముఁ జాలించి వెడలి రాసమయమునన్. 836

క. ఇందిరకుంతలములతుద । లం దొరఁగెడిజలకణంబు లమరెం భ్రమరీ
బృంద మతిపానవశమునఁ । గ్రందుగ మకరందరసము గ్రక్కెడుమాడ్కిన్. 837

ఉ. పెన్నితివేణిఁ గ్రొన్ననలపెంపున సొంపునటించుపాపటం
జిన్నిమెఱుంగుముత్యముల చెన్నున నిద్దపుఁజన్నుదోయిపైఁ
బన్నినపచ్చకప్పురపుఁబన్నసరంబులలీలఁ జాల నొ
ప్పెన్నితిఁ దెల్పుమీఱుజలబిందువు లంబుధిరాజకన్యకున్. 838

ఉ. అంతననర్ఘ్యరత్నఖచితాభరణంబులు దివ్యవాసనా
వంతము లైనపూఁతలును వాడనిమాల్యములున్ సువర్ణస
త్కాంతిఁ దలిర్చుచేలములు గైకొని యొప్పిరి విష్ణుఁడున్ రమా
కాంతయు నిత్యమంగళజగన్నుతవేషవిశేషలీలలన్. 839

ఉ. అత్తఱి నచ్చటం గలమహాముని లందఱు గాంచి విస్మయా
యత్తమనస్కులై ప్రమద మారఁగ నొండొరుతోడ సద్గుణో
దాత్తచరిత్రుఁ డైనయితఁ డారయ నెవ్వఁడొ కాక సర్వలో
కోత్తరుఁ డైనరంగవిభుఁడో మును గాంచి యెఱుంగ మీఘనున్. 840

క. అని తలపోయఁగ జలజా । సనజనకుం డచటు వాసి చయ్యనఁ జనియెన్
గనకాచలశృంగముగతి । ఘన మగువశ్వత్థతరువు గలతీర్థముకై. 841

ఉ. ఆమహనీయభూజమున కర్థి నమర్త్యులు సన్మునీంద్రులున్
నేమముతోడ నొప్పెసఁగ నించినపూజలవృత్తిఁ జూచుచున్
దామరసాక్షుఁ డిందిరయుఁ దానును దోఁ జను దెంచుపూరుష
స్తోమముఁ దన్మహీరుహముఁ జొచ్చె మునుల్ వెఱఁగంది చూడఁగన్. 842

వ. ఇత్తెఱంగున నత్తరురాజంబునం దారంగమందిరుం డంతర్ధానంబు నొందిన నాదేవునిఁ
గానక పరిదేవనంబు సేయుచు నితాంతసంతప్తమానసుండై కణ్వుండు బహువత్స
రంబు లాహారంబు పరిహరించి యన్నెలవుఁ బాయకున్నంత ననంతరంబ యంతరిక్షం
బున నొక్కవాక్యం బిట్లని వినంబడియె. 843

ఉ. మానుము రోదనంబు బుధమాన్యచరిత్ర పవిత్రపావనం
బై నుతి కెక్కునీచలదళాహ్వయతీర్థజలావగాహనం
బూనిన వేడ్కసేయుజను లొక్కట మిక్కుట మైనపాపసం
తానము పాసి పొందుదు రుదారసుఖప్రదమత్పదస్థితిన్. 844

వ. విను మఖిలపురుషార్థప్రధానసమర్థం బగునీతీర్థంబునందు ధేనుదానంబు సేయుమానవుఁడు దురితనిరాకరిష్ణుండై విష్ణులోకంబు నొందు నన్నదానం బపవర్గసుఖనిదానంబు తిలదానం బేకవింశతికులోద్ధరణంబు సువర్ణదానం బుత్తమవర్ణహత్యానివృత్తిహేతుభూతంబ యేకరాత్రోపవాసం బపస్మృతినిరాసంబు గావున నీ విచ్చట మదర్చనంబు గావించి రంగమందిరంబున నన్ను సందర్శింపు మట్లయిన నశూద్రంబులగు భద్రంబు లొందెద వని యానతిచ్చి యూరకుండిన కణ్వుం డప్పుండరీకాక్షు శాసనంబున బ్రహ్మోపాసనాపరాయణుండై చిరకాలంబుండె నని చెప్పి వెండియు వాల్మీకిమునీంద్రుండు భరద్వాజున కిట్లనియె. 845

గీ. అనఘ వినుము కేసరాహ్వయవిఖ్యాతి । నొనరుతీర్థ మచట నొకటి గలదు
కోరి విన్నఁ బేరుకొన్న విలోకింపఁ । గను దలంగు నఖిలకల్మషములు 846

క. నిరుపమనితాంతమహిమం । బరఁగెడితత్తీర్థమున సమంచితనిష్ఠా
నిరతుఁడు కాశ్యపుఁ డనియెడు । ధరణీసురవరుఁడు మున్ను తప మొనరింపన్. 847

చ. అరినరపాలదుర్మదమహాగజకేసరి కాశికాపురీ
శ్వరుఁడు సుకీర్తి నాఁ బరఁగువాఁ డొకనాఁ డట నేఁగుదెంచి చె
చ్చెర బహురోగపీడలఁ గృశించి నశించెడియాత్మ సేనఁ ద
త్పరమపవిత్రతీర్థసవిధంబునఁ గావఁగఁబూని సమ్మతిన్. 848

క. ఆవిధమునఁ జతురంగబ । లావృతుఁడై వచ్చి తనకు నభివందనముం
గావించి యున్నయావసు । ధావరునకు నత్తపస్వి తా నిట్లనియెన్. 849

ఉ. ఎయ్యెడనుండి వచ్చి తిట కెవ్వఁడ వీవు భవన్మనోరథం
బెయ్యది చెప్పు మిప్పు డిది యిందును నందును బోల దుర్లభం
బెయ్యది యైనఁ గైకొని రయంబున నే నొనరింతు నీపయిన్
నెయ్యము మించ నాకు ధరణీవర నావుడు నమ్మునీంద్రుతోన్. 850

క. అతనికి నిట్లనుఁ గాశీ । పతి యగుసుబలాత్మభవుఁడఁ బరమసుకీర్తిన్
నుతపుణ్యతీర్థసేవా । వ్రతనిష్ఠానిరతి నిటకు వచ్చితి ననుడున్. 851

చ. మునివరుఁ డిట్లనుం బరమపుణ్య యెఱుంగుదు మున్న నేను నీ
జనకుని నానృపాలునకు సౌఖ్యమె రాజ్యముతోడఁ గొనర్ప కీ
వనుపమసవ్యభోగముల నందక యీగతిఁ గందమూలభో
జనములఁ గుందుతాపసులజాడల నొంటిఁ జరింప నేటికిన్. 852

చ. అనిన సుకీర్తి యిట్లను నుదాత్తగుణోజ్జ్వల నీయనుగ్రహం
బునఁ గుశలంబు మాకు బలభూపతికిన్ భవదీయపాదవం
దనమును జేసి యేను గడుధన్యుఁడ నైతి మదీప్సితంబు లె
ల్లను ఫలియించె నీకృపఁ దలంపఁగఁ జోద్యము లెవ్వి యీయెడన్. 853

క. నానాటికి నా సేనలు । నానారోగముల చేత నవసి కృశింపం
గా నది మాన్పెడుకొఱకై । యీనదిచేరువకు వారినెల్లను గొనుచున్. 854

క. చనుదెంచి యీతపోవన । మున కలజడి యొదవు ననెడుబుద్ధిని బాహ్యం
బున వాని నునిచి వచ్చితి । మునివర నీచరణకమలములు దర్శింపన్. 855

గీ. అనిన నమ్మునీంద్రుఁ డవనీశ నీబుద్ధిబలము నెఱయ నఖిలబలములకును
హితముగా నొనర్చితీ వది కడులెస్స । చెప్పు మింక నేమి సేయవలయు. 856

చ. అనుటయు సమ్మదం బొదవ నానృపుఁ డిట్లను నీపదాబ్జముల్
గనుఁగొనఁ గల్గినప్పుడ తలంగె మదీయబలామయవ్యథల్
పెనఁగుదు రాశఁ గట్టువడి భీకరసంసృతిసాగరంబునన్
మునిఁగెడు నాకు నేది గతి ముందట నట్టిహితంబు చెప్పవే. 857

వ. అనిన నానృపోత్తమున కాతపోధనసత్తముం డిట్లనియె. 858

క. శ్రీవిభుని భక్తవత్సలు । గోవిందుని విశ్వలోకగురు నతిభక్తిన్
సేవింపనిమూఢాత్ములు । భూవరసంసారముక్తిఁ బొందంగలరే. 859

క. కావున నప్పరమేశ్వరుఁ । బావనమతిఁ బూజసేసి పడయుము ముక్తిన్
శ్రీవనితాసంగమసం । భావితనిరవధికసౌఖ్యపరిణతి నధిపా. 860

గీ అనినఁ బరమయోగిజనులకునైనను । దలఁపులోన నిలుపఁదరము గాని
యట్టిదేవు చంచలాత్ముఁడ నైననేఁ । గొలుచు టెట్లు భయము గెలుచు టెట్లు. 861

సీ. నావుడు నన్నరనాథుతో సంయమిశ్రేష్ఠుఁ డిట్లను నీవు చెప్పినట్లు
యెంతటివారికి నెఱుఁగ శక్యము గాక దీపించుబ్రహ్మస్వరూపి యగుచు
వెలసినయమ్మహావిష్ణుఁ డేకాగ్రభావమునఁ దన్ను భజించువారిఁ బ్రోవ
వలసి సత్కరుణనై వాసుదేవాదికమూర్తులు దాల్చి యంబుజభవాది
సురలు నరులును సన్మునివరులు గొలువఁ । బరఁగుతద్దివ్యభవ్యరూపంబులందు
నీమనం బెందు నిశ్చలనియతి నిలిచె । నది భజింపుము సిద్ధించు నభిమతములు. 862

వ. అదియునుం గాక. 863

గీ. దారుధాతుశిలానిర్మితంబు లైన । యట్టిపూరిబింబములను ధరాధినాథ
దివ్యదేశంబు లెఱుఁగు మద్దేవుఁ డందు । నిత్యసన్నిహితాత్ముఁడై నిలుచుఁగాన. 864

మ. గురులీలన్ విరజోపకంఠమున వైకుంఠంబునన్ దివ్యభా
సురభోగంబుల నిందిరాసహితుఁడై శోభిల్లు నేభంగిఁ దా
హరియాభంగిన తత్కవేరతనయాభ్యర్ణంబునన్ మంగళా
కరరంగన్మణిధామముఖ్యముగ సౌఖ్యశ్రీలఁ జెన్నారెడిన్. 865

క. చను మచ్చోటికి ననుటయు । నను మోద మెలర్ప నృపతి యమ్మునిపతికిన్.
వినయమున మ్రొక్కి నాతో । ననఘా చను దేర వలయు నచటికి నీవున్. 866

వ. అని ప్రార్థించినయప్పార్థివుపలుకు లాకర్ణించి మేదురప్రభావభాసురుం డగు నమ్ముని
జనాగ్రేసరుండు. 867

శా. ఛత్రంబుం జలపూర్ణపాత్రము నుదంచద్వేత్రముం బూని స
చ్ఛాత్రశ్రేణి మహాప్రయోగసరణుల్ చర్చించుచున్ గోడ రా
గాత్రస్ఫూర్తులు దిక్కులం బరఁగ రంగస్వామి దర్శింప నా
ధాత్రీనాయకుముందటం జనియె నుద్యత్కౌతుకోల్లాసియై. 868

క. పటుగతి నమ్మునిపిఱుఁదం । జటులగజద్విరదతురగసంకులసేనా
పటలావృతుఁ డయి చనియెం । బటుహర్షము లెసఁగ భూమిపతియుం బ్రీతిన్. 869

వ. ఇట్లఱుఁగునఁ జని తన్మార్గంబున నపవర్గదానసమర్థం బగుజంబూతీర్థంబు గదిసి రప్పు
డప్పరమతపోధనుండు మహీధవున కిట్లనియె. 870

క. ఈతీర్థము బహుదురిత । వ్రాతతమఃపటలచటులపవనజవనహిత
ద్యోతము జంబూకసమా । ఖ్యాతము శుభసలిలదేవఖాతము భూపా. 871

క. పంబినశాఖాశిఖరక । దంబముచే నంబుధరపథం బొరయుచు లో
కంబులు పొగడఁగ నిట నొక । జంబూతరు వమరు నమరసంపూజితమై. 872

ఉ. దేవవిభుండు మున్ను గడుఁ దెంపున వృత్రునిఁ జంపి బ్రహ్మహ
త్యావృజినంబుచే నిజపదస్థితిఁ బాసి వినష్టతేజుఁడై
యేవిధ మింక నీదురిత మీఁగుదు నంచుఁ బ్రతప్తచిత్తుఁడై
వావిరి బిట్టు ద్రిమ్మరియె వార్ధిపరీతవసుంధరాస్థలిన్. 873

క. మిగిలినపాపభయంబునఁ । బోగులు మనయ్యింద్రుఁ డెందుఁ బోయిననైనన్
జగతీశ బ్రహ్మహత్యయు । నిగిడెన్ వెనువెంటఁ దోడునీడయుఁ బోలెన్. 874

వ. అది గనుంగొని తల్లడ మడఁగఁ బాకశాసనుండు వారిజాసనుసమ్ముఖంబున కేఁగి ప్రణమిల్లి తనతెఱంగెల్లఁ జెప్ప నప్పితామహుం డతని కిట్లనియె. 875

చ. పరము ననంతు నచ్యుతు నపారకృపామృతపూరసింధు సిం
ధురవరదున్ బ్రఫుల్లనవతోయజలోచను నాశ్రయింపు త
త్పరిచితదివ్యదేశములు పావనతీర్థములున్ దదీయబం
ధురశుభనామకీర్తనము దుస్తరపాపనిదాఘమేఘముల్. 876

వ. అని యుపదేశించిన వాసవుండు వారిజాసనుశాసనంబునఁ దీర్థోపాసనం బొనరించుచు విమలపుష్కరం బగుపుష్కరంబున నెనిమిదివత్సరంబులు నపారమహిమోదారం బగు గంగాద్వారంబునఁ బదివత్సరంబు లుపవసించి భువనమాన్య యగుకళిందకన్యయం దఖిలమునికీర్తితంబు లగుతీర్థంబు లాడి యగణ్యపుణ్యాలవాలం బగుసాలగ్రామశైలంబున నారాయణు నారాధించి దురితతతికావినాశి యగుకాశియందుఁ గృత్తివాసు నుపాసించి సరస్వతీకూలంబున సరస్వతిసమర్చనం బొనర్చి యేపగిదిం దనపాపంబుఁ బాపికొననోపక యమ్మహేంద్రుండు చంద్రపుష్కరిణికి వచ్చి యచ్చటం ద్రయో వింశతివత్సరంబులు గడపెఁ దదనంతరంబ. 877

శా. జంబూదుంబరబిల్వతిందుకదళీసౌవీరభల్లాతకీ
జంబీరామ్రకపిత్థతిందుకసలేశాశోభితం బైనయీ
జంబూకాహ్వయతీర్థరాజమున కాజంభారి యేతెంచి భ
క్తిం బూజించె సరోజలోచనుఁ ద్రిలోకీపావనిస్ఫూర్తిచనున్. 878

క. ఆగతిఁ గొండొకకాలము । సాగఁగ హరిహయుఁ డొనర్చుసమ్యక్పూజా
యోగంబు కెంతయును నను । రాగంబునఁ బొంది పత్త్రరథవాహనుఁడున్. 879

ఉ. తెల్లనితమ్మిరేకులగతిన్ జిగి మించు వెడందకన్నులున్
జల్లనిసత్కృపారసముఁ జల్లెడుమాపులు లేఁతనవ్వు రం
జిల్లెడుమెమ్మొగంబు వికసిల్లెడునల్లనికల్వపూవుతో
నల్లసమాడుమైపసయు నొప్పి నిజాకృతిఁ జూపి నిల్చినన్. 880

ఉ. వెన్నిధిఁ గన్న పేదగతిఁ బేర్చినయుబ్బున నబ్బలారి పైఁ
గన్నులవిప్పులెల్ల విరిగాఁ దదుదారవపుర్విలాసమం

పన్నతఁ జూచి మ్రొక్కి బహుభంగుల సన్నుతు లాచరించినన్
బన్నగతల్పుఁ డిట్లనుఁ గృపామతి మేఘగభీరభాషలన్ 881

క. బలశాసన నీ వనిశము । చలిపెఱుఁ బూజనలఁ గడుఁ బ్రసన్నుఁడ నైతిన్
వెలయఁగ నొకవర మిచ్చెద । వలసినయది వేఁడు మనిన వాసవుఁ డనియెన్. 882

గీ. వెంపుఁ దేజంబుఁ బొలివోయి పెద్దకాల । మలయుచున్నాఁడ నీబ్రహ్మహత్యచేతఁ
గరుణ దలకొన నీపాతకములఁ బాపి । నన్ను రక్షింపు మేప్పడ నలిననయన. 883

క. అని విన్నవించుటయు న । ద్దనుజాంతకుఁ డతనిఁ జూచి తడయక నీ వీ
ఘనతీర్థజలనిమజ్జన । మొనరింపుము దురితముక్తి నొందెదు దాఁకన్. 884

క. వారక భువి నేపారిన । వారిం గ్రుంకిడుదు రెట్టివా రఘచరితుల్
వారించి నాకడం జను । వారై పొందుదురు తుది నవారితసుఖముల్. 885

వ. అని యానతిచ్చి యాచతుర్భుజుండు నిజధామంబున కరిగిన సుత్రాముండు నతిపవి
త్రంబు లగునత్తీర్థోదకంబులఁ గ్రుంకి పాపపంకంబు నపనయించి సముచితతేజోవి
రాజమానుండై శ్రీరంగరాజచరణరాజీవసందర్శనాభివందనం బొనరించి తనవచ్చె నెం
పున నిలింపానీకంబు గొల్వ నాకంబునకుం జని యఖర్వవైభవంబునఁ బూర్వప్రకా
రంబున నుండె నని చెప్పి యక్కాశ్యపమునీంద్రుండు వెండియు నిట్లనియె. 886

సీ. భూనాథ నీవు నీపుణ్యతీర్థంబున నవగాహనము సేయ నఘము లడఁగు
మున్ను సిద్ధులు మునిముఖ్యులు నిచ్చోట నిలచి రాగద్వేషములఁ దొలంగి
యాధ్యాత్మవిద్యాపరాయణులై కాంచి రాత్మాభిలషితంబు లైనగతుల
రాజ్యవిచ్యుతుఁ డైనరాజు మజ్జన మిందుఁ గావించి మూఁడులోకములు నేలుఁ
గోరి యీవారిలోపలఁ గ్రుంకువెట్టి । వనిత సత్పుత్రుఁ గను మూఁడుదినము లుపవ
సించి త్రిషవణస్నానంబు సేయునతఁడు । సప్తజన్మాఘవితతిఁ దత్క్షణము పాయు. 887

క. నేమమున నిజ్జలంబుల । లో మజ్జన మాడుమనుజలోకమునకు నా
నామయములు నవయుఁ దృణ । స్తోమము శిఖిశిఖలఁ గాలుచొప్పున ననఘా. 888

క. కావునఁ దనుపుము నీసై । న్యావలి నీవిమలవారి నవగాహనముం
గావింపఁ దత్ఫలంబున । భూవల్లభ సకలరోగములు వెడఁబాయున్. 889

వ. అని చెప్పినఁ దన బలంబుల నమృతప్రాయంబు లగునత్తోయంబుల నవగాహనంబు సే
యించె నంత నిరంతరవ్యాధిబాధానిరోధంబుఁ బాసి భాసిల్లిన నబ్బలంబున సంతసిల్లి

భూవల్లభుండు కశ్యపసమేతంబుగాఁ గృతస్నానుండై యచ్చటుం గదలి చెచ్చెర
నాశ్రమతీర్థంబునకుం జని యమ్మునికుంజరుననుమతంబున. 890

క. సేనాసమేతముగ న । మ్మానవపతి తన్నియోగమజ్జన మెలమిం
దా నాచరించి యఘములు । వో నొక్కనితాంతతేజమున వెలుఁగొందెన్. 891

క. అత్తటి నట విడిసినన్నృప । సత్తముసైన్యములచేతఁ జాలఁగ మెఱసెన్
దత్తీర్థపరిసరమ్ము వి । యత్తల ముడుగణముచేత నమరెడుకరణిన్. 892

క. ఆనెలవున గతకల్మషు । లై నెగడినసన్మునీంద్రు లాకశ్యపునిం
గానఁ జనుదెంచి సముచిత । నానావిధపూజనము లొనర్చిరి ప్రీతిన్ 893

చ. అనలసమానతేజుఁ డగునమ్మునిముఖ్యుఁడు వారినందఱం
గనుఁగొని యాదరించి యనఘవ్రతపారగులార యీతటం
బనుపమదివ్యగంధరుచిరాంకితపుష్పఫలోపహార మె
పెనుపుగఁ దోచె నాకు వినుతింపరె యిట్టివిచిత్ర మెంతయున్ 894

గీ. అనిన నత్తపస్వులందెల్లఁ బెద్దయై । యనుపమానతేజమునఁ దనర్చు
భార్గవుం డనంగఁ బరఁగుసంయమిచంద్రుఁ । డమ్మునీంద్రుతోడ ననియె నెలమి. 895

చ. కల దితిహాస మొక్కటని కాశ్యప నీ కెఱిఁగింతు నంతయున్
దెలియఁగ మున్ను సజ్జనవిధేయుఁడు పుష్కరనామధేయుఁ డు
జ్జ్వలగుణశాలి విప్రకులవర్యుఁ డొకండు సమస్తధారుణీ
తలమునఁ బొల్చుతీర్థములు తాఁ గనుగొంచుఁ జరించు సమ్మతిన్. 896

క. ఆతఁడు త్రిభువననుత మగు । నీతీర్థముమహిమ విని నిరీక్షించెడిసం
ప్రీతి న్నియతాహారుం । డై తడయక వచ్చునప్పు డమ్మార్గమునన్ 897

చ. పిడుగులఁ బోలుకోఱలును బెల్లునఁ జల్లినవిస్ఫులింగముల్
వెడలెడుచూపులున్ నెఱయ విప్పననోరును గ్రాలుజిహ్వయున్
బెడిదపుగర్జితంబు గలపెబ్బులిరూపుపిశాచి వచ్చి పైఁ
బడె సతతప్రవర్తితశుభవ్రతభాసుర నమ్మహీసురున్ 898

క. వెక్కసమున నాఘాతకుఁ । జిక్కక విడు విడువు మనుచుఁ జెచ్చెర దానిన్
ద్రొక్కక యదలిచి విప్రుఁడు । చక్కన విడిపించుకొని పిశాచికి ననియెన్. 899

చ. అతులతపఃప్రభావవిజితాఖిలకల్మషచిత్తు నుత్తమ
వ్రతనిరతాత్ము విప్రకులవర్యుని నన్ను నకారణంబ యీ

గతి నిటు చంపఁబూనితివి కష్టపిశాచమ దుష్టబుద్ధివై
యితరునిఁబోలె నీహృదయ మెంతయుఁ గ్రూరమ వో తలంపఁగన్. 900

క. నావుడుఁ బిశాచి యిట్లను । నే నెంటం దప్పు లే దొకింతయు నాయం
దీవిధి ననుఁ బుట్టించిన । దైవమునకుఁ దప్పు గాని ధర్మప్రవణా. 901

వ. అనిన బ్రాహ్మణుం డిట్లనియె. 902

గీ. సకలభూతములకు సాక్షియై వర్తించు । దైవమునకు నేమితప్పు చెప్పు
వరుసఁ గీడు మేలు పొరయంగ నిజకృత । కర్మఫలము తనకుఁ గర్త గాక. 903

వ. అనిన నప్పిశాచి యిట్లనియె. 904

చ. తెలియవు నీవు తత్త్వగతి తెల్లము గాఁగఁ జరాచరంబునం
గలిగినయీశ్వరుం డొకఁడ కర్తయు భోక్తయుఁ గాక కల్ల దె
వ్వలనను దద్వియుక్త మగువస్తువు గావున మేలు గీడునుం
దలకొన భూతరాసుల కొనర్పఁగ శక్యమె కర్మకోటిచేన్. 905

గీ. కర్మఫలము లందుకర్తయు భోక్తయు శ్రుతులుఁ జాటు నీశ్వరుండు కర్త
యయ్యె నేని తత్క్రియాశక్తి యతనికి । నొదవు గాన నీదురుక్తు లుడుఁగు. 906

వ. అనిన నగి యతని కిట్లనియె. 907

క. ఆరయ నీవిశ్వమునకుఁ । బ్రేరకుఁ డీశ్వరుఁడ తద్వ్యపేతం బగుచున్
బూరియు నేని చలింపఁగ । నేర దతం డొకఁడ కర్త నిఖిలంబునకున్. 908

వ. అని యివ్విధంబున మఱియును గొండొకసేపు వివాదంబు సేసి యమ్మేదినీసురుం డిట్లను నిచ్చోటి కనతిదూరంబున నాశ్రమతీర్థంబు చెలువొందు నందు మహామునిబృందంబు గ్రందుకొనియుండు వారిముందట మనమందటలు చెప్పి నీవ గెలిచిన నన్ను భక్షింపు మేన గెలిచిన నిన్ను వధియించెద నని ప్రతిన గావించె నదియును సమ్మతించి యట్లొడంబడి తత్తీర్థవాసులసకాశంబునకుం జనిన మానవానుగతయైనపిశాచిం జూచి యచ్చెరువొంది రప్పు డిరువురుఁ దదభివందనం బాచరించి నిటలతటంబున నంజలిపుటంబులు వొందించి నిలిచి రందు మహీసురుం డిట్లనియె.

సీ. వినుఁడు సన్మునులు నావిన్నపం బే నొకధరణీసురుండ నీధాత్రిమీఁదఁ
గలపుణ్యతీర్థముల్ క్రమమున నాడుచు నిటకు నే తెంచుచో నిప్పిశాచి
త్రోవఁ బెబ్బులిరూపుతో నుండి పట్టినఁ బట్టిక నేఁ దన్నుఁ బదరుటయును
దప్పు నాయది కాదు దైవంబు దనియెఁ దా నొగి శుభాశుభముల నొందుచోట

హేతు వగుఁ గర్మమంటి నే నిర్విధమున । వరుస నవుఁ గా దనంగ వివాద మెసఁగె
బూని గెల్చినవానిచే హీనవాది । చచ్చు ననుచు మాలోన నిశ్చయము చేసి. 910

క. ఇరువురము నిమాసన్నిధి । కరు తెంచితి మింత యుక్త మగు నిదియని మీ
రరసి తగఁ జెప్పఁ డనుటయు । మరి పలికెఁ బిశాచి మునిసమాజముతోడన్. 911

ఉ. ఏ నొకకర్మయోగమున నిట్టిపిశాచపుజన్మ మొందితిన్
గాని మదీయబుద్ధిబలగౌరవ మేమియుఁ దప్ప దవ్విధం
బైనను జాతియుక్త మగునట్టిక్రియాగతి నీతఁ డొంటిమై
రా నిటఁ బట్టితిన్ జయపరాజయముల్ వివరింపుఁ డేర్పడన్. 912

వ. అనిన నయ్యుభయమతంబులందుఁ బూర్వపక్షసిద్ధాంతంబుల నేర్పఱుప నేర్పరులు
గాక తమలో వితర్కించు మునులకోలాహలం బగ్గలం బయ్యె నయ్యెడ. 913

సీ. పుండరీకాక్షుఁ డంభోధరశ్యాముఁ డాజానుబాహుండు విశాలవక్షుఁ
డలినీలకుటిలకుంతలుఁ డంచితస్మితలలితకపోలమండలుఁ డనేక
హారకుండలకంకణాంగదమణిముద్రికాదిభూషణభూషితాంగుఁ డమల
పీతాంబరుఁ డనల్పబింబఫలాధరుం డతులితచిరమనోహరవిలాసుఁ
డసమతేజోవిరాజితుఁ డఖిలభువన । మోహనోదారకల్యాణమూర్తి యొక్క
పురుషసింహంబు ముగురు నల్గురు నిజోప । మానవేషులు తన్ను సమ్మతి భజింప

సీ. చెమటచిత్తడిఁ జాల జగినించుమృగనాభిబొట్టుతో నలకలు పొత్తుసేయఁ
దొగగలువాలారు తెలికన్నుదమ్ముల సుడియుచూపులు వింతసొలపు దేర
జిగి ధగద్ధగ యను మొగడపన్నులమీఁద జిలుగుపయ్యెదకొంగు జీరువార
ముత్యాలకమ్మలఁ బురుడించువెన్నెలతళుకులు చెక్కుటద్దములఁ బొలయ
నంచనడనలు పచరించునలసగతులఁ । బసిఁడియందెలు మ్రోయ నివ్వసుధ మెలఁగు
నిందిరాదేవి యన నొప్పు నింతి యొకతె । యల్లనల్లన తనతోడ నరుగుదేర. 915

మ. మునుబృందావనవీధి గోపవనితల్ మోదంబు సంధిల్లఁగా
వెనువెంటం జనుదేరఁ గేలిగతులన్ వేడ్కన్ వినోదించుకృ
ష్ణునిచందంబునఁ దద్వనాంతరసరస్స్నానాభిరామాబ్జసం
జనితామోదసుగంధగంధవహసంచారానుషక్తాత్ముఁడై. 916

క. ఏలాలవంగలతికా । జాలాలింగితకదంబసముదయసుమనో
హేలామదకలకిన్నర । బాలాసంగీతవనము ప్రమదం బెసఁగన్. 917

క. లీలాగతి విహరించుచు । నాలాగున నమ్మునీంద్రు లందఱు రాఁదగా
సోలి వితర్కించురవం । బాలించి తదంతికమున కరుదెంచుటయున్. 918

చ. అతులితదివ్యతేజుఁ డగునమ్మహితాత్ముని గాంచి సంయమి
ప్రతతి ముదంబు సంభ్రమము పైకొన దిగ్గన లేచి కోమలా
యతకుశవిష్టరంబునఁ బ్రియంబున నుంచి సుఖోపవిష్టులై
యతనిముఖేందుచంద్రికల నాత్మదృగుత్పలరాజి రాజిలన్. 919

గీ. అనఘ నీ వెవ్వ రబ్ధికన్యయునుబోని । యీవధూమణి మఱి యెవ్వ రిట్లు నిన్నుఁ
బోలె సేవించునీపుణ్యపురుషు లెవ్వ । రిటకు వచ్చినకారణం బేమి యొక్కొ. 920

చ. అనవుడు వారితోడ దరహాస మెలర్పఁగ నమ్మహుండుఁ డి
ట్లను వినుఁ డీప్రదేశమున నర్థిఁ జరించెడినట్టివాఁడ ని
వ్వనరుహనేత్ర నాహృదయవల్లభ నే నిట వేఁటవచ్చి మీ
పెనురొద వార్ధిఘోషమునఁ బేర్చుటయున్ విని యేఁగుదెంచితిన్. 921

క. మిముఁ బొందఁగంటి శుభములు । సమకొనియె మనోరథంబు సఫలం బయ్యెన్
సుమహితసాధుసమాగమ । మమితశ్రేయఃపరంపరావహము గదా. 922

వ. అనిన గంభీరభావబంధురంబులును మధురంబులు నగుతదీయవచస్సుధాపాథోనిధి
వీచులం దేలి యమ్మునివర్యు లాశ్చర్యంబున నప్రతీపలావణ్యరూపతారుణ్యతేజోవిరాజ
మానశుభలక్షణోదారం బగుతదాకారంబు డెందంబుల కమందానందంబు నొందింప
నందంద చూచి తమలో నిట్లనిరి. 923

మ. దరదిందీవరదామధాముఁ డగునీతారుణ్యతేజోధికుం
డరయం బన్నగరాజతల్పుఁ డగు హేమాభాంగి యీపల్లవా
ధరి పద్మాలయ వీరు సిద్ధపురుషుల్ దా నట్లు గాకున్న ని
ద్ధర నెవ్వారికిఁ గల్గు నిట్టిభువనోదాత్తప్రభావోన్నతుల్. 924

చ. అని కొనియాడ నమ్మునుల కప్పురుషోత్తముఁ డిట్లనుం దపో
ధనవరులార మీర లిటు తర్క మొనర్చుట యేమి కారణం
బెనయ విరోధముల్ దొఱఁగి యేకమనస్కులు గాక కూడి వ
చ్చినకత మేమి నా కెఱుఁగఁ జెప్పఁగఁబోలినఁ జెప్పుఁ డేర్పడన్. 925

సీ. అనిన నప్పుండరీకాక్షున కాతపోధనులు వారలవివాదములతెఱఁగు
సకలంబుఁ జెప్పి యాజయాపజయముల నేమతంబుల నిర్ణయింప లేక

సందేహమునఁ బొంది చర్చించుచున్నార మీప్రదేశంబున నిట్లు గూడి
యనఘాత్మ సకలలోకానన్యసామాన్యభవ్యలక్షణసముద్భాసితుఁడవు
ప్రవిమలజ్ఞానమును బుద్ధిబలము నీకు ; నమరు నాకారసమములై యట్లు గాన
నొండుదలఁప నగణ్య మొకింత లేదు । నీవ యర్హుఁడ వింతయు నిశ్చయింప. 926

వ. అనిన నమ్మునిబృందంబునకు నందకహస్తుం డిట్లనియె. 927

క. విను విప్రేంద్రుఁడును బులియును । వినుతప్రజ్ఞావిశేషవిదు లిరువురు ప
ల్కినపల్కులు గావునఁ గాఁ । జన దఖిలపురాణశాస్త్రసమ్మత మగుటన్. 928

సీ. అఖిలరూపములఁ గర్మానుభూతశరీరధారులగా నాది తాఁ సృజించి
వానియం దుండి సర్వప్రవర్తకుఁ డయ్యు నప్పయోరుహదళశ్యాముఁ డరయఁ
గర్మప్రసక్తుండు గాక విశ్వమునకు సాక్షియై యేపారి సంతతమును
సచ్చిదానందభాస్వద్రూపియై యొప్పు పరమాత్మ మఱి కర్మబంధుఁ డగుచుఁ
బుణ్యపాపము లొనరించి పూని జీవుఁ । డోలి మేలును గీడును నొందుచుండు
నిట్లు గాకుండెనేనియు నెసఁగు సకల । మైనశాస్త్రంబులకును వైయర్థశక్తి. 929

వ. కావున నీవివాదంబు ప్రాగల్భ్యం బగుట నిక్కం బగుజయం బొక్కనికి జెప్పఁ
జొప్పడ దిప్పిశాచియు విప్రుండును సుఖం బగునిశ్రేయసపదంబు నొందెద రని
చెప్పిన నప్పరమతపోధనసందోహంబు సందేహంబుఁ బాసి యాజగన్నివాసు నందఱు
నన్నిచందంబులఁ గొనియాడి పదంపడి. 930

ఉ. సమ్మదమార భూసురుఁ బిశాచిని గన్గొని మాకు మీనిమి
త్తమ్మున నీయుదాత్తగుణధామునిదర్శనమున్ సహోనలా
పమ్ములు గల్గె సందియము మాని సుఖించెద రింక నీశరీ
రమ్ములతోడ మీరు నమరత్వముఁ జెంది యనేకకాలముల్. 931

మ. అని సంభావన చేసి రంతఁ బ్రమదం బారంగ నయ్యిద్దఱుం
జని తత్తీర్థమునన్ మునింగి మును లాశ్చర్యంబునం బొంది క
న్గొన దివ్యాకృతులం దనర్చి దివిజుల్ గొల్వంగ నాకంబుకై
ఘనతేజం బెసఁగంగ నేఁగిరి సురేంద్రవ్యోమయానంబులన్. 932

ఉ. అప్పు డనంతతల్పుఁడు నిజానుచరుల్ గొలువన్ వనంబులో
నెప్పటియట్ల కేలిగతు లింపు చరింప దలంప నాత్మలం

దప్పనితద్వియోగపరితాపము సైఁపఁగలేక వారు నా
చొప్పున నేఁగి రచ్చటిబుధుల్ ప్రమదం బెసఁగంగ సంగడిన్. 933

క. ఆలోన వారిచిత్తము । లాలోకింపం దలంచి యావిపినములో
నాలోకగోచరుఁడు గా । కాలోకగురుండు చనియె ననుచరయుతుఁడై. 934

క. అమ్మునివరులును ద్రిభువన । సమ్మోహన మగుతదీయచతురాకృతిఁ దా
రిమ్ములఁ గనుఁగొనలేమికి । నమ్మలికము నెమ్మనముల నుప్పతిలంగన్. 935

సీ. రాచిలుకలజోక రంతులు గాఁగఁ జరించులేమావులక్రేవలందుఁ
బరిపరిగతుల షట్పదములు ఝంకరించుపువ్వారునెలఁదీవపొదరిండ్లవల
మఁకోవెలలు పంచమస్వరంబున నింపు పుట్టించుమరుగులపొరుగులందుఁ
గవకవపలుకుజక్కవకవ లిమ్ములఁ గ్రీడించుకొలఁకులకెలఁకులందుఁ
గలయ మెలఁగుచుఁ బలుమఱుఁ బిలిచి పిలిచి । చొలవ కెల్లెడుఁ బరికించి చూచి చూచి
యలఁత దలకొన మనముల నలసియలసి । కానలేరైరి యెబ్భంగిఁ గనులనేత్రు. 936

క. ఆహారనిద్ర లెఱుఁగక । యాహరిసందర్శనోత్సవాశలమతిఁ ద
ద్వ్యాహినిపాంత నసాధ్యత । దేహవ్యాపారు లగుచుఁ ద్రిమ్మఱుచుండన్. 937

వ. కొండొకకాలంబు చన నొక్కనాడు నభోమండలంబున నొక్కవాక్యం బిట్లని
వినంబడియె. 938

ఉ. తాపసులార మీకుఁ బరితాపము లేటికి లోకరక్షణ
వ్యాపితబుద్ధి రంగనిలయంబునఁ బన్నగశాయి నైనల
క్ష్మీపతి నేను సన్మతి భజింపుఁడు నన్నచటన్ సమస్తవాం
ఛాపరిపూర్తి మీ కొదవుఁ జయ్యన నయ్యెడ కేఁగుఁ డందఱున్. 939

క. అనువాక్యము కర్ణరసా । యన మగుటయు నమ్మునీంద్రు లతిహర్షమునన్
జని కాంచి బహువిధంబుల । వినుతించిరి రంగధాము విబుధలలామున్. 940

ఉ. ఆపరమేశ్వరుండును దయామృతపూరతరంగితంబు లౌ
చూపుల నత్తపోధనులఁ జూచి సముజ్జ్వలదంతమౌక్తికో
ద్దీపితకాంతు లాస్యహిమదీధితిఁ బ్రోవఁ బయోదనిస్వనా
టోపగభీరభాషలఁ గడుం బ్రియ మారఁగ వారి కిట్లనున్. 941

క. భావమున నొండుదలఁపులు । పో విడిచి మదేకబుద్ధిఁ బూజలు ప్రీతిన్
గావింపుఁడు నా కనిశము । కైవల్యపదంబు మీకుఁ గలిగెడు దానన్. 942

వ. అని యానతిచ్చిన నమందానందంబు నొంది యమ్మునిబృందంబు ముకుందున కభివంద
నంబు లందంద కావించి మరల వచ్చి యచ్చట నిచ్చలు చతుర్భుజునిఁ ద్రికాలంబు
నర్చించుచుండిరి తత్ప్రసవగంధాక్షతాదు లివియని చెప్పిన నప్పుణ్యతీర్థంబునఁ బార్థివ
పుంగవుండు చతురంగబలసహితుండై యవగాహనం బొనర్చి తనర్చిన తేజోబల
విశేషంబుల రాజిల్లునిజసైన్యసంతానంబుఁ జూచి సంతసిల్లి యాస్యపద్మంబు వికసింపఁ
గాశ్యపమునీంద్రున కిట్లనియె. 943

క. నీకరుణాలోకనమునఁ । జేకుఱె సౌఖ్యము మదీయసేనల కిచటన్
నా కొనరింపఁగ వలసిన । యాకృత్యము లెవ్వి యనిన నమ్ముని పలికెన్. 944

క. గోదానంబు కుటుంబికి । నోదనమాత్రంబు దివ్యయోగీంద్రునకున్
బేదకు భూమి సువర్ణము । నాదీక్షితునకు నృపాల యర్హం బొసఁగన్. 945

క. దానము సేయఁగ నర్హము । గానఁ బ్రతిగ్రహ మొనర్పఁగా దట్టియెడన్
భూనాథున కిటు సేయమి । యానృపుఁ డరుగున్ సగాత్రుఁడై దుర్గతికిన్. 946

గీ. భవ్యదేశకాలపాత్రంబు లొడఁగూడి । నపుడు సేయుదాన మక్షయంబు
దాన నడఁగిపోవు దాతకుఁ గోటిజ । న్మార్జితంబు లైనయఘము లనఘ. 947

క. ఈయనినవన్ని నీయం । దీయెడ సమకూరియున్న విప్రుఁ డోధరణీ
నాయక తద్దానము లెవ । సేయక కాఁపింపు మనినఁ జిత్తం బలరన్. 948

సీ. భాసురమణిమయప్రాసాదపంక్తులఁ దరళపతాకావితానములను
గాంచనస్తంభసంగతమంటపంబుల విమలచంద్రోపలవేదికలను
బహువస్తుసంపన్నపణ్యమార్గంబుల మహనీయతోరణమాలికలను
అమృతోపమానంబు లగుజలాశయముల రామంబు లైనయారామములను
శాలివనముల సరసరసాలవితతిఁ । జాల నొప్పారుతోటలఁ జప్పరములఁ
దివిలి భూలోకసారమై తనరునగ్ర । హార మొకటిని దనపేర నారచించి. 949

క. అలఘుతపస్వులు నుత్తమ । కులజులు నాచారపరులు గురుశుశ్రూషా
కలితులు నానాధ్వరక । ర్తలు విద్యావిదులు నైనధాత్రీసురులన్. 950

గీ. మూఁడువేల నేర్చి మొదవుల వారికి । వేయు నేసి యొసఁగి వెలయురత్న
భూషణాంబరములఁ బొలుపారుకన్యల । దాసదాసికాన్వితముగ నిచ్చి. 951

వ. ఒక్కశుభముహూర్తంబునఁ గార్తస్వరోపకరణరమ్యంబు లగుహర్మ్యంబుల నా
యాప్రదేశంబుల నతిథిజనంబులకు మనంబు లలర నభిమతపదార్థసంపన్నంబు లగున

స్తంబులను శీతలఘనసారప్రముఖనిఖిలసురభిద్రవ్యసంవాసితానేకపానీయపరిపూర్ణకలశంబులం గలిగి యహిమకరనికరంబులకుం జొరవయీక మిగుల నిగతాళించు చలిపందిరులను గల్పించి కల్పోక్తవిధానంబునం బొసంగించి యచ్చటం గదలి ముక్తిసీమంతినీసీమంతముక్తాఫలధామం బగురంగధామంబున కరిగె నయ్యవసరమున. 952

ఉ. జ్ఞానవిధూతకల్మషులు శాశ్వతధర్మవిధిజ్ఞు లచ్యుత
ధ్యానపరాయణుల్ ఘనదయాకలితుల్ సకలక్రియానుసం
ధానవిశారదుల్ పరహితవ్రతచిత్తు లుదాత్తదివ్యతే
జోనిధు లార్యసన్నుతవిశుద్ధచరిత్రులు తత్పదస్థితుల్. 953

క. తనకు నెదు రరుగుదెంచినఁ ; గని సంభ్రమవినయకౌతుకంబులు మది నె
క్కొన మ్రొక్కి విమలమణిగణ । కనకాదు లుపాయనములుగా నిచ్చి తగన్. 954

క. ఆనరపాలుఁడు వారల । చే నుచితప్రియవచోవిశేషంబుల స
న్మానితుఁడై యట గడచి ప్ర । ధానపురోహితసమన్వితముగా నెలమిన్. 955

వ. చని పురోభాగంబునఁ బరమభాగవతసేవ్యం బగుతద్దివ్యనగరంబుపట్టునకుఁ జుట్టును గావలి యైయున్న పన్నగేంద్రునిఫణామండలంబు పరిపాటిం బాటిల నొరయు మేటికొమ్మల నుదారం బగుప్రాకారంబునను నలంకారంబై ధగద్ధగియమానంబు లగుమయూఖప్రతానంబుల నహర్పతికిరణంబులకు నెదుర్పడుమణులు దీపించినం బోలుపు దీపించుతలాఁపులం దనరి నిశితకులిశనిపాతంబునకుం దప్పి యొప్పుమేరుపర్వతంబునుంబోలె సర్వోన్నతంబై విలాసాంజనరేఖారంజితంబు లగునగరలక్ష్మీకటాక్షంబులచందంబున లోకానందకారణం బగు కువలయతోరణంబుల నభిరామంబై మలయపవనసంచలితంబులై యుదంచితంబు లగుకాంచనకింకిణీగణఘుణాత్కారంబులఁ బతంగతురంగంబుల కలన ఫల్గువల్గనవల్గుశిక్షావిశేషంబుల నలవరింపం జాలి చాల నూతనంబు లగుకేతనంబులం బొలిచి మహేంద్రనీలమణికీలితంబు లగుజాలకాంతరంబుల నిరంతరంబును వెడలి కడలుకొను కాలాగరుధూమస్తోమంబు లంబరంబున నంబుదాగమనసముత్కంఠంబులైన రుచిరరుచివిజితతాపింఛంబు లగుపింఛంబుల విప్పియాడుక్రీడామయూరంబులకు సుకరంబు లగుమణిశిఖరంబుల మెఱసి శరదభ్రశుభ్రచంద్రోపలవిమలచంద్రశాలాంతరపరిస్ఫురన్నటనవిలాసవిలాసినీచరణరచితమణినూపురం బై నిజవిభవవిజితగోపురం బగు గోపురంబుఁ బ్రవేశించి. 956

క. ప్రతిహారానుమతంబున । నతిముదమున నానృపాలుఁ డతులావరణ
త్రితయము నోలి ప్రదక్షిణ । గతి నవనతపూర్వకంబుగాఁ జొచ్చి యటన్. 957

గీ. దొరల మంత్రుల హితుల బంధులను గూడి । యష్టదిక్కులఁ గుముదాదు లైనతీర్థ
రక్షకులకును మఱి చతుర్ద్వారపాల । సమితికిని మ్రొక్కి యాభ్యంతరమున కరిగి.

క. స్రుతకనకకషణసుషమా । ప్రతిమానమనోజ్ఞపీతపరిధాను విభా
జితబాలభానుఁ ద్రిభువన । వితతేంధనచిత్రభాను విష్వక్సేనున్. 959

చ. కనుఁగొని భక్తిపూర్వకముగా వినయానతుఁడై తదీయశా
సనమున విష్ణుపారిషదసత్తము లాదర మొప్పఁ దన్నుఁ దో
డ్కొని చనఁజొచ్చె దివ్యమణికుట్టిమకుడ్యకవాటవేదికా
వినుతవిటంకసంజనితవిస్ఫుటధామము రంగధామమున్. 960

వ. ఇట్లు ప్రవేశించి ముందటఁ గుందచందనచంద్రికాపాండురం బగుకుండలిరాజపర్యంకంబునఁ బవ్వళించి సమంచితమణిశిఖరవిరాజితరాజతాచలసంగతిఁ గనుపట్టునీలమేఘంబుచందంబున నందంబై కెందమ్మిఱేకులసిరుల గరువంపుఁజెన్నునకు వన్నె యొసంగు కెంజాయలఁ జాల రంజిల్లుచుఁ జక్రచామరతామరసకులిశపద్మఝుషచాపకలశాదిరేఖలం గల తలంబుల మెఱసి మెఱుంగుఁజుక్కలచందంబునకు నూరుపు నెఱపునఖమణిరమణీయంబులై నముదమరేంద్రబృందమందారమాలికాపరిమళపరంపరావాసితంబులై వాసవధూసల్లీలావిలాసంబునకు వాసిమిగిలి వివిధమణిద్యుతివ్యతికరమంజులంబు లగుమంజీరంబులఁ బొలుపుమీఱి శుకసనకాదియోగీంద్రధ్యానగమ్యంబులై రమ్యంబు లగుచరణంబులును, వృత్తానుపూర్వంబులు నపూర్వసౌభాగ్యయోగ్యంబులై నిగనిగ నిగుడుభంగి నెపలుకొనుచిఱుతొడలును, క్రొత్తమెఱుఁగుమొత్తంబులు చిత్తగింపం(?)బారలెత్తిన నునుఁబస నెసంగునసితకదళికాకాండంబు ననుకారం బగునూరువులును, నవకర్ణికారకుసుమసుషమావిశేషంబు నభినయించునభినవపీతపరిధానపరివృతంబై కనత్కనకకింకిణీకలితలలితమేఖలావలయం బగునితంబంబును, మిన్నేటిబోటి యగునేటిసుడివడువున శోభిల్లునాభిసరోవరంబునఁ దిరం బగువెలిదమ్మిఁబోని ముఖసరోజసౌరభంబు గ్రోలఁ జాగితేఁటితెగ బాగున నభిరామం బగురోమావళిం దనరి, వళిత్రయసుందరంబై కరతలగ్రహణసాధ్యం బగుమధ్యంబును, సగసశృంగారలీలావిలాససముల్లాసిని యగువనజవాసినికి నప్రయత్నరత్నదర్పణం బనఁ బ్రశస్తం బగుకౌస్తుభంబునకు నుచితస్థలంబై సంతానలతాంతసంతానదంతురితాంతరతరుణతులసీదళదామసురభితంబై కుంకుమకర్పూరదర్ప

సారసుగంధిగంధసారానులేపితంబై శ్రీవత్సలక్షణోపలక్షితంబు లగువక్షఃపరిణాహంబును, సముజ్జ్వలవజ్రకంకణాంగదభద్రముద్రికాశోభితంబులై కటికీకిట పార్శ్వవిన్యస్తంబు లగుహస్తంబులును, సారానురాగసాగరకన్యకాకరకంకణపదాంకితంబై జిగిదొలంకుశంఖంబుపొంకంబునకు బింకంబు దలకొలుపుచు నప్రయత్నరత్నగ్రైవేయకబంధుర మగుకంధరంబును, దళితళిఁ బొలయుతళుకులు గలతళుకులం దాపించినదీపించుకెంపులఁ జెంపారుమండలంబు లొలయుగండమండలంబులును, బరిపక్వబింబశోభాసౌభాగ్యంబు నతకరించుమధురాధరంబును, సుధారసంబునఁ బదనుగొని తలలెత్తుముత్యంపుమొలకలపోలుపునఁ దెలుపెసఁగుదశనకాంతులు గలసి వెలయునెలనవ్వువెన్నెలలఁ జెలువుమిగిలి సతతప్రసన్నతాసదనం బగువదనచంద్రబింబంబును, సమున్మీలితనీలతిలకుసుమసముల్లాసంబు నుల్లసించుచు సురభినిశ్వాసమారుతంబున దిశలు వాసించునాసికయును, వాసరావసరసముల్లసితసితారవిందదళవిశాలంబులై తొంగలిఱెప్పలకప్పున నొప్పారి కరుణారసపాత్రంబు లగునేత్రంబులును, నిజవిక్షేపమాత్రవిలాససంపాదితాశేషనిలింపమంగళం బగునానతభ్రూలతాయుగళంబును, లలితలావణ్యారసలహరంబు లన నమరుచెమటచిత్తడిఁ గరంగుహరినీలగిరిశిఖరంబునుంబోలెఁ బద్మరాగప్రభాటోపవిశంకటముకుటసంగతం బగునుత్తమాంగంబును, గలిగి యాంగీకృతభక్తజనానుగ్రహంబగు, శ్రీరంగరాజదివ్యమంగళవిగ్రహం బాపాదమస్తకంబును విస్మయస్మితవయనారవిందుండై సందర్శించుచుఁ బరమానందసుధావీచుల నోలలాడుచు హర్షగద్గదకంఠుం డగుచు నారాజకంఠీరవుండు, 961

సీ. బాపురే మృదుపాదపల్లవంబులయొప్పు మాయురే యూరులసోయగంబు
భళిరె నితంబబింబంబుసౌందర్యంబు మమ్మా కృశావలగ్నమ్ముచెలువు
ఆఁరే యొప్పారుయూరులభాగంబు చాగురే బాహులచక్కఁదనము
జౌర తేనగవారునాననాబ్జముపొల్పు నోహో కనుంగవ యొఱపుమెఱపు
మేలు మేలలకంబుల మెఱయుకప్పు । ఆహాహ ననుపారునాసలఁ దట్టాడుతళుకు
లనుచుఁ ద్రిభువనమోహనం బగుతదీయ । మూర్తివైభవ మందంద పొగడి పొగడి.

క. ఆకర్ణజపుభక్తిఁ జాఁగిలి । మ్రొక్కి లలాటమునఁ గదియ మోడ్చినచేతుల్
నెక్కొలిపి ప్రమదలహరిం । జొక్కుచుఁ దద్వైభవంబుఁ జూచుచునుండెన్. 963

క. అప్పుడు కరుణామృతరస । ముప్పొంగకటాక్షదృష్టి నుర్వీవిభునిం
దప్పక కనుఁగొని మధురిమ । చిప్పిల నాసకలలోకసేవితుఁ డనియెన్. 964

గీ. పార్థివోత్తమ నీ మహాభాగవతులు । సంతతంబును మత్పదార్చనమునంద
యొనసియుండుట నత్యంతహితుఁడ వీవు। తలఁపు నీమీఁద నాకును దగిలియుండు. 965

చ. నను మది నిల్పి మున్ను నలినప్రభవుండు తపంబు సేసినన్
మనమున మెచ్చి తత్ప్రియము మొనర్పుట కీగతి రంగమందిరం
బున మణిసత్ఫణాన్వితసమున్నతపన్నగరాజశయ్యపైఁ
దనరెడుదివ్యమూర్తి నవతారము నొందితి సత్కృపామతిన్. 966

చ. వనజభవుండు భక్తి గొలువం జిరకాలము సత్యలోకమం
దొనర వసించి పుణ్యమహిమోన్నతి నొప్పనయోధ్య కొక్కఁచో
ప్పనఁ జనుదెంచి యందు గుణభూషణు లైనభవత్కులీను లె
ల్లను వివిధోపచారగతులన్ బరిపూజ లొనర్ప నుండితిన్ 967

ఉ. ఆగతి నందు నాలుగుమహాయుగముల్ చనునంతఁ జాపదీ
క్షాగురుఁ డాశ్రితావనవిశారదుఁ డద్భుతబాహువిక్రమో
ద్యోగుఁడు జానకీదృగసితోత్పలచంద్రుఁడు రామచంద్రుఁ డా
భాగవతాగ్రగణ్యుఁ డనఁ బ్రస్తుతి కెక్కిన దానవేంద్రునిన్. 968

క. నిజచరణకమలసంతత । భజనపరాయణునిఁ బరమపావనచరితున్
సుజనప్రియుని విభీషణు । రజనీచరవంశజలధిరాకాచంద్రున్. 969

గీ. ఆదరించి తనకుఁ బ్రాణంబుకంటె విశేష మైనయావిచిత్రభవన
మిచ్చి యనుప నాతఁ డెలమిమై లంకకుఁ జనుచు నిచట నున్నసమయమునను. 970

మ. అమృతప్రాయము లైనతోయముల లోకానందముం జేయునీ
కమనీయాపగ నీతటద్రుమసమగ్రచ్ఛాయలన్ జాల శీ
తము లై మించినసైకతంబులను మోదం బార నీక్షించి ని
త్యము నిచ్చోట వసించుకౌతుకము డెందంబందు సంధిల్లఁగన్. 971

క. అయ్యసురనాథు నొకగతిఁ । జయ్యన నొడఁబఱచి పంచి సన్నుతఫణిరా
ట్ఛయ్యాతలమున సుఖినై। యియ్యెడ నున్నాఁడ లోకహితనిరతమతిన్. 972

క. మెచ్చితి నీభక్తికి మది । నిచ్చెద నే వేఁడు మింక నేవర మైనన్
జెచ్చెర నీమనమునఁ గృప । పిచ్చిగిలం బల్కుటయును బ్రీతాత్ముండై. 973

చ. మనుజవరేణ్యుఁ డిట్లను రమావరదేవకిరీటకోటినూ
తనమణిదీప్తివిస్ఫురితతావకదివ్యపదాంబుజాతముల్

గనుఁగొనునట్టిభాగ్యమునకంటె విశేషవరంబు లెవ్వి నా
జననఫలత్వ మొందెఁ గలుషంబు లడంగెఁ గడంగెఁ బుణ్యముల్. 974

వ. అని పలికి యారాజపంచాననుండు పాంచరాత్రాగమప్రపంచితవిధానంబున సావ
ధానమానసుండై యాభోగితల్పు ననల్పభవ్యదివ్యోపచారంబులఁ బూజించి పునఃపునః
ప్రణామంబు లాచరించి తన్ముఖారవిందలావణ్యమధువిలోలంబు లైననిజలోచనమధు
పంబుల నెట్టకేలకు మగుడఁ దిగిచికొని యనంతవైభవాభిరామం బగునారంగధామం
వెడలి ప్రతిహారపాలకు లగుదివ్యపురుషుల నవ్యమణిభూషణాంబరాదిసమర్పణంబుల
సంతర్పితులఁ గావించి విమతవిహంగశ్యేనుం డగువిష్వక్సేనునికడఁ కరిగి సచేనుండై
తదీయపార్శ్వభాగంబులఁ గొలిచి గగనమండలంబున నాఖండలుని నీలగిరిశిఖరం
బునుబోలె నుద్దామం బగుతద్ధామంబు వీక్షించి సకలసాధుజనోపాస్యుం డగుకశ్యపుఁ
గనుంగొని. 975

క. సన్నుతమేచకజలధర। సన్నిభరుచి గలిగి గగనచరపథమున స
ర్వోన్నతమై యొకధామం। బున్నది యది యెట్టి దనుచు నుత్సుక మతియై. 976

చ. అడిగిన నన్నరేంద్రునకు నమ్మునిపుంగవుఁ డిట్లనుఁ ముదం
బడర ననంతశక్తియుతుఁడై జగదాత్మకుఁ డైనచక్రి యె
ప్పుడు వసియింప నిమ్మగుచుఁ బొల్చినయిమ్మహనీయధామమున్
బుడమి ఫణాగ్రభాగమునఁ బూనినశేషుని గా నెఱుంగుమీ. 977

మ. అతిరమ్యం బగుతల్పమై సతతలీలావాసమై రత్నసం
గతసింహాసనమై పరిస్ఫురితముక్తాచ్ఛత్రమై సత్ప్రభా
తతదివ్యాంశుకమై మనోహరపదత్రాణంబులై చక్రి నం
చితలీలం భజియించి కాదె కనియెఁ శేషుండు శేషత్వమున్. 978

గీ. జ్ఞానశక్తిబలామితైశ్వర్యవీర్య। తేజములు వొల్చు నతనికి నైజ మగుచు
బహుగుణానంత్యమునఁ గర్ణభావమునను। వెలయు నాతఁ డనంతాఖ్యఁ గలిగి యధిప.

క. లోకములు జన్మవిలయ। వ్యాకులములు పొందువేళలందును వికృతుల్
పైకొనక శాశ్వతస్థితిఁ। జేకొని యీధామ ముల్లసిల్లుచు నుండున్. 980

క. ఇది తిచ్చాకుసృపోత్తమ। సదమలభ క్తదీయపూర్వజనార్జితమై
యొదవినసుకృతఫలంబున। విదితంబై నీకు గగనవీథిం దోఁచెన్. 981

క. ఈవిధమునఁ బ్రతియుగమున। భూవల్లభ వర్ణభేదములు వెలుఁగొందున్
శ్రీవిభుఁ డీధామము దా। నావేళల నట్టివర్ణమై కానఁబడున్. 982

క. పెరుగుచుఁ దఱుగుచు నుండును। నరనాయకకాలవశమునన్ దివ్యరుచి
స్ఫురితము నహీనమహిమో। త్తరమును నగునీమనోజ్ఞధామము వసుధన్. 983

సీ. ధరణీశ కలియుగోదయవేళ విపరీతరీతి నిన్నియుఁ బ్రవర్తిల్లుచుండుఁ
గల్ల నిజం బగుఁ గష్టుఁడు దుష్టుఁడై నెగడు ననిత్యంబు నిత్య మగుచు
హేయ ముపేయమై యొసఁగు ననాచార మాచారమై చెల్లు నవనిసురులు
మతి చెడి శూద్రులగతిఁ జరింతురు శూద్రు లావిప్రధర్మంబు లాచరింతు
రాలు మగని విడుచు నాచార్యు నిందించు శిష్యుఁ డఖిలదేవసేవ్యుఁ డైన
హరి భజింప నొల్ల కన్యదైవంబుల నెప్పుడు కోరి కొల్తు రెల్లవారు. 984

గీ. జలజనాభున కాధారశక్తి యగుచు। దనరు శేషాఖ్య నొప్పు నీధామ మధిప
తెలియ కెప్పుడు సామాన్యదృష్టిఁ జూచు। వారు పోదురు నిరయనివాసమునకు. 985

మ. అమృతానందవిధానమై సకలకల్యాణావహంబై రమా
రమణప్రేమనివాసమై మెఱయుశ్రీరంగప్రభావంబు ని
క్రముగా నాత్మ నెఱింగి కొల్చుసుజనుల్ కర్మంబులం బాసి ని
ష్క్రియణం శాశ్వతవిష్ణులోకసుఖమున్ బ్రాపింతు రుర్వీశ్వరా. 986

క. అని చెప్పిన నాకాశ్యప। మునివరుఁ గొనియాడి రాజముఖ్యుఁడు ప్రమదం
బొనరఁగఁ దద్ధామమునకు। వినతుండై యచటు వాసి వెలువడి యెదుటన్. 987

సీ. శిఖరాగ్రగతిహరిప్రఖరాశనిక్రూరనఖరాభిహతనవ్యనాగకులము
శబరీపరిప్రస్థకబరీకలాపవిక్లబరీణఘనభుజంగవ్రజంబు
రహితదోషాటోపమహితరత్నప్రభాపిహితబృందారకబృందసరణి
వితతసానుస్వానసతతనిర్ఝరజలప్లుతతరుప్రత్యంతభూమికులము
బహుళగైరికమయదృషత్ప్రభవరాగ। కల్పితాలీకదివసావగమనికామ
విపులవార్వాహసందోహవిభ్రమంబు। చంద్రకటకంబు ధరణిధరేంద్ర మొకటి. 988

క. ఆన్నెలవునకు దక్షిణమున। విన్నలతో రాయుచుండ వీక్షించి సము
త్పన్నకుతూహలమతియై। సన్నద్ధసమస్తసైన్యసహితుం డగుచున్. 989

శా. ఆరాజేంద్రవరుండు తత్కుధరశృంగారూఢుండై చేరవన్
ధీరోదంచితనారికేళకదళీతిలాక్రముఖర్జూర సా

వీతశోకవనావలీకలితకావేరీప్రవాహాంతర
శ్రీగమ్యం బగురంగమందిరము నర్థిం జేరి సద్భక్తిమై. 990

క. తనదృష్టికి నలుదిక్కులఁ । గనఁబడు దేశముల నమితకనకాంబరగో
ధనరత్నదాసదాసీ । జనముల నర్పించె శేషశాయికి నెలమిన్. 991

క. భూనాయకుఁ డద్దివ్య । స్థానము మఱిఁ బాసి పోవఁ జాలక యచటన్
దా నుండఁ దలఁచి భూనుత । మై వెగడు తదద్రిపశ్చిమాంచితసీమన్. 992

క. సారసగరుదనిలాహత । సారససంవాసితాంబుసారం బగుకా
వేరీతీరంబునఁ దన । పేరుగ నొకపురి రచించెఁ బ్రీతి దలిర్పన్. 993

క. ఏపట్టణమ్ముకంటెను । నాపురవర మమరు విభ్రమాలసలలనా
నూపురరవమంజులమణి । గోపురమై విభవవిజితగోపుర మగుచున్. 994

క. నలినజుఁ డనురససిద్ధుం । డలవేలుపుఁగొండ శుద్ధహాటకమయమై
వెలుఁగఁ బుటమిడినపరుసునఁ । బోలు పగు నప్పురముకోట భూవినుతంబై. 995

క. కొమ్మలగెడ మానికపుం । గమ్మలక్రొమ్మెఱుఁగు లడరఁగా నలవేల్పుం
గొమ్మలు మలతురు పుత్తడి । బొమ్మలగతి వేఱ కోటఁ బొగడఁగ నేలా. 996

చ. లలనలకేలిసంభ్రమములం దెగి రాలినహారరత్నముల్
జలధరవేళఁ బెంజినుకులం జని తత్పరిఖాతలంబులన్
వెలుఁగఁగఁ గాంచి వానిఁ గడువేడుకతోడుత సంస్తుతించి మే
నొలయఁగఁ బల్మఱున్ మురియుచుండురు పన్నగరాజకన్యకల్. 997

సీ. తెరల వ్రాసినవ్రాఁత దీపించుపులులకు మఱి లోఁగుఁ జందురుమచ్చయిట్టి
తూలాడుపడగలతుదలతాఁకున నుల్కి హరితేరిహయము లుప్పరము దాఁటు
గేళాకులులయందుఁ గెందమ్మితూఁడులు వింతగా నజునెక్కిరింత నంజు
రమణఁ బెంచినమయూరమ్ములు వేలుపుకన్నెలకరతాళగతుల నాడు
ననిన నందుల ననిచెప్ప నమరులైన । సవడిగ్రహరాజుమేడలసవరణలను
మేటితోడవులు నిట్టిట్టిపాటి వనుచు । జగములోపల మఱి వేఱ పొగడనేల. 998

క. పురసౌధశిఖరనికర । స్ఫురదురుమరకతమయూరపుంజములఁ గళా
ధరబింబమధ్యహరిణము । తరుణతృణభ్రాంతి దవ్వుదవ్వులఁ గముచున్ 999

చ. హరిణ మటంచ్రను కాదు వట మందురు భూప్రతిబింబ మంచ్రను సా
గరతలపంక మంచ్రను శశికం దని యందుర్ధు లోకు లందఱున్

సరసిజవైరి మైకఱి నిజంబులు గావవి యప్పురంబు గో
పురశిఖరాళితో నొరయఁ బుట్టినకం దని చెప్పఁబోం దగున్. 1000

క. నీలమణిచంద్రశాలా । పాలిక లీలావిలోలబాలాలీలా
వాలాపాంగాలినట । త్కాలాభ్రాంతరతటిల్లతాగతిఁ బొలుచున్. 1001

క. నీడలు మణిముకురంబులఁ । జూడరు పట్టణములోనిసుగుణులు సురత
క్రీడాసంభ్రమగళిత । వ్రీడాబ్జముఖీకపోలవీథులఁ దక్కన్. 1002

మ. పురిశృంగారవనంబులన్ మెఱయుచున్ బూర్ణేందుబింబాననల్
విరులం గొప్పులు దీర్ప వేణి యెలమిన్ వేడ్కన్ వెసం గప్పుబం
ధురనీలప్రబలాంధకారము క్రియం దోపం భ్రమం జక్కవల్
విరహార్తిం దురపిల్లుఁ బట్టపగలున్ లీలాసరశ్శ్రేణులన్. 1003

క. సరసీరుహములు తత్పుర । వరవనితావదనవైభవము గోరి సరో
వరమధ్యమముల నెప్పుడు । చిరలీలం దపము సేయుచెలువున మెఱయున్. 1004

క. అతనుఁడు సమ్మోహన శర । మతివలకన్నొసల నిలిపి యతులోద్యాన
ప్రతతుల నప్పురి నెప్పుడు । చతురత రతిఁ గూడి క్రీడ సలుపుచు నుండున్. 1005

ఉ. ఉపరిరతిప్రయాసముల నుబ్బినఘర్మజలోర్మిశీకర
వ్యపనయబుద్ధి నంగనలు వారిరుహాకరవారి నుల్లస
ద్విపులకుచద్వయీలిఖితవిస్ఫురితాగరుపత్త్రవల్లికా
స్నపన మొనర్చి కల్మషము సౌరభముం గలిగింతు రప్పురిన్. 1006

సీ. మెఱచి పోవనితీవమెఱపులు రతికేళికలికిరాచిలుకలు పలుక నేర్చు
బంగారుప్రతిమలు ప్రాణంబు లెసఁగినచిత్రరూపంబులు చిత్తభవుని
మోహనాస్త్రంబులు ముదితలై చరియించుచంద్రరేఖలు మహీస్థలి నటించు
కల్పవల్లులు పులుకడిగినముత్తెంపుతళుకులు శృంగారకళలచెలులు
కన్నులార్చెడువేలుపుకన్యలోఱపు । దెలుపు మెత్తనిమణిశలాకలు విలాస
సీమ లనఁ గామకేళివిచిత్రగతుల । వాసి కెక్కుదు రప్పురివారసతులు. 1007

చ. తనపగవారి లోఁగొనినతప్పునకప్పుర (?) నాథుఁ డాస్యలన్
బెనుపగుకింక సంకెలలఁ బెట్టిన భీతిగఁ గన్కనిం గనీ
కనముల ముట్టి గిట్టెడును గైవడి నెందు నమందబృంహిత
ధ్వనులు దలిర్ప నొప్పుమదవారణముల్ జయకారణంబులై. 1008

చ. వెసఁ గదలించి పో యనిన ద్రేల్మిడిలోనన నిల్చుఁ గంధరం
బుసుమక బిట్టుదల్చినను భోరన సాగరమైన దాఁటు బ
ల్పసమున తాఁగలం దఱమి వాగె వదల్చినఁ జువ్వనం జవం
బెసఁగఁగ గాలి మీఱు భువి నెన్నిక కెక్కెనశ్వరత్నముల్. 1009

సీ. సంతతభువనప్రశస్తసంచారులు సత్కులగోత్రవిస్తారశీలు
లవనీసతీపరిగ్రహార్థసమర్థులు పరిచరప్రహ్లాదనిరతగుణులు
ప్రకటపదక్రమపాత్రిగల్భ్యనిరతులు పరపక్షఖండనప్రౌఢమతులు
ఖరదూషణక్షయంకరశక్తియుక్తులు కృష్ణవర్గాద్యధికకృత్యపరులు
కలితసర్వజ్ఞసంగ్రహుల్ కలిమలాప । కర్షణోదీర్ణసద్ధర్మకర్మపరులు
నగుచు శ్రీవిష్ణుమూర్తుల ననుకరించి । వెలయుచుందురు తత్పురివిప్రవరులు. 1010

ఉ. ధీరులు దోషదూరులు సుధీజనసంస్తవనీయసద్గుణో
దారు లుదారు లాహవజితప్రతివీరు లపూర్వనిత్యశ్రృం
గారులు శూరు లుజ్ఝితవికారులు వార్ధిగభీరు లంగనా
మారులు శక్తినిర్జితకుమారులు రాజకుమారు లప్పురిన్. 1011

క. ధనదులు పుణ్యజనేశులు । ననవరతశివాభినందితాత్ములు నరవా
హనులు నిధిపతు లుదారు ల । య్యనుగారు కుబేరు లచట నుండెడు వైశ్యుల్.

సీ. మధుపట్పదంబులమధుపానభూములు రాజకీరంబులరచ్చపట్లు
పుంస్కోకిలంబులభోజనశాలలు మలయానిలంబులు మలయునెడలు
నవసుయూరంబులనాట్యరంగంబులు మకరకేతనుసభామండపములు
కుటీజనములవిరులనప్పురములు మధులక్ష్మినైపథ్యమందిరములు
లవసంతునిలీలావిహారసీమ । లిట్టులం బగువలపులపుట్టినిండ్లు
చిరపరిశ్రాంతపథికసంజీవనములు । పావనము లప్పురంబున బాహ్యవనులు. 1013

చ. పరిణతగంధశాలివనపంక్తులు గంధవహానుధూతబం
ధురకణిశంబులై వెలుపు దూకొనఁ జాలు నిజాలవాలసుం
దరవికచారుణోత్పలవితానవప్రముదాలిమాలికా
సురుచిరగీతమాధురికిఁ జొక్కి తలల్ కదలించెనో యనన్. 1014

సీ. పరిపాండుకేసరపరిణాహకేసరప్రసవపరాగంబు కొసరి కొసరి
వర్ణితకాసారవరవీచికాసారశిశిరశీకరములఁ జెలఁగి చెలఁగి

గుణవతీఘనసారకుచలిప్తఘనసారబహుళసౌరభముల బలసి బలసి
కమనీయమణిజాలఖచితసద్గృహజాలమాలికాంతరముల మలసి మలసి
సమదకరికటతటమదసలిలపాన । ముదితకలరవమధుకరవృదులచలిత
లలితవిపరీతగరుదంచలములఁ బొదలి । మలయపవనుండు పురిలోనఁ గలయఁ బొలయు.

వ. మఱియు రిపుహృదయపుటభేదనం బగునప్పుటభేదనం బమరావతీపురంబునుంబోలె ననిమిషానందకరంబై, యలకాపట్టణంబునుంబోలె ధనదనివాసంబై, మధురాపురంబునుంబోలె నుల్లసత్పుండరీకంబై, పుండరీకంబునుంబోలెఁ బురుషోత్తమావాసంబై, పురుషోత్తమావాసం బయ్యును వీరభద్రవిహారస్థలంబై, వీరభద్రవిహారస్థలం బయ్యును దక్షయాగమహోత్సవంబై, దక్షయాగమహోత్సవం బయ్యును సర్వమంగళాభిరామంబై, యమరు నందుసుందరులనయనంబులయంద శ్రుతిసీమాలంఘనోద్యోగంబును, పంగులయంద పదహీనతయుఁ, గరులయంద మదోద్రేకంబును, దరులయంద శాఖాచలనంబును, ప్రబంధంబులయంద వర్ణబంధంబులును, శుకశారికాదులయంద పక్షపాతంబులును, గోకులంబులయంద భంగంబులును, భృంగంబులయంద మధుపానప్రసంగంబులును, వృద్ధదౌవారికాదులయంద దండగ్రహణంబులును దక్కఁ దక్కెడల లేక యొప్పు నందు. 1016

ఉ. భూజనదృక్చకోరపరిపూర్ణసుధాంశుఁడు కీర్తిచంద్రికా
రాజితలోకుఁ డానతధరాతలనాథకిరీటరత్ననీ
రాజితపాదపీఠుఁ డరిరాజకులాచలవజ్రపాణి పం
కేజకులాన్వయాగ్రణి సుకీర్తనరేంద్రుఁడు సమ్మదంబునన్. 1017

క. హితబంధుమిత్రసేనా । పతిసామంతప్రధానపరివారపురో
హితసహితముగ వసించెను । సతతమహీరాజ్యవిభవసౌఖ్యాన్వితుఁడై. 1018

గీ. అట్లు పెద్దకాల మం దుండి యాశ్రిత । పారిజాతు సత్కృపాసమేతుఁ
బ్రతిదినంబు గోరి భజియించె శ్రీరంగ । ధాము నింద్రనీలధామధాము. 1019

ఉ. అంత నిజాత్మజాతు దళితారినృపాలుఁ బ్రజానుపాలనా
త్యంతవిచక్షణున్ సుగుణధాముని సన్నుతనాము బంధుసా
మంతజనైకసమ్మతిని మంజులమంగళతూర్యసంగతుల్
రంతుగ మ్రోయఁ బ్రాజ్యనిజరాజ్యపదస్థుని జేసి నెమ్మదిన్. 1020

క. తగు లొండు లేక మఱి యా ; జగతీనాథుఁడు విరక్తి సమకొన మదిఁ బ
న్నగతల్పు నిలిపి నియతిం । దగఁ దప మొనరించి తత్పదస్థితి నొందెన్. 1021

క. అని ప్రాచేతసుఁ డాదర ; మెనయ భరద్వాజమునికి నెఱిఁగించిన యీ
వినుతేతిహాసపఠనం । బున నరుఁ డుభయలోకములు పెంపొందున్. 1022

వ. అని పారాశర్యుండు నాగదంతమునివర్యున కెఱింగించిన తెఱంగు. 1023

శా. చోళీచంచదురోజకుంభమునవక్షోదస్ఫురద్వ్యాత్తు నే
పాళీచారుకపోలచిత్రరచనాపారీణహస్తాబ్జ బం
గాళీకేళీకలాప మత్తకరిశిక్షానవ్యపాంచాల పాం
చాలీభావవికాసకృచ్చతురవాచామాధురీవైభవా. 1024

క. కమలాంకకాంతిశోభిత । కమలాకరనిభగభీర కమనీయదర
త్కమలాయతదళలోచన । కమలాకలితాత్మసదన కమలామదనా. 1025

మాలిని. దినకరసమతేజా దీనమందారభూజా
వనధినిభగభీరా వర్ణనీయప్రచారా
వినుతనయవిశాలా వేదమార్గానుకూలా
జనకువలయసోమా చాగయామాత్యరామా. 1026

గద్యము. ఇది శ్రీమచ్ఛ్రీమురాంబావరప్రసాదలబ్ధసిద్ధసారస్వతవిలాసగౌరవ
గౌరనామాత్యపుత్ర సుకవిజనమిత్ర సుధీవిధేయ భైరవనామధేయ
ప్రణీతం బైన శ్రీగంగమహత్త్వం బను పురాణకథయందుఁ
చతుర్థాశ్వాసము.

శ్రీరంగమహాత్మ్యము.

పంచమాశ్వాసము.

క. శ్రీరఘునాయకపృథుపద । వారిరుహభ్రమర బంధువత్సల వంశో
ద్ధారణసుమహితమతివి । స్తారోరగసార్వభౌమ చాగయరామా. 1028

వ. అవధరింపు మఖిలకథాకథనచాతురీజనితరోమహర్షణుం డగు రోమహర్షణకుమా
రుండు దివ్యబోధను లగుశౌనకాదితపోధనుల కిట్లనియె. 1029

క. ఈజాడ కలితపుణ్యాస । మాజంబగు నామ్రతీర్థమహిమ విని భర
ద్వాజుండు విపులతపోని । భ్రాజితు వాల్మీకిఁ జూచి పలికెం బ్రీతిన్. 1030

చ. ఇది యొకపాదపంబు గడు నేచినశాఖల నెల్లదిక్కులన్
బొదివి మహాతపస్విజనపూజితమై గిరిఁబోలెఁ దోచుచు
న్నది విలసత్ప్రసూనభరనవ్యమనోహరదివ్యవాసనా
ముదితమదాలి గాఁగఁ బరిమోహితముగ్ధకురంగబృందమై. 1031

క. శ్రుతిసుకరంబై మధుర । శ్రుతికలితస్వరవిశేషసువ్యక్తంబై
శ్రుతిఘోషము వినఁబడెడి । శ్రుతముగ నచ్చోట నేమిచోద్యము గలదో. 1032

క. వినిపింపుము నా కత్తెఱఁ । గని వినయం బెనయఁ దన్నుఁ నడుగ భరద్వా
జుని ననలకల్పతేజునిఁ । గనుఁగొని వాల్మీకమునిశిఖామణి పలికెన్. 1033

చ. వినుము కదంబభూజ మది విశ్రుత మయ్యెను దానిపేర న
ద్యనుపమతీర్థమందుఁ బ్రియమార నిమజ్జన మాచరించిన
జ్జను లఘముక్తులై పరఁగ శాశ్వతవిష్ణుపదంబునందుఁ జెం
పున వసియింతు రక్కడికిఁ బోఁడము రమ్మని సమ్మదంబునన్. 1034

మ. అని రూపంబు ధరించి వచ్చుహరిలీలాప్తిన్ దిగంతంబులన్
తనదేహప్రభ లుల్లసిల్లఁగ భరద్వాజాన్వితుండై రయం
బున వాల్మీకమునీశ్వరుం డరుగఁ దత్పుణ్యస్థలావాసస
న్మునివర్గం బెదు రేఁగుదెంచి పరమామోదంబు సంధిల్లగాన్. 1035

ఉ. దిండడి ద్రొక్కి నవ్వుచు సుధామధురప్రియవాక్యచాతురిం
గొండఱఁ బల్లవప్రతిమకోమలపాణిపరిగ్రహంబునం
గొందఱి నాదరంబు సనుకొల్పులసత్పరిరంభణంబులం
గొందఱ గారవించి మునికుంజరుఁ డండఱు దన్నుఁ గొల్వఁగాన్. 1036

ఉ. అంబురుహప్రభాలకిరణారుణకోమలపల్లవప్రభా
లంబముఁ జందనానిలచలత్కుసుమస్తబకప్రబుద్ధరో
లంబము నాలవాలపరిలాలితకేళివిలోలమత్తకా
దంబము నగ్రసంశ్రితపతత్రికుటుంబము నాకదంబమున్. 1037

క. డాయఁ జని ద్రొక్కి భక్తిం । బాయక పూజించి పరమపావన మగుత
చ్ఛాయాసంశీతలవిమ । లాయతసికతాతలమున నాసీనుండై. 1038

గీ. అరయ నివృత్తయాగచిహ్నంబు లనటి । గానఁబడినఁ గౌతూహలకలితుఁ డగుచు
వారియందు వయస్తపోవైభవముల । నధికుఁ డగుగౌతమునకు నిట్లనియెఁ బ్రీతి. 1039

చ. మునివర యీప్రదేశము సమున్నతయూపచయోపశోభితం
బును బరిపూర్ణపాత్రపరిభూషితవేదివిరాజితంబునై
కనఁబడుచున్న దేనృపశిఖామణి సమ్మతిఁ జేసెనొక్కొ భూ
వినుతమహాధ్వరంబు లతివిశ్రుతదక్షిణ లిచ్చి యిచ్చటన్. 1040

క. అనవుడు నాగౌతముఁ డి । ట్లనియెన్ మిథిలాధినాథుఁ డైనవిదేహుం
డొనరించెఁ బెక్కుయాగము । లనఘుమహామునిసమేతుఁ డై యచ్చోటన్. 1041

ఉ. నావుడుఁ బుట్టమాలి సుజనప్రియుఁ గౌతముఁ జూచి సుస్వరం
బై వినవచ్చుచున్నది నిరంతరమై యొకవేదఘోష మీ
తావున నిట్టిచిత్ర మెచటన్ మును నే నెఱుఁగన్ మునీంద్ర నీ
వావిధమెల్ల నాకుఁ దెలియన్ వినిపింపు సవిస్తరంబుగాన్. 1042

క. అని యడిగినఁ బ్రాచేతస । మునివరుఁ డిట్లనియె గౌతముఁడు సకలజగ
ద్వినుతప్రభావభూసుర । వినుము పురావృత్త మొకటి వినిపింతుఁ దగన్. 1043

శా. భూనాథుల్ తనపంపు సేయఁగ జగత్పూర్ణప్రతాపోదయ
శ్రీ నొప్పారువిదేహభూమిపతి భూరిద్రవ్యదానంబులన్
దీనానాథుల కెంతయుం బ్రియము సంధిల్లన్ బ్రమోదానుసం
ధానప్రౌఢిమ నీశ్వరానుమతి జన్నం బర్థిఁ గావింపఁగాన్. 1044

క. ఒకనాటిరాత్రి ఋత్వి । క్ప్రకరముఁ బరిచారకులును బడలినమేనన్
సకలంబు మఱచి నిద్రా । వికలేంద్రియు లగుచు నున్నవేళం దెలుపన్. 1045

చ. అలరఁగ నొక్కకుర్కుర మనావృతభూరికవాట మైనత
త్సలలితయజ్ఞవాటము వెసం జనఁజొచ్చి తదంతరంబునం
గలయ మెలంగి వేలిమికిఁ గాఁ దగుపాత్రికలందు ముందు వా
రలునడ నుంచినట్టిపృషదాజ్యము నెమ్మదిఁ గ్రోలి వెండియున్. 1046

గీ. అచట మంత్రపూత మగుపురోడాశంబు కొంతకొంత మెసవి యంతఁ బోక
తక్కఁగలపదార్థతతు లెల్ల మూర్కొని తనిసి వెడలిపోయెఁ దనకుఁదాన 1047

క. ఆవేళ దెలిసి ఋత్విజు । లావిధ మేమియును నెఱుఁగ కవిశిష్టద్ర
వ్యావలిఁ గ్రతువు సమాప్తము । గా వేల్వఁ గడంగుటయును గడుచిత్రముగన్. 1048

వ. మంత్రతంత్రంబు లెవ్వియుం దోపకున్న విషణ్ణహృదయులై ఋత్విగ్జనంబు లధ్వర
క్రియాప్రబుద్ధుం డగువృద్ధకశ్యపున కత్తెఱం గెఱిఁగించిన నతండును భయార్తచిత్తుం
డై వారల కిట్లనియె 1049

ఉ. అంచితశేముషీవిభవ మందఱు మెచ్చఁగ మున్ను నే నొన
ర్చించిన యాగముల్ కొలఁది వెట్ట నశక్యము నాకు నిట్టి వో
క్కించుకయున్ బ్రయోగవిధ మిప్పుడు దోఁప దిదేమి చెప్ప నూ
హించిన విస్మృతిం బొరసె నేర్పడ నేర్చిన యన్నివిద్యలున్. 1050

క. అనుటయు నట్లు సదస్యులఁ । గనుఁగొని వా రడుగ బుద్ధి గలిగి ప్రయోగం
బనఁగా నెట్టిది మంత్రము । లన నెయ్యవి నే నెఱుంగ మని రీతిన్. 1051

క. జడులై ముందఱ దోఁపక । తడఁబడ బుడిబుళ్లు వోవ ధరణీశ్వరుఁ డ
య్యెడ వారిఁ జూచి మీకీ । చిడిముడిపా టేల వచ్చెఁ జెప్పుం డనినన్. 1052

ఉ. వారు నతాస్యులై ధరణివల్లభుఁ జూచి నరేంద్ర దీనికిన్
గారణమే మెఱుంగ మధికం బగుమే లొడగూడుచోట దు
ర్వారము లైనవిఘ్నములు వచ్చు ననేకము లందు భూమిలో
వారలు రూఢిగాఁ బలుకువాక్యము దప్పునె వేయునేటికిన్. 1053

క. నావుడు భూవిభుఁ డిఁక మన । కేవిధి ప్రజ్ఞావిశేష మేపారు మఖం
బే వెరవున సంపూర్ణం । బై వెలయు నటంచు ఖిన్నుఁడై చింతింపన్. 1054

సీ. అతని కిట్లనిరి వారందఱు నీరీతి నవనీశ పరితాప మంద నేల
యే దేవునిగుఱించి యీయాగమును జేయఁ గైకొంటి వట్టిలోకైకనాథు
నాదినారాయణు నాద్యంతవిరహితు నామ్నాయసంవేద్యు యజ్ఞపురుషు
దేవదేవుని వాసుదేవుని నధికారు నచ్యుతు నఖిలభూతాంతరస్థు
నాశ్రయింపుము హృద్గతం బైనమోహ । పటలమంతయుఁ బాపు నప్పరమపురుషుఁ
డుదయభానుఁడు దిక్కులఁ బొదివికొనిన । యంధకారంబు విరియించు నవ్విధమున
ఉ. నావుడు సంతసించి నరనాథుఁడు తానును వారుఁ గూడి స
ద్భావమునన్ బ్రపన్నపరిపాలనలోలుఁ గృపాలవాలు రా
జీవదళాక్షు నిల్పి యెఱచింతలఁ ద్రోచి నివాతదేశసం
భావితదీపభాతిఁ జలభావ మొకింతయు లేక యున్నెడన్. 1056

క. వారక తమతమ పనులకుఁ । జేరక చిత్రించినట్టి చెలువునఁ జేష్టం
గూరక పలుకం గోరక । యూరక నివ్వెఱఁగు నొంది యుండిరి సభ్యుల్. 1057

ఉ. అత్తఱి నొక్కసంయమి పరాపరతత్త్వవిచారశాలి భా
స్వత్తులితప్రభానిధి నిజప్రతిమప్రతిభావిశేషసం
పత్తిఁ దనర్చుశిష్యులు శుభస్థితిఁ గొల్వఁగఁ జొచ్చి వచ్చె ను
ద్యత్తపనీయదీప్తసముదగ్రకవాటము యజ్ఞవాటమున్. 1058

వ. ఇట్లు చనుదెంచి సమంచితధ్యానతత్పరు లగుఋత్విజులను రాజునుం జూచి యిట్ల
నియె. 1059

శా. ఏలా విఘ్నము పొందె నీక్రతువు మీ కిట్లేటి కేతత్క్రియా
జాలం బూరక తక్కి బాలిశులయోజ న్నిల్పి చింతాత్ములై
కాలక్షేప మొనర్చి తారు మొదలం గైకొన్నకార్యంబు ప్ర
జ్ఞాలంకారులు గేలిఁ బుత్తురె వృథాధ్యానంబునన్ బుద్ధియే 1060
మ. క్రతుకర్మంబు సమాప్తి సేయుఁ డని వల్కెన్ వార లావిప్రు నా
తతతేజోనిధిఁ బ్రీతిఁ గన్గొని మహాత్మా మంత్రభాగంబు మా
మతులం దోపక తత్ప్రయోగవిధిసామర్థ్యంబునన్ వ్యర్థవి
స్మృతి నొందెం గత మెద్దియో యెఱుఁగ మీచిక్కట్లు నెక్కొంటకున్. 1061
క. అని యీవిధమున వారును । వినయముతోఁ దుతను బల్క విప్రాగ్రణి యా
మునులఁ గనుంగొని జలద । స్తనితగభీరస్వరంబు సమకొనఁ బలికెన్. 1062

ఉ. కారణ మెద్దియే నొకటి గల్గక యీమఖవిఘ్న మొందఁగా
నేరదు గావునన్ వినుము నిక్కము సర్వమయాత్ముఁడైన యం
భోరుహనాభుఁ డిమ్మహితభూరుహమంద నిరంతరంబునుం
గోరి వసించి యున్కి నెఱుగున్ దరితో నివి సర్వవృత్తమున్. 1063

క. పూజించి యడుగఁ డీతఁడు । రాజను నిది చెప్ప మీకుఁ గ్రతువిఘ్నం బె
య్యోజ సమకొనిన తెఱఁగు సు । ధీజనవరులార విస్మృతిం బడ నేలా. 1064

ఉ. నావుడు సంతసించి నరనాథుఁడు ఋత్విజులున్ సదస్యులున్
బావనగంధపుష్పఫలపాయసపూపగుడాజ్యముఖ్య నా
నావిధసత్పదార్థకలనంబున నచ్చలొనర్చి రిమ్ములన్
సేవకకామితార్థఫలసిద్ధ్యవలంబను నాకదంబమున్. 1065

ఉ. భాతిఁ నాను నిప్పు డతిభక్తి నొనర్చిన యర్చనంబులన్
ప్రీతుఁడ నైతి మీవలనఁ బెద్దయు విప్రవరేణ్యులార మీ
కీతఱి నిష్టమైనవర మిచ్చెద వేఁడుఁడు నావుడు న్మనః
కౌతుక మూర వారు పులకంబులు నెక్కఁగ నుద్గతాస్యులై 1066

మ. క్షితిజాతోత్తమ సర్వలోకపతి లక్ష్మీమానసోల్లాసు నా
శ్రితమందారు నుదారుఁ గౌస్తుభమణిశ్రీరంజితోరస్కు న
చ్యుతునిన్ భక్తి గుఱించి యీనృపతి విధ్యుక్తంబు గాఁ జేయుస
త్క్రతురాజంబున కేము ఋత్విజులమై కర్మం బనుష్ఠింపఁగన్. 1067

క. ఏమంత్రము నేతంత్రము । మాకుతులకుఁ దెలివిపడక మానినకార్యం
బేమాయెనొ యదిగాక మ । తేమాయెనొ మే మెఱుంగ మేకారణమో 1068

క. ఆవిధము దెలిసి మెఱసిన । మావిన్నదనంబు మాన్పి మంత్రనియోగ
ప్రావీణ్య మొసఁగి పూర్ణము । గావింపుము నీవు మఖ మఖండితకరుణన్. 1069

చ. అనవుడు నమ్మహావిటపియందు వసించినరంగధాముఁ డి
ట్లను మునులార మీ రలసి యధ్వరవాటిక నుత్కవాటబం
ధన మొనరింపఁగా మఱచి నల్లడలన్ సుఖ సుప్తులైనచో
శునకము తన్మఖాలయముఁ జొచ్చి నిజేచ్ఛఁ జరించి యచ్చటన్ 1070

క. హోమద్రవ్యము లన్నియు । దా మూర్కొనిపోయె దానఁ దలకొని వేల్పుం
గా మొనసినకారణమున । నేమంత్రస్మృతియు మీకు నెసఁగక తక్కన్. 1071

క. శుచిమద్ద్రవ్యంబుల నతి । శుచియై తద్దీక్షితుఁడు నిత్యశుచు లగుఋత్వి
జ్ఞ్నిచయంబుఁ గూడి చేసిన । సుచిరక్రతు వొసఁగుఁ బ్రియము శుచిపత్తునకున్.

వ. కావున నపవిత్రంబు లగు పాత్రానీకంబు పరిహరించి శుచిద్రవ్యంబుల నవ్యగ్రులై యాగంబు పరిపూర్ణంబుగా నొనర్పుఁడు మీకుం బూర్వప్రకారంబున సర్వమంత్రతంత్రంబులు ప్రయోగసులభంబులై దీపించెడి నీమహీపాలసత్తముండు నుత్తమగతిఁ బ్రాపింపంగలఁ డని యానతిచ్చినఁ దత్ప్రసాదంబున నఖిలవిద్యలు నవగతం బైన సవనంబు నిర్విఘ్నంబులైన నిర్వర్తించి యమ్మునిసమాజంబును రాజును బరమానందంబునం బొందితి మున్ను నిజసమ్మానితుండై యభిరూపంబు నొందినసుకాశంబున కేతెంచి హితోపదేశంబు చేసిన భూసురాగ్రణి యెవ్వండని కుతూహలులై యిట్లనిరి. 1073

మ. పురుషవ్యాఘ్ర భవత్ప్రసాదమున మాబుద్ధుల్ ప్రసన్నంబులై
పరగెం బర్వినదుర్వి మోహతమముల్ పాసెన్ మనోవీధిలోఁ
మరలం దోఁచె సమస్తవిద్యలును సామాన్యుండవే సర్వది
గ్భరితస్ఫూర్తిఁ దలిర్చె నీదుశుభసాంగత్యప్రభాజాలముల్. 1074

క. ఎచ్చోట నుండు విచటికిఁ । గ్రచ్చఱ నరుదెంచినట్టి కత యేమి మఖం
బచ్చుపడ నిర్వహింపఁగ । విచ్చేసినదొరవొ దివిజవిభుఁడవొ చెపుమా 1075

వ. అనిన నయ్యుత్తమపూరుషుండు మహర్షుల కిట్లనియె. 1076

క. వసియింతు నెల్ల యెడలను । వసుధాసురులార నాకు వాలాయంబై
యొసఁగినపని లే దొకటియుఁ । బొసఁగుం జేరువయె నాకుఁ బోలినలీలల్. 1077

మ. వినుతద్రవ్యసమృద్ధి గల్గి త్రిజగద్విఖ్యాతచారిత్రులై
చనుమీయట్టిమహాత్ము లెల్లక్రియలం జాగింప సన్మార్గవ
ర్తనుఁడై మించినయీవిదేహవిభుస త్రం బంతరాయంబు నొం
దినయాచంద మెఱింగి తత్పరిసమాప్తిప్రీతి నేతెంచితిన్. 1078

గీ. క్రతువు సంపూర్ణమయ్యె భూపతికి మీకు । భద్రమయ్యెడు నేను నాభవనమునకుఁ
బోయివచ్చెద ననిన నప్పురుషసింహుఁ । బాయజాలక యమ్ముని ప్రవరులెల్ల. 1079

చ. వెనుకొని యేఁగి రప్పు డరవిందదళాక్షుఁడు వారినందఱం
దనకరుణావలోకనసుధారసధారలఁ దొప్పదోఁపుచుం
దనుభవదివ్యసౌరభకదంబము దిక్కులఁ బర్వ నుర్విఁ బా
వన మగునుల్లసచ్చరణవారిరుహంబుల లీల మెట్టుచున్. 1080

సీ. ఆకదంబముఁ జేర నరుదెంచి తనకు నమ్మును లాదరించుపూజనలు ప్రీతిఁ
గైకొని వారితో ఘనతపోధనులార గురుతరం బగువేదఘోష మొకటి
సకలకాలంబును శ్రవణమంగళముగా నొదవుగా కని వరం బొకటి యొసఁగి
యంతర్హితుం డయ్యె నది యాదిగా మునిసేవ్యమై శ్రుతినాదభవ్య మగుచుఁ
బొలుచు నేతత్ప్రదేశంబు భూరిజన్మ । సంచితోదగ్రపాపప్రపంచనక్ర
వక్రసంచారభయదభవప్రభూత । జలధిజృంభితబాడబజ్వలన మనఁగ 1081

వ. అని గౌతమమునివరుండు చెప్పినపుణ్యతీర్థ ప్రభావంబున కలరుచుఁ బరమతత్త్వవివేకి
యగువాల్మీకి యచటఁ గదలి భరద్వాజసహితుండై మహితతపోవిరాజమానమునిసమా
జపూజితంబును ప్రసిద్ధసిద్ధచారణగీర్వాణసేవితంబును సకలకాలకుసుమఫలభరిత
తరులతాపరివృతంబును క్రోశమండలవిస్తారంబును నగుబిల్వతీర్థంబునకుం జనియె
నని చెప్పి యపారాశర్యవర్యుండు వెండియు నిట్లనియె. 1082

సీ. ఇంద్రుఁ డేతరువు ము న్నెలమి నారాధించి సురరాజ్యవైభవస్ఫురణ వడసె
మైత్రేయి నాఁగ బ్రాహ్మణి యేమహీజంబు సేవించి యోగసంసిద్ధి నొందె
వాలఖిల్యాదు లేవరపాదపచ్ఛాయ నెల్లకాలము నాశ్రయించి యుండు
రజనిర్మితం బైనయాగవేదిక నేఁడు నేశాఖిక్రేవ నొప్పెసఁగి వెలయు
విబుధమానసవైదేయవితతిలోన । నెవ్వరెవ్వరి కెట్టియభీష్ట మట్టి
వారలెల్లను నేధరణీరుహంబు । గొలిచి పడసిరి తమతమకోర్కు లెలమి 1083

గీ. అట్టిబిల్వంబు పేరఁ బ్రఖ్యాతమైన । యమ్మహాతీర్థరాజసామర్థ్య మెల్ల
దెలుపు నితిహాస మొక్కటి గలదు వినుము । దానఁ బెడబాయుఁ బటుదురితవ్రజంబు

సీ. కలఁడు సోముఁ డనఁగా నొక్కరాజర్షి వంశదీపకుఁడు దుర్వారబలుఁడు
సత్యసంధుఁడు సర్వశాస్త్రతత్త్వజ్ఞుఁడు శమదమాన్వితుఁడు సజ్జనహితుండు
జలధివేష్టితమహీచక్రేశ్వరుఁడు నిత్యధర్మశీలుఁడు మహాదానశాలి
సతతయాగక్రియోత్సాహసంపన్నుండు సకలదిగంతవిశ్రాంతకీర్తి
ఘనదయానిధి యాచకకల్పతరువు । భూప్రజాలోకనోత్సుకపూర్ణచంద్రుఁ
డతిజయోదారుఁ డంభోరుహాక్షుదివ్య । చరణరాజీవయుగసమర్చనపరుండు 1085

క. విగతస్పృహుండై తగ న । జ్జగతీనాయకుఁడు షష్టిసమములు కీర్తుల్
నెగడ ధర యేలి తనమెయి । నెఁడినజరఁ జూచి యాత్మ నెసఁగినచింతన్. 1086

మ. జలదాకారము లింద్రజాలమహిమల్ సౌదామనీవిభ్రమం
బులు గంధర్వపురంబు లంబునిధిసంభూతోర్మికాజాలముల్
కలలోఁ రాజ్యము లెండమావులు నటత్ఖద్యోతకీటద్యుతుల్
తలపోయంగ నసారసంసృతిసముద్యత్సౌఖ్యసంపన్నతల్. 1087

క. అది గాన విపులభోగా । స్పదశాశ్వతపుణ్యలోకసంవాసము నా
కొదవెడు నట్టి ప్రయత్నము । వదలక కావింపఁగా నవశ్యము వలయున్. 1088

వ. అని వితర్కించి. 1089

చ. విమలతపఃప్రసిద్ధులును వృద్ధులు శుద్ధులు వీతరాగులున్
శమదమయుక్తులున్ సకలశాస్త్రవిధిజ్ఞులు నైనసద్ద్విజో
త్తములను సత్పురోహితవితానము నాప్తుల బంధుమిత్రులన్
క్రమమునఁ గూర్చి వారి కధికం బగుపూజ లొనర్చి యిట్లనున్. 1090

చ. చదివితి నెల్లవేదములు శాస్త్రములున్ బహుధర్మమర్మముల్
విదితముగాఁగ వింటి బహువిత్తము లిచ్చితి విప్రకోటికిన్
సదమలబుద్ధిఁ జేసితి ప్రశస్తమఖంబులు జీవలోకసౌ
ఖ్యదములుగా వనంబులు జలాశయముల్ కడఁ బెక్కొనర్చితిన్. 1091

క. సుకృతము లెడపక సేసియుఁ । బ్రకటితసంపదలఁ బెంపు వడసియుఁ గాఁదీ
పకుఁ డగుసుతుఁ గనుభాగ్యం । బొకటియ లే దనిన మనుజుఁ డొందునె శుభమున్.

క. వరపుత్రవంతులకుఁ గల । దరయఁగ సద్గతిసుఖంబు నాపుత్రాణాం
పరలోకస్థితి యనఁగాఁ । బరఁగెడువాక్యంబు వినమె బహుశాస్త్రములన్. 1093

క. మేదినిఁ బరఁగినలౌకిక । వైదికధర్మంబు లెఱుఁగువఱతలు గడుమీ
రేది గతి చెప్పుఁ డీఁకఁ బు । త్రోదయలాభోత్సవంబు లొందని నాకున్. 1094

ఉ. నావుడు వార లమ్మనుజనాయకుఁ గన్గొని పూర్వజన్మసం
భావితపాపయుక్తి ననపత్యుఁడ వైతివి నీవు దీనికిం
గా వగ పేటికిం బటుశిఖావిసరోజ్వలమైనవహ్నిఁ గా
ష్ఠావళిఁబోలె గాచు నశుభాతిశయంబులఁ బుణ్యకర్మముల్. 1095

వ. తొల్లి దుందుమారసగరదిలీపదశరథాదిమేదినీశులు హృషీకేశు నారాధించి తత్ప్ర
సాదంబున నసాధారణబలపరాక్రమసౌభాగ్యవినయవివేకమహత్త్వాదిగుణాంగ్యోదారు లగు

కుమారులం గనిరి నీవును దత్ప్రకారంబునఁ గారుణ్యసింధు వగుసింధురవరదునిం
బూజింపుము రథాంగపాణి భవన్మనోరథంబు సఫలంబు సేయు నెడసేయక తత్ప్ర
తికారం బగునధ్వరంబు గావింపు మనిన సమ్మదం బంది యమ్మహీవరుండు. 1096

క. తనకనుసన్న నృపాలురు । పనిసేయు నుదారవిభవపరిణతదివిజాల్
గొనియాడ వేదవిద్యా । ఘను లగుభూసురులఁ గూడి క్రతు వొనరింపన్. 1097

శా. చండాంశుప్రతిమప్రతీకరుచు లాశాచక్రవాళంబునన్
నిండం బర్వఁ బ్రవాళపాటలజటానీకంబు మూలం గ్రియా
పాండిత్యప్రథమానసంయమికదంబం బర్థి సేవింప మా
కండేయుం డరుదెంచెఁ దన్మఖదిదృక్షాకౌతుకోల్లాసియై. 1098

గీ. అమ్మునీంద్రునిఁ గని వినయం బెలర్ప । నెదురు చని మ్రొక్కి తోడ్కొని యేఁగుదెంచి
యర్హపీఠంబుపై నుంచి యర్ఘ్యపాద్య । ముఖ్యసత్కారములు క్రమంబున నొనర్చి

క. ఘను లగుతదీయ శిష్యుల । మన మలరఁగఁ బూజ చేసి మనుజాధిశుం
డనురాగంబున నమ్ముని । యనుమతి ఋత్విజులుఁ దాను నాసీనుఁడై 1100

క. క్షేమంబే మీ తను శిష్య । స్తోమమునకు నీతిబాధ చొప్పడక తపో
భూమి దలిర్చెనె విఘ్నము । లేమియు నైకొనక జరుగునే సత్తపముల్. 1101

చ. అనవుడు నమ్మునిప్రవరుఁ డానృపుతో భవదీయరక్షచేఁ
బనువడు మాకు సర్వమును భద్రము నీవును నీసుహృజ్జనం
బును సుఖ మున్నవారె గుణభూషణ సత్సుతలాభకాంక్ష నె
క్కొన నొనరించు నీమఖము గోరి కనుంగొన నిందు వచ్చితిన్. 1102

క. దీన భవదీప్సితార్థము । గా నేరదు పూర్వజన్మకలుషం బధికం
బై నరుఁ డొనరించెడి సుకృ । తానూనఫలాగమంబు నది పెట్టు నృపా. 1103

మ. అతివిఖ్యాతములై మహిం బరఁగుపుణ్యక్షేత్రతీర్థంబు లం
చితబుద్ధిన్ భజియింపఁ గర్మములు సంక్షీణత్వముం బొందినన్
వితతంబై భజియించుకార్యములు నిర్విఘ్నంబులౌఁ గావునన్
క్షితినాథోత్తమ తద్విధం బిపు డనుష్ఠేయంబు నీ కెమ్మెయిన్. 1104

క. నావుడు నమ్ముని గనుగొని । భావం బలరంగ నానృపాలుఁడు త్రిజగ
త్పావనచరిత్ర తత్తీ । ర్థావలి నా కెఱుఁగ జెప్పు మని వేఁడుటయున్. 1105

వ. మార్కండేయమునీంద్రుం డన్నరేంద్రున కిట్లనియె. 1106

సీ. వశియించు నెందేని వైకుంఠనాథుండు ఫణిరాజభోగతల్పంబునందు
నెందేని పరమయోగీంద్రు లేప్రొద్దును బాయకుందురు పరబ్రహ్మనిగతి
బహుభవార్జితపాపపటలంబు లెందేని నిమిషమాత్రంబున సమసిపోవు
మెఱుఁగుఁగోఁజలకోడిమృత్యుదేవతగర్వ మడఁచితి వెందేని యద్భుతముగ
నట్టిశ్రీరంగమండలాభ్యంతరమున । నఖిలలోకైకపావన మైనమహిమఁ
గరము శోభిల్లుచంద్రపుష్కరిణి సుమ్ము । సకలతీర్థంబులకు నెల్లఁ జక్రవర్తి. 1107

వ. ఆతీర్థంబునకుఁ గ్రమంబున గంధవాహననరవాహనపురహరపురందరవైశ్వానరవైవస్వత
పలాశనపాశధరదిశాభాగంబుల భజదమరసాధకంబు లగుతీర్థంబులు గల వవియును,
గేసరకదంబామ్రబిల్వజంబూపలాశాశ్వత్థపున్నాగాహ్వయంబులన నంహోనిరాసంబు
లై భాసిల్లు నందుఁ బున్నాగతీర్థంబున బ్రహ్మవర్చసోదారుం డగువర్చసుం డనుబ్రాహ్మ
ణుండు బ్రహ్మజ్ఞాననిరతుండై సంసారవిరక్తిం బొంది నిత్యానందంబు నొందె భార్గ
వకులవిస్తారుం డైనతారకుం డనుతాపసాగ్రణి కేసరతీర్థంబునఁ దపంబు సేసి భవపాశం
బులం బాసె జితారివర్గుం డై వర్గగోత్రజాతుం డైనరుక్మదృష్టి భజదభీష్టఫలకదంబం
బగుకదంబంబు నుపాసించి బ్రహ్మపదప్రాప్తుం డయ్యె నఖిలలోకోపాస్యుం డగు
కాశ్యపమునీశ్వరుండు విధూతపాపధూమ్రం బగునామ్రంబు నాశ్రయించి యమృత
త్వంబు నొందె మఱియు నేకు లీతీర్థంబుల నిజమనోరథంబు లవితథంబులుగాఁ బడసి
రని చెప్పి యామృకండనందనుండు వెండియు నిట్లనియె. 1108

క. శ్రుతిపర్వమై మహోఘ । ప్రతతిం బాపుచు నభీష్టఫలదం బగు నీ
యితిహాస మొకటి చెప్పెద । క్షితినాయకతిలక చిత్తగింపుము ప్రీతిన్. 1109

సీ. జయధరుఁ డన నొక్కజననాయకుఁడు సుధాకరవంశ్యుఁడు ధరిత్రిఁ గలఁ డతండు
క్రూరుఁడై భూసురకోటికి నెగ్గులు గావించువారు తచ్ఛాపకోప
పావకజ్వాలలఁ బరితాపహృదయులై విసివి యారాజ్యంబు విడిచి చనిన
శూద్రభూయిష్ఠమై శ్రుతిఘోషరహితమై భయరోగదుర్భిక్షబహుల మగుచు
నాడునాటికి రాష్ట్రంబు నాశ మొందె । కరితురంగరథభటకాంతనాది
సంపదల సొంపు సకలంబు ముంపుఁ దప్పి । దీనదశ నొందె నజ్జగతీవిభుండు. 1110

క. వానిసుతశతము నొక్కట । నానామయపీడఁ జాల నవసి కృతాంత
స్థానమున కరిగి రత్తఱి । నానరపతి సతులు దాను నడలుచు నుండన్. 1111

శా. అంతం బుష్కరిణీతటంబున హరిద్ధ్యానామృతానందిత
స్వాంతుండై వసియించియున్న గురునిన్ వాల్మీకి దర్శింప న
త్యంతప్రీతి దలిర్ప నేగుచు భరద్వాజుండు తన్మేదినీ
కాతుం డున్న పురంబుపై నరుగ మార్గం బాట నచ్చోటికిన్. 1112

గీ. వచ్చి తనను శిష్యవరుఁ డగుట తత్పురో । హితుని వలన నమ్మహీశ్వరునకుఁ
దొడరినట్టికష్టదుర్దశ లన్నియు । విని మనంబులోనఁ గనికరించి. 1113

క. తా నట చని నిజగురునకు । నానృపువర్తనముఁ జెప్పె ననుకంప మదిం
బూని ముని యానిరాష్ట్రము । లో నుండక చనినవిప్రలోకము నెల్లన్. 1114

చ. పిలువఁగఁ బంపి వారలకుఁ బ్రీతి దలిర్పఁగ నిట్లనున్ సము
జ్జ్వలమతులార మీ రలిగి వచ్చినయంతటనుండి పైపయిన్
దలకొనినట్టియాపదల దందడిఁ గుందిరి భూప్రజల్ మహీ
తలపతియున్ దురంతపరితాపనిపీడితుఁ డయ్యె నెంతయున్. 1115

క. నాలుగుపురుషార్థములకు । నాలుగువర్ణములవారి నడవడికిని భూ
పాలకుఁడు కారణము త । న్మూలంబున నెప్పుడు సర్వముం దలపోయన్. 1116

చ. అలుకలు దక్కి నాపలుకు లాదటఁ గైకొని సత్కృపాగుణం
బలవడ నుద్ధరింపుఁడు మహామహులార నితాంతశోకవి
హ్వలుఁ డగు మేదినీశుని దురంతము లైనయుపద్రవంబులన్
బెలుఁకుతి నెమ్మనంబు దలపించుచు నన్నమహీప్రజాలికిన్. 1117

వ. అని చెప్పిన నతనివాక్యప్రబోధితులై క్రోధంబు లుడిగి ప్రసన్నచిత్తులైనభూసురోత్త
ములు పశ్చాత్తాపమానసుం డగు మానవేంద్రునిం గలపి వారలఁ దోడ్కొనుచు నత్త
పోధనసత్తముండు నఖిలకామితార్థదాన సమర్థం బగుబిల్వతీర్థంబున కరిగి నప్పు
డయ్యెడ నున్నమహామునిగణం బతనిరాక గని రాకాసుధాకరోదయంబు నున్నిద్రం
బగుసముద్రంబునుం బోలె నిబ్బరంబుగా నుబ్బి సముచితసత్కారంబు లాచరించి
సమంచితాన్యోన్యప్రియభాషణంబులఁ బరితుష్టులై యున్న సమయంబున. 1118

చ. అనుపమదివ్యసౌరభ సమంచితకోమలగంధవాహముల్
మునుకొని వీచె బిల్వతరుమూలమునన్ వరపుష్పవృష్టి భో
రన గురిసెన్ బదంపడి తిరంబున మ్రోసె నశేషవాద్యని
స్వనము లనంతరంబు వినవచ్చె మనోహరనవ్యగానముల్. 1119

క. ఈరీతి నుభయసంధ్యల । నారూఢము లైనమంగళాచారము లే
వారఁ గని పుట్టఁ జూలియు । భూరమణుం డద్భుతమునఁ బొందుచు నుండెన్.

ఉ. అక్కడి కేఁగుదెంచె సముదంచితదివ్యతనుప్రభాతతుల్
దిక్కులఁ బిక్కటిల్ల నతితీవ్రతపోనియమప్రసిద్ధిఁ బెం
పెక్కినశిష్యకోటి తను నెంతయు భక్తి భజింప లోకముల్
మ్రొక్క సనత్కుమారమునిముఖ్యుఁడు తీర్థనిషేవణార్థియై. 1121

క. అప్పుడు వల్మీకభవుం । డప్పద్మజసుతుఁడు దాను నాత్మల ముదమ్మొం
జిప్పిల నాలింగనములు । చొప్పడ గావించి యుచితసత్క్రియమునన్. 1122

వ. సుఖాసీనులై యున్నయవసరంబున నపగతమనోగతవికారుం డగుసనత్కుమారు
నుపలక్షించి యక్షయజ్ఞానకుఠారదారిత సంసారభూజుం డగు భరద్వాజుం
డిట్లనియె. 1123

ఉ. ఇచ్చటఁ బుష్పవర్షములు నింపెసలారఁగఁ బాడుపాటలున్
మెచ్చులప్రోయుతూర్యములు మేదురనాదములున్ మనంబులం
జెచ్చెర నద్భుతం బొదవఁ జేసి మహాత్మ యెఱుంగ మేము ము
న్నిచ్చట నిట్టిచోద్య మిది యెంతయుఁ దేటపడంగఁ జెప్పవే. 1124

సీ. నావుడుఁ బరమేష్ఠినందనుం డెలమి నిట్లను భరద్వాజుతో ననఘ మున్ను
సుత్రామసఖుఁ డైనచిత్రసేనుం డనుగంధర్వుఁ డతిశుభాకారుఁ డొకఁడు
తరుణీసమేతుఁడై తనుఁ జేరి యనుచరుల్ గొలువంగఁ దా నదీకూలమునను
గెందమ్మికొలఁకులఁ గీడాద్రిసానుదేశంబుల దరులనుఁ జఱుల యందుఁ
గలయ విహరించి యొకనాడు గగనవీథిఁ । జనుచు శ్రీరంగమందిరచ్ఛాయ దాఁట
నది గనుంగొని కనలి సప్తార్ణవములు । గడవ వైచిరి తీర్థరక్షకులు వాని. 1125

వ. అత్తెఱం గెఱింగి తత్సఖుం డైనశతమఖుండు చతుర్ముఖాదేశంబున దత్పాపంబుఁ బా
యునుపాయం బాదేశించిన నాగంధర్వుండు సర్వంసహాచక్రంబున నేమునీశగణ్యంబు
లగునరణ్యంబులు పాపలతాలవిత్రంబు లగుపుణ్యక్షేత్రంబులు ప్రపంచితపురుషార్థంబు
లగుతీర్థంబులు నుపాసించుచు వచ్చి వచ్చి యఖిలలోకంబులఁ బావనంబు గావించు
ప్రఫుల్లపుష్కరారామో దపుష్కర యగుపుష్కరణి నవగాహనంబు సేసి శుద్ధమాన
సుండై యతిమధురగానవిద్యావిశేషంబున శేషశాయినిఁ బరితోషితునిం జేసి తత్ప్రసా
దంబున భువనసంస్తుత్యం బగుగంధర్వాధిపత్యంబుఁ బడసె నది మొదలుగా నతం

డీతీర్థంబున సితపక్షపంచమిదివసంబున సర్వకల్యాణకారణుం డగు నారాయణుని నా
రాధించుచుండు నేఁ డిట్టిదివసం బగుటఁ బూజాసముత్సుకంబున సపరిచ్ఛదుండనై
సమ్యగ్విచిత్రసేవకృత్యం బిది యని యెఱింగించినఁ బరమహర్షభరితుండై భరద్వా
జుండు వెండియు నిట్లనియె. 1126

క. సితపక్షపంచమీతిథి । నితరము లగు వాసరముల నీతీర్థమునన్
ధృతిఁ జేయవలయు నాద । వ్రతపూజావిధులఁ జెప్పవలయు మహాత్మా. 1127

చ. అనిన సనత్కుమారుఁడు ప్రియంబున నాతని కో విహంగవా
హనునకుఁ బ్రీతిగాఁ బ్రతిపదాదిదినంబుల నాచరింపఁ బూ
జనలును సువ్రతంబులుఁ బ్రశస్తజపంబులు నాదిగాఁగఁ గ
ల్గిననియమంబు లెల్ల నెఱిఁగించుచు నుండె యథాక్రమంబునన్. 1128

క. ఏకాదశేంద్రియంబులఁ । బైకొను పాపములనెల్లఁ బాపుచు ముక్తి
శ్రీకారణమై వెలసిన । యేకాదశిమహిమచంద మిట్లని చెప్పెన్. 1129

సీ. పటుఘోరపాతకపటలమహారణ్యచటులసముజ్జ్వలజ్వాలకీల
దుర్వారదారుణదుష్కృతసంఘాతమేఘసంవర్తసమీరణంబు
భూరిభీషణపాపపుంజసముత్తుంగభూమిభృన్నిశితదంభోళిధార
దుస్సహదురితసందోహనిరంతరధ్వాంతప్రచండమార్తాండదీప్తి
క్రూరకల్మషకుంభికంఠీరవంబు । భీకరాఘౌఘపవనకుంభీనసంబు
కుటిలకిల్బిషపాథోధికుంభసూతి । భాసురం బైన శ్రీవిష్ణువాసరంబు. 1130

క. ధృతినచ్యుతదిననిష్ఠా । రతులగు రుక్మాంగదాంబరీషాదులు స
న్నుతి గనిరి గాదె మును శా । శ్వతకీర్తుల పరమభాగవతులం దెల్లన్. 1131

వ. అట్టియేకాదశిప్రకారం బెట్టి దనిన. 1132

చ. దశమిప్రభాతవేళ సుచితం బగుకాష్ఠముఁ బూని మౌనియై
దశనవిశోధనంబు సుచితంబుగఁ జేసి కృతావగాహుఁడై
కుశలమతిం గ్రియల్ నడపి కోరి హరిం భజియించి యొక్కపూ
టశనము తా భుజించి శుచియై వనితారతిఁ దక్కి వేగినన్. 1133

క. మౌనమునఁ బుణ్యసలిల । స్నానం బొనరించి సమయసముచితనిత్యా
నూనక్రియాకలాపము । మానక కావించి నియమమానసుఁ డగుచున్. 1134

శ్లో. ఏకాదశ్యామహంకించి । దశ్నన్ పురుషోత్తమ
భోక్ష్యేహమపరేశ్రీమన్ । పాహిమాంశరణాగతం. 1135

వ. అని సంకల్పంబు చేసి. 1136

సీ. పరుల నిందింపక పాషండజనగోష్ఠి సలుపక యనృతభాషణము లాడ
కాగ్రహింపక శూద్రు నంటు కింటనె యుండి లలనతోఁ గలయ కన్యులకు
నెగ్గు సేయక దుర్జనశ్రేణిసంగతిఁ బోక క్రయవిక్రయాదుల కనిపడక
కోర్కులు మదిఁ బుట్టకుండ నిద్రింపక యనుచితకర్మము లాచరించ
విమలమానసుఁడై యచ్యుతావతార । కథలు సద్భక్తి వినుచు భాగవతజనుల
సంగడంబునఁ గాలంబు జరుపవలయు । హరిదినంబున నుపవాసి యైనయతఁడు. 1137

వ. ఇట్లుపవసించి సముచితగోమయోపలిప్తంబును ననేకవర్ణనియమమంగళరంగవల్లికా భాసురంబును వివిధవిచిత్రవితానాభిరామంబును బ్రవాళారుణపిప్పలతోరణాలంకృతంబును బరిణద్ధవిశుద్ధఫలపసరప్రసవమంజరీమంజులంబును గంధతైలప్రదీపితదీపరాజితంబును నగుపూజామండపంబున సముచితాసనాసీనుండై నలినమణిప్రభాపిడంబం బగునంబరంబు లాపీతాంబరునకు సమర్పించి దర్పసారకర్పూరకలితగంధసారకలితకర్దమం బాజనార్దనున కలఁది యనల్పమణికల్పితంబు లగునాకల్పంబు లాఫణితల్పునకుఁ దొడివి మరకతశ్యామాభిరామకోమలతులసీదళదామంబు లావైకుంఠధాముకంఠంబున నునిచి కించిద్వికసితముకుళవకుళపున్నాగకేసరమాలతీనవమాలికారచితమాలిక లావనమాలికిం దండిమి ప్రభూతపరిమళమిళితదిశాంగణంబు లగుదశాంగధూపంబు లాదశావతారున కొసంగి సారఘనసారశకలసముద్దీపితంబు లగుదీపంబు లాజగత్ప్రదీపునకు నివాళించి హయ్యంగవీనపరిపక్వంబుల నారూపంబు లగునపూపంబులను మధురగుణసంపన్నంబు లగుపాయసాన్నంబుల నమృతకరకళామోదనంబు లగుశాల్యోదనంబులను మరిచశర్కరాసంప్రసక్తంబులై రుచిరపరిపాకంబు లగు శాకంబులను సరసరసాలవాలంబు లగుఫలజాలంబులను గృతసుధాపరితోషంబు లగుపానీయవిశేషంబులను నతిహృద్యంబు లగునైవేద్యంబు లావేదవేద్యునకు నివేదించి యప్పుండరీకాక్షునకుఁ బ్రదక్షిణప్రణామంబు లాచరించి బహువిధస్తోత్రపాఠంబులఁ బాటల నాటల వేగునంతకు జాగరంబు సేసి మఱునాడు కృతస్నానుండై కాల్యకరణీయంబులు దీర్చి యచ్యుతారాధనానంతరంబున గురువందనం బాచరించి శ్రీమదష్టాక్షరానుసంధాననిష్ఠాగరిష్ఠు లగుభాగవతశ్రేష్ఠుల నభీష్టమృష్టాన్నదానంబులఁ బరి

తుష్టి నొందించి వారికందఱకుఁ జందనమాల్యాంబరాభరణాదు లాదరంబునఁ దనకుఁ గలకొలంది నిచ్చి నిజబంధుమిత్రసమేతంబుగాఁ బారణ యొనర్చి పునర్భోజనదివాశయనస్త్రీసంగమాదుల జరిగించక వ్రతసమాప్తి సేయునతండు సప్తగోత్రంబుల నుద్ధరించి యక్షయానందపదం బగు వైష్ణవసదనంబు నొందు. 1138

గీ. విష్ణువాసరమున వినుము కళామాత్ర । మైనదశమి గలసె నేని వలవ
దుపవసింప దాన నొదవుఫలం బగ్నిఁ । దృణము గాలినట్ల త్రుంగిపోవు. 1139

ఉ. కావున నట్టివాసరము గల్గిన నాతిథి మాని బారసిం
బావనబుద్ధి మీఱి నుపవాసము జాగరణంబు దీర్చి యా
వేవినఁ బారణంబు కడువేడుకఁ జేసినధన్యుఁ డొందు నా
నావిధయజ్ఞదానకరణంబునఁ జేకుఱుపుణ్యసంపదల్. 1140

చ. ఋతువులలో వసంతము మహీధరసంతతిలో సువర్ణప
ర్వతము గ్రహంబులందు దినరాజు తరంగిణులందు గంగ గో
వితతులలో మరుత్సురభి వేల్పులలో హరిఁ బోలె నుత్తమ
వ్రతములలోన జక్రధరవారము సువ్రత మొప్పు నెంతయున్. 1141

సీ. ఖలుఁడు స్వామిద్రోహి గరదుఁ డనాచారి పరదూషకుఁడు సురాపానరతుఁడు
గ్రహదాహకుఁడు సత్యరహితుఁ డన్యాంగనాసక్తుండు జీవహింసాపరుండు
గురుతల్పగుఁడు కృతఘ్నుఁడు బ్రాహ్మణద్వేషి పశుఘాతకుఁడు సాధుబాధకుండు
వ్రతవిహీనుఁడు సువర్ణస్తేయదుష్ప్రతిహారజీవనుండు దుష్టాన్నభోజి
వేదనిందకుండు నాది గాఁ గలపాప । శీలురెల్ల నితరచింత లుడిఁగి
హరిదినంబు వ్రతము జరిపి శుద్ధాత్ములై । పడయుఁ గాంతు రమృతపదము తుదను. 1142

క. మును దేవవ్రతు డనఁగాఁ । జనుభూసురుఁ డొకఁడు యోగిజనసేవితమై
తనరెడి పుష్కరతీర్థం । బునఁ జిరకాలము వసించి పూతాత్ముండై. 1143

గీ. లీలఁ జూచి మాడలేనిసంపద సుఖ । స్ఫురణఁ దలఁచి విషయనిరతిఁ గుంది
ప్రకటతేజుఁ డగుపరాశరశిష్యు మై । త్రేయమునివరేణ్యు డాయ నరిగి. 1144

చ. వినయవినమ్రుఁడై మొగము వెల్వెలఁ బాఱఁగ నున్న యాతనిం
గనుఁగొని యమ్మునీశ్వరుఁడు కారణ మెయ్యది నీవు దీనతన్
బొనుపడి యిట్లు డయ్యుటకు భూసురసత్తమ నాకుఁ జెప్పు నీ
మనసుకళంకు సర్వమును మాన్పెద నావుఁడు నాతఁ డిట్లనున్. 1145

చ. తొడరినశోకమోహములఁ ద్రొక్కుడులం బడి చెక్కు వైపయిం
బొడమమహోపతాపములఁ బొక్కుదుఁ బ్రాణులపాటుఁ జూచి తా
నడరుచునున్న దుర్భవభయాకులతన్ గృశియించు నన్ను ని
ట్లడుగఁగ నేల నిప్పుడు మహాత్మ సమస్తము నీ వెఱింగియున్. 1146

క. ధీరమతి నెచటి కరిగిన ; వారలు మఱిమాతృగర్భవాసములను రా
రారూఢముగా మోహం । బేరీతిని బాయు నాకు నెఱిఁగింపు తగన్. 1147

వ. అనిన మైత్రేయుం డిట్లనియె. 1148

సీ. నిత్యుఁ డక్షరుఁ డాత్మనిశ్చలుఁ డవి రి సచ్చిదానందభాస్వత్స్వరూపి
తతగుణాత్మకము నిత్యము సర్వకారణమును భూతకారణమును దనర్చి
పరఁగు నీరెంటిలోపలి తారతమ్యంబు నరసి చూచిన మహదంతరంబు
ప్రకటతేజస్తమఃపటలంబునట్లఁ బోలె జరగు వీనికిఁ బరస్పరవిరోధ
మమల మగు నాత్మప్రకృతిసంగమముఁ జేసి । కర్మవశుఁడై స్వతంత్రుఁడు గాక పొందు
నమరదేహాదులందు దుఃఖమును సుఖము । గానఁ గర్మక్షయము సేఁత కార్య మనఘ.

చ. శమమును దేహశోషణము శౌచము నింద్రియనిగ్రహంబు ని
ర్మమతయు నన్నహీననియమంబును మౌనము వేదశాస్త్రపా
రమును విరక్తియుం గడుదృఢం బగుసత్యమునుం దపస్వరూ
పము లని చెప్పుచుండుదురు పల్మఱు ధర్మరహస్యకోవిదుల్. 1150

క. అట్టితప మనులవ్రతము । గట్టిగఁ జేపట్టి కర్మ మనులతలమొదల్
ముట్టఁ దునుమునరుడు నఁజే । పట్టఁగఁబోలదె విముక్తి భవబంధములన్. 1151

క. కావున నుపవాసవ్రత । పావనతీర్థావగాహపరిణతమతివై
నీవు చరింపుము నావుడు । దేవవ్రతు డత్తపస్వితిలకున . నియెన్. 1152

క. ఏనెల యేదివసంబున । నేనేమముతోడ మనుజుఁ డేదేవునకున్
గా నుపవసింపఁదగు నీ । వానతియీవలయు నాకు సత్తైజుఁ గల్లన్. 1153

వ. అని మైత్రేయుఁ డా ధాత్రీసురసత్తమునకు వ్రతోత్తమంబు హరివాసరోపవాసవి
ధివిదితంబుగా నిప్పుడు నీకుఁ జెప్పిన తెఱంగునఁ జెప్పిన ననూరాగతరంగితాంతరంగుం
డై యమ్మునిపుంగవు వీడ్కొని దేవవ్రతుండు తద్వ్రతాచరణంబున సుదర్శనపాణిం
బ్రీతునిం జేసి పరమయోగీంద్రగమ్యంబును సహస్రకిరణసహస్రప్రభారమ్యంబును
నగు విష్ణులోకంబున ననేకకల్పంబులు సుఖంబుండె నని సనత్కుమారుండు వెండి
యు నిట్లనియె. 1154

చ. కుశలుఁ డనంగ నొక్కనృపకుంజరుఁ డొప్పుసుప్రమంజరీ
శశధరకుందకందుకవిశారదశారదసాంద్రచంద్రికా
విశదయశోవిశాలుఁ డరవిందహితాన్వయదీపకుండు దో
ర్నిశితకృపాణనిర్దళితదుష్టశాత్రవవీరుఁ డుర్వరన్. 1155
ఉ. ఆతఁడు ద్వాదశీవ్రతపరాయణుఁడై కమలాక్షుఁ గౌస్తుభ
ద్యోతితవక్షు నిండుమదితో భజియించుచు నొక్కనాఁడు సం
జాతకుతూహలంబున నిజప్రియబాంధవుఁడైన భానుమ
త్సూతిఁ గనుంగొనం జనియె సుందరహేమరథాధిరూఢుఁడై. 1156
క. సముచితరీతి నానృపవరుఁ | బ్రమదంబునఁ గౌఁగిలించి బహుమానముగా
రమణీయరత్నమయపీ | ఠమునం జేసేతఁ జిగిచి దగ్గర నునిచెన్. 1157
క. ఆతఁడు దత్సముఖమ్మున | యాతనలకుఁ దిగువ విహ్వలాత్మకులై త
ద్దూతలచేత దృఢగదా | ఘాతంబుల నొరయ నారకప్రకరములన్. 1158
క. గనుఁగొని భయంబు మనమునఁ | బెనఁగొన సంగములు వడక బెగ్గలి దీనా
ననుఁడై తపించి సింహా | సనవిమతియు నొందె యరుగుజననాయకునిన్. 1159
చ. కనుఁగొని కాలుఁ డిట్లను జగన్నుతపుణ్యచరిత్ర నేఁడు నీ
మనమున నిట్టిభీతి పొడమం గత మెద్దియొ కాక విస్మృతిం
దనుపుట కేమి కారణము తప్పక చెప్పుము నాకు నావుడున్.
వినయవినమ్రుఁడైనపృథివీపతి యాతనితోడ నిట్లనున్. 1160
క. నానావిధబాధలచే | మేనులు తుత్తుమురు గాఁగ మిగిలినవగలన్
మానక వాపోయెడినీ | ప్రాణుల వీక్షించి భయము నందితి ననియెన్. 1161
క. ఆనరపతి కిట్లనురవి | సూనుఁడు భూనాథ వింత చోద్యంబులు నీ
చే నెఱిఁగితి మిట్టిది గల | దే నియతిః కేన లంఘ్యతే యన వినమే. 1162
క. దురితాత్ములకును నిర్మల | చరితులకును విపులదుఃఖసౌఖ్యము లొందన్
బరమేష్ఠికల్పితము లగు | నరకస్వర్గములు నూతనములా తలఁపన్. 1163
క. మును చేసినదురితంబుల | కనురూపము లైనతీవ్రయాతనలఁ గడున్
వనరుచు మొఱలిడువారలఁ | గనుఁగొని నీ కేల భీతిఁ గంపింప నృపా. 1164
ఉ. నావుడు నిట్లనున్ మనుజనాయకుఁ డాసమవర్తితోడ నా
నావిధతీవ్రబాధల ననారతముం బరితాప మంది వా

పోవుచు నున్నవారు తమపూర్వభవంబున నెట్టిపాపముల్
వావిరిఁ జేసినారొ బలవద్విషయవ్యసనాతిసక్తులై. 1165

సీ. ఆనతి యిట్లన్న నమ్మహీనాథుతో ననియె వైవస్వతుం డనఘ వినుము
గురుల దేవతల భూసురులను నిందించుదుష్టాత్ములును మహాదురితమతులు
నాచారహీనులు నతినిర్దయాత్ములుఁ గ్రూరకర్ములుఁ గృతఘ్నులును ఖలులు
బరసతీకుచకుంభపరిరంభనిరతులు విష్ణుమంగళకథావిముఖమతులు
నైనపాపాత్మకులు వీర లట్లు గాన । వెమ్ముచున్నారు నరకాగ్నివిపులశిఖలఁ
గరుణ భావించి నాకును గాచి పంప । రాదు విధికల్పితంబు నిరాకరించి. 1166

వ. అనినకృతాంతునకు నమ్మహీకాంతుఁ డిట్లనియె. 1167

గీ. సకలజంతుసమితిసుకృతదుష్కృతములు । నీ వెఱుంగుదేని నేనొనర్చు
నట్టిపుణ్య మెద్దియైనను గల్గిన । నంతవట్టు నాకు నానతిమ్ము. 1168

చ. అనుడుఁ బరేతనాథుఁ డహిమాంశుకులోద్భవుఁ డైనయవ్విభుం
గనుంగొని నీచరిత్రము జగన్నుతిమంతము సర్వలోకపా
వనభవదీయకీర్తిసురవాహిని నీవు సమస్తపుణ్యవ
ర్తనులకు నెల్ల మేటివి కరస్థము లారయఁ బుణ్యలోకముల్. 1169

చ. వ్రతములలోఁ బ్రశస్తము ధ్రువంబుగ మానవనాథ ద్వాదశీ
వ్రత మది నీవు నిష్ఠ నొకవత్సర మర్థిఁ జరించినాఁడ వూ
ర్జిత మగునమ్మహత్త్వమునఁ జేసి భవద్భవసంచితాఘసం
తతి లయ మొందెఁ దత్ఫలమితం బది యెంతని చెప్పవచ్చునే. 1170

చ. అనిన నృపాలుఁ డిట్లనియె నగ్రజ యీనరకాగ్నులందు వే
దనఁ బడువీర లిందఱు ముదంబున సద్గతి కేఁగునట్లుగా
నెనయ మదీయపుణ్యమును నిచ్చెద నేనొకకొంత నీవు చె
ప్పినగతి నంతవట్టు వినిపింపుము నావుడు ధర్ముఁ డిట్లనున్. 1171

ఉ. భానుకులావతంస యొకపారణ నీవుపవాస ముండఁగా
నైనఫలంబు వీరికి దయామతి నిచ్చినఁ దీవ్రయాతనల్
మాని ప్రమోదసంభరితమానసులై మఱి నీవు గన్గొనం
గా నమరేంద్రలోకమునకుం గ్రందుగ నేఁగెద రిప్డు దండఱున్. 1172

వ. అనిన హర్షించి యా రాజర్షివరేణ్యుం డగణ్యం బగునేకద్వాదశీవ్రతపుణ్యఫలం బాని
రయనివాసుల కొసంగినతత్క్షణంబ. 1173

శా. చంచత్కాంకణముల్ చెలంగ సురయోషారత్నముల్ లీలమై
కుంచెల్ వేయఁగ సిద్ధచారణవరుల్ గొల్వంగ దివ్యప్రభా
తాంచత్కాంచనకింకిణీగణవిమానారూఢులై తేజముల్
మించంబోయిరి నారకుల్ త్రిదివకేళీలోలచేతస్కులై. 1174

వ. అప్పుడమ్మునికారుణ్యభావంబునకు భావం బలర నతని సంభావించి యావైవస్వతుం
డిట్లనియె. 1175

ఉ. కంటె నరేశ దైవతశిఖామణియై నిజభక్తకోటిన
ట్టింటినిదానమై త్రిజగదీశ్వరుఁడైనసరోజనాభు లో
నంటినభక్తి గొల్చినసమంచితపుణ్యఫలంబు పెంపు ని
ష్కంటకమోక్షమార్గ మని చాటుఁ గదా హరిసేవ వేదముల్. 1176

క. వెఱవకు భవతాపములకుఁ । బఱవకు పరదైవతముల భజియింపఁగ వా
చఱవకుము భోగవితతికి । మఱవకు హరి నీవు వేయుమాటలు నేలా. 1177

గీ. అని హితోపదేశ మొనరించి సఖ్యంబు । వెలయ నాదరించి వీడుకొల్ప
మగిడి వచ్చి కుశలమండలాధీశుండు । నిజపురంబునందు నెమ్మి నుండె. 1178

సీ. అతిభక్తి హరిదినవ్రత మాచరించిన దురితముల్ దవ్వులఁ దూలిపోవు
సకలపుణ్యంబులు సమకూరు నాయువు పెంపొందు నెలమి సంపదలు మిగుల
విజయంబు సిద్ధించు విద్యలు చేకూరు నైశ్వర్య మంతంత కతిశయిల్లు
సంతాన మందుఁ దేజము మీఱు నారోగ్య మెసఁగుఁ గీర్తులు దిశలెల్ల నిండు
నమరులకు నైనదుర్లభ మగుచు వెలయు । నట్టివైష్ణవకులమునఁ బుట్టఁగలుగు
విమలవైరాగ్య మంతయు విస్తరిల్లు । నొనర నచ్యుతపదమున నుండుఁ దుదిని. 1179

వ. అని చెప్పిన సనత్కుమారుండు సగరుం డగుభరద్వాజుచేతఁ బూజితుండై యథేచ్ఛం
జనియె జయధరధరాధీశుండును బ్రాచేతసప్రబోధితుండై తద్వ్రతం బాచరించిన
సకలవిపద్విముక్తుండును బరిపూర్ణమనోరథుండును నై విగతోపద్రవంబును వితత
భద్రంబును నగునిజచక్రం బవక్రవిక్రమంబున బరిపాలింపుచు బలపరాక్రమోదారు
లగుకుమారుల నూర్వురం బడసి తత్పుత్రపౌత్రసమేతంబుగాఁ బెద్దగాలంబు సంతా
నానందభరితుండై యుండి యొక్కనాడు. 1180

మ. అతులస్యందనగంధవారణతురంగానీకముల్ సత్పురో
హితసామంతసుతాప్తవర్గము ప్రియం బేపారఁ దన్గొల్చి రా

వితతైశ్వర్యసమేతమై నిగుడ నుర్వీనాథుఁ డేఁగెన్ విరా
జితరంగేశపదారవిందయుగళీసేవాసముల్లాసియై. 1181

క. ఈజాడ నరిగి త్రిభువన । పూజిత మగుబిల్వతీర్థమున నెలమి భర
ద్వాజాదిశిష్యయుతుఁడై । రాజిల్లెడుఘనతపోభిరతు వాల్మీకిన్. 1182

చ. కని వినయంబు సంభ్రమముఁ గౌతుకమున్ మది నెక్కొనంగ మ్రొ
క్కినఁ గడు గారవించి మునికేసరి యవ్వసుధాతలేశునిం
దనుఁ గదియంగ నుంచి యుచితం బగుపూజ లొనర్చి సేమమే
మనుజవరేణ్య నీకును గుమారులకున్ సుహృదాప్తకోటికిన్. 1183

వ. అని కుశలప్రశ్నంబు గావించె నప్పు డాపార్థివోత్తముండు. 1184

సీ. కమనీయతీర్థావగాహనోత్సాహులై సంతసపడుమహాసంయములును
సదమలభూరుహచ్ఛాయల హరికథల్ రాణింపఁ జెప్పుపౌరాణికులును
సలలితసైకతస్థలముల హరిపూజ గావించుపరమభాగవతవరులు
స్ఫటికోపలములందుఁ బ్రణవమంత్రాభ్యాసరతచిత్తు లగుపరివ్రాజకులును
భయదదుర్భవఘననిదాఘప్రతప్త । జంతుచాతకజలధరసమయ మగుచు
నఖిలలోకైకపావనమై తనర్చు । బిల్వతీర్థంబుఁ జూచి సంప్రీతి నొందె. 1185

శా. స్నానం బం దొనరించి నిత్యవిధు లోజం దీర్చి యచ్చోటి స
న్మౌనిశ్రేణికి భక్తి మ్రొక్కి పిదపన్ వారందఱుం దోడ రా
భూనాథుం డటఁ బోయి కాంచె మణివిస్ఫూర్జన్మహాగోపురా
గ్రానూనధ్వజతుంగమున్ గుహరమాయాభంగమున్ రంగమున్. 1186

చ. కనుఁగొని డాసి యచ్చట నకల్మషబుద్ధులు నిత్యసిద్ధులున్
జననుతసౌమ్యమూర్తులును సన్మణిభూషణనవ్యమాల్యచం
దనఘనతాభిరాములును దామరసాక్షసమర్చనక్రియా
జనితసముత్సుకాత్ములును శాంతులునై విలసిల్లుపుణ్యులన్. 1187

గీ. రత్నభూషణాంబరమ్ములు ప్రత్యగ్ర । భూరివస్తుతతులఁ బూజసేసి
వందనం బొనర్చి వారిసంగతి రంగ । మందిరంబుఁ జొచ్చె మనుజవిభుఁడు. 1188

శా. సేవించెన్ జగదేకబంధుఁ గరుణాసింధున్ సమున్నిద్రరా
జీవాక్షున్ గమలాఘనస్తనయుగశ్రీఖండసంవాసిత

శ్రీవత్సాంకితవక్షు నీలమణిసుస్నిగ్ధాంగు రంగేశ్వరున్
భావాతీతు మహానుభావు ఫణిరాట్పర్యంకసంశోభితున్. 1189

గీ. పిదప నక్షత్రవృపరిచారబృందమునకుఁ । గొలఁది యిడరానిధనములు వెలయనొసఁగి
యతులవిజ్ఞానసంపన్ను లైనయట్టి । సంయమీంద్రులుఁ దాను నాచక్కి వెడలి.

మ. ధరణీనాథుఁడు గాంచెఁ దప్తకనకోద్యత్పక్షు శుంభద్దివా
కరబింబస్ఫురితాస్యుఁ దీవ్రనఖసంఘాతున్ బృహద్వక్షు భా
సురు నాత్మప్రమదప్రభూతు విహగస్తోమావృతున్ నిమ్నగాం
తరవంచత్పులినాసనస్థుని శకుంతశ్రేష్ఠు దానొక్కరున్. 1191

క. కమలాక్షు రంగనాయక । కమలావల్లభ సమస్తకారణ పురుషో
త్తమ యనుచు మాటిమాటికిఁ । బ్రమదాశ్రువు లుప్పతిల్లఁ బలికెడువానిన్. 1192

క. కని విస్మయంబు మనమున । దనుకం గను లెప్ప లిడక తనుఁ జూచు నృపా
లునితోడఁ బక్షిపుంగవుఁ । డనియెన్ ఘనమైగభీర మగువాక్యములన్. 1193

గీ. ఎవ్వఁడవు నీవు నీకులం బెద్ది నీకు । జనకుఁ డెవ్వఁడు బహుసైన్యసమితితోడ
నిటకు వచ్చినకారణం బేది చెప్పు । మనిన నాఖగముఖ్యున కనియె నృపతి. 1194

ఉత్సాహ. అనఘ సోమవంశతిలకుఁ డైనతీర్థధరునినం
దనుఁడ జయధరుం డనంగఁ దనరువాఁడ లోకపా
వనవిచిత్రమహిమ గలుగువాఁడ నెసఁగుపుష్కరం
బనఁగఁ దీర్థమాడ వచ్చి భోగిరాజతల్పునిన్. 1195

క. శ్రీరంగభక్తఁ గరుణాం । భోరాశి భజించి మిగిడి పోవుచు నిచటన్
బ్రారబ్ధకర్మఫలమున । భూరిజ్ఞాననిధి నిన్నుఁ బొడగనఁ గంటిన్. 1196

ఉ. వారనిదప్పిఁ దట్టువడువానికిఁ జల్లనినీరు నాఁకటం
గ్రాలి కృశించుదీనునకుఁ గోరినయన్నముఁ జాలలేమిచే
నారట మందుపేదకుఁ మహానిధియున్ సమకూరినట్లు వి
ద్యారతి నున్ననాకొదవెఁ దావకసంగతి పక్షిపుంగవా. 1197

క. వితతభవానలకీలా । ప్రతతి ననారతముఁ జాలఁ బరితప్తుండ నే
కృతిమాలి యున్న నాకే । గతి నిత్యసుఖావహంబు గలుగు మహాత్మా. 1198

వ. అనినఁ దద్వచనంబులకు సంతసించి శకుంతవల్లభుం డిట్లనియె. 1199

గీ. మున్ను మునులు యోగముఖ్యులు నిగమాబ్ధి । తలఁపుఁ గవ్వములను దఱచిఁ తఱచి
తనరఁ దెచ్చినట్టితత్త్వామృతంబు నీ । కే నుపన్యసింతు మానవేంద్ర. 1200

చ. అవిరళకర్మపాశనిచయంబులచేఁ బ్రతిబద్ధుఁడై భవా
ర్ణవమున మున్గుచున్ భయము నందెడుకష్టపుదేహికిన్ నృప
ప్రవరముకుందపాదయుగపంకజసంస్మరణంబు దక్క నె
య్యవియు సముద్ధరింప నసమర్థము లన్ని దురుక్తులేటికిన్. 1201

క. కనుమూసి తెఱచినంతన । మునుకొని కాలంబు భూతముల ప్రాణంబుల్
గొనుఁ గాన మోక్షయత్నం । బనఘా తడయక యొనర్ప నగుఁ బ్రాజ్ఞులకున్. 1202

క. క్రీడారతుఁడై పిన్నట । నాఁడెఱుఁగఁడు యౌవనంబునం గాముకుఁడై
యాడుకొను ముదిమి నామయ । పీడలఁ బడి చిక్కి మొఱలువెట్టుచు నుండున్.

వ. కావున. 1204

క. తాఁకువడి యింద్రియంబులు । పోఁడిమి చెడిపోని నాఁడు పుణ్యము సేయన్
లేఁడేని వాని కొదవునె । మూఁడేండ్లను లేనిబుద్ధి ముప్పదియేండ్లన్. 1205

క. ఒక్కఁడ నఖిలజగంబుల । నొక్కఁడను విరక్తి నునిచి యొగిఁ దులదూఁగన్
మిక్కిలి శక్తివిరక్తుఁడ । తక్కక ములు నూపె నమృతంబుగ నధిపా. 1206

క. కలితసరసాన్నలలనా । కలనాదవినోదమధురగానంబులపై
పలుదెసలఁ బాఱుమనసుకుఁ । గలుగునె వైరాగ్య మెంతకాలముకైనన్ 1207

క, పుట్టును జావును నెస నివి । కట్టిఁడివైరాగ్యమునకుఁ గనుమఱువై యి
ట్టట్టు చలింపనియఘముల । పట్టడపఁగఁ జాలుఁ దీర్థభజనంబు నృపా 1208

మ. నరనాథోత్తమ పుణ్యతీర్థములలోనం బెద్ద యాచంద్రపు
ష్కరిణీతీర్థము దివ్యదేశముల శస్తం బైనశ్రీరంగ మా
హరికిన్ నిత్యనివాసమై యునికి నట్లౌటన్ బ్రియం బార నీ
సరిదభ్యర్ణమునన్ వసించితి మనస్తాపాపనోదార్థినై 1209

క. సకలకలికాలకల్మష । నికరనిరాకరణమహిమ నెగడి మునీంద్ర
ప్రకటిత మగునితిహాసం । బొకటి గలదు చిత్తగింపు ముర్వీనాథా. 1210

సీ. మును ప్రభాకరుఁ డనుముని గర్గగోత్రసంజాతుండు గలఁడు ప్రశాంతచిత్తు
డవిరతబ్రహ్మచర్యాన్వితుఁడును సమప్రతిభావిశేషసంపన్నుఁ డతఁడు
పలుతపశ్శక్తిమై పరమాయు వేపారఁ బడసి విశ్వంభరాభారమెల్లఁ
గలయఁ జరించుచుఁ గలకాలమెల్లను వినుతవేదాభ్యాస మొనరఁ జేసి
పాతమొప్ప దానిఁ బఠియింప శక్యుండు । నాకవిపులపాకకలితుఁ డగుచు
చిన్నఁ బోయి యాత్మఁ జింతించి తపమున । నిజమనోరథంబు నెఱపఁ బూని 1211

క. నాలుగవదైనదినమున । జ్వాలాకీలలకు వెరవ కాహవ్యములన్
వాలియు కేవలమును గా । ల్ప్రోలుము బరియోచ్ఛ్వాస నడచెఁ గొంచక మతిన్ॱ. 1212

క. కొంచెపుభుజాస్నాయువు । పంచాస్థులు కరించి పాదాంగుష్ఠం
బెంచుక నిల్చి గోంచి యు । దంచలజ్జైత్రపము మునీకనములు గదినన్ॱ. 1213

మ. అనుపమ కేవలుఁడై కలఁడై యంచనఁ జొందుముఁ దెక్కుఁడెక్కుముల్
గొనుచు జేసిరం బరెఁ గాంచి వారెఁ ద్వతికరించి య
న్యానతికలోకత్రితపస్సుకుయుదుఁ బరమయఁ జేసిన చిత్రమా
నోదయ నా స్వర్గప్రతిమలోక యున నుండి నతంచు క్షీణతన్ॱ. 1214

ఉ. వారిమహోత్తమోద్ధతిజకీల్ల దయంకరలీలఁ జెప్ప బి
గ్యాకృతిమున్ ॱ సముజ్జ్వలితభూతతరాస్థులఁ గాల్పఁ జొచ్చినన్
మానవముల్ గలంగి శతమన్యులిము న్నిదిశోంచుఁ బద్మజుం
గానగ నేఁగి విస్తరికాయము లోరెఁ గృతప్రణాముల్లై 1215

తే. అవధరింపుము లోకనాథ ప్రభాకరుంజను భూసుర
ప్రవరుఁ డిప్పు డేకంబు తీవ్రతపం బొనర్చుచున్నవా
డవిరళం బగుతత్తపఃప్రభవాగ్నికీలలచేఁ డిమిన్
భువనముల్ పరితాపవేదనఁ బొంది యున్నవి గావునన్ॱ. 1216

క. ఏపగిదినైన నిఁకనీ । యాపద మాన్పుము మునుమఁ గ్రాధిఁ గాంచినవా
శ్రీపతిపాదము సాముద । నాపరమతపస్వికి డవ నరుదెంచి తగన్ॱ. 1217

క. భూదేవలోకోత్తమ నీ । మేమరతపమునకుఁ జాల మెచ్చితి నిదె నీ
కేది ప్రియము నడుగు మనుటయు । నాదివిజశ్రేష్ఠుతోడ నతఁ డిట్లనియెన్ॱ. 1218

క. ఎవరికి వేదము లన్ని యుఁ । గవియుట్టుం బమపుకాంక్షఁ గమలాశనయా
దేవిడి పరతపము సేయం । గవిఁగితి నటుకంటికరము గరుణింపు తగన్ॱ. 1219

వ. అనినఁ బరమేష్ఠి భూసురశ్రేష్ఠున కిట్లనియె. 1220

సీ. అతులతపంబున భూతవిపహంబున పస్ఫుటసూక్ష్మతాతక
ప్రతతి నడంచుఁగాఁ దగు నుపాయ మభీష్టఫలప్రదాయకం
బతిశయసౌఖ్యమూలము మటు కోటిఁ జిరాయువు భూతిశక్తియున్
బిలితతపోబలంబునను విశ్వపితామహ నాకుఁ గల్గెడిన్ॱ. 1221

సీ. అనిన విరించి యిట్లను మహోద్ధతమైనభవత్తపంబు పెం
పున సులభంబులైనవి సమున్నతశాశ్వత పుణ్యలోకముల్

జనసుత నీవు నం దమితసౌఖ్యము లొందుచు నుందుగాక యీ
యనువున నందరానిఫల మందఁగఁ జేతులు చాఁచ నేటికిన్. 1222

వ. అనిన నతం డిట్లనియె. 1223

క. మది కింపు గానిమాటలు । పదివేలును జెప్ప నేల భాషాధిప యిం
పొదవెడి నాదివిజాధిప । పదమైనను నొల్ల వేదపాఠముదక్కన్. 1224

వ. అనిన నామాటలు సమ్మతింపక భారతీకాంతు డంతర్హితుం డయ్యె నాప్రభాకరుం
డును దృఢనిశ్చయుండై వెండియు నతిఘోరతపంబు గావింప నిలింపప్రబోధితుండై
చతుర్ముఖుండు మఱియు రెండువరుసల నాతపోధనసత్తముపాలికిఁ జనుదెంచి యాతని
పూనిక వదలింప లేక నిజలోకంబున కరిగె నంత. 1225

శా. పాదం బొక్కటి నేల నూఁది శుచియై పంచాగ్నిమధ్యస్థితుం
డై దృష్టుల్ దివిఁ జేర్చి యమ్మునివరుం డస్వీకృతాహారుఁడై
వేదాత్మున్ విధివిష్ణుశంకరమయున్ విశ్వేశు సంపూజ్యు న
య్యాదిత్యున్ మది నిల్పి చేసెఁ దప మత్యంతస్థిరస్వాంతుఁడై 1226

చ. అరుదుగఁ దత్తపంబుమహిమాతిశయంబున కిచ్చ మెచ్చి బం
ధురమణిభూషణప్రతతితోఁ బరితప్తసువర్ణవర్ణవి
స్ఫురణ దలిర్ప మేనిజిగిపొత్తొనగూడి ప్రవాళపాటలాం
బరకుసుమానులేపనవిభాసురుఁడై యతఁ డున్నచోటికిన్. 1227

సీ. తొవలవాకట్టు చందురుతోడిపెన్నిద్ది తమ్ములవిందు వేదములప్రోవు
వెన్నెలపులుగులవెఱగొంగ జక్కవకవలమోహపుమందు కైటభారి
కుడికన్ను పచ్చనిగుఱ్ఱాలదొరయంచు మూఁడుమూర్తులగట్టి వేఁడివేల్పు
కైవల్యమునకుఁ ద్రోవ గ్రహములమొగదంబు మునిమిడిచీకటి మాకవిప్పు
జనులమ్రొక్కులపంటి తేజములనెలవు । వరుసఁ బండ్రెండు నామముల్ పరఁగుమేటి
గగనరత్నంబు త్రిభువనకర్మసాక్షి । భానుఁ డేతెంచె దేదీప్యమానుఁ డగుచు 1228

గీ. అత్తెఱంగున నరుదెంచినట్టిలోక । బాంధవునిఁ జూచి నిజమునఃపద్మ మలర
ధరణిఁ జాఁగిలి మ్రొక్కి హస్తములు మొగిచి । యాప్రభాకరుఁ డిట్లని యభినుతించె.

లయ. జయ జయ సకలదివిజచయముకుటఘటితమణిచయరుచిరపదయుగళయకలపద్మ
ద్వయనిబిడతరతిమిరలయకరణచణహరితహయవినుతసుజనభవభయశమన నానా
మయవిపినదహనఫణిశయనవరచరణవృతనియమమునినుతనిగమమయసరసిజాతి
ప్రియదురితహరనిరతిశయమహిమవితతతరధరయవిహగవిభవఘనలయవనదినేశా.

క. శ్రీకరములు సుమహితశో । భాకరములు భవవిషోపహరజంతుసుధా
శీకరము లబ్జబాంధవ । నీకరములు దనుజకుముదినీభీకరముల్. 1231

క. అని వినుతించి ప్రభాకరుఁ । గనుగొని రవి నీతపంబు గడు మెచ్చితి నీ
మనమున కెద్ది యభీష్టం । బనఘా వినిపింపు మనిన నతఁ డిట్లనియెన్. 1232

ఉ. పారము నందఁగా నిగమపాఠ మొనర్పఁగఁ బూని యాగతిన్
ఘోరతపంబు సేసి కనుగొంటిని వేదమయాత్మ భక్తమం
దారుఁ ద్రిమూర్తిశక్తియుతు దారుణదుగ్ధభవైరి నిన్ను నా
కోరిక జాగుసేయకు కొదఁగూడఁగఁ జేయుము సత్కృపామతిన్. 1233

వ. అనిన ప్రభాకరునకు విభాకరుం డిట్లనియె. 1234

క. పురుషునిపురుషార్థంబుల । నరికట్టు ననేకజన్మభవార్జితదురితో
త్కరముల వినాశ మొందఁగఁ । బరిపూర్ణముగా నభీష్టఫలసంసిద్ధుల్. 1235

క. కావునఁ బాపక్షయ మగు । నావెర వెఱిఁగింతు నీకు నబ్జోదరని
త్యావాసమై త్రిలోకీ । పావన మగురంగధామపరిసరభూమిన్. 1236

వ. సకలతీర్థోత్తమం బగుపుష్కరిణీతీర్థంబు గల దచటికిఁ జని తపంబు గావింపు మానె
పంబున నశేషదోషఘ్నంబు లగుఁ గావునం దత్సంకల్పంబు ఫలియించు నింక నొక్క
విశేషంబు వినుము. 1237

సీ. కలఁడు సునేత్రవిఖ్యాతుఁ డచ్చట నొక్క పక్షీంద్రుఁ డతఁడు దపంబు పేర్మి
నజునిచే వేదంబు లన్నియుఁ దుదముట్టి నెఱుఁగునట్లుగ వరం బెలమి వడసి
యఖిలవిద్యాజ్ఞానియై నిర్మలజ్ఞానపరుఁ డయి భోగైకనిరతుఁ డగుచు
నాత్మసమానసాచారసంపన్ను లగు విహంగములు తన్నర్థిఁ గొల్వ
రంగనాథుదివ్యమంగళవిగ్రహ । ధ్యానసౌఖ్యలీలఁ బూని పెద్ద
గాలమెసఁగిపొల్చు కావేరితటమున । నొక్కదినముఁ బాయకున్న వాఁడు. 1238

క. నీ వచ్చటికిఁ దడయక చని । యావిద్వత్ప్రవరుచిత్త మలరఁగ భక్తిన్
సేవించి యడుగు మెఱుఁగుము । గావలసిన వెల్ల నతఁడు క్రమమునఁ దెలుపున్. 1239

గీ. అనిన నాతాపసోత్తముఁ డబ్జమిత్రు । నతులితజ్ఞాననిధి యైనయమ్మహాత్ముఁ
డేమికతమునఁ దా నొందె నీఖగత్వ । మానతిమ్మన్న నతని కిట్లనియె నినుఁడు. 1240

క. ఖగవిహగప్రముఖాకృతు । లూగిఁ బూని మహాత్ము లుందు రొక్కొకయెడలన్
జగమున నమతమతులఁ బురు । నిగిడినసంప్రీతి నదియె నెపము దలంపన్. 1241

మ. క్షితిపై జిక్కితకాఖ్యకద్విజుఁడు లక్ష్మీనాయకుఁ డున్నసం
స్మృతి నత్యుగ్రతపంబు సెంపునఁ బ్రసన్నస్వాంతుఁ గావింప నా
శ్రితరక్షామణి యైనయవ్విభుఁ డతిప్రీతిం దదీయాంతికా
గతుఁడై వేఁడు వరంబు నీ వనిన సద్గాఢప్రమోదాత్ముఁడై. 1242

క. ధర జాఁగి మ్రొక్కి భక్తిన్ । గరములు ముకుళించి నుదుటఁ గదియించి శ్రుతి
స్ఫురితము లగుసూక్తంబులఁ । బరువడి వినుతించి విన్నపం బొనరించెన్. 1243

క. వారిజదళలోచన నేఁ । బారము నొందంగ వేదపఠనము సేయం
గోరెద నవ్వర మొసఁగుము । కారుణ్యము నివ్వటిల్లఁగా నిపుడనినన్. 1244

ఉ. శ్రీతరుణీవిభుం డతనిచిత్తవిశుద్ధికి నెమ్మనంబునం
బ్రీతి దలిర్ప భూసురవరేణ్య శ్రుతుల్ గలయంతవట్టుఁ బ్ర
ఖ్యాతముగాఁగ నీ వెఱుఁగునట్లుగ నిచ్చితి నస్మదంఘ్రిసం
జాతనిబద్ధభక్తిని సజస్రము నీమదిఁ బాయకుండెడిన్. 1245

మ. క్షితిదేవోత్తమ సేయు మింకొకటి భక్తిన్ సర్వవిద్యాధిదే
వత నంభోరుహగర్భదేవిఁ ద్రిజగద్వంద్యన్ శరచ్చంద్రికాం
చితవర్ణోజ్జ్వల నద్ధి భారతిఁ దగన్ సేవింప నీ కాసర
స్వతి యిచ్చున్ నిగమాదివిద్యలు సమస్తంబున్ బ్రసన్నాత్మయై. 1246

వ. అని యానతిచ్చి యచ్యుతుం డంతర్హితుం డయ్యె నయ్యగ్రజన్ముండును సమగ్రం
బగుపూజావిశేషంబుల దేవి నారాధించి యిట్లని ప్రస్తుతించె. 1247

గద్యము. శ్రీమదఖిలభువనచరాచరప్రచురరచనామనోహరచతురాననమానసమానసాం
తర్నిరంతరకేళీవిలోలమరాళబాలికా మనల్పకల్పప్రసూనాకల్పితమాలికామ
రాళవిహారరమణీరమణీయమణికంకణఝణఝణారావముఖరకరతామరసచా
మరసమంచితా చంచలాచంచలచంచరీకనీలాలకాంతకాంతాం సేవాయత్తదిక్పా
లకాంతా మష్టమీశశాంకాహంకారధిక్కారపటునిటలతలతిలకాయమానతృతీ
యనేత్రాం కరకలితలలితాక్షసూత్రా మసమశరశరాశనవిలాసాపహాసభాసు
రానతభ్రూలతాం శుభ్రమారుణాంతసీమా మగణ్యలావణ్యసరోవరవిహారహారిశఫ
రాయమాణకర్ణాంతవిశ్రాంతలోచనాం కృతకృపణకృపారససేచనాం మదీ
య్య వికసితాగ్రలంబమానహిమబిందుసుందరతిలకుసుమసముల్లాసమౌక్తికనా
సికోద్భాసితాం యోగిజనశాంతస్వాంతసంవాసితా మిందుకాంతదర్పణవిదగ్ధ

22

స్ఫురత్కపోలపాలికాధరోష్ఠీ వికీర్ణవాలుకాసక్తముక్తాఫలకాంతాంగశీతమందస్మిత సాంద్రచంద్రికాసదనవదనచంద్రమండలా మమతప్రకర్షాకులమండలా మధురీకృతానేకమణిభంగమంగళసుషమావిశేషాధరబింబా మఖిలజగదంబా మతివిమలకంబుప్రతిబింబశోభాబంధురబంధురకంధరాం వివిధవిలాసమాధురా మామూలబాహుప్రవాళలలితశాఖాజాతలతాగర్వనిర్వాపణక్రియాచతురచతుర్బాహాం నిజమానసానావారిదమూహా మత్తేభకరికుంభకుంభతుల్యకుచపాటవాతిశయంగ ప్రసంగసముత్తుంగస్తనాగ్రనతరంగిణీరథాంగమిథునాయత పృథుస్తనవిన్యస్తకాంచనపంచికాపంచమ స్వరసుధారసాస్వాదనాదం మేదురామోదజనితరోమాంచకంచుకితకోమలాంగీం నిగమవనసంచారసారంగమయస్త్రీసరిదావర్తనిర్వృత్తప్రవర్తితగంభీరనాభివివరాంతితమాలలతాయతశ్యామసామ్యమధ్యభాగాం మహోర్భాగా మధ్యస్థితనితంబవరారోహామహాభోగవరాంగనానురాగానుగ్రహితమదనకేళిమదనలీలనీలమణిస్ఫురణసారసరసనానితంబబింబాం హస్తిహస్తాభవిన్యస్తమానినీజేగీయమానోరుకాండాం మంజుదానసానసమయసముదితసంపూర్ణపూర్ణిమాచంద్రచంద్రికాపటలానుకూలమకూలాంతరితరత్నదీపాంబరంభాస్తంభశోభావిజృంభణస్తంభనోద్దీప్తవర్ణనీయోరుయుగళాం వివేచితసంచారిణా మృదుజానుచితకాహళోదారచారుతానుల్లంఘనజంఘాలజంఘావిలాసా మఖిలసుమనోమనోనివాసా ముదయదహిమకరకరనికరదరదనారుణతరతరుణస్త్రీసరసహాసవిలసదపహాసనపదకరుణపరిణతజతుససకలితమృదుపదయుగళీయుగపదనవతచతురవదనయువతిజనకలసదలికతలతిలకమృగమదజలకణజనితకళంకశంకాకరనఖశశాంకాభిరామా మసమానభాగ్యసీమా మనిశాతతతారకాతిరస్కృతముక్తాఫలహారకేయూరవలయభద్రముద్రికామంజీరప్రముఖనవ్యాభరణకిరణస్ఫురణపరిణాహదేదీప్యమానదివ్యదేహాం కమలభవవదనగేహా మిహాహీనరూపవరప్రదానకరుణారసతరంగితాపాంగవిలోకనాం పరిపాలితసకలలోకా మిందుకుందచందనమందారకర్పూరకవాహినీనీహారహారహారహీరాదిసమస్తగౌరవస్తువైకల్యకరకల్యాణకల్యాణఘనాఘనసీకాంతినిశదపిశదీకృతదశదిశావకాశాం విముక్తభక్తమోహపాశా మారూఢవేదాంగాద్యశేషవిద్యావిశేషపరిషదున్మీలితవిశ్వదృశ్యప్రపంచవైభవాం మాశ్రీకృతభవా మభిధానభేదాపాదితానేకదేవతాశక్తిభావానుభావైకభాస్వరూపాం కలకంఠకలాపా మభినవశరదనేహారంభవిస్రంభవిజృంభమాణశోభిణీ

రమణకిరణనిరుద్ధసమృద్ధదుగ్ధార్ణవనవోద్భూతబహులలహరీఘుమఘుమధ్వాన
సంరంభసాహిత్యసుకవిశుకనికరఫలభరితమధురమాకందశాఖాం శేఖరీకృతశీ
తాంశురేఖా మమితసౌభాగ్యసారదాం శారదాం మన్మహే మన్మహే 1248

వ. అని సన్నుతించి. 1249

గీ. మౌక్తికాక్షసూత్రమాణిక్యవల్లకీ । కలితపాణిఁ బద్మగర్భరాణి
వాక్యరాజకీరవరనీలవేణికా । కలిత యైనవాణి గారవించి. 1250

క. తడయక ప్రత్యక్షంబై । యడుగుమ మ్మనిన నాతఁ డామ్నాయంబుల్
గడముట్ట నెఱుఁగువైఖరి । గడనొత్తఁగ నొసఁగు మనినఁ గరుణ దలిర్పన్. 1251

వ. ఆవాగ్దేవి భూదేవున కిట్లనియె. 1252

క. నాముందట విహరించెడి । నీమహితపతగచతుష్క మిప్పు డుమిసినయా
యామిషము నములు మిఁక నీ । యామిషమున నొదవు నీకు నభిమతసిద్ధుల్. 1253

చ. అనుటయు నట్లకా కని రయంబునఁ దానను బక్షిరూప మిం
పెనయ ధరించి తత్పలల మించుకయేనియుఁ జిక్కనీక చ
క్కన భుజియించియున్న నధికం బగుశాఖలఁగల్గు వేదముల్
తనమదిఁ బ్రస్ఫురింప వసుధామరముఖ్యుఁడు నాటినుండియు 1254

క. ఆవిహగవిమలరూపము । తా వదలకయున్న వాఁడు తత్సన్నిధికిన్
నీవరుగు మనిన నాభూ । దేవుఁడు వెండియును దిగ్మదీధితితోడన్. 1255

క ఆవిహగము లెవ్వియు శుచి । భావుం డగువిప్రుఁ డెట్లు పతగోచ్ఛిష్టం
బేవలనను శంకింపక । తా వేడ్క భుజించె ననుచుఁ దపనుఁడు పలికెన్. 1256

చ. వెలసినతద్విహంగములు వేదము లాపలలంబు సర్వవి
ద్యలు నొకలైన ముగ్ధపతగావళి కామిషవాంఛ యెంతయున్
గలుగుటఁ జేసి యమ్మునిశిఖామణియున్ వలనొప్పఁ బక్షిరూ
పలర ధరించె నంచుఁ దెలియన్ వినిపించి దినేశుఁ డేఁగినన్. 1257

వ. ఆప్రభాకరుండును ప్రభాకరోపదిష్టక్రమంబున సునేత్రుండును బతత్రివరుం డున్న
యచ్చటికిం జని యభివందనంబుచేసి నిజవృత్తాంతం బంతయు నెఱింగించిన నాదరించి
యిట్లనియె. 1258

శా. ఆరాధింపుము నీవు సన్మతిఁ ద్రైలోక్యాధారు నారాయణున్
గారుణ్యాంబుధి నిందిరాకుచతటీకస్తూరికాసౌరభ

శ్రీరమ్యోరుభుజాంతరాళు నిగమశ్రేణీసదాసన్నుతున్
శ్రీరంగేశునిఁ బీతవస్త్రు విలసజ్జీమూతసంకాశునిన్. 1259

క. ఆనలినాత్మజుఁడు వరదుం। డై నిలిచినఁ బడయరానియవియును గలవే
వానియఱచేతిలోనివి। వో నలినజరుద్రపదసుఖోన్నతు లెల్లన్. 1260

చ. అని యెఱిఁగించినం బ్రమదమారఁ బ్రభాకరుఁ డేకచిత్తుఁడై
యనుపమలీల నంబుజదళాక్షు గుఱించి త్రిలోకసేవ్యమై
యొనరినచంద్రపుష్కరిణియొద్ద సురల్ వెఱఁ గంది కన్గొనన్
ఘనతప మాచరిం[illegible]ర మనంబున నాహరి మెచ్చి చెచ్చెరన్. 1261

సీ. కలువపుష్పముచాయ గమకించుమెయిమించు పసిఁడినిగ్గుల నొరపట్టుపట్టు
విరిదమ్మిరేకులసిరి మీఱుకనుఁదీరు భవపరితాపంబుఁ బాపురూపు
నిలువఁ దీర్చినఫాలఫలకంబుతిలకంబు చిఱునవ్వువెన్నెలచిలుకు తళుకు
కల్పమంజరులచేఁ గడునొప్పునునుగొప్పు సొంపారునురముపై కెంపుసొంపు
బాలమార్తాండబింబంబు ప్రభఁ దడంబు। నంబరంబున నెఱపుచక్రంబునొఱపు
గలిగి జగదేకకల్యాణలలితమూర్తి। వెలయ నమ్మునియెదుర నావిర్భవించె. 1262

చ. అతఁడు నభూతపూర్వ మగునప్పరమేశుని దివ్యవిగ్రహం
బతులితభక్తిఁ జూచి వినయంబును హర్షము సంభ్రమంబు న
ద్భుతమును నంతరంగమునఁ దొట్రుకొనన్ మహిఁ జాఁగి మ్రొక్కి యూ
ర్జితబహువేదసూక్తములచే వినుతించె ననేకభంగులన్. 1263

క. అప్పుడు మదిఁ గృప చిప్పిల। నప్పరమేశ్వరుఁడు ప్రీతుఁడై భవదిష్టం
బిప్పుడు ఫలింపఁ జేసెద। చెప్పుము నీ వనిన నతఁడు చిత్తం బలరన్. 1264

గీ. కదియ మోడ్చినచేతులు నుదుటఁ జేర్చి। పంకజోదర నావిన్నపంబు వినుము
యెల్లవేదంబులను బారమెల్లఁ జదువఁ। నోపువిజ్ఞానశక్తి నా కొసఁగవలయు. 1265

చ. అనుటయు నవ్వరం బొసఁగి యాతని కిట్లను బుండరీకలో
చనుఁడు గణింప నెవ్వరికి శక్యము గాని శ్రుతుల్ పఠింప నే
యనువునఁ దీఱఁ గొంచ మగు నాయువునుం గలయట్టిదేహికిన్
[illegible] మటు గాక పాపములు వీడినఁ గాని ఫలింప వేమియున్. 1266

[illegible] బహుజన్మార్జి। మై వెనుకం దగులుదారుణాఘప్రతతిం
వెప్పం బయి। పై విశ్రుతి కెక్కు నమ్మహాతీర్థమునన్. 1267

క. అతఁడెఱిఁగించెడి నఖిల । శ్రుతితతియు మదీయ శక్తిచోదితుఁడై నీ
కతిముదమున నని లక్ష్మీ । సతీయుతుఁడు నరిగె నంత సంచితలీలన్. 1268

వ. పరమపవిత్రుం డగుసునేత్రుకడకుం జని కుంజరవరదవరప్రకారంబుఁ జెప్పి యప్పత్త్రి
వరు ననుమతంబున సమంత్రకంబుగాఁ దత్తీర్థస్నానంబు సేసి చరితార్థం బొంది
గురుభజనానురూపంబుగాఁ దాను విహగరూపంబుఁ బూనిన నాసమ్మదంబునఁ బత
త్రివరుండు తద్విప్రముఖ్యునకు నఖిలవేదంబు లుపన్యసించె నతండును బుండరీకాక్షు
ప్రసాదసాధితప్రభావంబున సకృదుచ్చారణమాత్రంబున సకలనిగమపారగుండై యచ్చట
జిరకాలంబు వసించి విష్ణుపదప్రాప్తుం డయ్యె సునేత్రుండు నిర్గళం బగునపవర్గంబు
నొందె నాప్రభాకరమునీంద్రునకు శిష్యులు నలువురు గలిగి రందు సుదర్శనాఖ్యుండ
నగు నేనును సువర్ణబిందుండును సుతామ్రముఖుండును బృహన్మయుండును గ్రమంబున
ఋగ్యజుస్సామాథర్వణంబులు తత్తచ్ఛాఖాసమేతంబుగా శిగాకారధరుల మై యభ్య
సించితిమి నీడోద్భవంబులు నాతోడం జనవు మునికుమారు లని చెప్పి జటాధరునకు
నయ్యండజశ్రేష్ఠుండు వెండియు నిట్లనియె, 1269

క. పరమం బగుతప మనినం । బరమపద మనిన దానిఁ బరికించుము నీ
పరదేశము నాదేశము మఱియితరము లెఱుఁగ । నేను మనుజాధీశా. 1270

క. ఈతరువులు నీలతలును । నీతృణగుల్మాదివనమహీస్థలి పుణ్యో
పేతాత్ము లగుమహర్షి । వ్రాతముగా నెఱుఁగు మాత్మ వసుధాధీశా. 1271

మ. ధరణీనాయక నీకులం బతిపవిత్రం బయ్యె నీ విమ్ములం
బరిపాలించుమహీతలంబు నతిధన్యం బయ్యె నీపుత్రులున్
బరలోకోన్నతసౌఖ్య మొందిరి దిశాపాలిన్ భవత్కీర్తులం
జరగెన్ బుష్కరిణీనిమజ్జనము నిష్ఠన్ నీవు గావించుటన్. 1272

ఉ. నావుడు సంతసించి జననాథుఁడు తన్నుఁ గృతార్థుఁగా మదిన్
భావన సేయుచున్ విహగనాథునకున్ ధరఁ జాఁగి మ్రొక్కి సం
భావన చేసి యాతఁ డనుపన్ బహుమంగళతూర్యమంజులా
రావము లుల్లసిల్లఁగఁ బురంబున కేఁగెఁ జమూసమేతుఁడై. 1273

క. అతనికిఁ గలిగిరి నూర్వురు । సుతు లందఱు రూపవిభవసుస్వరమతు ల
చ్యుతసువ్రతనిష్ఠాపర । రతులును నగువారు సుజనరంజితచరితుల్. 1274

క. వారు తనపంపు సేయఁగ । నారాజవరుం డొనర్చె నమితాధ్వరముల్
నేరుపున సుజను లౌనన । వారక దక్షిణలతోడ వైభవ మెసఁగన్. 1275

క. ఈలీల నతఁడు ధరణీ । పాలన మొనరించి రాజ్యపదమునకుఁ దనయుం
జాలించి యితరసుఖములఁ । దేలియుఁ దప మాచరించి త్రిదివము కేఁగెన్. 1276

వ. అని చెప్పి మార్కండేయుం డన్నరేంద్రున కిట్లనియె. 1277

చ. జనవర నీవు సోమకులసంజనితుం డని వాక్యశౌర్యస
ద్వినయవివేక బాహుబలవిక్రమశాలివి భూప్రజానురం
జనచతురుండ వట్లగుటఁ జాల కృతార్థుఁడ వయ్యె భక్తి నె
క్కొనఁ జని చంద్రపుష్కరిణిఁ గ్రుంకిడి యచ్చటివిప్రకోటికిన్. 1278

చ ధనకనకాదివస్తువులు దాన మొనర్పుము దానఁ జేసి చ
య్యనఁ బెడఁబాయు నీయఘము లన్నియు నంత ననంతకీర్తియున్
ఘనతర రాజ్యవైభవసుఖంబుఁ బవిత్రచరిత్రు లైన నం
దనులు నన్నామయత్వము ఘనం బగు నాయువు నీకుఁ గల్గెడిన్. 1279

వ. అని యుపదేశించి యారాజుచేతఁ బూజితుండై నిజాశ్రమంబునకుం జనియె సోమ
కుండును బ్రహృష్టమానసుండై తదుపదిష్ట ప్రకారంబున కళత్రమిత్రాప్తబంధుసమే
తంబుగాఁ బుష్కరిణీతీర్థంబున కరిగి కృతస్నానుండై యచ్చట హిరణ్యాదినానా
విధదానంబుల విప్రులనతితృప్తులఁ గావించి నిత్యమంగళాభిరామం బగుశ్రీరంగధామం
బునకుఁ బోయి తదభ్యంతరంబున. 1280

సీ. పుండరీకాక్షుఁ బ్రస్ఫురితకౌస్తుభవక్షు నాజానుబాహు నీలాభ్రదేహు
మకరకుండలకర్ణు మహితకృపాపూర్ణు నవపీతకౌశేయు నతవిధేయు
లక్ష్మీసముల్లాసు లలితకోమలహాసు నానాసుధాకల్పు నాగతల్పు
బహువేదసంవేద్యు భవమహామయవైద్యు వరతులసీదాము సురలలాముఁ
గలితశృంగారుఁ ద్రిగుణవికారదూరు । శోభనాకారు భువనసంస్తుత విహారు
యోగిహృద్గేయు నిజభక్తిభాగధేయు । సకలఫలదాయి శ్రీరంగశాయిఁ గనియె. 1281

క. ధరఁ జాఁగి మ్రొక్కి రత్నా । భరణసువర్ణాంబరాదిబహువస్తుతతుల్
పరువడిఁ గానుక లిడి సు । స్థిరమతి తత్పూజనంబుఁ జేసినపిదపన్. 1282

చ. అవిరళవిష్ణుచింతనపరాయణులై యచటన్ వసించుభా
గవతవరేణ్యులన్ బరమగాత్రులఁ జూతు గదయ్య యంచు ద
త్పరమపవిత్రు లౌమునులఁ బిల్చుచు సువ్రతనిష్ఠచారులన్
వివిధవిశేషసత్కృతుల వేమఱుఁ బ్రీతులఁ జేసి సన్మతిన్. 1283

వ. ఆప్పార్థివోత్తముండు కృతార్థుండై మరలి తరళపతాకాభిశోభితాభిరామాతపత్ర
భాసురంబును సముల్లసితపల్లవతోరణాలంకృతంబును బ్రాలంబితప్రసూనదామాభి
రామంబును సరసశృంగారపురాంగనాకీర్ణసువర్ణసౌధవీథివిరాజితంబును నీరాజన
క్రియాసంభ్రమసముల్లాసవిలాసినీచరణమంజీరశింజితమంజులంబును వివిధమంగళవా
ద్యహృద్యంబును బ్రతిహారసంఘప్రదేశనియంత్రితసముత్తుంగమదముదితమధుకర
ఝంకారముఖరితగోపురంబును నగునిజపురంబు ప్రవేశించి సముచిత సామ్రాజ్య
భోగంబు లనుభవించుచుఁ జతురుదధివలయవలయితవసుమతీభాగం బను రాగంబునఁ
బాలించుచుండె నప్పుడు. 1284

ఉ. ఆతని రాజ్య మొప్పె నిగమాయతజానపదప్రకీర్ణమై
యాతతవేదశాస్త్రపఠనారవశోభితమై నుపద్రవ
వ్రాతవిదూరమై సకలవస్తువిశేషసమృద్ధిమంతమై
వీతకళంకమై సతతవిష్ణుమహోత్సవరమ్యదేశమై. 1285

క. శ్రీరమణసుచరితామృత । సారంబై బహుపురాణసమ్మతమై సం
సారాబ్ధితారకం బగు । శ్రీరంగక్షేత్ర మొప్పె సిరి వెంపారన్. 1286

సీ. గ్రహణకాలంబునఁ గపిలాసహస్రంబు నవనీసురుల కిచ్చినట్టిఫలము
భూరియాగములు సంపూర్ణదక్షిణ లిచ్చి కావించునట్టిసత్కర్మగరిమ
పసిఁడిపువ్వుల సద్భక్తిసాలగ్రామపూజనం బొనరించుపుణ్యమహిమ
సంతతజపతపస్స్వాధ్యాయనోపాసనవ్రతంబుల వచ్చుసుకృతచయము
నవనియంతయు సత్పాత్రమైనయతని । కొసఁగ నెసఁగెడి పుణ్యధర్మోన్నతియును
గలుగు శ్రీరంగమాహాత్మ్య మెలమిఁ జదువు । నలఘుమతులకు వినువిమలాత్ములకును.

క. ఈయాఖ్యానరతిన్ సచి । రాయువు నారోగ్యమును గుణాభ్యున్నతియున్
శ్రీయు బహుపుత్రలాభముఁ । బాయనిసౌఖ్యములు విష్ణుభక్తియుఁ గలుగున్. 1288

చ. అని మును లంచితంబుగను నందఱు సమ్మదమార నాగదం
తునకుఁ బరాశరప్రియసుతుం డెఱిఁగించిన యీకథాంశ మిం
పెనయఁ దెనుంగుబాస రచియించితి నాయువు శ్రీయుఁ గీర్తియున్
ఘనవిజయంబు నీ కెపుడు గల్గఁగఁ జాగయమంత్రిరాఘవా. 1289

చక్రబంధము.

శా. నవ్యశ్రీకపరాతిభైరవచరన్నాకిద్రుమావర్ణభా
గ్భవ్యారంభకఘస్మరస్తనశుచిస్వాంతప్రపన్నప్రభా
భవ్యాంగప్రసవాంకవాసవతతిః ప్రాముఖ్యసందేందుభా
భావ్యాళీః సురాదిశోవిభవశోభాభద్రభాస్వన్నిభా. 1290

నాగబంధము.

చ. వరగుణాత్మవిశ్రుతసువర్ణవతంసనబాలసత్వర
స్ఫురితమరాళశ్రీగురువచోవశచిత్తవిలాసవాసవా
వరజసమాంగవైరికరివారిధరానిలధీరమాంచితో
త్తరసశుభానురక్తతతతత్పరచాగయమంత్రిరాఘవా 1291

గోమూత్రికాబంధము.

క. హరిపదసరసిజమధుకర । మురభిదసితమూర్తిరామభోగసురామా
కరిరదసురకుజవిధుకర । శరదుదసితకీర్తిధామచాగయరామా. 1292

మాలిని. కమలనయనసేవాకౌతుకాధీనభావా
విమతభయదకోపా వీతిహోత్రప్రతాపా
సుమహితభుజసారా సుందరీమానచోరా
సమరపరశురామా చాగయామాత్యరామా 1293

గద్యము.

ఇది శ్రీమద్భ్రమరాంబావరప్రసాదలబ్ధసిద్ధసారస్వతగౌరవ గౌరనామాత్య
పుత్ర సుధీవిధేయ భైరవనామధేయ ప్రణీతం బైన శ్రీరంగ
మహాత్మ్యం బనుపురాణకథయందు సర్వంబును
బంచమాశ్వాసము.

"విస్మృతకవులు."

ఈపేర నతిమనోహరము లగుప్రాచీనకావ్యములు మాశక్తి కొలఁది దిద్ది కవిచరిత్రాదివిషయములఁ జేర్చి ముద్రించుచున్నారము. ఇప్పుడు వెలకు సిద్ధముగా నుండుకృతు లే వనఁగా:—

1.	క్రీడాభిరామము. శ్రీనాథకవివిరచితము.	(వెలకు లభింపదు.)
2.	కుమారసంభవము - పూర్వభాగము. నన్నెచోడదేవకృతము.	1—0—0
3.	నీతిశాస్త్రముక్తావళి - భద్రభూపాలరచితము.	0—5—0
4.	పరతత్త్వరసాయనము - ఫణిభట్టప్రణీతము.	0—12—0
5.	ప్రబంధమణిభూషణము - సంగ్రథితము.	0—12—0
6.	త్రిపురాంతకోదాహరణము - తిప్పరాజుప్రణీతము.	0—3—0
7.	అనర్ఘరాఘవము - తిమ్మభూపాలరచితము.	1—0—0
8.	శ్రీరంగమహాత్త్వము - భైరవకవిప్రణీతము.	1—0—0
9.	ఉదయనోదయము.	(అచ్చులోనున్నది.)
10.	ఐరావతచరిత్రము	,,
11.	డిండిమప్రహసనము.	,,
12.	రఘునాథరామాయణము.	,,
13.	సాంబోపాఖ్యానము.	,,
14.	ముద్రామాత్యము - ఘే వేంద్రరచితము.	,,

మా - రామకృష్ణకవి.

వనపర్తి జానంపేటపోస్టు.